

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΝΗΛΙΚΗ ΖΩΗ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:

Βγενοπούλου Ελένη

Γιαννίρη Αντωνία

Δεσύπρη Παρασκευή

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

Δρ. Παπαδοπούλου Καλπίνη - Χρυσή

Πάτρα, Φεβρουάριος 2011

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ABSTRACT.....	7
ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΑ.....	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	10
ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	13
ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ.....	14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

1.1	Ιστορική αναδρομή.....	18
1.2	Μορφές παιδικής κακοποίησης.....	41
1.2.1	Ψυχολογική παιδική κακοποίηση.....	41
1.2.2	Συναισθηματική παιδική κακοποίηση.....	42
1.2.3	Σωματική παιδική κακοποίηση.....	43
1.2.4	Παιδική σεξουαλική κακοποίηση.....	45
1.2.5	Παραμέληση.....	48
1.3	Συμπτώματα της παιδικής κακοποίησης.....	52
1.3.1	Ψυχολογική παιδική κακοποίηση.....	52
1.3.2	Σωματική παιδική κακοποίηση.....	54
1.3.3	Σεξουαλική παιδική κακοποίηση.....	55
1.3.4	Συναισθηματική παιδική κακοποίηση.....	57
1.3.5	Παραμέληση.....	58
1.4	Παράγοντες παιδικής κακοποίησης.....	60
1.4.1	Σωματικής παιδικής κακοποίησης.....	60
1.4.2	Παιδική σεξουαλική κακοποίηση.....	63
1.4.3	Παιδική συναισθηματική κακοποίηση.....	65

1.5	Επιδημιολογία παιδικής κακοποίησης.....	65
1.5.1	Σωματική παιδική κακοποίηση.....	65
1.5.2	Σεξουαλική παιδική κακοποίηση.....	67
1.5.3	Συναισθηματική παιδική κακοποίηση.....	70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

2.1	Ελληνική νομοθεσία.....	72
2.2	Γονική μεριμνά.....	81
2.3	Το διαδίκτυο στην εθνική νομοθεσία.....	86
2.4	Διεθνής νομοθεσία.....	90

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΣΤΗΝ ΕΝΗΛΙΚΗ ΖΩΗ

3.1	Εισαγωγή.....	102
3.2	Κοινωνικές - διαπροσωπικές σχέσεις.....	105
3.3	Επιπτώσεις στην γονική συμπεριφορά.....	107
3.4	Θυματοποίηση στην ενήλικη ζωή.....	110
3.5	Ψυχολογικές επιπτώσεις.....	112
3.6	Μετατραυματική διαταραχή.....	118
3.7	Προβλήματα ανάπτυξης.....	119
3.8	Νευρολογικές επιπτώσεις της παιδικής κακοποίησης στην ενήλικη ζωή.....	120
3.9	Σεξουαλικότητα.....	124
3.10	Εγκληματικότητα & χρήση ουσιών.....	126
3.11	Διατροφικές διαταραχές.....	127

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1	Ποιοτική έρευνα.....	130
4.2	Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της	

ποιοτικής έρευνας.....	131
4.2.1. Πλεονεκτήματα ποιοτικής έρευνας.....	131
4.2.2 Μειονεκτήματα των ποιοτικών ερευνών.....	132
4.3 Πληθυσμός - δείγμα έρευνας.....	132
4.4 Επιλογή εργαλείου έρευνας.....	133
4.5 Ερευνητικά ερωτήματα.....	135
4.6 Αξιοπιστία ποιοτικής έρευνας.....	136
4.7 Εγκυρότητα ποιοτικής έρευνας.....	136
4.8 Τόπος και χρόνος έρευνας.....	137
4.9 Μέθοδοι συλλογής ποιοτικών δεδομένων.....	137
4.10 Δεοντολογικά ζητήματα.....	139

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

5.1 Μορφές παιδικής κακοποίησης.....	144
5.1.1 Ψυχολογική - συναισθηματική παιδική κακοποίηση.....	144
5.1.2 Σωματική παιδική κακοποίηση.....	146
5.1.3 Παραμέληση.....	148
5.1.4 Σεξουαλική παιδική κακοποίηση.....	149
5.2 Επιπτώσεις παιδικής κακοποίησης στην ενήλικη ζωή.....	151
5.2.1 Ψυχολογικές επιπτώσεις στην ενήλικη ζωή.....	151
5.2.2 Κοινωνικές επιπτώσεις - διαπροσωπικές σχέσεις.....	152
5.2.3 Διατροφικές διαταραχές.....	154
5.3 Η τωρινή συναισθηματική κατάσταση.....	156
5.4 Ποιον εμπιστεύονται για το θέμα της παιδικής κακοποίησης.....	158
5.5 Το φύλο και ο βαθμός συγγένειας των θυτών με τα θύματα.....	160

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ-

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

6.1	Μορφές κακοποίησης.....	164
6.1.1	Ψυχολογική - συναισθηματική παιδική κακοποίηση.....	164
6.1.2	Σωματική παιδική κακοποίηση.....	167
6.1.3	Παιδική σεξουαλική κακοποίηση.....	171
6.1.4	Παραμέληση.....	173
6.2	Επιπτώσεις της παιδικής κακοποίησης στην ενήλικη ζωή	174
6.2.1	Ψυχολογικές επιπτώσεις.....	175
6.2.2	Κοινωνικές - διαπροσωπικές σχέσεις.....	177
6.2.3	Επιπτώσεις στην σεξουαλικότητα.....	180
6.2.4	Επιπτώσεις στην διατροφή.....	182
6.3	Ποιον εμπιστεύονται το θέμα της παιδικής κακοποίησης.....	184
6.4	Περιορισμοί έρευνας.....	186
6.5	Περιορισμοί σχετικά με το δείγμα.....	187
6.6	Περιορισμοί σχετικά με την εργασία.....	188
6.7	Τι επιπτώσεις έχει στην πρακτική εφαρμογή της κοινωνικής εργασίας.....	188
6.8	Προτάσεις.....	190
	ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	192
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	193
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	201
	A Ερωτηματολόγια	
	B. Συνεντεύξεις	

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά όλους εκείνους που βοήθησαν με κάθε τρόπο για την εκτέλεση και ολοκλήρωση της εργασίας μας.

Ιδιαίτερα ευχαριστούμε τα άτομα που μας εμπιστεύτηκαν και συνεργάστηκαν μαζί μας, για την ολοκλήρωση των ερωτηματολογίων και συνεπώς την διεξαγωγή της έρευνας.

Ευχαριστούμε θερμά την καθηγήτρια του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι. Πάτρας και υπεύθυνη για την επίβλεψη της πτυχιακής μας εργασίας Δρ. Χρυσή Καλπίνη-Παπαδοπούλου

Τέλος, το πιο βαθύ και εγκάρδιο ευχαριστώ πηγαίνει στις οικογένειες μας, οι οποίες όλα αυτά τα χρόνια των σπουδών μας, μας στήριξαν και μας συμπαραστάθηκαν υλικά και ηθικά.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η έρευνα επικεντρώνεται στην διερεύνηση των επιπτώσεων της παιδικής ηλικίας στην ενήλικη ζωή.

Η έρευνα αποτελείται από δύο μέρη: την βιβλιογραφική επισκόπηση και το ερευνητικό πεδίο.

Στην βιβλιογραφική επισκόπηση αναπτύχθηκαν τα εξής θέματα: την ελληνική και διεθνή νομοθεσία, ο ορισμός της παιδικής κακοποίησης, τα αίτια, τα συμπτώματα και οι συνέπειές της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, παρουσιάζονται η ελληνική και η διεθνής νομοθεσία.

Εν συνεχεία, στο τρίτο κεφάλαιο, αναπτύχθηκε το θέμα των επιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης στην ενήλικη ζωή.

Στο τρίτο κεφάλαιο, αναλύονται η μεθοδολογία της έρευνας μας, το είδος της έρευνας, τα ερευνητικά ερωτήματα, η επιλογή εργαλείων της έρευνας, ο τόπος και χρόνος, καθώς και ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας αλλά και οι περιορισμοί όπως αντιμετωπίστηκαν, κατά την διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας.

Το τέταρτο κεφάλαιο, είναι το ερευνητικό μέρος της εργασίας, απευθύνεται σε ενήλικες, οι οποίοι διηγούνται τις παιδικές τους εμπειρίες, τα συναισθήματα τους και τις απόψεις τους. Η παρούσα μελέτη καταλήγει σε συμπεράσματα για τις επιπτώσεις της παιδικής κακοποίησης στην ενήλικη ζωή.

ABSTRACT

The research focuses on investigating the effects of childhood into adulthood.

The survey consists of two parts: the literature review and the research field.

In the literature review the following issues are developed: the Greek and International law, the definition of child abuse, the causes, the symptoms and the consequences.

In the second chapter the Greek and International laws are presented.

Then, in the third chapter, the theme of the effects of child abuse into adulthood is developed.

In the fourth chapter, the methodology of the research is analyzed, the type of the research used, the research questions, the research tools used for the current study, the place and the time, as well as issues of ethics and the limitations are faced during the course of the research.

In the fifth chapter the research discussion the research that is aimed at adults who narrate their childhood experiences, their feelings and their opinions. This study reaches to the conclusion about the effects of child abuse in childhood.

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ

C.I.A. = Central Intelligence Agency

Interpol = International Police

UNICEF = United Nations Children's Fund

Α.Δ.Α.Ε = Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών

Α.Κ. = Αστικού Κώδικα

αι. = Αιώνας

Άρ. = Άρθρο

Δ.Ο.Μ = Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης

Ε.Ε = Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Ε.Τ.Τ = Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων

εκ. = Εκατομμύρια

Εκδ. = Εκδόσεις

ΗΠΑ = Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

κ.λ.π. = και λοιπά

μτφρ. = μετάφραση

μ.Χ. = Μετά Χριστού

Ν. = Νόμος

Νοελλην. = Νεοελληνικού

Ο.Η.Ε = Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Π.Κ = Ποινικού Κώδικα

π.Χ = Προ Χριστού

παρ. = Παράγραφος

ΠΣΚ = Παράγοντες Σωματικής Κακοποίησης

συν. = Συνεργάτες

τχ. = Τεύχος

ΦΕΚ = Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε από τις σπουδάστριες, του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, Βγενοπούλου Ελένη, Γιαννίρη Αντωνία και Δεσύπρη Παρασκευή σε συνεργασία με την υπεύθυνη καθηγήτρια κα. Χρυσή Καλπίνη - Παπαδοπούλου.

Το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης είναι μία από τις σοβαρότερες αλλά και ευρύτερα διαδεδομένες μορφές βίας. Αποτελεί μείζον κοινωνικό φαινόμενο άμεσα συνδεδεμένο με πολιτισμικούς και κοινωνικούς παράγοντες και εξαρτάται από τα πρότυπα που επιβάλλει κάθε κοινωνία στους γονείς σχετικά με την ανατροφή, την πειθαρχία και την συμπεριφορά των παιδιών τους. Η κακοποίηση του παιδιού αποτελεί τον συνδυασμό που κατά γενική ομολογία αντιπροσωπεύει μη αποδεκτή ανατροφή φροντίδα ενός παιδιού, κάτι από το οποίο κάθε παιδί έχει δικαίωμα να απαλλαγεί (Ψωμά, 2005).

Ο Walker με τον όρο κακοποίηση χαρακτηρίζει κάθε προσβολή της σωματικής και ψυχικής ακεραιότητας του ανθρώπου, που ασκείται στο πλαίσιο της εκμετάλλευσης του ατόμου από εκείνον που κατέχει θέση εξουσίας. Άλλος ένας ορισμός έχει δοθεί από τον παιδίατρο R.Helfer, ο οποίος ορίζει την κακοποίηση ως συναλλαγή ή έλλειψη συναλλαγής, ανάμεσα στο παιδί και ένα άτομο που το φροντίζει, που καταλήγει σε μη τυχαία βλάβη για τη σωματική ή και αναπτυξιακή διαδικασία του παιδιού (Ψωμά, 1999).

Σε έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης αναφέρονται δύο μορφές κακοποίησης, η ενεργητική και η παθητική. Η ενεργητική μορφή περιλαμβάνει κυρίως σωματικές βλάβες που προκαλούνται από ενήλικες σε παιδιά καθώς επίσης τη λεκτική βία, ενώ η δεύτερη περιλαμβάνει κυρίως την παραμέληση των παιδιών και έχει ως αποτέλεσμα την

καθυστέρηση της σωματικής, νοητικής, συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης τους (Ψωμά , 1999).

Παρόλο που η παιδική κακοποίηση έχει χαρακτηριστεί από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών ως μορφή καταπάτησης των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν έχει πάψει να υφίσταται, να έχει ανυπολόγιστες συνέπειες και να οδηγεί στην διάβρωση του οικογενειακού και του κοινωνικού ιστού (Κατωπόδη, 2005).

Η μελέτη του φαινομένου της κακοποίησης είναι μία δύσκολη διαδικασία. Καταρχήν υπάρχουν εννοιολογικά ζητήματα όπως ο καθορισμός των ορίων της παιδικής ηλικίας, των πράξεων που θεωρούνται κακοποίηση αλλά και μεθοδολογικά, που σχετίζονται με την διεξαγωγή της έρευνας (Καταπόδη, 2005). Η παιδική κακοποίηση επηρεάζει τη φυσιολογική και υγιή πορεία ανάπτυξης. Προκαλεί απόκλιση από την αναμενόμενη πορεία, εμποδίζοντας την αναπτυσσόμενη διευθέτηση από το παιδί διαδοχικών δοκιμασιών και διακόπτοντας την φυσιολογική αλληλεπίδραση μεταξύ διαφορετικών πλευρών της ανάπτυξης. Επομένως , η παιδική κακοποίηση αποτελεί την απόλυτη αντίθεση στην επαρκή φροντίδα και ανατροφή του παιδιού, θέτοντας μία μείζονα απειλή στην ανθρώπινη ομάδα (Celder, 2008)

Σημαντικός ρόλος της πολιτείας είναι η επαρκής ανατροφή του νεαρού ατόμου. Θα πρέπει να ενδιαφερθεί η πολιτεία, για την συνολική ευμάρεια των παιδιών, σε κοινωνικά πλαίσια, δηλαδή η ανατροφή και οι συνθήκες διαβίωσης του παιδιού μέσα στη οικογένεια. Καθώς και την εκπαίδευσή τους, την περίθαλψή τους σε νοσοκομεία και στα πλαίσια φιλοξενίας (Celder, 2008).

Αν και η Σύμβαση αρθρώνει με ακρίβεια ένα βασικό πλαίσιο, πολλές χώρες έχουν θεσπίσει έναν Συνήγορο για τα παιδιά, για να

επιβλέπει την κατάσταση της παιδικής ευμάρειας και να αντιμετωπίσει τα εμπόδια σε αυτήν (Celder, 2008).

Η κακοποίηση, είτε είναι συναισθηματική, σωματική ή σεξουαλική, ή παραμέληση, οι επιπτώσεις της είναι οδυνηρές και σε αρκετές περιπτώσεις μένουν για πάντα μέσα στην ψυχή του κακοποιημένου παιδιού. Πολλές φορές φανερώνονται στο κακοποιημένο παιδί στην ενήλικη ζωή πλέον, μέσα από τη δυσκολία να δημιουργήσουν διαπροσωπικές σχέσεις, δυσκολίες να εκφράσουν συναισθήματα, εμπιστοσύνη σε άλλους αλλά και την ανάπτυξη μιας προβληματικής σχέσης με τα ίδια τους τα παιδιά (Γιωτάκος και συν, 2008).

Η δομή της παρούσας εργασίας αποτελείται από έξι βασικά κεφάλαια. Καταρχήν, έγινε μία καθολική προσπάθεια να καλυφθούν όλες οι πτυχές του κοινωνικού αυτού φαινομένου. Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η ιστορική αναδρομή της παιδικής κακοποίησης. Στα δύο επόμενα κεφάλαια γίνεται μία αναφορά στην κακοποίηση ανηλίκων καθώς και στις διαστάσεις του φαινομένου αυτού. Στην συνέχεια ακολουθεί το θεσμικό πλαίσιο που ισχύει, αναλύοντας την ελληνική και την διεθνή νομοθεσία.

Στα κεφάλαια 4 και 5 παρατίθεται το κύριο μέρος της εργασίας αυτής όπου γίνεται μία εκτενής ανάλυση των επιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης στην ενήλικη ζωή. Στα τελευταία κεφάλαια καταγράφεται η μεθοδολογία της έρευνας και η παρουσίαση-ανάλυση των αποτελεσμάτων της με την απαραίτητη συζήτηση που συνδέει τη θεωρία με τα ευρήματα της παρούσης εργασίας. Τέλος, τα συνολικά συμπεράσματα με τις προτάσεις αποτελούν την κατακλείδα της μελέτης μας.

ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Το παιδί είναι το μέλλον, του κόσμου. Υγιή παιδιά, σημαίνει υγιή κοινωνία. Σε μια εποχή όπου η παιδική κακοποίηση όλο και αυξάνεται και οι επιπτώσεις της έχουν αρχίσει και φαίνονται μέσα από ενήλικες με κατάθλιψη, βία, χρήση ουσιών κι άλλα. Είναι σημαντικό και αναγκαίο η μελέτη των επιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης, ώστε να ληφθούν μέτρα από την κοινωνία, να ενημερωθούν οι γονείς και να συμβουλευτούν. Το γεγονός αυτό, θα βοηθήσει στην δημιουργία ενός κόσμου χαρούμενου, με χαρούμενους ενήλικες οι οποίοι θα μεγαλώνουν χαρούμενα παιδιά.

Ένας ακόμη λόγος που επιλέχθηκε αυτό το θέμα είναι το προσωπικό μας ενδιαφέρον ως απόφοιτες της Κοινωνικής Εργασίας, να μελετήσουμε αν υπάρχουν επιπτώσεις της παιδική κακοποίησης στην ενήλικη ζωή και ποιες είναι αυτές. Ευελπιστούμε η εργασία μας να αποτελέσει εγχειρίδιο για σπουδαστές της Κοινωνικής Εργασίας καθώς το συγκεκριμένο θέμα παρόλο που είναι τόσο γνωστό, αφορά όλους μας και δεν έχει διερευνηθεί ακόμα.

ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Κύριος σκοπός της έρευνας είναι να διερευνηθούν οι επιπτώσεις που έχει η παιδική κακοποίηση στην ενήλικη ζωή, αλλά και πόσο σημαντική είναι η άμεση επέμβαση ειδικών, όταν ένα παιδί έχει βιώσει κακοποίηση. Μέσα από τη συλλογή, τη μελέτη, την επεξεργασία, την ανάλυση και την αξιολόγηση των απαντήσεων που έδωσαν οι ερωτώμενοι, έγινε προσπάθεια να παρουσιασθεί μία, όσο το δυνατό πιο κοντά στην πραγματικότητα, εικόνα που να καταδεικνύει και να αντικατοπτρίζει την παρούσα κατάσταση του μέγιστου αυτού προβλήματος στην Ελλάδα.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ

ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Η παιδική κακοποίηση αναφέρεται στη σωματική, συναισθηματική, σεξουαλική κακοποίηση, στην παραμέληση των παιδιών, καθώς και στην εμπορική ή άλλη εκμετάλλευση τους. Μπορεί να εμφανίζεται σε πολλά και διαφορετικά πλαίσια. Οι δράστες της παιδικής κακοποίησης μπορεί να είναι:

- . γονείς ή άλλα μέλη της οικογένειας
- . φροντιστές
- . φίλοι
- . γνωστοί
- . άγνωστοι
- . άτομα σε θέσεις ισχύος - όπως καθηγητές, στρατιώτες, αστυνομικοί και κληρικοί
- . εργοδότες
- . εργαζόμενοι στις υπηρεσίες υγείας
- . άλλα παιδιά (Γιωτάκος, 2006).

Παιδική κακοποίηση περιλαμβάνει διάφορες μορφές ενεργητικής και παθητικής συμπεριφοράς προς το παιδί, οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο όχι μόνο την υγεία και τη σωματική του ακεραιότητα, αλλά και την ίδια του τη ζωή, ενώ παράλληλα αναστέλλουν τη φυσιολογική σωματική, ψυχολογική και νοητική ανάπτυξη, καθώς και την κοινωνική του προσαρμογή (Σταυριανός - Μέτσικα ,2002).

Οι Schmitt & Kempe (1979), περιγράφουν οχτώ μορφές κακοποίησης - παραμέλησης:

1. Σωματική κακοποίηση
2. Αποστέρηση τροφής
3. Σεξουαλική κακοποίηση
4. Προμελετημένη δηλητηρίαση
5. Παραμέληση ιατρικής φροντίδας
6. Παραμέληση ασφάλειας
7. Συναισθηματική κακοποίηση

8. Άλλες μορφές κακοποίησης, όπως είναι η εγκατάλειψη των παιδιών, οι κακές συνθήκες υγιεινής, ένδυσης, κατοικίας και η ανεπαρκής παρουσία ή ολοκληρωτική απουσία από το σχολείο, η συχνή απομάκρυνση των γονέων από το σπίτι κ.λπ. (Γεωργάκας, 2000).

ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Παιδική ηλικία: Θα ερμηνεύσει την ψυχολογία του παιδιού στην ιδιαιτερότητα του, χωρίς παραλληλισμό με την ψυχολογία του ενήλικου. Ήταν μια παλιά αντίληψη της Παιδαγωγικής που ξεπεράστηκε. Το παιδί δεν είναι ο μικρός άνθρωπος, δεν είναι η μικρογραφία του ενήλικου. Έχει τη δική του φυσιολογία, αλλιώς αντιλαμβάνεται το καθετί, αλλιώς ξεκουράζεται, αλλιώς εργάζεται, αλλιώς παίζει ή αισθάνεται (Μπαμπινιώτης, 2008).

ΕΝΗΛΙΚΗ ΖΩΗ

Η είσοδος του ατόμου στην ώριμη ηλικία, την περίοδο της χειραφεσίας και της αυτεξουσιότητας, της βουλευτικής και εκτελεστικής αυτονομίας και της αυτοδιαχείρισης. Στην ελληνική νομοθεσία ως 'έτος ενηλικίωση θεωρείται το 18ο (Δορμπαράκης, 1999).

Είναι η εσωτερική διεργασία που συντέλεσε για την ανάπτυξη κάποιας κληρονομικής δυνατότητας απαραίτητης για την κατανόηση και μάθηση κάποιας γνώσης. Έτσι λέμε ότι το παιδί είναι ώριμο για το σχολείο, είναι ώριμο για την κατανόηση αφηρημένων εννοιών ή είναι κοινωνικά ανώριμο (Μπαμπινιώτης, 2008).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Το πρώτο κεφάλαιο ξεκινάει με την ιστορική αναδρομή της παιδικής κακοποίησης, συνεχίζει με τις μορφές της παιδικής κακοποίησης, ψυχολογική παιδική κακοποίηση, συναισθηματική παιδική κακοποίηση, σωματική παιδική κακοποίηση, σεξουαλική παιδική κακοποίηση και παραμέληση. Συνεχίζει με τους παράγοντες, τα συμπτώματα και επιδημιολογία της παιδικής κακοποίησης, τα οποία σχετίζονται με την ενήλικη ζωή.

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η ιστορία της παιδικής ηλικίας δείχνει ότι τα παιδιά υπήρξαν σχεδόν, σε όλες τις ιστορικές περιόδους θύματα εκμετάλλευσης και κακοποίησης από τους ενάρετους ενήλικους. Διαχρονικά και διατοπικά, η κοινωνική θέση των παιδιών ήταν υποβαθμισμένη. Καθιστώντας τα ευάλωτα σε κάθε μορφή θυματοποίησης από την εργασιακή εκμετάλλευσης έως τη σεξουαλική κακοποίηση και τις σύγχρονες μορφές εμπορίας (*trafficking*) (Καλλιγιά, 1990).

Στην μυθολογία υπάρχουν πολλές συμπεριφορές παιδικής κακοποίησης άλλωστε λέγεται πως κάθε μορφή ανθρώπινης συμπεριφοράς την συναντάμε και στην μυθολογία. Κάποιες από αυτές είναι η ιστορία του Ήφαιστου, η Ήρα, θυμωμένη επειδή ο σύζυγος της ο Ζευς την απατούσε, γέννησε εξώγαμα τον Ήφαιστο. Ο Ήφαιστος, όμως ήταν άσχημος και ανάπηρος, πράγμα που δεν άντεξε η Ήρα και τον πέταξε από τον Όλυμπο στη θάλασσα. Ο Ήφαιστος όμως, σώθηκε από τη Θέτιδα και την Ευρυνόμη, αλλά δεν μπόρεσε ποτέ να συγχωρήσει την μητέρα του και ο γάμος του με την Αφροδίτη απέτυχε. Είναι μια κλασσική ιστορία παιδικής κακοποίησης (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1991).

Όλα αυτά τα χρόνια, ο Χριστιανισμός ήταν αυτός που διατύπωσε μια διαφορετική άποψη σχετικά με το παιδί. Άλλωστε ο Χριστός προέτρεψε τους πιστούς να γίνουν σαν τα μικρά παιδιά, εννοώντας να ξαναγίνουν αθώοι, άσπιλοι όπως είναι τα παιδιά, δίχως σεξουαλικές αναζητήσεις. Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος έκανε κήρυγμα με θέμα « κατά της ματαιοδοξίας και περί του σωστού τρόπου που πρέπει να αναθρέψουν οι γονείς τα παιδιά τους». Ο ίδιος αναφέρει, πως το παιδί δεν θα πρέπει να μεγαλώνει με βία, χρησιμοποιώντας μεθόδους διαπαιδαγώγησης το καμτσίκι ή τις ξυλιές. Εξαιρώντας τα παιδιά που αντιμιλούν και δεν συμμορφώνονται στους κανόνες των γονιών τους. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει πως πρώτα αποδίδει την ευθύνη για την σωστή ανατροφή του παιδιού στον γονέα και μετά στον Θεό (Ντεμώζ, 1985:128).

Από την άλλη μεριά, το πιο αποτρόπαιο έγκλημα της Χριστιανοσύνης είναι η σφαγή του Ηρώδη, ο οποίος διέταξε την σφαγή όλων των αγοριών, ηλικίας μέχρι δύο ετών σε όλη τη Βηθλεέμ, επειδή πίστευε πως έτσι θα σκοτώσει τον βασιλιά των Ιουδαίων (Ντεμώζ, 1985:128-130).

Ένα άλλο θέμα που απασχολούσε την Εκκλησία είναι οι εκτρώσεις και ο περιορισμός τους. Σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα η εκκλησία προσπαθούσε να οριοθετήσει με διάφορες αποφάσεις, λόγου χάρη, πίστευε ότι θα πρέπει να καταδικάζεται ή να αφορίζεται η γυναίκα που σκοτώνει το έμβρυο πριν γεννηθεί με μια μελετημένη έκτρωση θα πρέπει να φυλακίζεται τρία χρόνια, όπου τον πρώτο χρόνο να της απαγορεύεται το ψωμί και το νερό (Ντεμώζ, 1985).

Η βία σύμφωνα με τους ερευνητές, ξεκινάει πριν από 4,000 χρόνια, μαζί με το πατριαρχικό εξουσιαστικό σύστημα, όπου η τιμωρία, η βία και οι απειλές ήταν μέσα επιβολής του ισχυρού πατριάρχη προς τους

κατώτερους του. Για πολλούς αιώνες, η βία ήταν ταμπού. Κανείς δεν μιλούσε γι' αυτήν κανείς δεν παραδεχόταν ότι υπήρχε, κανείς δεν έκανε κάτι για να τη αποτρέψει (Καλλιγά, 1990).

Από τα πιο αποτρόπαια εγκλήματα κατά των παιδιών που διαπράχθηκαν στην αρχαία Ελλάδα και συγκεκριμένα στην Σπάρτη είναι η ιστορία του Καιάδα. Όπου εκεί πετούσαν όσα παιδιά είχαν κάποιο σωματικό ή πνευματικό πρόβλημα εκ γενετής προκειμένου να απαλλαγεί η πολιτεία από αυτά και οι υπερασπιστές της να είναι μόνο τέλειοι άνδρες. Ο Καιάδας, λοιπόν, αντιπροσωπεύει τη σκληρότητα που επιφυλάσσει το κοινωνικό σύνολο σε άτομα που μειονεκτούν (Κούτουλας, 1999).

Αλλά πρέπει να σημειωθεί ότι η παιδοκτονία ήταν πολύ πιθανό γνωστή από τους προϊστορικούς χρόνους. Ο Ερρίκος Βαλουά κατέγραψε όλα τα προϊστορικά απολιθώματα από την εποχή του Πιθηκάνθρωπου έως την Μεσολιθική εποχή και βρήκε ότι μια αναλογία σημαντική υπέρ των αρσενικών (Ντεμώζ, 1985:55-57).

Αλλά και χιλιάδες οστά θυσιασμένων παιδιών έχουν βρεθεί στις ανασκαφές όπου υπήρχαν και επιγραφές που έδειχναν πως τα παιδιά ήταν πρωτότοκα ευγενών οικογενειών, τα ευρήματα χρονολογούνται ως την εποχή της Ιεριχούς στα 7,000 π.Χ. τα οποία προέρχονται κυρίως από θυσίες που εφάρμοζαν για την μητέρα των γονιών, διαφορετικοί λαοί, από τους Κέλτες της Ιρλανδίας, από τους Γαλάτες, από τους Σκανδιναβούς, Αιγύπτιους, Φοίνικες, Μωαβίτες, Αμμωνίτες αλλά και σε ορισμένες περιόδους από τους Ισραηλίτες (Ντεμώζ, 1985:59).

Σύμφωνα με την Αγάθωνος - Γεωργοπούλου (1991), σε διάφορους πολιτισμούς η θυσία παιδιών ήταν παραδεκτή για θρησκευτικούς

σκοπούς. Σε ορισμένες περιόδους της ιστορίας αναφέρονται μαζικές σφαγές παιδιών για πολιτικούς λόγους, όπως λόγου χάρη, η σφαγή του Ηρώδη. Ένα άλλο παράδειγμα ήταν μέρος της «τελικής λύσης για τους Εβραίους» του Χίτλερ, ο οποίος στα παιδικά του χρόνια ήταν ο ίδιος θύμα πατρικής βίας.

Ίσως είναι περιττό, αναφέρει ότι ο Ληξουριώτης, (1986), ότι στα παλαιότερα ελληνικά (αρχαία και βυζαντινά) δίκαια δεν υπήρχε καμία ειδική ποινική πρόβλεψη για την εγκατάλειψη των παιδιών, αν και προβλέπονταν αστικές κυρώσεις, όπως η έκπτωση απ' την πατρική εξουσία σε περίπτωση έκθεσης του τέκνου.

Στη αρχαιότητα, το όριο θνησιμότητας ήταν τα τριάντα χρόνια, ωστόσο η παιδική θνησιμότητα ήταν σε υψηλό ποσοστό κι ακόμα μεγαλύτερη η βρεφική θνησιμότητα (Ντεμώζ, 1985:67).

Στην αρχαιότητα βρέθηκε ότι υπήρχαν χιλιάδες δημιουργήματα και πρακτικές, που περιείχαν χειροπέδες, φίμωτρα, μαστιγώματα που έφταναν μέχρι και στον θάνατο παιδιών στην Σπάρτη αλλά και η προσαρμογή πέδικλου στα πόδια. Από την αρχαιότητα όμως εντοπίζεται και η σεξουαλική κακοποίηση. Ειδικά στην Αρχαία Ελλάδα και στην Αρχαία Ρώμη, η σεξουαλική εκμετάλλευση έκανε αισθητή την παρουσία της, στην καθημερινότητα των παιδιών και η πιο γνωστή χρήση της ήταν η συνουσία από τον πρωκτό. Η σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών από μεγαλύτερους άντρες, διέφερε η συχνότητα και η μορφή αυτής αναλόγως με την περιοχή και την χρονολογία. Ακόμα, συνηθισμένο φαινόμενο ήταν οι παιδεραστικοί γάμοι, η ύπαρξη οίκων ανοχής με μικρά αγόρια, όπου μπορούσαν να ενοικιαστούν αλλά και η πώληση των αγοριών σε άντρες με σκοπό την συνουσία. Αν και υπήρχε στην αρχαιότητα νόμος που

απαγόρευε την σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών με ποινή το δημόσιο μαστίγωμα (Ντεμώζ, 1985:79-82).

Ο Πλάτωνας υποστήριξε πως οι αξιοπρεπείς άντρες, θα πρέπει να τους επιτρέπεται να χαϊδεύουν όποιο αγόρι τους αρέσει, σε αντίθεση με τους εραστές οι οποίοι επιθυμούν μόνο την σωματική ομορφιά. Απόδειξη αυτού είναι η βασική αντίρρηση που διατύπωσε ο Αριστοτέλης στην ιδέα του Πλάτωνα, όπου θα έπρεπε τ' αγόρια να καλύπτουν τα γεννητικά τους από την ημέρα της γέννησης τους, ώστε όταν ο πατέρας τους έχει σεξουαλικές ορμές ή όταν τα συναντούσε στα γυμναστήρια γυμνά να μην μπορεί να τα ενοχλήσει σεξουαλικά καθώς δεν θεωρείτο σωστό (Ντεμώζ, 1985:91-95) .

Από έρευνες σε ιστορικά Βυζαντινά κείμενα, σύμφωνα με την Ρεμπελάκου, προκύπτει ότι στην θεοσεβούμενη Βυζαντινή κοινωνία άνθισε το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης με τις μορφές της παιδεραστίας, της παιδικής πορνείας, της αιμομιξίας και του βιασμού κάτω την κάλυψη των πρόωρων γάμων και δεν ήταν χαρακτηριστικό κάποιας συγκεκριμένης κοινωνικής τάξης αφού η ύπαρξη της εκτεινόταν από τον απλό λαό έως τον ανώτατο κλήρο και τους αυτοκράτορες (Ρεμπελάκου, 2009).

Τα παιδιά αντιπροσώπευαν για τους Βυζαντινούς γονείς την επένδυση. Στο Βυζάντιο, οι άτεκνες οικογένειες ήταν δυστυχείς και ιδιαίτερα αν πρόκειτο για τον αυτοκράτορα όπου δημιουργείτο πρόβλημα στην διαδοχή. Ο Νόμος επέβαλε τότε να παντρεύονται τα κορίτσια από 12 και τα αγόρια από 14 ετών, πράγμα που σήμερα φαίνεται εξωφρενικό, αλλά τότε ήταν συνηθισμένο. Ο νόμος αυτός παραβιάζονταν συχνά, διότι οι γονείς μπορούσαν να αρραβωνιάσουν και να ξεφορτωθούν τα κορίτσια

τους από τα 5 τους χρόνια, για να φροντίσουν μόνον τους άρρενες απογόνους τους. Όποτε μιλάμε για εκπόρνευση αφού μπορούσαν να αρραβωνιάζουν από 5-7 ετών τα κοριτσάκια, που τα έστελναν μόνα τους στο σπίτι του γαμπρού, ο οποίος θα έπρεπε να περιμένει πότε θα έφταναν στα δώδεκα, για να ολοκληρωθεί η σχέση τους. Αλλά επειδή τότε δεν υπήρχαν καλά οργανωμένα ληξιαρχεία μπορούσαν να «μεγαλώνουν» την ηλικία της κόρης, ώστε να επιτραπούν στον γαμπρό οι πρόωρες σεξουαλικές σχέσεις με το κοριτσάκι, όσο και αν αυτό από ιατρικής άποψης απαγορεύεται, διότι βλάπτει ψυχικά και σωματικά (Μαλτέζου, 1994).

Κάποτε βρέθηκαν ένοχοι δύο Επίσκοποι του Βυζαντίου για παιδεραστία και σεξουαλική κακοποίηση δύο μικρών αγοριών, που ως Επίσκοποι όφειλαν να είναι άμεμπτοι για το λόγο αυτό τους επέβαλαν την πολύ σκληρή ποινή της καυλοκοπίας, δηλαδή τους έκοψαν το ερωτικό τους όργανο από την ρίζα και το περιέφεραν μαζί με τους ενόχους στους δρόμους της πόλης προς γνώση και συμμόρφωση των υπολοίπων (Μαλτέζου, 1994).

Βέβαια δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις όπου η Εκκλησιαστική Νομοθεσία παρέμβαινε σε αρραβώνες όπου οι γονείς ή το κοριτσάκι παραπονιόταν και ο κληρικός αναγκάζόταν να ακυρώσει τον αρραβώνα αλλά και να επιστρέψει ο γαμπρός την προίκα στους γονείς. Στον αρραβώνα παρίστατο κληρικός όμως, εάν αποδεικνυόταν, ότι το κοριτσάκι ήταν μικρότερο των 12 ετών και ένας κληρικός ευλογούσε τον γάμο, τότε τον εδίωκαν ως συναυτουργό στην απάτη, διότι ιερούργησε παρανόμως. Ο ίδιος συνήθως έλεγε, ότι οι γονείς τον εξαπάτησαν μεγαλώνοντας την ηλικία της νύφης (Μαλτέζου, 1994).

Πολλοί Βυζαντινοί βιάζονταν να παντρέψουν τα κορίτσια τους για βιοποριστικούς λόγους σε αντίθεση με του αυτοκράτορες οι οποίοι το έκαναν για την υπογραφή συμμαχιών. Συγκεκριμένα ο Ανδρόνικος Β΄ Παλαιολόγος (ιγ΄ αι. μ.Χ.) είχε μόνον αγόρια και ένα και μοναδικό κορίτσι, τη Σιμωνίδα, την οποία απέκτησε με πολύ μεγάλο κόπο, κάνοντας τάματα, ευχές κ.λ.π.. Το αυτοκρατορικό κοριτσάκι ήταν μόνον 5 ετών, όταν το πάντρεψε με τον βασιλιά Κράλλη της Σερβίας, έναν άνδρα άνω των 40 ετών. Ασφαλώς, κι άλλες πριγκίπισσες παντρεύτηκαν σε ηλικία 8-9-10 ετών. Ο Λουδοβίκος της Γαλλίας έδωσε στον Ανδρόνικο Α΄ Κομνηνό (ιβ΄ αι. μ.Χ.), ο οποίος τότε ήταν 60 ετών, ένα κοριτσάκι 11 ετών, την Αγνή, την οποία μετονόμασαν σε Άννα (Μαλτέζου, 1994).

Όσο για την σεξουαλική κακοποίηση, υπήρχαν όλες οι μορφές της στο Βυζάντιο και σε αγόρια και σε κορίτσια και παντός είδους σεξουαλική κακοποίηση, που δεν απέχει από τα βασανιστήρια. Τα ευρήματα είναι αποστομωτικά, διότι η σεξουαλική κακοποίηση, δεν περιορίζεται στους ξένους. Συμπεριλαμβάνει τους γονείς, τα αδέρφια, τους δασκάλους, τους παπάδες κ.λ.π. Η εργασία μας έχει πολύ μεγάλη απήχηση, διότι αναφέρεται και από ξένους ερευνητές. Λόγου χάρη, ο Προκόπιος αναφέρει ότι η αυτοκράτειρα Θεοδώρα είχε κακοποιηθεί στην παιδική της ηλικία, η οποία ήταν ορφανή από μητέρα, ο πατέρας της, έπαιρνε αυτή και τις άλλες δύο αδερφές της στα τσίρκα για να κάνουν στριπτίζ, παρουσιάζοντας ένα πορνοθέαμα το λεγόμενο «νούμερο της χήνας», στο οποίο κάλυπταν το γυμνό σώμα του κοριτσιού με σπόρους και άφηναν την χήνα να φάει τους σπόρους με αποτέλεσμα να ξεγυμνώνει το κορμί του κοριτσιού. Αυτό επηρέασε την Θεοδώρα και στην ανήλική ζωή της, όπου την χαρακτηρίζει σεξουαλικά αχόρταγη αφού μαζί με μια παλιά της φίλη έβγαιναν τα βράδια ντυμένες πόρνες ώστε να βρουν

άντρες να κορέσουν την σεξουαλική τους πείνα (Ρεμπελάκου, 2009).

Είναι φανερό ότι στις ιστορικές περιόδους, που η σχέση πατέρα και παιδιών στηριζόταν στον ιδιοκτησιακό τίτλο του πρώτου πάνω στα δεύτερα, και που τα όρια εξουσίας έφθαναν ακόμα και στη διάθεση της ζωής των παιδιών, η ύπαρξη αδικήματος, που να αφορούσε την κακομεταχείριση των ανηλίκων από τους γονείς τους ήταν κάτι το αδύνατο (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου Ε., 1991).

Στις αραβικές χώρες, ο κλέφτης άσχετα με την ηλικία, τιμωρούταν με το κόψιμο του χεριού, ο ψεύτης με το κόψιμο της γλώσσας. Ακόμα, τα παιδιά σε διάφορες χώρες ,ακρωτηριάζονταν από τους ίδιους του γονείς για να ζητιανεύει καθώς και οι μικροί τραγουδιστές ευνουχίζονταν, για να διατηρηθεί η ψιλή φωνή τους. Στο παρελθόν, υπήρξαν περιπτώσεις σκλαβιάς παιδιών, καθώς και πούλημα παιδιών από τους γονείς, οι οποίες είναι οι πιο ακραίες μορφές εγκατάλειψη, παραδείγματος χάρη στην κοινωνία των Βαβυλώνιων, η πώληση παιδιών ήταν κάτι συνηθισμένο κι απολύτως νόμιμο (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου , 1991).

Οι κατάρες , δηλαδή οι ευχές θανάτου των μητέρων απέναντι στα παιδιά τους ήταν αρκετά διαδεδομένες στην αρχαιότητα περισσότερο απ' ότι ίσως πιστεύουμε. Πηγαίνοντας πίσω στην ιστορία διαπιστώνουμε ότι όλο και περισσότεροι γονείς εκτελούσαν τα παιδιά τους. Στην αρχαιότητα λοιπόν, η παιδοκτονία ήταν κάτι αποδεκτό και δεν τους προκαλούσε εντύπωση κάποιο τέτοιο γεγονός αφού ήταν καθημερινό φαινόμενο. Οι τρόποι που διέπρατταν το έγκλημα της παιδοκτονίας ήταν διάφοροι, τα έριχναν τα παιδιά τους σε φαράγγια, σε ποτάμια σε έλη, τα εγκατέλειπαν σε δάση, σε ερημικές τοποθεσίες ώστε να πεθάνουν από την πείνα. Κι αυτό γιατί μπορεί το παιδί να μην ήταν τέλειο σε σχήμα ή σε όγκο, είτε

έκλαιγε πολύ, είτε έκλαιγε λίγο ή ακόμα ήταν διαφορετικά από αυτά που έγγραφαν τα γυναικολογικά κείμενα της εποχής. Επίσης και το επιθυμητό φύλο του παιδιού ήταν το αρσενικό με αποτέλεσμα πολλά μωρά κορίτσια να σκοτώνονται και μάλιστα είχαν χαρακτηριστική άνεση να μιλούν γι' αυτό, η υπεροχή των αρσενικών στην αρχαιότητα ήταν φανερή. Δημιουργήθηκε λοιπόν, μια έλλειψη ισότητας μεταξύ των αρσενικών και θηλυκών στη Δύση μέχρι τον Μεσαίωνα όπου φαίνεται πως οι θάνατοι των παιδιών άρχιζαν να περιορίζονται. Επίσης το χτίσιμο των παιδιών σε τοίχους, στα θεμέλια κτιρίων και σε γέφυρες για να στεριώσει η κατασκευή ήταν κάτι επίσης συνηθισμένο, από τα παλαιότερα χρόνια έως και την Γερμανία του 1843 (Ντεμώζ,1985:55- 57).

Άλλωστε μέχρι τον 4ο αιώνα μ.Χ. ούτε ο Νόμος, ούτε η κοινή γνώμη έβρισκαν κακό την παιδοκτονία σε Ελλάδα και Ρώμη. Μετά την Σύνοδο της Βαιζόν 5ο αιώνα μ.Χ. άρχισε ο νόμος να ευαισθητοποιείται για το παιδί και αποφάσισαν πως όποιος βρίσκει εγκαταλειμμένο παιδί να το αναγγέλλει στην εκκλησία και περίπου το 787 μ.Χ., το Συμβούλιο του Μιλάνου ίδρυσε το πρώτο άσυλο για εγκαταλελειμμένα παιδιά (Ντεμώζ,1985:61).

Στον Μεσαίωνα υπήρχε ένας νόμος, ο οποίος ίσχυε μόνο εάν μαστιγωνόταν ένα παιδί μέχρι θανάτου, ενώ για τον ξυλοδαρμό δεν υπήρχε κάποια αναφορά. Μοναδική και πρωτοπόρα για την εποχή του, άποψη είχε ο Άγιος Ανσέλμος σχετικά με τον ξυλοδαρμό, η οποία θεωρούσε ότι πρέπει να μειώσουν την βαρβαρότητα και αυστηρότητα εναντίον των παιδιών γιατί κι αυτά είναι άνθρωποι, έχουν σάρκα κι αίμα. Παρόλα αυτά και στην Αναγέννηση δικαιολογούσαν τον ξυλοδαρμό όταν «έπρεπε», είχαν ξεκινήσει, όμως τότε να εμφανίζονται συμβουλές για την μείωση του ξυλοδαρμού (Ντεμώζ,1985).

Ακόμα είναι σημαντικό να αναφέρουμε, πως οι Χριστιανοί του Μεσαίωνα, επηρεασμένοι από το κήρυγμα του Ιησού, τόνιζαν την αθωότητα και την άγνοια του παιδιού απέναντι σε κάθε ηδονή και πίστευαν στην ανάγκη να γίνουν σαν τα παιδιά, οι ίδιοι (Ντεμώζ,1985:107-109).

Ωστόσο, με την αύξηση των ηθικολόγων και από την τέχνη του Μεσαίωνα, που απεικόνιζαν τα βρέφη καλυμμένα ή σαν αγγελάκια, υπήρχε μια μεταβολή στην σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών (Ντεμώζ,1985:94-95).

Από το θαυμασμό, που πρωτοεμφανίζεται το 14ο αιώνα, για τη διασκεδαστική γλυκύτητα και απλότητα του παιδιού, η συνειδητοποίηση της ιδιαιτερότητας της παιδικής ηλικίας εξελίσσεται από τα τέλη του 16ου αιώνα στο έντονο ενδιαφέρον των παιδαγωγών και ηθικολόγων για την ψυχολογική και ηθική διαπαιδαγώγηση του (Καλλιγιά,1990).

Η αντίληψη που επικρατούσε μέχρι και τον 16ο αιώνα ήταν ότι τα παιδιά δεν ήταν και κάτι ιδιαίτερο σημαντικό και έβαζαν στην ίδια κατηγορία με τους χαζούς γέρους, με τους μεθυσμένους καθώς και με γυναίκες ελευθέρων ηθών.

Παρόλα αυτά μια τεχνική που ήταν γνωστή και τον 16ο αιώνα είναι το σπαργάνωμα, όπου πολλές φορές προκαλούσε μικροτραυματισμούς, δεν άφηνε το μωρό ελεύθερο να κινηθεί καθώς και δεν ήταν λίγες οι φορές που προκαλούσαν θάνατο. Επίσης υπήρχε μια τακτική να πετάνε τα φασκιωμένα μωρά από το ένα παράθυρο στο άλλο ή ακόμα, οι νταντάδες τα φάσκωναν σε χοντρές φασκιές για να μην μπορούν να κουνηθούν όταν θα τα πετάνε ψηλά! Οπότε πολλοί γονείς πήγαιναν στο παιδίατρο το μωρό τους, το οποίο είχε σπασμένα κόκκαλα (Ντεμώζ,1985).

Η έννοια της οικογένειας που αναπτύσσεται τον 16ο και 17ο αιώνα είναι απολύτως συνδεδεμένη με την παιδική ηλικία (Καλλιγά,1990).

Τον 17ο αιώνα, πραγματοποιούνται μερικές προσπάθειες για τον περιορισμό του ξυλοδαρμού αλλά η ουσιαστική μείωση του φαινομένου φάνηκε τον 18ο αιώνα. Αλλά και μια συντονισμένη ομαδική δράση με σκοπό την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης συνεχίστηκε και στον 16ο αιώνα και στον 17ο αιώνα μέχρι και τον 18ο αιώνα (Ντεμώζ,1985).

Υπάρχουν πολλές πηγές που αναφέρουν ότι για την σωστή φροντίδα του παιδιού, που πριν τον 18ο αιώνα, όπου θεωρούσαν σωστό τον αυστηρό ξυλοδαρμό για την ανατροφή του και μάλιστα ήταν τόσο αυστηροί, που πολλές πηγές αναφέρουν μελανιές, αιμορραγίες στο σώμα. Μαστίγια όλων των ειδών, ρόπαλα, σιδερένιες. ξύλινες βέργες είναι μερικά από τα όργανα «ανατροφής» που χρησιμοποιούσαν. Φυσικά το φαινόμενο του ξυλοδαρμού δεν μειώθηκε με το πέρασμα των χρόνων αφού όταν τα παιδιά γίνονταν ενήλικες και αποκτούσαν δικά τους παιδιά χρησιμοποιούσαν τους ίδιους τρόπους ανατροφής (Ντεμώζ,1985:81-83).

Όσο αφορά την ανατροφή των παιδιών, είναι σημαντικό να αναφέρουμε πως μέχρι τον 18ο αιώνα, οι εύπορες οικογένειες κυρίως, είχαν αναθέσει την φροντίδα των παιδιών κατά τα πρώτα χρόνια ζωής τους, σε τροφούς και υπηρέτες και στο έβδομο χρόνο της ζωής του τα έστελναν να μάθουν ή κάποια τέχνη να υπηρετούν άλλους ή στην καλύτερη περίπτωση στο σχολείο (Μαντάς, 2007).

Άρα με αυτά τα δεδομένα καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως οι πλούσιοι γονείς δεν αφιέρωναν αρκετό χρόνο στην ανατροφή των παιδιών τους, μπορεί να θεωρηθεί παραμέληση (Ντεμώζ,1985).

Οπότε ο χωρισμός του μωρού από την μητέρα γινόταν από τις μέρες της γέννησης του, η φροντίδα, η τρυφερότητα, το φαγητό που είχε ανάγκη το βρέφος, το έπαιρνε από ένα αντικαταστατό της μητρικής φροντίδας γι' αυτό κι όταν το παιδί γυρνούσε πίσω στο σπίτι του, ένιωθε σαν να βρίσκετε σε ξένο χώρο (Ντεμώζ,1985:211).

Ο Μαντάς (2007), θεωρεί πως ο Ντεμώζ, παρερμήνευσε τις ιστορικές πηγές αφού στην κοινωνία των Ελλήνων και των Ρωμαίων δεν ήταν σύνηθες φαινόμενο να δίνονται τα παιδιά σε τροφούς μακριά από το σπίτι αλλά εμπιστευόταν το έργο του θηλασμού σε κάποια σκλάβα και η οποία πραγματοποιούσε το έργο αυτό μέσα στο σπίτι για να μπορούν να την επιβλέπουν οι γονείς και η επιλογή της τροφού ήταν ένα σημαντικό μέλημα για τους πλούσιους γονείς (τχ.105 : 65-66, 2007).

Τροφούς είχαν και τα εγκαταλελειμμένα παιδιά είτε αυτά ήταν νόμιμα, είτε ήταν νόθα, όπου φρόντιζαν να νοικιάζουν ή να αγοράζουν μια δούλα για την δουλειά του θηλασμού, αφού ήταν η μοναδική πηγή γάλακτος που θα μπορούσαν να έχουν τα βρέφη (Ντεμώζ,1985:211).

Είναι ενδιαφέρον ότι μια αλλαγή αντιλήψεων, προς το καλύτερο ανακαλύπτεται κατά τη διάρκεια του 18ου αιώνα. Ο de Mause υποστηρίζει ότι οι ξυλοδαρμοί συνηθίζονται από την αρχαιότητα και συνεχίζουν έως τον 18ο αιώνα. Περιλαμβάνουν μάλιστα τη χρήση διαφόρων οργάνων όπως είναι τα μαστίγια, ρόπαλα, ειδικές βέργες και άλλα παρόμοια σύνεργα. Αποτελούν δε αναπόσπαστο τμήμα της ζωής των παιδιών, αρχίζοντας από τα πρώτα τους χρόνια. Και το ουσιαστικότερο η βάνουση αυτή συμπεριφορά ήταν κοινωνικώς αποδεκτό μέσο σωφρονισμού των παιδιών (Καλλιγά, 1990).

Οι γιατροί όμως καταδίκασαν αυτές τις συμπεριφορές ακόμα και τα

βίαια κουνήματα στην κούνια, επισημαίνοντας πως αυτό εξυπηρετεί εκείνους που έχουν αναλάβει την φροντίδα του παιδιού δηλαδή κακοδιάθετες νταντάδες οι οποίες αντί να φροντίσουν το παιδί και να το ηρεμίσουν όταν αυτό ήταν ανήσυχο, έκαναν το αντίθετο κουνούσαν βίαια κι άγρια τις κούνιες, απειλώντας τα εξαναγκάζοντας έτσι το παιδί να αποκοιμηθεί ζαλισμένο. Γι αυτό τον λόγο κατέκριναν την χρήση της κούνιας τον 18ο αιώνα (Ντεμώζ,1985:81-85).

Προσπαθώντας να περιορίσουν την σεξουαλική εκμετάλλευση από την Αναγέννηση μέχρι τον 18ο αιώνα, όπου τότε είναι που πήγαν στο άλλο άκρο οι γονείς, απαγορεύοντας στα παιδιά να αγγίζουν τα γεννητικά τους όργανα και να τα τιμωρούν αυστηρά. Ο αυνανισμός ο οποίος υπήρχε πολλά χρόνια πριν, είχε ανησυχήσει τότε τους γονείς (Ντεμώζ,1985, Laqueur , 2006).

Η έρευνα του Ντεμώζ (1985), υποστηρίζει ότι τον 18ο αιώνα, αυξάνονται οι περιπτώσεις παιδοκτονίας, αφού οι αναφορές τέτοιων περιστατικών είναι όλο και συχνότερες. Όσο και να φαίνεται περίεργο, οι θύτες ήταν κυρίως οι μητέρες, οι οποίες σκότωναν τα μωρά μετά την γέννηση, μπορεί να χαρακτηριστεί σαν μια αργοπορημένη έκτρωση και τα δολοφονημένα βρέφη δεν ήταν πάντα παράνομα.

Ο αυνανισμός, όπως επισημαίνει ο Laquer ,(2006), δεν ανησύχησε τους συντηρητικούς, οι οποίοι τον θεωρούσαν για αιώνες ένα από τα πολλά σαρκικά αμαρτήματα και όχι βεβαίως το σημαντικότερο, αντίθετα, εκείνοι που πρώτοι ανησύχησαν για τον αυνανισμό και τον δαιμονοποίησαν, πρώτα ηθικώς και κατόπιν ιατρικώς, ήταν οι προοδευτικοί διαφωτιστές, οι οποίοι αντιμετώπιζαν μεν θετικά τη σεξουαλική απόλαυση, όμως προσπαθούσαν να δημιουργήσουν μια

ηθική φιλοσοφία με επίκεντρο το αυτεξούσιο, κάτι στο οποίο, κατά την αντίληψή τους, ο αυνανισμός ήταν αντίθετος.

Σε ότι αφορά λοιπόν, την ερωτική αυτή πράξη, οι γονείς με την βοήθεια των γιατρών να διέδιδαν μύθους σε ότι αφορά τον αυνανισμό. Δηλαδή ότι αυτή η πράξη προκαλεί τύφλωση, επιληψία, τρέλα μέχρι και τον θάνατο, για να αποτρέψουν τα παιδιά να διαπράξουν αυτήν την σεξουαλική πράξη. Και η «τρέλα» αυτή συνεχίστηκε και τον 19ο αιώνα, με γονείς και γιατρούς, να απειλούν τα παιδιά πως θα τους κόψουν τα γεννητικά όργανα, κρατώντας μαχαίρια (Ντεμώζ,1985:95).

Όσοι γονείς είχαν αναθέσει την φροντίδα σε δάσκαλους, τότε ήταν υπεύθυνος ο δάσκαλος τα αγόρια να μην μιλούν, να μην αγγίζονται κι απαγορευόταν να σηκώνονται από τις θέσεις του, χωρίς να έχουν πάρει πρώτα την άδεια του δασκάλου ή να πηγαίνουν μόνα τους, στην τουαλέτα. Στα υπνωτήρια πάντα υπήρχε ένας δάσκαλος ο οποίος έμενε ξάγρυπνος για να τους φυλάει (Ντεμώζ,1985:310).

Όταν ένα βρέφος απαλλαγόταν από τις φασκιές, ξεκινούσαν άλλοι τρόποι περιορισμού. Είναι χαρακτηριστικό πως μέχρι τις αρχές του 19ου αιώνα τα παιδιά δένονταν σε καρέκλες ή με λουριά για να μπορούν να ελέγχονται αλλά και να κατευθύνονται. Επίσης οι τρόποι διαπαιδαγώγησής τους ήταν το ίδιο βάνανσοι, αφού για να διαβάσουν έδεναν τα παιδιά σε σανίδες και παλούκωναν τα πόδια τους μέχρι να τελειώσουν, για να βελτιώσουν την κορμοστασιά των παιδιών χρησιμοποιούσαν διάφορα τεχνάσματα όπως είναι, κορσέδες, στηθόδεσμοι από ξύλο, κόκκαλο ή σίδηρο, σιδερένια περιλαίμια κι άλλα. Θεωρούσαν κακό τα παιδιά να πέφτουν στα τέσσερα και να περπατάνε, δηλαδή το μπουσούλημα, κι αυτό γιατί τα έκανε να μοιάζουν με ζώα,

είχαν βρει λοιπόν τρόπο, να εμποδίζουν τα βρέφη να μπουσουλούν, χρησιμοποιώντας ένα τέχνασμα που έμοιαζε με σκαμνί και τα έδεναν πάνω σε αυτό. Ακόμα για να ελέγξουν και να κανονίσουν τις λειτουργίες του σώματος του παιδιού αντί να μάθουν στο παιδί να χρησιμοποιεί το καθικάκι του, τους έβαζαν υπόθετα, τους έκαναν κλίσμα ή ακόμα τους έδιναν καθαρτικά. Τέτοιες κατασκευές και τεχνικές ήταν συνηθισμένα κατά τον 16ο έως τον 19ο αιώνα (Ντεμώζ,1985:318-319).

Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως το μαστίγωμα και το σπαργάνωμα μειώθηκε δραματικά τον 19ο αιώνα σε Ευρώπη και Αμερική (Ντεμώζ,1985:506).

Δεν είναι λοιπόν τυχαίο που ο Ουίλλιαμ Μπιούκαν, εξάιρετος παιδίατρος της εποχής υποστήριζε, πως το μισό του ανθρώπινου γένους χάνεται κατά την βρεφική ηλικία λόγω κακής μεταχείρισης ή παραμέλησης (Ντεμώζ,1985).

Υποχωρώντας όμως ο ξυλοδαρμός σαν μέθοδος ανατροφής, εμφανίστηκαν νέες συμπεριφορές, υποκατάστατα αυτού. Όπως ήταν ο εγκλεισμός των παιδιών σε σκοτεινά δωμάτια, δηλαδή η ψυχολογική κακοποίηση (Ντεμώζ,1985).

Η Καλλιγά, (1990) υποστηρίζει ότι στις αρχές του 19ου αιώνα παρατηρείται, κατ' εξαίρεση και για ένα σύντομο χρονικό διάστημα, μια συγκεκριμένη τάση στον τρόπο αντιμετώπισης των παιδιών. Απαιτείται απ' αυτά μεγαλύτερη πειθαρχία και οι ποινές που τους επιβάλλονται ως τιμωρίες γίνονται πιο αυστηρές.

Οι γονείς τον 19ο αιώνα περίπου άρχισαν να δείχνουν ενδιαφέρον για την καθαριότητα του παιδιού και γενικά την εκπαίδευση του. Η

εκπαίδευση ξεκινούσε από τους πρώτους μήνες της ζωής τους, οι απαιτήσεις τους ήταν αρκετές και στο τέλος του αιώνα έγιναν όλο και πιο αυστηρές.

Παρόλο που όλους τους αιώνες τα παιδιά γνώριζαν την βάρβαρη πλευρά της ζωής, τον 19ο αιώνα άρχισε να περιορίζονται δραστικά τα σκληρά συναισθήματα, η παραμέληση και η σωματική κακοποίηση των παιδιών (Ντεμώζ,1985).

Το ζήτημα, λοιπόν, της κακοποίησης ανηλίκων είναι μάλλον το σοβαρότερο και ενδεικτικότερο της όλης νοοτροπίας και στάσης της κοινωνίας απέναντι στην νεαρή ηλικία, σε μία δοσμένη ιστορική περίοδο (Καλλιγά, 1990)

Ο Ντεμώζ (1985), αναφέρει πως πολλά έθιμα στις αρχές του 19ου αιώνα, ήταν υπεύθυνα για σοβαρούς τραυματισμούς των παιδιών ή ακόμα και θανάτων των παιδιών. Έθιμα όπως ήταν το μπάνιο σε παγωμένο νερό ή το τύλιγμα του παιδιού σε παγωμένες πετσέτες, όπου πίστευαν πως είχαν θεραπευτικές δυνατότητες αλλά ήταν κι ένας τρόπος σκληραγωγήσεις των παιδιών.

Ο πρώτος νόμος σε παγκόσμια κλίμακα που περιείχε προστατευτικές για τους ανηλίκους διατάξεις ήταν ο *Morals and Health's Act* του 1802 που ψηφίστηκε στην Αγγλία με πρωτοβουλία του Robert Peal. Με τον νόμο αυτό που γενικότερα αφορούσε την καλύτερευση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων, περιοριζόταν το ημερήσιο ωράριο εργασίας των ανηλίκων σε δώδεκα ώρες. Ακόμα το 1811, θεσπίστηκε το όριο των 48 ωρών εβδομαδιαίας εργασίας για τα παιδιά που δεν είχαν υπερβεί το 13ο έτος της ηλικίας τους. Αργότερα το 1819, με τη σημαντική πίεση του επιχειρηματία, του R. Owen, ψηφίζεται νέος νόμος για την εργασία των

ανηλίκων ακόμη πιο προστατευτικός γι' αυτούς. Επίσης, με πρωτοβουλία του Υπουργού Baron d' Altstein, θεσπίζεται η απαγόρευση της εργασίας των ανηλίκων των 16 ετών σε ορισμένες εργασίες και ταυτόχρονα ορίζεται ανώτατο όριο εργασίας των ανηλίκων οι 10 ώρες ημερήσιας εργασίας με πλήρη απαγόρευση της νυχτερινής εργασίας και της απασχόλησης κατά την Κυριακή. Μετά το 1855 απαγορεύτηκε γενικά στους ανηλίκους από 9 έως 12 ετών να εργάζονται πάνω από 6 ώρες την ημέρα. Ο μοναδικός νόμος που εκδόθηκε (Ληξουριώτης, 1986).

Από το 1880 και μετά, στην Αγγλία και σε διάφορες πολιτείες της Αμερικής, οργανώθηκαν εταιρίες προστασίας παιδιών. Ο απολογισμός της Εταιρίας Προστασίας Παιδιών του Λονδίνου, το 1885 αναφέρει περιπτώσεις παιδιών που ήταν θύματα εγκατάλειψης, παραμέλησης, πείνας και βίας. Οι γονείς συχνά ήταν αλκοολικοί και η αντιμετώπιση τους ήταν «ηθική πίεση» και μαστίγωμα. Η ιατρική βιβλιογραφία της εποχής. Όμως δεν ασχολείται καθόλου με το πρόβλημα. Η μοναδική περιγραφή περίπτωσης κακοποίησης, ο Tardieu, ο οποίος περιέγραψε 32 παιδιά που κακοποιήθηκαν από τους γονείς, με λεπτομέρειες των τυπικών τραυμάτων, καθώς και παρατηρήσεις για τη συμπεριφορά των γονιών και των παιδιών. Τελείωσε με μια παράκληση για την έγκαιρη διάγνωση και αντιμετώπιση του προβλήματος. Δυστυχώς, τα λόγια του ξεχάστηκαν από τους γιατρούς για σχεδόν 100 χρόνια (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1991).

Παράλληλα, η καθοριστική σημασία που είχαν τα παιδικά βιώματα στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των ενηλίκων είχε ήδη τεκμηριωθεί από τον Sigmund Freud (Καλλιγιά, 1990).

Η έρευνα του Ληξουριώτη (1986), η νομοθετική απουσία μέχρι και το τέλος, της πρώτης δεκαετίας του 20ου αιώνα είναι χαρακτηριστική.

Όμως, και μετά της εισαγωγή στα 1912 του νομοθετικού προστατευτικού πλαισίου για την παιδική εργασία, η πραγματική κατάσταση στους όρους και στις συνθήκες παροχής της, δεν άλλαξε. Κι αυτό γιατί η νομοθεσία δεν αρκεί να αλλάξει τους κοινωνικούς τρόπους και συμπεριφορές αν δεν γίνονται ειλικρινείς προσπάθειες. Ενώ το 1914, εμφανίζονται και ενσωματώνονται στον ποινικό νόμο, νέες διατάξεις που αφορούν την τιμωρία προαγωγής ανηλίκων σε πορνεία και ειδικά στην λεγόμενη σωματεμπορία.

Ενδιαφέρον έχουν και τα διαφορετικά συμπεράσματα που ο Aries και η Pollock, συνάγουν για το θέμα της τιμωρίας και κυρίως του ξυλοδαρμού.

Κατά τον Aries, η χρήση της σωματικής ποινής ήταν συνυφασμένη με την αποδοχή της αδυναμίας του παιδιού και αποσκοπούσε στον εξευτελιστικό υποβιβασμό του ευάλωτου αυτού πλάσματος στο επίπεδο των κατώτερων στρωμάτων, των κακοποιών, που επίσης τιμωρούντα κατ' αυτόν τον τρόπο (Καλλιγά, 1990).

Η Pollock, παρατηρεί όμως ότι η επιλογή των μέσων τιμωρίας διαφέρει ανάλογα με τη σχέση γονιού - παιδιού και όχι από τη μία και ιστορική εποχή στην άλλη. Στη διαχρονική προσπάθεια των γονιών να επιβάλλουν πειθαρχία, ή τουλάχιστον να ελέγξουν κάπως τη συμπεριφορά των παιδιών τους, επιστρατεύθηκαν διάφορα μέσα. Ποικιλία όμως και όχι ομοιομορφία χαρακτηρίζει αυτές τις επιλογές, που διέπονται από τη διάθεση των γονιών να εμφυσήσουν στα παιδιά τους τις ηθικές αρχές από τις οποίες οι ίδιοι εμφορούνται και να τα εξοπλίσουν με την αυτοπειθαρχία που θα τους είναι απαραίτητη στην ζωή τους ως ενήλικες (Καλλιγά, 1990).

Ο Caffey το 1957 γράφοντας για το συνδυασμό καταγμάτων στα μακρά οστά με υποσκληρίδιο αιμάτωμα σε μικρά παιδιά, τόνισε να σκεφτεί κανείς την πιθανότητα βίας στην οικογένεια (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1991).

Το 1959 ο Kempe μίλησε στην Αμερικάνικη Παιδιατρική Εταιρία για το πρόβλημα της « Γονικής εγκληματικής παραμέλησης και βαριάς σωματικής κακοποίησης » (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1991).

Η διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ψηφίστηκε ομόφωνα στις 20 Νοεμβρίου 1959 (Νάσκου - Περάκη και συν, 2002).

Το 1960, η κοινωνική λειτουργός Elmer αναφέρθηκε στις δυσκολίες της αναγνώρισης της κακοποίησης (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1991).

Το 1960 το έδαφος είναι πια πρόσφορο. Στον τομέα της παιδαγωγικής, από τις αρχές του αιώνα, η Maria Montessori είχε αποκαλύψει τον πλούσιο, ευαίσθητο και εύπλαστο ψυχικό κόσμο το παιδιού και τις εκπληκτικές δυνατότητες του. Τα εντυπωσιακά αποτελέσματα της παιδαγωγικής της μεθόδου προκάλεσαν μεγάλη συγκίνηση και συνέβαλαν στη διάδοση των ιδεών της και έξω από το στενό επιστημονικό κύκλο, στο ευρύτερο κοινό(Καλλιγά,1990).

Ενώ το 1962 η ιστορία καταλήγει στον ορισμό του Kempe «Το σύνδρομο του κακοποιημένου παιδιού». Τότε είναι που σύμφωνα με την Αγάθωνος- Γεωργοπούλου (1991), ουσιαστικά η σημερινή αντίληψη της κακοποίησης παιδιών και η αντιμετώπισή της ως ιατροκοινωνικό πρόβλημα. Ο Kempe είχε να αντιμετωπίσει την δυσπιστία των γιατρών, αφού αυτοί προτιμούσαν να μείνουν στην σιγουριά των δικαιολογιών των

γονέων για τα τραύματα των παιδιών. Παράλληλα με την κλινική ευαισθητοποίηση, οι ιατροδικαστές υπηρεσίες άρχισαν να ορίζουν πιο αυστηρά κριτήρια για τη διάγνωση και την καταγγελία της βίας (Καλλιγά, 1990).

Ο Draykors, παρατηρεί το 1964, «λείπουν οι νέοι τρόποι, που στερεωμένοι πάνω σε δημοκρατικές πάνω σε δημοκρατικές αρχές, θα καθοδηγήσουν και θα διδάξουν τα παιδιά έναν δημοκρατικό τρόπο ζωής». Αυτούς ακριβώς τους νέους τρόπους πραγματεύεται ο ίδιος στο έργο του (Καλλιγά, 1990).

Οι απόψεις και οι συμβουλές του παιδίατρου Benjamin Spock, ο οποίος εκφράζει ανάλογες ανησυχίες γύρω από τη σωστή συμπεριφορά των ενήλικων προς τα παιδιά της προσχολικής ιδίως ηλικίας, είχαν μεγάλη απήχηση στους γονείς της δεκαετίας του '60, κυρίως στην Αμερική (Καλλιγά, 1990).

Με την άνοδο του επίπεδου ζωής μεγαλύτερη έμφαση δίνεται στα ατομικά δικαιώματα. Η Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, ψηφίστηκε ομόφωνα στις 20 Νοεμβρίου 1959. Έχει 10 αρχές από τις οποίες οι 4 έχουν άμεση σχέση με τη σημερινή αντίληψη της κακοποίησης και παραμέλησης παιδιών.

Αρχή 1. Το παιδί θα απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα που εκτίθενται σε αυτή τη Διακήρυξη. Κάθε παιδί χωρίς καμιά εξαίρεση, θα έχει αυτά τα δικαιώματα, χωρίς διάκριση ή διαχωρισμό λόγω φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικής ή άλλης γνώμης, εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, φτώχειας, γέννησης ή άλλης κατάστασης δικής του ή της οικογένειάς του.

Αρχή 2. Το παιδί θα απολαμβάνει ειδικής προστασίας, και θα του δίνονται ευκαιρίες και διευκολύνσεις από το νόμο ή άλλα μέσα, για να μπορεί να αναπτυχθεί σωματικά, διανοητικά, ηθικά, πνευματικά και κοινωνικά με υγιεινό και φυσικό τρόπο και με συνθήκες ελευθερίας και αξιοπρέπειας. Στην ενεργοποίηση των νόμων για αυτό το σκοπό, τα ιδιαίτερα διαφέροντα του παιδιού θα είναι η υπέρτατη σκέψη.

Αρχή 3. Το παιδί από την γέννησή του θα φέρει ένα όνομα και μια εθνικότητα.

Αρχή 4. Το παιδί θα απολαμβάνει τα αγαθά της κοινωνικής ασφάλισης. Θα έχει το δικαίωμα να μεγαλώνει και να αναπτύσσεται υγιεινά γι' αυτό θα παρέχεται ειδική φροντίδα και προστασία και σ' αυτό και στη μητέρα του, περιλαμβάνουσα επαρκή προγεννητική και μεταγεννητική φροντίδα. Το παιδί θα έχει το δικαίωμα για επαρκή διατροφή, στέγαση, ψυχαγωγία και ιατρική βοήθεια.

Αρχή 5. Στο παιδί που είναι σωματικά, πνευματικά ή κοινωνικά μειονεκτικό, θα παρέχεται ειδική μεταχείριση, εκπαίδευση και φροντίδα που απαιτείται από την ιδιαίτερη κατάστασή του.

Αρχή 6. Το παιδί, για την πλήρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, χρειάζεται αγάπη και κατανόηση. Θα μεγαλώνει, όπου είναι δυνατό, με τη φροντίδα και την ευθύνη των γονέων του και, «εν πάση περιπτώσει», σε μια ατμόσφαιρα στοργής και ηθικής και σωματικής (υλικής) ασφάλειας ένα παιδί τρυφερής ηλικίας δε θα αποχωρίζεται από τη μητέρα του, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις. Η κοινωνία και οι δημόσιες αρχές θα χουν καθήκον να προσφέρουν ιδιαίτερη φροντίδα σε παιδιά χωρίς οικογένεια και σ' αυτά που δεν έχουν επαρκή μέσα υποστήριξης. Κρατική επιχορήγηση και άλλη βοήθεια για

την υποστήριξη των παιδιών μεγάλων οικογενειών, είναι επιθυμητή.

Αρχή 7. Το παιδί έχει το δικαίωμα για εκπαίδευση που θα ναι δωρεάν και υποχρεωτική, τουλάχιστον στα βασικά στάδια. Θα του προσφέρεται μια εκπαίδευση που θα προάγει τη γενική του μόρφωση και θα του δίνει τη δυνατότητα, με βάση τις ίσες ευκαιρίες, να αναπτύξει τις δυνατότητές του, την ατομική του κρίση, και την αίσθησή του για ηθική και κοινωνική υπευθυνότητα και να γίνει ένα χρήσιμο μέλος της κοινωνίας. Τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα του παιδιού θα είναι η καθοδηγητική αρχή εκείνων που είναι υπεύθυνοι, για την εκπαίδευση και τη συμβουλευτική του, η ευθύνη αυτή βρίσκεται στην πρώτη θέση και για τους γονείς του. Το παιδί θα έχει πλήρη ευκαιρία για παιχνίδι και διασκέδαση, που θα κατευθύνεται προς τους ίδιους σκοπούς όπως και η εκπαίδευση η κοινωνία και οι δημόσιες αρχές θα προσπαθούν να προάγουν την απόλαυση αυτού του δικαιώματος.

Αρχή 8. Το παιδί σ' όλες τις περιπτώσεις θα είναι μεταξύ των πρώτων που θα απολαμβάνουν προστασία και περίθαλψη.

Αρχή 9. Το παιδί θα προστατεύεται από κάθε μορφή αμέλειας, σκληρότητας και εκμετάλλευσης και δε θα είναι το υποκείμενο οποιασδήποτε δοσοληψίας. Το παιδί δε θα επιτρέπεται να εργάζεται πριν από κάποια ελάχιστη ηλικία σε καμιά περίπτωση δε θα γίνεται αιτία ή θα του επιτρέπεται να ασχολείται σε οποιοδήποτε επάγγελμα ή εργοδοσία, που θα ζημίωνε την υγεία του ή την εκπαίδευσή του ή θα ερχόταν σε σύγκρουση με τη σωματική, πνευματική η ηθική του ανάπτυξη.

Αρχή 10. Το παιδί θα προστατεύεται από δραστηριότητες που θα μπορούσαν να δυναμώσουν φυλετική, θρησκευτική και κάθε άλλης μορφής διάκριση. Θα ανατρέφεται σ ' ένα πνεύμα κατανόησης,

ανεκτικότητα, φιλίας ανάμεσα στους λαούς, ειρήνης και παγκόσμιας αδελφοσύνης, και με πλήρη συνείδηση ότι η ενεργητικότητα και το ταλέντο του θα αφιερώνονται στην εξυπηρέτηση των συνανθρώπων του (unicef,1997).

Οι ιατροδικαστές Cameron και Camps στην Αγγλία το 1966 και ο Adelson το 1969, οδηγούσαν τους συναδέλφους τους σε νέα προσέγγιση. Ο Kempe όμως, ήταν ο άνθρωπος που τελικά κινητοποίησε τη θεραπευτική ομάδα να κάνει έρευνες στον τομέα της κακοποίησης παιδιών καθορίζοντας τις πρώτες προϋποθέσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος σε διεπιστημονική βάση. Αφού ξεκινώντας από την Αμερική και στη συνέχεια άλλες ευρωπαϊκές χώρες παραδέχονταν πως κάποιες φορές οι γονείς τυχαίνουν να τραυματίζουν τα παιδιά τους.

Εκτός από τη σωματική κακοποίηση, οι διεπιστημονικές ομάδες ασχολούνται και με τα παιδιά που είναι τόσο παραμελημένα ώστε να χρειάζεται ιατρική παρέμβαση, μετά κυρίως από τις παρατηρήσεις του Mc Carthy, το 1970, σε παιδιά που παρουσιάζουν καθυστέρηση στην ανάπτυξη που δεν οφείλεται σε οργανική αιτία που ονόμασε «psycho social dwarfism» δηλαδή ψυχοκοινωνικός νανισμός. Το 1977, όταν η πρώτη ομάδα ξεκίνησε, η γενική αντίδραση ήταν «αυτό το πρόβλημα είναι σε άλλες χώρες, δεν παρουσιάζεται εδώ». Στο νοσοκομείο παιδων «Αγίας Σοφίας» το 1978 διαγνώστηκαν 6 περιπτώσεις και στη συνέχεια άρχισε η πρώτη προδρομική μελέτη που έδειξε ότι το πρόβλημα υπάρχει κι εδώ σε όλες τις διαστάσεις (Αγάθωνος- Γεωργοπούλου, 1991).

Παρόλα αυτά, το «ξύλο» συνεχίζεται να θεωρείται σαν φυσιολογικό μέρος της καθημερινής ζωής. Αυτό όμως που μπορούμε να ελπίζουμε είναι ότι η ιστορική αίσθηση ενός παρελθόντος που εξακολουθεί να είναι

παρόν, θα χρησιμοποιηθεί για να αλλάξουμε νοοτροπίες και στάσεις απέναντι σ' αυτό που υποκριτικά ονομάζουμε «μέλλον» μας... Το παιδί. (Αγάθωνος- Γεωργοπούλου, 1991).

1.2 ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλύσουμε τις μορφές της παιδικής κακοποίησης δηλαδή ψυχολογική κακοποίηση, σωματική κακοποίηση, σεξουαλική κακοποίηση, συναισθηματική κακοποίηση, παραμέληση και μη τυχαία δηλητηρίαση (Καταπόδη, 2005). Επίσης τους παράγοντες της παιδικής κακοποίησης, τα συμπτώματα της κάθε μορφής κακοποίησης, καθώς και την επιδημιολογία.

1.2.1 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Ο όρος ψυχολογική κακοποίηση αφορά έναν μεγάλο αριθμό παιδιών των οποίων η κατάσταση δεν είναι αποτέλεσμα βίαιης συμπεριφοράς αλλά κυρίως απόρροια της μη ανταπόκρισης των γονέων στις βασικές ανάγκες για στοργή ,αγάπη , αναγνώριση και ασφάλεια (Κατωπόδη, 2005).

Η ψυχολογική δεν είναι άμεσα εμφανής, ενώ φτάνει στους ειδικούς μόνο όταν τα παιδιά παρουσιάσουν προβλήματα προσαρμοστικότητας (Χατζηφωτίου, 2005).

Η ψυχολογική κακοποίηση είναι ένας επαναλαμβανόμενος επιβλαβής τύπος συμπεριφοράς μεταξύ των γονέων και των παιδιών τους,

ο οποίος είναι χαρακτηριστικός της σχέσης που υπάρχει μεταξύ τους (Χατζηφωτίου, 2005).

Η ψυχολογική κακοποίηση μπορεί να κάνει το παιδί να νιώθει ότι δεν αξίζει τίποτα , ότι δεν το αγαπά κανένας και ότι βρίσκεται συνεχώς σε κίνδυνο. Μπορεί να νιώθει ότι η ύπαρξη του έχει σαν μοναδικό στόχο την ικανοποίηση των αναγκών κάποιου άλλου (Καταπόδη, 2005).

Ο όρος ψυχολογική κακομεταχείριση συμπεριλαμβάνει πράξεις ή παραλείψεις, που θεωρούνται δυνητικά ψυχολογικά επιβλαβείς, εκφράζοντας στα παιδιά ότι είναι άχρηστα, γεμάτα ελαττώματα, μη αγαπητά , ανεπιθύμητα ή πως αξίζουν μόνο όταν ανταποκρίνονται στις ανάγκες των άλλων. Συνολικά έξι μορφές ψυχολογικής κακομεταχείρισης έχουν περιγραφεί , αν και οι περισσότερες περιλαμβάνουν μίξεις των παρακάτω :περιφρόνηση , εκφοβισμός, απομόνωση, εκμετάλλευση ή διαφθορά, άρνηση συναισθηματικής ανταπόκρισης και παραμέληση της σωματικής υγείας και της μόρφωσης (Ψωμά, 1999).

Τέλος, οι μορφές της ψυχολογικής κακοποίησης είναι η απόρριψη, η τρομοκράτηση, η υποβίβαση, η απομόνωση, η λανθάνουσα κοινωνικοποίηση (περιβάλλον διαφθοράς), στέρηση συναισθηματικής ανταπόκρισης, εκμετάλλευση και ισχυρός περιορισμός (Ψωμά, 1999).

1.2.2 ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Είναι ο τύπος της συμπεριφοράς , λεκτικής ή πρακτικής που θέτει την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού σε κίνδυνο. Συναισθηματική κακοποίηση αποτελούν οι φωνές και οι κραυγές, οι χαρακτηρισμοί «είσαι ηλίθιος» , «είσαι κακό παιδί» ,η έλλειψη στοργής,

η ταπείνωση του παιδιού, οι απειλές εγκατάλειψης ή βίας «θα φύγω και θα σε παρατήσω» καθώς και οι ακραίες μορφές τιμωρίας π.χ. στέρηση του φαγητού, κλείδωμα σε σκοτεινούς χώρους, δέσιμο κ.λ.π. (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1991).

Η συναισθηματική κακοποίηση ορίζεται ως η συστηματική κατεδάφιση μίας άλλης ανθρώπινης ύπαρξης. Αυτή η μορφή συμπεριφοράς διαταράσσει σοβαρά την άρτια και θετική ανάπτυξη του παιδιού (Χατζηφωτίου, 2005).

Οι λιγοστές μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί δείχνουν ότι οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες έχουν μεγάλη σημασία καθώς στρεσογόνες καταστάσεις όπως φτώχεια δημιουργούν κατάθλιψη και άλλες ψυχικές διαταραχές. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι η συνεχής ένταση του γονέα να ξεσπά στο παιδί (Χατζηφωτίου, 2005).

Τέλος, η συναισθηματική κακοποίηση αποτελεί το 4% των αποδεδειγμένων περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης και προσδιορίζεται ως η συστηματική κατεδάφιση μίας άλλης ανθρώπινης ύπαρξης. Αυτή η μορφή συμπεριφοράς διαταράσσει σοβαρά την άρτια και θετική ανάπτυξη του παιδιού (Κατώπόδη, 2005).

1.2.3 ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Είναι η πιο συνηθισμένη μορφή παιδικής κακοποίησης, στην οποία ο ενήλικας, προκαλεί τον τραυματισμό, πετώντας το παιδί από κάποιο ύψος, προκαλώντας του εγκαύματα ή ακόμα και δηλητηριάσεις, θέτοντας με αυτό τον τρόπο τη ζωή του παιδιού σε κίνδυνο την υγεία του ή την σωματική του ακεραιότητα. Κι εάν οι τυχαίοι τραυματισμοί και αθώοι

κριθούν ύποπτοι πρέπει να διερευνηθούν και να ελεγχθούν για να διαπιστωθεί αν υπήρχε συνειδητοποιημένη έλλειψη επίβλεψης και μειωμένο ενδιαφέρον για την ασφάλεια του παιδιού (Σταυριανός & Μέτσικα, 2002:67-68).

Σύμφωνα με τον Grill, σωματική κακοποίηση του παιδιού είναι η εσκεμμένη χρήση βίας των γονέων ενάντια στο παιδί τους. Η βία αυτή δεν είναι τυχαία περιλαμβάνει και τη μη τυχαία παραμέληση ή κακοποίηση του παιδιού από τους γονείς του ή άλλο πρόσωπο που έχει αναλάβει την φροντίδα του και που έχει ως αποτέλεσμα τον τραυματισμό και την γενικότερη κακοποίηση του (Κατωπόδη, 2005).

Πολλές φορές η σωματική κακοποίηση κρύβεται πίσω από την πολιτισμική νομιμότητα της σωματικής τιμωρίας. Αφού αν κάποια πράξη του παιδιού δεν εγκρίνεται από τον γονέα, τότε ο γονέας καταφεύγει την επιτρεπτή επιβολή πόνου σύμφωνα με την κοινωνία, όπως είναι το χαστούκι, το ξύλο, το δυνατό σπρώξιμο ή ακόμα και τα χτυπήματα με κάποιο αντικείμενο, στο ανήλικο άτομο (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 2001:25). Μερικοί λοιπόν από αυτούς του ενήλικες για δικούς τους λόγους, αξιοποιώντας την θετική στάση της κοινωνίας απέναντι στην σωματική τιμωρία, αναπτύσσουν επιθετικές συμπεριφορές στα παιδιά (Αγάθωνος- Γεωργοπούλου, 2001:103).

Ακόμη σωματική κακοποίηση ενός παιδιού κάτω των 18 ετών αποτελεί η σκόπιμη, μη τυχαία χρήση σωματικής δύναμης καθώς και η μη τυχαίες πράξεις παράληψης εκ μέρους του γονιού ή άλλου προσώπου που έχει αναλάβει την φροντίδα του και συμβάλλει στον πόνο, τραυματισμό, μόνιμη βλάβη, ή θάνατο του παιδιού (Ψωμά, 1999).

Κατά την διάρκεια της σωματικής κακοποίησης έχουν αναφερθεί

διάφορα περιστατικά όπως μελανιές, κάψιμο με τσιγάρο, χτύπημα στο κεφάλι, κάταγμα οστών , εσωτερικές κακώσεις (π.χ. ρήξη σπλάχνων), γενικότερα κάθε σωματικό τραύμα πάνω από 48 ώρες, πνίξιμο, πρόκληση ασφυξίας με τοποθέτηση σακούλας ή μαξιλαριού στο κεφάλι του παιδιού (Κατωπόδη, 2005)

Τώρα σύμφωνα με την Χατζηφωτίου (2005), σωματική κακοποίηση νοείται οποιαδήποτε και καθ' οποιοδήποτε τρόπο διατάραξη ανατομικής δραστηριότητας των ιστών του σώματος του παιδιού και οποιαδήποτε κατάσταση είναι αποτέλεσμα δυσμενούς επίδρασης εξωγενούς παράγοντα ή αποτέλεσμα στέρησης ενός παράγοντα απαραίτητου για τη ζωή.

Με τον ορισμό της Επιτροπής για την Πρόληψη της Παιδικής Κακοποίησης κατά το νόμο, σωματικά κακοποιημένο θεωρείται ένα παιδί κάτω των 18 ετών, στο οποίο οι φυσικοί γονείς ή άλλο πρόσωπο που είναι νομικά υπεύθυνο για την φροντίδα του, προκαλούν ή επιτρέπουν να προκληθούν μη τυχαίες σωματικές βλάβες , που δυνητικά μπορεί να επιφέρουν θάνατο ή σοβαρή παραμόρφωση ή βλάβη της υγείας του, ή της λειτουργίας ή και απώλεια οργάνου (Ξυπολυτά & Ζαχαριάδη, 1999).

Τέλος, η σωματική κακοποίηση είναι η σωματική επίθεση ενός παιδιού από ένα άτομο που έχει την επιμέλεια, τη φροντίδα ή την ευθύνη του παιδιού. Περιλαμβάνει το χτύπημα, την πτώση, το δάγκωμα, την πρόκληση εγκαυμάτων από φωτιά, νερό, την δηλητηρίαση, την ασφυξία και τον πνιγμό (Celder, 2008).

1.2.4 ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Η Faller, στο βιβλίο της Κοινωνική Εργασία με κακοποιημένα και παραμελημένα παιδιά (1981), ορίζει την σεξουαλική κακοποίηση ως

εξής: Σεξουαλική κακοποίηση είναι η σωματική επαφή μεταξύ ατόμων σε διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης με σκοπό την σεξουαλική ικανοποίηση του ωριμότερου ατόμου. Κατά την διάρκεια της επαφής – συνουσίας μπορεί να υπάρξουν και άλλες λειτουργίες πέρα από σεξουαλικές, όπως η άσκηση δύναμης ενός ατόμου πάνω σε κάποιο άλλο (Ψωμά, 1999).

Ως σεξουαλική κακοποίηση ορίζεται η συμμετοχή εξαρτημένων και πνευματικά ανώριμων παιδιών και ενηλίκων σε σεξουαλικές δραστηριότητες τις οποίες (τα ανώριμα αυτά άτομα) δεν μπορούν ουσιαστικά να αντιληφθούν, στις οποίες υποβάλλονται χωρίς να συναινέσουν και οι οποίες καταργούν «τα ταμπού» της κοινωνίας για τους ρόλους μέσα στην οικογένεια (Ψωμά, 1999).

Η σεξουαλική παιδική κακοποίηση μπορεί να ξεκινήσει από επιδειξιμανία να συνεχιστεί με την πραγματοποιήσει ασελγών πράξεων στο παιδί και να καταλήξει στον βιασμό όπου στις περισσότερες περιπτώσεις τίθεται και το θέμα αιμομιξίας. Η αιμομιξία έχει καταστροφικές συνέπειες στην ψυχή του παιδιού, αφού με αυτό τον τρόπο το παιδί προδίδεται και χάνει την εμπιστοσύνη του απέναντι στον γονέα αλλά και στο ανθρώπινο γένος (Σταυριανός & Μέτσικα, 2002:66-68).

Το Εθνικό Κέντρο για την Κακοποίηση και Παραμέληση του παιδιού στην Αμερική (1990) έδωσε τον ακόλουθο ορισμό. Σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού αποτελούν οι επαφές ή συμπεριφορές ανάμεσα σε ένα παιδί και έναν ενήλικα όταν το παιδί χρησιμοποιείται για την σεξουαλική διέγερση του θύτη ή ενός τρίτου προσώπου. Η σεξουαλική κακοποίηση περιλαμβάνει την αιμομιξία, την παρά φύση συνουσία, τη στοματική επαφή, την ασέλγεια, τη χρησιμοποίηση παιδιών στην

πορνογραφία, την έκθεση παιδιών σε επίδειξη γεννητικών οργάνων ενηλίκων ότι δηλαδή έχει σκοπό τη σεξουαλική διέγερση του δράστη (Ψωμά, 1999)।

Τώρα, σύμφωνα με το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, σεξουαλική κακοποίηση θεωρείται η συμμετοχή ή η έκθεση παιδιών και εφήβων σε πράξεις με σεξουαλικό περιεχόμενο, υποκινούμενες από ενήλικα συνήθως που έχουν σχέση φροντίδας, ή οικειότητας με το παιδί, οι οποίες έχουν ως σκοπό την σεξουαλική διέγερση ή και την ικανοποίηση του ενήλικα (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1998).

Η σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να είναι προφορική ή συναισθηματική και περιλαμβάνει τα σεξουαλικά χάδια, την έκθεση ή συμμετοχή των παιδιών σε σεξουαλικές δραστηριότητες ενηλίκων ή σε πορνογραφικές ταινίες και φωτογραφίες. Ακόμη παραλαμβάνει τον εξαναγκασμό, την εξαπάτηση, τη δωροδοκία, την απειλή ή και την άσκηση πίεσης σε παιδιά για την συμμετοχή σε σεξουαλική δραστηριότητα (Ψωμά, 2005).

Τέλος ως σεξουαλική κακοποίηση ορίζεται η σεξουαλική δραστηριότητα που περιλαμβάνει ένα παιδί και έναν ενήλικα ή ένα σημαντικό μεγάλο παιδί. Υπάρχουν δύο στοιχεία: οι σεξουαλικές δραστηριότητες και η κατάσταση κακοποίησης. Οι σεξουαλικές δραστηριότητες με επαφή περιλαμβάνουν πράξεις διείσδυσης (π.χ. διείσδυση του πέους, των δαχτύλων ή ενός αντικειμένου στον κόλπο ή τον πρωκτό.) και μη διεισδυτικές πράξεις (π.χ. σεξουαλικό άγγιγμα ή φιλή σεξουαλικών οργάνων του σώματος του θύτη). Οι σεξουαλικές δραστηριότητες χωρίς επαφή περιλαμβάνουν την επιδειξιμανία, τη συμμετοχή του παιδιού στην παραγωγή ή και κατανάλωση

πορνογραφικού υλικού ή την ενθάρρυνση δύο παιδιών για σεξουαλική επαφή (Celder, 2008).

1.2.5 ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ

Κατά τον Τσιάντη (1993), ως παραμέληση ορίζεται η χρόνια αποτυχία των γονέων να προστατεύσουν τα παιδιά τους από φυσικούς κινδύνους. Σήμερα, έχουν επικρατήσει οι όροι συναισθηματική και ψυχολογική παραμέληση.

Σύμφωνα με τον Μουζακίτη (1992), ο όρος συναισθηματική παραμέληση αναφέρεται στις γονικές παραλείψεις ως προς την φροντίδα του παιδιού δηλαδή στην ανικανότητα του γονέα να παρέχει στο παιδί ερεθίσματα μέσω της φροντίδας, της σταθερότητας, της ασφάλειας, συνθήκες απαραίτητες για τη νοητική, κοινωνική και ψυχολογική του εξέλιξη. Η ψυχολογική παραμέληση περιγράφει τα αποτελέσματα ορισμένων περιπτώσεων και καταστάσεων που πιθανόν δημιουργούν μία σύντομη ή και μακράς διάρκειας ψυχολογική αστάθεια που εξαρτάται από το βαθμό και την διάρκεια τους.

Η παραμέληση αναφέρεται στην ελαττωμένη εξυπηρέτηση των βασικών αναγκών του παιδιού, τόσο σωματικών όσο και ψυχολογικών. Οι περισσότερες αφορούν σε παραλείψεις κατά την φροντίδα από τους γονείς και άλλους με γονικό ρόλο. Οι μορφές της παραμέλησης είναι η σωματική παραμέληση, η συναισθηματική παραμέληση, η ιατρική παραμέληση, η παραμέληση της ψυχικής υγείας και η εκπαιδευτική παραμέληση. Σωματική παραμέληση, είναι η συνηθέστερη μορφή και περιλαμβάνει την απουσία εξυπηρέτησης των βασικών σωματικών

αναγκών του παιδιού όπως της τροφής, της στέγης και του ρουχισμού. Επίσης περιλαμβάνει την αποτυχία προστασίας του παιδιού από σωματική βλάβη ή κίνδυνο (Celder, 2008).

Όταν ένα παιδί δεν σιτίζεται επαρκώς, γεγονός που οδηγεί στον υποσιτισμό. Εάν δεν έχει κάποια στέγη να μείνει, δεν έχει επαρκής ενδυμασία καθώς και η μειωμένη επίβλεψη στο παιδί η οποία μπορεί να προκαλέσει τραυματισμούς όπως είναι οι πληγές, τα εγκαύματα, οι μώλωπες κι άλλα . Επίσης, ακόμα και αν το παιδί μεγαλώνει σε ένα ανθυγιεινό περιβάλλον δίχως προσωπικής υγιεινής, όπου σε αυτές τις περιπτώσεις το παιδί μπορεί να προσβληθεί από κάποια σοβαρή ασθένεια και τέλος η απόρριψη που μπορεί να δεχτεί το παιδί, η οποία έχει σαν αποτελέσματα την δημιουργία δυσκολιών στη ανάπτυξη του παιδιού καθώς και μειωμένη εκτίμηση του παιδιού για τον εαυτό του (Πρεκατέ & Γιωτάκος, 2005:5).

Σωματική παραμέληση σημαίνει η μη επιθυμητή φροντίδα των παιδιών, ανάλογα με τα παραδεκτά πρότυπα της κοινωνίας. Πολλές φορές η φτώχεια και η αμάθεια των γονέων συγχέεται με την σωματική παραμέληση. Διότι η σωματική παραμέληση έχει να κάνει με την έλλειψη ρουχισμού, με την διατροφή αλλά και τις συνθήκες διαβίωσης. Επίσης, πολλά παιδιά παραμερίζονται συναισθηματικά από τους γονείς τους ή πληγώνονται από την απουσία τους, εξαιτίας των πολλών ωρών εργασίας και των δύο γονέων (Σταυριανός & Μέτσικα, 2002:66).

Συναισθηματική παραμέληση έχει οριστεί η έλλειψη ενδιαφέροντος για τις συναισθηματικές ανάγκες του παιδιού, αλλά και την απαίτηση για συναισθηματική ευεξία και ευημερούσα ανατροφή. Αντιπροσωπεύει μία αποτυχία παροχής αγάπης και στοργής καθώς και ανταπόκρισης στα

συναισθηματικά μηνύματα του παιδιού (Ψωμά, 1999).

Όταν αναφέρεται συναισθηματική παραμέληση, εννοείτε είτε το παιδί το οποίο βιώνει χρόνια συζυγική βία σε ακραίες μορφές, είτε το παιδί που του επιτρέπεται να κάνει χρήση ναρκωτικών και κατάχρηση αλκοόλ. Το παιδί αγνοείτε όπως και οι ανάγκες του ακόμα και σε σημεία μην δίνετε καθόλου σημασία στο ίδιο το παιδί ως παρουσία. Η άρνηση του γονέα να δώσει αγάπη, στοργή στο παιδί, ψυχολογική φροντίδα. Ακόμα η απόρριψη, η λεκτική υποτίμηση με βρισιές, κοροϊδίες, η δημιουργία ενός τρομοκρατικού κλίματος μέσα από απειλές, η εμπόδιση του παιδιού να έχει κοινωνικές επαφές, η ενθάρρυνση του να παίρνει μέρος σε παράνομες ή αντί-κοινωνικές συμπεριφορές, είναι σοβαρές μορφές συναισθηματικής κακοποίησης. Των οποίων οι συνέπειες τους δεν είναι καθόλου απλές σε αυτές τις περιπτώσεις παρατηρούνται χαμηλή αυτό εκτίμηση, καταστροφική συμπεριφορά, χρήση ουσιών καθώς και τάσεις αυτοκτονίας (Πρεκατέ & Γιωτάκος, 2005:6)

Ιατρική παραμέληση αναφέρεται στην αποτυχία παροχής της απαραίτητης ιατρικής θεραπείας (συμπεριλαμβανομένων των εμβολιασμών, των συνταγογραφούμενων φαρμάκων, των εγχειρήσεων ή άλλων παρεμβάσεων) για σοβαρές παθήσεις ή τραυματισμούς.

Παραμέληση της ψυχικής υγείας, αναφέρεται στην άρνηση των γονέων να συμμορφωθούν με τις συνιστώμενες θεραπευτικές διαδικασίες σε καταστάσεις όπου τα παιδιά έχουν μια σοβαρή ιάσιμη ψυχιατρική διαταραχή (Ψωμά, 1999).

Ιατρική παραμέληση εννοείτε από την έλλειψη οδοντιατρικής φροντίδας και ψυχιατρικής στήριξης εφόσον χρειάζεται, μέχρι την άρνηση των γονέων ιατρικής φροντίδας σε επείγουσα περίπτωση αλλά

και η παράβλεψη ιατρικών συστάσεων σε παιδιά όπου έχει διαγνωσθεί κάποια χρόνια ασθένεια ή ακόμα και αναπηρία όπου μπορούν να αντιμετωπιστούν. Σε αυτές τις περιπτώσεις η δημιουργία αναπηρίας, παραμόρφωση, η υποτροπή ακόμα και ο θάνατος, είναι δυστυχώς αποτελέσματα αυτού του είδους παραμέλησης (Πρεκατέ & Γιωτάκος, 2005:6)

Η ιατρική παραμέληση θέτει την σωματική ή ψυχική υγεία του παιδιού σε άμεσο κίνδυνο. Για διάφορους λόγους, παραδείγματος χάρη, θρησκευτικών πεποιθήσεων ή για λόγους ψυχοπαθολογίας, ο ενήλικας αγνοεί τις ιατρικές οδηγίες τις οποίες γνωρίζει ότι είναι απαραίτητες για την υγεία του παιδιού και πως αν παραληφθούν μπορούν να προκαλέσουν βλάβη. Ειδικά σε περιπτώσεις που παιδιά πάσχουν από κάποια χρόνια ασθένεια. Η ασιτία, η μη χορήγηση απαραίτητων εμβολιασμών, αθεράπευτες ασθένειες όπως, βρογχοπνευμονία, τραχειοβρογχίτιδα, μέση ωτίτιδα, ποικίλων νευρώσεων κι άλλα, ένα διαγνωσθούν είναι σοβαρές ενδείξεις ότι το παιδί αυτό βιώνει ιατρική παραμέληση. Φυσικά μετά από την διάγνωση αυτή θα πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες έρευνες για να ερευνηθούν οι συνθήκες διαβίωσης του παιδιού (Σταυριανός & Μέτσικα, 2002:68-69).

Τέλος, έχουμε την εκπαιδευτική παραμέληση που σχετίζεται συνήθως με κανονισμούς και νόμους που αφορούν στην ευθύνη των γονέων να εξασφαλίσουν την παρακολούθηση του σχολείου για τα παιδιά τους (Celder,2008).

Τελευταία αλλά επίσης πολύ σημαντική ανάγκη είναι η εγγραφή του παιδιού στο σχολείο και η παρακολούθηση του της υποχρεωτικής εκπαίδευσης αλλά και η παροχή ειδικής αγωγής εφόσον αυτό κριθεί

απαραίτητο. Μπορεί αυτά να μην ακούγονται τόσο σημαντικά ή επικίνδυνα για την άμεση ζωή του παιδιού αλλά αυτά είναι απαραίτητα εφόδια για την μετέπειτα ζωή του. Η έλλειψη αυτών των αναγκών, δηλαδή η εκπαιδευτική παραμέληση μπορεί να εμποδίσει την φυσιολογική ανάπτυξη του παιδιού, την ανάπτυξη διαταρακτικής συμπεριφοράς καθώς και την έλλειψη εμπιστοσύνης και εκτίμησης του εαυτού του (Πρεκατέ & Γιωτάκος, 2005:6)

Οι μορφές παραμέλησης είναι η προγεννητική παραμέληση που πρόκειται για μία ιδιαίτερη μορφή παραμέλησης που συνίσταται στην παράληψη κυρίως εκ μέρους της μητέρας, της τακτικής επίσκεψης της στο γυναικολόγο κατά την διάρκεια της εγκυμοσύνης. Η φυσική παραμέληση που πρόκειται για την στέρηση τροφής, ενδυμασίας και στέγης στο παιδί. Η παραμέληση εκπαίδευσης και ανάπτυξης της προσωπικότητας και τέλος η συναισθηματική παραμέληση και συνίσταται στην αποτυχία του γονιού να δημιουργήσει στο παιδί αισθήματα ασφάλειας και στήριξης (Ψωμά,1999).

1.3 ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

1.3.1 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Η ψυχολογική κακοποίηση μπορεί να έχει άμεσα αποτελέσματα τόσο στην παιδική όσο και στην εφηβική και ενήλικη ζωή. Το άτομο που έχει κακοποιηθεί ψυχολογικά απομονώνεται, έχει υπέρμετρη ενασχόληση με σεξουαλικά θέματα. Παρουσιάζει ανάρμοστη συμπεριφορά όπως υπερβολικό αυνανισμό και αντιμετωπίζει διάφορες διαταραχές συμπεριφοράς καθώς και επιθετικότητα. Οι διαταραχές γίνονται αντιληπτές και κατά την διάρκεια της μάθησης διότι δεν μπορεί να συγκεντρωθεί και φοβάται τις σχολικές εξετάσεις (Ψωμά, 1999).

Αρνείται έντονα να συμμετάσχει σε σωματικές εξετάσεις ή αλλαγή ρούχων την ώρα της γυμναστικής ή στο ελεύθερο παιχνίδι. Κατά την διάρκεια της εφηβείας το άτομο έχει αισθήματα ενοχής, διαταραχές ταυτότητας, παρουσιάζει τάσης φυγής και έχει κάνει απόπειρες αυτοκτονίας ή αυτοτραυματισμού (Κατωπόδη, 2005)

Σε κάθε περίπτωση ψυχολογικής κακοποίησης τα παιδιά αισθάνονται ενοχές, δεν διαμαρτύρονται για την κακή μεταχείριση που υφίστανται, αντίθετα αναζητούν διαρκώς την αναγνώριση του γονέα που τα απορρίπτει. Εσωτερικεύουν την αρνητική τους εικόνα και την αποδέχονται σαν να τους αξίζει (Celder, 2008)

Το παιδί που κακοποιείται ψυχολογικά παρουσιάζει μια σχέση εξάρτησης με κάποιον γονιό σε σχέση με άλλα παιδιά που δεν έχουν ανάλογες εμπειρίες. Έχουν δυσκολίες συμμετοχής σε ομάδες συνομηλίκων, δυσκολία στο να κάνουν φίλιες, χαμηλότερη επίδοση στο σχολείο και δυσχέρειες αντιληπτικής ικανότητας σε σχέση με την ομάδα ελέγχου. Τέλος, η επιθετικότητα, η παραβατικότητα, η άσχημη συμπεριφορά στην τάξη, η αυτοκαταστροφική συμπεριφορά ο υπέρμετρος θυμός και το άγχος όταν αντιλαμβάνονται τη σύγκριση τους με τα παιδιά της ομάδας ελέγχου αποτελούν τα αρχικά συμπτώματα της ψυχολογικής κακοποίησης (Celder, 2008)

Στα μακροχρόνια αποτελέσματα αναφέρονται διάφορα ψυχολογικά προβλήματα όπως χαμηλή αυτοεκτίμηση, κατάθλιψη, κοινωνικές δυσκολίες, υπερευαισθησία. Το χειρότερο όμως όλων είναι η πεποίθηση, πλέον, του ατόμου ότι είναι άχρηστο, ανίκανο να ικανοποιεί τα πρόσωπα που αγαπάει. Έτσι η πορεία της ζωής τους αποτελεί μία αυτοεκπληρούμενη προφητεία (Ψωμά, 1999).

1.3.2 ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Το παιδί - θύμα που έχει κακοποιηθεί σωματικά εμφανίζει κάποια συμπτώματα τα οποία έχουν επίδραση και στην υγεία του. Αυτά είναι βλάβες στο δέρμα όπως εκχυμώσεις , εκδορές και εγκαύματα, βλάβες των σπλάχνων, οφθαλμολογικές και νευρολογικές βλάβες καθώς και βλάβες στα οστά όπως κάταγμα αλλά και κακώσεις στο κεφάλι. Παρουσιάζει ανεξήγητα σωματικά συμπτώματα όπως πόνο στο στήθος, στομαχικό πόνο, κολικό εντέρου , υπερένταση, δυσκολίες στην αναπνοή, καθώς και συμπτώματα άσθματος και τέλος διατροφικές διαταραχές, έλλειψη ορέξεως, χάσιμο βάρους, ή υπερβολικό φαγητό που οδηγεί στην παχυσαρκία (Ψωμά, 1999).

Τώρα διανοητικά ένα παιδί που έχει κακοποιηθεί έχει χαμηλή επίδοση στο σχολείο με ιδιαίτερα προβλήματα στην ανάγνωση και στα μαθηματικά. Η κατάθλιψη, η επιθετικότητα, η αντικοινωνική συμπεριφορά είναι από τα πιο κοινά συμπτώματα των σωματικά κακοποιημένων παιδιών. Δυσκολεύεται έντονα να προσκολληθεί στα άτομα που το φροντίζουν και έχει αρνητικές προϋποθέσεις για την δημιουργία σχέσεων με άλλα παιδιά εκδηλώνοντας μειωμένη ικανότητα συμμετοχής σε ομαδικά παιχνίδια, δεν επιθυμεί να μοιραστεί αντικείμενα με άλλα παιδιά, έχει λίγους φίλους, στερείται φαντασίας και δεν αντέχει την παραμικρή ματαίωση (Ψωμά, 1999).

Παρουσιάζει χαμηλή αυτοεκτίμηση , κατάθλιψη και το αίσθημα του αβοήθητου. Το θύμα ενδέχεται να εμφανίσει συμπτώματα μετά-τραυματικού άγχους , κυρίως εφιάλτες και άγχος κατά την διάρκεια σχετικών συζητήσεων. Κατά την διάρκεια του μετά-τραυματικού άγχους το παιδί μπορεί να εκδηλώσει αισθήματα ντροπής και απόκρυψης.

Καταφεύγει στην χρήση αλκοόλ ή ναρκωτικών ουσιών (Ψωμά ,1999).

Σύμφωνα με την Ψωμά τα συμπτώματα της σωματικής κακοποίησης δεν είναι ίδια σε όλα τα παιδιά, η αυστηρότητα αλλά και η διάρκεια της κακοποίησης παίζει σημαντικό ρόλο. Όσο πιο αυστηρή και διαρκής είναι τόσο σοβαρότερα είναι και τα συμπτώματα (Ψωμά ,1999).

Κατά την Κατωπόδη, (2005) το παιδί είναι μονίμως θλιμμένο, φοβισμένο, στεναχωρημένο και κρατάει μια επιφυλακτική στάση απέναντι στους άλλους. Δείχνει να αποτραβιέται στο ενδεχόμενο σωματικής επαφής ή στο άγγιγμα κυρίως όταν βλέπει απότομη κίνηση όπως το σήκωμα του χεριού. Έχει μια χαρακτηριστική έκφραση που έχει περιγραφεί ως παγωμένο βλέμμα, είναι σοβαρό λιγότερο αυθόρμητο και προβληματισμένο.

Η σχολική του επίδοση είναι χαμηλή με μαθησιακές δυσκολίες και αποφεύγει τις σχολικές εξετάσεις. Ο έντονος θυμός και η επιθετικότητα μπορεί να εκδηλωθεί με αντιδραστική είτε επιθετική συμπεριφορά απέναντι στους συνομηλίκους του ή και στους μεγαλύτερους (Καταπόδη, 2005- Ψωμά, 1999).

1.3.3 ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Η σεξουαλική κακοποίηση επιφέρει κάποια συμπτώματα, αρχικά ένα από τα πιο συχνά συμπτώματα ανάμεσα στα παιδιά που έχουν υποστεί σεξουαλική κακοποίηση είναι η ασυνήθιστη έντονη ενασχόληση του παιδιού με σεξουαλικά ζητήματα ,όπως διάθεση για παιχνίδια με σεξουαλικό περιεχόμενο με άλλα παιδιά, επίμονες ερωτήσεις για σεξουαλικά θέματα καθώς και ψυχαναγκαστικό αυνανισμό (Ψωμά,1999).

Άλλα συμπτώματα είναι η έντονη ντροπή και το μίσος για το σώμα του, οι απότομες και ξαφνικές αλλαγές στην συμπεριφορά του δείχνοντας μονίμως θλιμμένο και απομονωμένο, παρουσιάζοντας καθήλωση σε προηγούμενα στάδια ανάπτυξης όπως νυχτερινή ενούρηση και απομύζηση του αντίχειρα. Εκδηλώνει έντονες διαταραχές στον ύπνο του, βλέποντας συχνά εφιάλτες ή πετάγεται ξαφνικά την νύχτα με την αίσθηση ότι πνίγεται ή ότι κάποιος είναι μέσα στο δωμάτιο του με αποτέλεσμα να αργεί να ξαπλώσει βρίσκοντας συνεχώς προφάσεις (Ψωμά, 1999).

Στο βιβλίο της, η Κατωπόδη (2005), υπογραμμίζει πως υπάρχει μία βασική διάκριση σε βραχυχρόνια και μακροχρόνια συμπτώματα.

Τα βραχυχρόνια συμπτώματα εμφανίζονται μέσα σε 2 χρόνια από την στιγμή της σεξουαλικής κακοποίησης και περιλαμβάνουν την εμφάνιση των ψυχοπαθολογικών προβλημάτων όπως διαταραχές στην διατροφή, μαθησιακές δυσκολίες, αλλά και επιθετικότητα (Κατωπόδη, 2005).

Τα μακροχρόνια συμπτώματα αφορούν σε ένα πλέγμα σταθερών συναισθηματικών αντιδράσεων όπως μελαγχολία, τάσεις αυτοκαταστροφής, απόπειρες αυτοκτονίας, χαμηλή αυτοεκτίμηση και διαταραχή των διαπροσωπικών σχέσεων, με αποτέλεσμα να δυσκολεύεται το παιδί να αναπτύξει στενές διαπροσωπικές σχέσεις γιατί πιστεύει ότι κάθε σχέση πρέπει να έχει σεξουαλικό περιεχόμενο με αποτέλεσμα να μην εμπιστεύεται τις καλές προθέσεις των συνομηλίκων του. Δεν αντέχει το άγγιγμα σε ορισμένα σημεία του σώματος του, εκδηλώνει περίεργες φοβίες για αντικείμενα που χρησιμοποιήθηκαν για την κακοποίηση (Κατωπόδη, 2005).

Κατά την διάρκεια της φοίτησης του στο σχολείο όπως αναφέρει η

Τσίτουρα (1989), το παιδί αναπτύσσει φτωχές σχέσεις με την ομάδα των συνομηλίκων του και ανικανότητα να αποκτήσει φίλους. Δεν μπορεί να συγκεντρωθεί, παρουσιάζει μαθησιακές δυσκολίες ή ξαφνική αποτυχία βέβαια υπάρχουν και περιπτώσεις παιδιών που η απόδοση τους γίνεται καλύτερη. Αρνείται έντονα να συμμετάσχει στις φυσικές δραστηριότητες κατά την διάρκεια της γυμναστικής και τέλος φοβάται και αποφεύγει τις σχολικές εξετάσεις. Σε σπάνιες περιπτώσεις το παιδί διακόπτει την φοίτηση του με κύρια αιτία τον στιγματισμό του από το ευρύτερο κοινωνικό και σχολικό του περιβάλλον.

Τέλος, κατά την διάρκεια της εφηβείας, το παιδί εκδηλώνει αντικοινωνική συμπεριφορά και παραπτωματικότητα, δυσκολεύεται στην εργασία του. Ξεκινά πρόωρα την σεξουαλική επαφή και αλλάζει συχνά ερωτικούς συντρόφους. Αδυνατεί να πει όχι σε σεξουαλικά αιτήματα , μιλά πονηρά κάνοντας περίεργες κινήσεις. Οδηγείται στην πορνεία και εμπορεύεται το σώμα του και κάνει κατάχρηση ουσιών (Ψωμά, 1999).

1.3.4 ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Η συναισθηματική κακοποίηση είναι μια σχετικά άγνωστη αλλά πολύ συνηθισμένη μορφή κακοποίησης η οποία είναι εξίσου καταστρεπτική με τις υπόλοιπες μορφές κακοποίησης. Δεν περιλαμβάνει ασέλγεια αλλά ούτε και σωματική βία. Σπάνια βέβαια αναγνωρίζεται από τους δράστες, από τα θύματα ή από τον περίγυρο ως κακοποίηση. Με την συναισθηματική κακοποίηση θέτεται σε κίνδυνο η ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού και επιτελείται μέσω της αγνόησης του παιδιού φυσικής ή συναισθηματικής (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1995).

Όταν το παιδί υποστεί συναισθηματική κακοποίηση εμφανίζει τα εξής συμπτώματα: Έχει χαμηλή αυτοεκτίμηση με στοιχεία διάσπασης. Είναι μονίμως αγχωμένο και φοβισμένο παρουσιάζοντας καταθλιπτικά στοιχεία. Εκδηλώνει ακραίες συμπεριφορές όπως υπερβολικά υποχωρητική ή και απαιτητική συμπεριφορά. Πολλές φορές μιμείται παιδιαρίστηκες ή και μεγαλύστικες συμπεριφορές. Παρουσιάζει έλλειψη ενδιαφέροντος για τα πράγματα καθώς και ξαφνικές αλλαγές στην διάθεση του. Είναι μονίμως ανήσυχο και φοβισμένο. Η συμπεριφορά του απέναντι στα άλλα άτομα είναι επιθετική και δυσκολεύεται αρκετά στην διαμόρφωση σταθερών διαπροσωπικών σχέσεων. Δεν μπορεί να αγαπήσει και να εμπιστευτεί τους άλλους καθώς η συναισθηματική κακοποίηση καταστρέφει την διαδικασία της προσκόλλησης. Επιπρόσθετα έχει προβλήματα μάθησης καθώς και συγκέντρωσης, η απόδοση του στο σχολείο πέφτει απότομα με αποτέλεσμα να φοβάται και να αποφεύγει τις σχολικές εξετάσεις (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1995).

Τώρα ο ενήλικας που έχει υποστεί συναισθηματική κακοποίηση στα παιδικά του χρόνια δυσκολεύεται στην εγκαθίδρυση στενών προσωπικών σχέσεων και είναι πολύ πιθανό να του προκαλεί πρόβλημα η σωματική εγγύτητα, η οικειότητα και η εμπιστοσύνη στους άλλους. Μπορεί σε κάποια στιγμή της ζωής του να έκανε απόπειρα αυτοκτονίας ή και αυτοτραυματισμού. (Ψωμά, 1999, Αγάθωνος - Γεωργοπούλου 1995).

1.3.5 ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ

Το παραμελημένο παιδί είναι παθητικό και συχνά επαναλαμβάνει στερεότυπες κινήσεις. Ο λόγος του είναι καθυστερημένος. Είναι απομονωμένο ,ανίκανο να παίξει, και φοβισμένο. Παρουσιάζει

μαθησιακές δυσκολίες κρίσεις θυμού και επιθετικότητα (Ψωμά, 1999).

Σύμφωνα με τον Green, το παραμελημένο παιδί αναπτύσσει πρωτόγονους αμυντικούς μηχανισμούς όπως αποφυγή, αποστασιοποίηση, άρνηση, προβολή και διαχωρισμό. Αποφεύγει οπτική επαφή, παρουσιάζει μια εικόνα ‘παγερής εγρήγορσης’ είναι παθητικό και ακίνητο αλλά επαγρυπνεί να εντοπίσει τον κίνδυνο ή να αποφεύγει τους γονείς του (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου 1995).

Το παραμελημένο παιδί παρουσιάζει δυσκολία συμμετοχής σε κοινωνικές εκδηλώσεις και δυσκολία προσαρμογής. Επίσης , έρευνες δείχνουν ότι υπάρχει στα παιδιά αυτά μια ιδιαίτερα αγχώδη σχέση προσκόλλησης στο άτομο που τα φροντίζει, σε σχέση με τα παιδιά της ομάδας ελέγχου (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου 1995).

Ένα ακόμη σύμπτωμα είναι η διανοητική υστέρηση, το παιδί που υφίσταται παραμέληση σε σχέση με την ομάδα ελέγχου, υπολείπεται του άλλου παιδιού στην ικανότητα του χειρισμού της γλώσσας, την επίδοση στο σχολείο, στην ευφυΐα και την ικανότητα λύσης προβλημάτων.

Τέλος , σύμφωνα με μια έρευνα των Egeland et al, βρέθηκε ότι το παιδί που παραμελείται δείχνει την μικρότερη δυνατή θετική και την περισσότερο αρνητική συμπεριφορά από τις άλλες ομάδες και γενικότερα δεν έχει την ικανότητα και την υποδομή να αντιμετωπίσει τις διάφορες καταστάσεις (Celder, 2008).

1.4 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

1.4.1 ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Για χρόνια οι μελέτες εστιάζονταν στην ψυχοπαθολογία του γονέα για να εξηγήσουν το πρόβλημα. Σήμερα όμως αναγνωρίζουμε πως η κακοποίηση παιδιού από τους γονείς του είναι το αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης πολλών παραγόντων που σχετίζονται, όχι μόνο με τους γονείς, αλλά και με τη δυσλειτουργία της οικογένειας και με κοινωνικό-οικονομικούς παράγοντες (Χαμόγελο του Παιδιού, Ινστιτούτο για την Υγεία του Παιδιού).

I. ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΠΟΥ ΚΑΚΟΠΟΙΟΥΝ

Τα ευρήματα τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες χώρες δείχνουν ότι οι γονείς είναι άτομα που κακοποιούν έχουν ιδιαίτερες ανάγκες για φροντίδα και στήριξη τόσο από κοινωνικούς φορείς, όσο και από ειδικούς ψυχικής υγείας (Αγάθωνος – Γεωργοπούλου, 1998).

Μπορεί να χαρακτηρίζονται από:

- Σοβαρές ψυχικές δυσκολίες (π.χ. πληρούν τα κριτήρια για ψυχιατρικές διαγνώσεις όπως, κατάθλιψη, διαταραχή προσωπικότητας, σπανιότερα ψυχωσικές διαταραχές).
- Περιορισμένες νοητικές ικανότητες. - Σημαντική δυσκολία να ελέγχουν τον εαυτό τους και τις παρορμήσεις τους (κυρίως τις επιθετικές).

- Συναίσθημα βαθιάς ανεπάρκειας για το γονικό τους ρόλο και για την εικόνα του εαυτού τους γενικότερα.

- Έντονες (ναρκισσιστικές) ανάγκες για εξάρτηση και προσοχή από τους άλλους, τις οποίες τείνουν να καλύπτουν χρησιμοποιώντας τα παιδιά τους ως πηγή φροντίδας. Έτσι, τα παιδιά τους αναλαμβάνουν να στηρίζουν τους γονείς, παραμελώντας τις δικές τους φυσιολογικές ανάγκες για φροντίδα και εξάρτηση (το λεγόμενο σύνδρομο "γονεοποιημένου παιδιού").

- Κακές σχέσεις με τους δικούς τους γονείς. Οι περισσότεροι γονείς που κακοποιούν έχουν υπάρξει θύματα ή μάρτυρες βίαιων σκηνών μέσα στις δικές τους οικογένειες. Με την κακοποίηση του παιδιού τους τείνουν ασυνείδητα να ανακουφίζουν και να ελέγχουν τα δικά τους παιδικά ψυχικά τραύματα μέσα από τη διαδικασία της "ταύτισης" με τον βίαιο και επιθετικό γονιό τους (ο λεγόμενος μηχανισμός "ταύτισης με τον επιτιθέμενο"). Έτσι ένα κακοποιημένο παιδί ενδέχεται να γίνει κι εκείνο ένας βίαιος γονιός στο μέλλον, συνεχίζοντας κατά αυτόν τον τρόπο το δια-γενεαλογικό πέρασμα της βίας στην οικογένεια.

- Συχνότερη χρησιμοποίηση λεκτικής επιθετικότητας, σωματικής τιμωρίας και επιβολής δύναμης στα παιδιά συγκριτικά με φυσιολογικούς γονείς. Επίσης, εκδηλώνουν σημαντικά σπανιότερα θετικές αλληλεπιδράσεις (π.χ. παιχνίδι, διάλογο, καθοδήγηση) με τα παιδιά τους.

- Ακαμψία στις στάσεις τους απέναντι στο παιδί, αλλά και σε άλλα θέματα της ζωής γενικότερα.

- Τάση να αντιλαμβάνονται και να περιγράφουν το παιδί με τρόπο αρνητικό ("δύσκολο", "κακό", "προβληματικό"). Έτσι αρνητικά άλλωστε

βλέπουν και τον ίδιο τους τον εαυτό (Αγάθωνος – Γεωργοπούλου, 1997 & 1998).

II) Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Σε οικογένειες που εκδηλώνεται ΠΣΚ υπάρχουν συχνά διαταραγμένες σχέσεις ανάμεσα στους γονείς (π.χ. μονογονεϊκές οικογένειες, μητέρες που δεν στηρίζονται επαρκώς οικονομικά και συναισθηματικά από το σύζυγο), στους γονείς και το παιδί και ανάμεσα στους γονείς και την εκτεταμένη οικογένεια (παππούδες και άλλους συγγενείς). Επίσης, οι οικογένειες αυτές είναι συνήθως κοινωνικά απομονωμένες, χωρίς βοήθεια από γείτονες, φίλους ή άλλα κοινοτικά πλαίσια στήριξης (Αγάθωνος-Γεωργοπούλου, 1998).

III) Ο ΡΟΛΟΣ ΕΞΩ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ

Η σημασία των έξω-οικογενειακών παραγόντων αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Είναι γεγονός ότι ΠΣΚ εκδηλώνεται συχνότερα σε οικογένειες χαμηλού μορφωτικό-οικονομικού επιπέδου. Οι οικονομικές αντιξοότητες (π.χ. ανεργία, στέρηση υλικών αγαθών) και οι περιορισμένες παροχές και πηγές στήριξης (έλλειψη παιδικών σταθμών, κλπ.) αυξάνουν σημαντικά το στρες και μειώνουν την αντοχή του γονέα στις αναμενόμενες πιέσεις από το παιδί και την ανατροφή του. Ακόμα, οι στάσεις της ευρύτερης κοινωνίας και της τοπικής κοινότητας μπορεί να λειτουργήσουν διευκολυντικά στην εκδήλωση της κακοποίησης. Έτσι, η αποδοχή της σωματικής τιμωρίας (π.χ. "Το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο") μπορεί να ενθαρρύνει την

εμφάνιση ακραίας μορφής βίας στα παιδιά για λόγους πειθαρχίας. Ακόμα, πεποιθήσεις όπως "ποτέ δεν επεμβαίνω στα ενδοοικογενειακά ζητήματα άλλων" ενισχύουν την απόκρυψή της και ενδέχεται να αποτρέπουν τους άλλους από το να παρέμβουν για να προστατέψουν ένα παιδί που κακοποιείται (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1998).

1.4.2 ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

I) ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Οι κυριότεροι ατομικοί και κυρίως οι κοινωνικοί εκείνοι παράγοντες οι οποίοι καθιστούν τον οικογενειακό πυρήνα πεδίο υψηλού κινδύνου είναι:

1. Αρχικά, η παρουσία στην οικογένεια ενός πρώην θύματος σεξουαλικής κακοποίησης.
2. Προβλήματα στις σεξουαλικές σχέσεις του ζευγαριού.
3. Άγαμη μητέρα.
4. Προβλήματα υγείας στους γονείς (π.χ. άρρωστη μητέρα)
5. Διάφορα σοβαρά οικογενειακά προβλήματα.
6. Η παρουσία πατριού ή συντρόφου της μητέρας.
7. Χαμηλό κοινωνικό-μορφωτικό επίπεδο των γονιών, χωρίς ωστόσο να είναι σπάνιο το φαινόμενο και σε ανώτερες κοινωνικές τάξεις.
8. Σύγχυση των οικογενειακών ρόλων και η απουσία ορίων
9. Η παρουσία κάποιας ψυχοπαθητικής προσωπικότητας
10. Τέλος, ο ισχυρός και παθολογικά στενός δεσμός μεταξύ των μελών της οικογένειας. Ενδοστρεφείς οικογένειες είναι εκείνες οι οποίες

λειτουργούν ως "κλειστό σύστημα" όπου τόσο οι κακοποιήσεις όσο και οι συγκρούσεις συμβαίνουν κεκλεισμένων των θυρών. Τα μέλη της έχουν άγχος σχετικά με τυχόν διάλυση ή αλληλοεγκατάλειψη, ο δε μηχανισμός της αιμομιξίας είναι αυτό που κρατά την οικογένεια μαζί. Αλλά και οι ανοιχτές, οι χαοτικές οικογένειες που λειτουργούν χωρίς όρια οικογενειακών ρόλων προχωρούν επίσης καμιά φορά σε παραβίαση του ταμπού της αιμομιξίας (Παπανικολάου, 1998).

II) Ο ρόλος έξω-οικογενειακών παραγόντων

Τα συνήθη χαρακτηριστικά του προφίλ ενός υπαίτιου σεξουαλικής κακοποίησης, όπως αναφέρονται στις περισσότερες κοινωνιολογικές μελέτες είναι τα εξής:

- Σεξουαλική διέγερση από παιδιά
- Σεξουαλικές φαντασιώσεις με παιδιά
- Στερεότυπες απόψεις και ρόλους και συμπεριφορές
- Ελλειμματικές κοινωνικές δεξιότητες
- Χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Προβλήματα στις διαπροσωπικές τους σχέσεις
- Αδυναμία ελέγχου των παρορμήσεων τους
- Αδυναμία ελέγχου του θυμού
- Χρήση αλκοόλ και ουσιών (Χατζηφωτίου, 2005).

Μπορεί να ανήκουν σε όλα τα κοινωνικά στρώματα, τάξεις, θρησκείες και επαγγέλματα. Επίσης, μπορεί να έχουν επάγγελμα που είναι συνδεδεμένοι σε παιδιά (Αρτινοπούλου, 1996). Άλλες μελέτες δείχνουν ότι οι θύτες μπορεί να έχουν υπάρξει και αυτοί θύματα

σωματικής ή και σεξουαλικής κακοποίησης ως παιδιά (Ματσανιώτης, 1999).

1.4.3 ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Όσον αφορά την συναισθηματική κακοποίηση των παιδιών, οι λιγοστές μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί δείχνουν ότι οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες έχουν μεγάλη σημασία καθώς στρεσογόνες καταστάσεις όπως η φτώχεια, δημιουργούν κατάθλιψη και άλλες ψυχικές διαταραχές. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι η συνεχής ένταση του γονέα να ξεσπάτε στο παιδί.

Ένας ακόμη λόγος είναι η αναστροφή των ρόλων. Ο γονιός πιστεύει ότι το παιδί πρέπει να τον αγαπά, να τον φροντίζει, να τον καταλαβαίνει και να ικανοποιεί τις ανάγκες του. Ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι η ανωριμότητα των γονέων και η χαμηλή αυτοεκτίμηση. Αυτό τους οδηγεί σε μηχανισμό προβολής και έτσι επιστρέφουν στο παιδί τις προσβολές προκειμένου να νιώσουν οι ίδιοι έστω και μια ψεύτικη καλή εικόνα για τον εαυτό τους (Χατζηφωτίου, 2005).

1.5 ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

1.5.1 ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Οι διαστάσεις του προβλήματος της Σωματικής κακοποίησης Παιδιών, στις ΗΠΑ και σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες είναι γνωστές αφού

έχει διαπιστωθεί ότι εκατοντάδες χιλιάδες παιδιά κακοποιούνται σωματικά κάθε χρόνο. Σε άλλες χώρες τα ποσοστά ΠΣΚ παρουσιάζονται κάπως υψηλότερα, πράγμα που πιθανότατα οφείλεται στις αποτελεσματικότερες μεθόδους εντοπισμού και καταγραφής του προβλήματος. Στις ΗΠΑ, συγκεκριμένα, οι επιβεβαιωμένες περιπτώσεις ΠΣΚ ανέρχονται γύρω στις 600.000 το χρόνο. Στην Αγγλία συγκεκριμένα εκτιμάται ότι 1 στα 1000 παιδιά όλων των ηλικιών κακοποιείται σοβαρά, ενώ στην Ιταλία οι περιπτώσεις κακοποίησης υπολογίζονται μέχρι και σε 16 χιλιάδες τον χρόνο, ενώ σε Φιλανδία, Σουηδία και Δανία υπολογίζεται 4.000 έως 5.000 περιπτώσεις (Χατζηφωτίου, 2005, Αναγνωστόπουλος, 2005).

Στο πλαίσιο της σωματικής κακοποίησης του παιδιού εντάσσεται και η παιδική εργασία. Σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Ε, το 1998 παγκοσμίως υπήρχαν περίπου 400 εκατομμύρια παιδιά ηλικίας 10- 14 ετών που εργάζονταν . Τα 80 εκατομμύρια από αυτά τα παιδιά εργάζονται κάτω από επικίνδυνες συνθήκες. Σήμερα το φαινόμενο της παιδικής εργασίας βρίσκεται σε έξαρση τόσο στις πλούσιες χώρες της Ευρώπης όσο και στις ΗΠΑ και προέρχονται κυρίως από Ασία, Αφρική και Λατινική Αμερική (Χατζηφωτίου, 2005).

Δεν υπάρχουν σαφή επιδημιολογικά δεδομένα για την έκταση του προβλήματος στην Ελλάδα. Ενδεικτικές μελέτες όμως μαρτυρούν πως στο 0,60% παιδιών που νοσηλεύονται στο Νοσοκομείο Παίδων "Αγία Σοφία" διαπιστώνεται ΠΣΚ ή/και παραμέληση. Υπολογίζεται επίσης ότι 68% περίπου των κρανιοεγκεφαλικών τραυμάτων σε παιδιά κάτω των 2 ετών, όπως και οι περισσότεροι θάνατοι σ' αυτή την ηλικία, οφείλονται σε κακοποίηση από τους γονείς. Ωστόσο η έρευνα αυτή περιορίστηκε σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη και ήταν η πρώτη προσπάθεια

καταγραφής του φαινομένου στην χώρα μας. Το 1993, ένας υπολογισμός του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού, έδειξε ότι οι περιπτώσεις ΠΣΚ ανέρχονταν σε 4.500 τον χρόνο, ενώ το 1987 υπήρξαν περισσότερα από 4.000 κακοποιημένα παιδιά τον χρόνο, μόνο από την περιοχή της Αθήνας. Από τα παιδιά αυτά 100 περίπου πέθαιναν και 100 έμεναν σοβαρά ανάπηρα (Χατζηφωτίου, 2005, Αναγνωστόπουλος, 2005).

1.5.2 ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Η εκτίμηση του φαινομένου της σεξουαλικής κακοποίησης είναι δύσκολη ακόμα και σε χώρες με υποχρεωτικό σύστημα αναφοράς, αν και είναι γνωστό ότι συμβαίνει σε μεγαλύτερη κλίμακα όμως καλύπτεται από έντονη μυστικότητα. Πρόσθετη δυσκολία καταγραφής του φαινομένου ενέχει και ο ορισμός του προβλήματος που περιλαμβάνει εύρος πράξεων (είτε με επαφή, είτε χωρίς) και θυμάτων όλων των ηλικιών καθώς και δράστες μέσα και έξω από την οικογένεια (Χατζηφωτίου, 2005, Αναγνωστόπουλος, 2005).

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Βρετανικού Οργανισμού STOP IT NOW, 1 στα 10 παιδιά κακοποιούνται σεξουαλικά σε σοβαρή μορφή, ενώ τα $\frac{3}{4}$ των παιδιών που κακοποιούνται σεξουαλικά δε θα μιλήσουν σε κανένα κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας για αυτήν. Η πλειοψηφία των δραστών είναι άνδρες και γνωστοί στο θύμα. Οι δράστες μπορεί να είναι από το άμεσο ή έμμεσο οικογενειακό ή φιλικό περιβάλλον. Μπορεί να είναι γείτονες, εκπαιδευτικοί, ιερείς, προπονητές-μπορεί να είναι ο οποιοσδήποτε, ακόμη κι ο φαινομενικά αξιοσέβαστος πολίτης. Πιο συγκεκριμένα, μόνο στην Ευρώπη η Interpol έχει καταγράψει 30.000 παιδεραστές (Χατζηφωτίου, 2005, Αναγνωστόπουλος, 2005).

Στην Ελλάδα, οι περιπτώσεις βιασμού και σεξουαλικής κακοποίησης που φτάνουν στην αστυνομία είναι ελάχιστες. Σχετικό άρθρο στην εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» αναφέρει επίσημα μόλις 4 περιστατικά για το χρονικό διάστημα 1989- 1993 και μόνο για το 1995 η αστυνομία, σε όλη την Ελλάδα κατέγραψε 248 περιστατικά (Χατζηφωτίου,2005, Ελευθεροτυπία,1996, Αναγνωστόπουλος, 2005).

Έρευνες του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού, σε δείγμα 423 Αστυνομικών Ελλήνων, έδειξε ότι το 8% είχαν υποστεί κακοποίηση πριν τα 18 τους χρόνια, ενώ άλλη έρευνα του ίδιου φορέα δείχνει ότι το 15% των αγοριών και το 11% των κοριτσιών έχουν δεχτεί σεξουαλική παρενόχληση ή/και κακοποίηση σε μικρή ηλικία. Μελέτη εθνικής κλίμακας του 1993 παρουσιάζει την συχνότητα κακοποίησης των παιδιών στις 4.000 περιπτώσεις ετησίως. Υπολογίζονται περί τις 20.000 κακοποιήσεις παιδιών που μένουν στην αφάνεια (Χατζηφωτίου, 2005, Αναγνωστόπουλος, 2005).

Στις αναπτυσσόμενες χώρες ή τρίτο κόσμο δεν μπορεί να γίνει λόγος απλά για σεξουαλική κακοποίηση. Το φαινόμενο της διεθνούς σωματεμπορίας έχει πάρει οξύτερες διαστάσεις παγκοσμίως αλλά και στην Ελλάδα. Η στενή σχέση διεθνούς σωματεμπορίας με το οργανωμένο έγκλημα δεν επιτρέπει να έχουμε ακριβή στοιχεία σχετικά με την έκταση του προβλήματος αλλά τα ήδη υπάρχοντα πιστοποιούν την έκτασή του (Πενταράκη, 2005).

Η C.I.A και ο Δ.Ο.Μ. σε εκθέσεις τους αναφέρουν ότι 700.000 με 2.000.000 γυναίκες και παιδιά πέφτουν θύματα οργανωμένων δικτύων εμπορίας ανθρώπων παγκοσμίως (Διεθνής Αμνηστία, 2007, Πενταράκη, 2005). Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Ο.Η.Ε., της UNICEF , και του

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, περίπου 4.000.000 άτομα διακινούνται κάθε χρόνο (Συκιώτου, 2003) εκ' των οποίων 1,2 εκατομμύρια είναι παιδιά, σε παγκόσμια κλίμακα (unicef, 2004).

Σε ότι αφορά τις Η.Π.Α. κάθε χρόνο διακινούνται σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις 14.000 άνθρωποι με σκοπό την εξαναγκαστική πορνεία, ενώ σύμφωνα με άλλες εκτιμήσεις περίπου 50.000 γυναίκες και παιδιά (Παπαγιαννοπούλου, 2007, Τσακλαγκάνου, 2002), ενώ στοιχεία για τις διαστάσεις της διεθνικής σωματεμπορίας στην Αφρική είναι λιγότερο διαθέσιμα, λόγω έλλειψης ερευνών στην συγκεκριμένη περιοχή. Σύμφωνα με νέα μελέτη της UNICEF διαπιστώνεται ότι ο αριθμός των χωρών που αναφέρουν διακίνηση παιδιών είναι διπλάσιος, από εκείνων των χωρών που αναφέρουν διακίνηση γυναικών. Η έκθεση αντλεί στοιχεία από 53 Αφρικανικές χώρες υποστηρίζοντας ότι η διακίνηση εντός των εθνικών συνόρων συμβαίνει σε οχτώ στις δέκα Αφρικανικές χώρες, ενώ το 1/3 των θυμάτων διοχετεύεται προς τη Ευρώπη και ένα μικρότερο ποσοστό προς την Μέση Ανατολή και τα Αραβικά Κράτη (unicef, 2004). Τέλος, το ανθρώπινο δουλεμπόριο, κυρίως σε γυναίκες και παιδιά, ανθεί στο Νότιο Σουδάν με την ανοχή της κυβέρνησης (Τσακλαγκάνου, 2002, Παπαγιαννοπούλου, 2007).

Στην Ε.Ε., 300.000 με 500.000 γυναίκες και παιδιά διακινούνται κάθε χρόνο με σκοπό την εξαναγκαστική πορνεία, από την Νοτιοανατολική και Κεντρική Ευρώπη προς τη Δυτική και άλλα μέρη του κόσμου (Τσακλαγκάνου, 2002, Πενταράκη, 2005, Συκιώτου, 2003, UNICEF, 2004).

Σύμφωνα με τη UNICEF (2004), 1 εκ. παιδιά πωλούνται ετησίως στην Ασία με σκοπό την πορνεία. Εξ αυτών, το 50% πωλούνται από

γνωστό ή φιλικό πρόσωπο, 40% πωλούνται από τις οικογένειες τους και 10% από άλλους συγγενείς. Ο αριθμός των παιδόφιλων τουριστών, υπολογίζεται ότι αποτελεί το 1% του συνολικού αριθμού των ταξιδιωτών. Οι περισσότεροι αριθμητικά και πλέον ενεργοί πελάτες προέρχονται από την Ιαπωνία, τις Ηνωμένες Πολιτείες, τη Γερμανία, την Αγγλία, τον Καναδά και την Αυστραλία, ενώ το 57% ανήκουν στις ηλικίες 40-60 ετών. Τα ταξιδιωτικά γραφεία που οργανώνουν τα εν λόγω ταξίδια, υπόσχονται στους παιδόφιλους τουρίστες συνεχή εναλλαγή παιδιών κατά τη διάρκεια της παραμονής τους (Χατζηφωτίου, 2005, Αναγνωστόπουλος, 2005).

Ο αριθμός των παιδιών που υποχρεούνται σε σεξουαλικές επαφές online μέσω του διαδικτύου αυξάνεται δραματικά. Στα τέλη του 1997 βρίσκονταν σε «ζωντανή σύνδεση» 10 εκ. παιδιά παγκόσμια, έναντι του 1.1 εκ. το έτος 1995 (Χατζηφωτίου, 2005, Αναγνωστόπουλος, 2005).

1.5.3 ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Η συναισθηματική παιδική κακοποίηση δεν έχει διευρυνθεί επαρκώς, ούτε υπάρχουν αρκετά στοιχεία στην σχετική βιβλιογραφία. Συγκεκριμένους αριθμούς μας δίνει μια ανακοίνωση του Φοντέιν του 1979, που αναφέρει 300.000 κρούσματα ψυχολογικής κακοποίησης στις ΗΠΑ. Η μορφή αυτής της κακοποίησης είναι ίσως η πιο διαδεδομένη και άκρως επικίνδυνη γιατί είναι η περισσότερο δυσδιάκριτη και η πιο κοινωνικά αποδεκτή. Η συναισθηματική κακοποίηση αποτελεί το 4% των αποδεδειγμένων περιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης και προσδιορίζετε ως η «συστηματική κατεδάφιση» μιας άλλης ανθρώπινης ύπαρξης (Χατζηφωτίου, 2005).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζει την νομοθεσία που ισχύει σε Εθνικό επίπεδο. Επίσης , την νομοθεσία σε ότι αφορά την γονική μέριμνα, το διαδίκτυο στην εθνική νομοθεσία. Καθώς και την διεθνή νομοθεσία που ισχύει στο θέμα της παιδικής κακοποίησης.

2.1 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Σύμφωνα με την Αγάθωνος - Γεωργοπούλου (1997), παρόλο που η χώρα μας εξελίσσεται οικονομικά και πολιτιστικά, συνεχώς ανακαλύπτουμε βίαια περιστατικά και σε πολλές περιπτώσεις η βία είναι μόνιμη και συνεχής. Και είναι γνωστό πως στη Δικαιοσύνη φτάνει μόνο η «ορατή κορυφή του παγόβουνου», όπως λένε, εννοώντας την επιφανειακή πλευρά της εγκληματικότητας, ενώ ο κύριος όγκος του παγόβουνου δεν φαίνεται, εννοώντας την ουσιαστική πλευρά της εγκληματικότητας, στην οποία και πρέπει να εστιάσουμε για να μπορέσουμε να καταπολεμήσουμε το φαινόμενο αυτό. Αν και το πελώριο αυτό θέμα δεν είναι μόνο νομικό αλλά και κοινωνικό και μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με ουσιαστικές αλλαγές των κοινωνικών δομών και της νοοτροπίας.

Όμως, η νομική του αντιμετώπιση είναι ένα από τα πιο άμεσα μέτρα για την καταστολή αλλά και την πρόληψη του φαινομένου αυτού. Ο Νόμος δεν θα μπορούσε να χαρακτηρίζεται απαθής στις περιπτώσεις κακοποίησης ή παραμέλησης των παιδιών, ακόμα κι αν οι δράστες είναι οι γονείς των παιδιών αυτών (Χατζηφωτίου,2005)

Από τον πρώτο, ήδη, ποινικό κώδικα της Ελλάδας εμφανίζεται το κεφάλαιο «περί πληγών και χτυπημάτων εκουσίων», η διάταξη όμως δεν

προστάτευε τα παιδιά, καθώς δεν εξειδίκευε ως αδίκημα τις σωματικές βλάβες σε βάρος ανηλίκων ή παιδιών. Το 1950 θεσπίστηκε στον Ποινικό Κώδικα, χαρακτηρίζει αδίκημα τη σωματική βλάβη, όχι μόνο των ανηλίκων, αλλά και κάθε άλλου προσώπου, το οποίο βρίσκεται υπό την επιμέλεια ή την προστασία άλλου προσώπου και το οποίο για διάφορους λόγους, όπως είναι η σωματική ή η πνευματική μειονεξία, αδυνατεί να υπερασπίσει τον εαυτό του (Χατζηφωτίου, 2005).

Ξεκινώντας, λοιπόν από το πιο σοβαρό και βάρβαρο έγκλημα το οποίο έχει τις ρίζες του από τα αρχαία χρόνια, είναι αυτό της παιδοκτονίας, η μητέρα που σκότωσε το παιδί της κατά τον τοκετό ή μετά τον τοκετό αλλά καθώς ο οργανισμός της ήταν ακόμα διαταραγμένος από τον τοκετό. Τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών (άρθρο 303 Π.Κ.). Ο Νόμος και πιο συγκεκριμένα το άρθρο 304 του Ποινικού Κώδικα , όμως, προστατεύει τα παιδιά πριν ακόμα γεννηθούν, δηλαδή όποιος ενεργεί παράνομα σε έγκυο με αποτέλεσμα να προκληθεί βαριά βλάβη στο έμβρυο ή να εμφανίσει το νεογνό βαριά πάθηση του σώματος ή της διάνοιας τιμωρείται με κάθειρξη δέκα ετών (Σάμιος, 2005).

Το άρθρο 306 του Ποινικού Κώδικα, κάνει σαφές πως όταν ένα άτομο εκθέτει ένα άλλο και έτσι τον καθιστά αβοήθητο, καθώς και όποιος με πρόθεση αφήνει αβοήθητο ένα πρόσωπο που το έχει στην προστασία του ή που έχει υποχρέωση να το διατρέφει και να το περιθάλπει ή να το μεταφέρει, ή ένα πρόσωπο που ο ίδιος το τραυμάτισε υπαίτια, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. Εάν όμως η πράξη αυτή προκαλέσει βαριά βλάβη στην υγεία του ατόμου τότε επιβάλλεται ποινή, η οποία είναι κάθειρξη μέχρι δέκα ετών ενώ αν προκάλεσε τον θάνατο , τιμωρείται τουλάχιστον με κάθειρξη έξι ετών (Σάμιος, 2005).

Τουλάχιστον με φυλάκιση τριών μηνών, σύμφωνα με το άρθρο 312 του Ποινικού Κώδικα τιμωρείται όποιος με σκληρή συμπεριφορά προξενεί σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας σε ανήλικο πρόσωπο, δηλαδή που δεν συμπλήρωσε το δέκατο έβδομο έτος της ηλικίας του ή που δεν μπορεί να υπερασπίσει τον εαυτό του και είναι υπό την προστασία και επιμέλεια του δράστη. Επίσης και όποιος με κακόβουλη παραμέληση υποχρεώσεων του, προς τα αναφερόμενα πρόσωπα, δηλαδή ανήλικους, γίνεται αιτία να πάθουν σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας τους (Σάμιος, 2005).

Είναι η διάταξη του άρθρου 312 Ποινικού Κώδικα που εστιάζει στη παραμέληση, είτε αυτή γίνεται ως προς την διατροφή ή απέναντι στην υποχρέωση της επιμέλειας, ακόμα και την φροντίδα που υποχρεούται να παρέχει ο γονέας ακόμα και ο δάσκαλος (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1997).

Η προβλεπόμενη ποινή είναι η φυλάκιση από 3 μήνες μέχρι και τα 5 χρόνια, εφόσον βεβαίως δεν συνέτρεχε κάποιο άλλο αξιόποινο πράξεις. Τέτοιες είναι ο βιασμός, η παιδοκτονία, η ανθρωποκτονία, η αποπλάνηση, η αποπλάνηση, η κατάχρηση ανηλίκων εις ασέλγεια, η έκθεση, η αιμομιξία και άλλα. Η ποινική διάταξη αυτή κρίνεται επαρκής για την αντιμετώπισή του προβλήματος (Χατζηφωτίου, 2005).

Η ελληνική νομοθεσία λοιπόν, τιμωρεί και αποδοκιμάζει τον βάνανσο γονέα και οι συνέπειες αυτής της τιμωρίας δεν είναι μόνο ποινικές αλλά και αστικές, γιατί οι συνέπειες ανατρέπουν τη νομική δομή της οικογένειας και φυσικά στερούν από τον κακοποιούνται γονέα τα δικαιώματα που είχε μέχρι τότε επάνω στην επιμέλεια και στη γονική μέριμνα (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1997).

Σήμερα ο ισχύοντας Ελληνικός Ποινικός Κώδικας με το άρθρο 8 του ν.1419/1984, τιμωρεί οποιαδήποτε βίαιη ανθρώπινη συμπεριφορά, που είναι αντίθετη στο δικαίωμα της γενετήσιας ελευθερίας. Συγκεκριμένα όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε άλλη ασελγή πράξη ή σε ανοχή της τιμωρείται με κάθειρξη (ΦΕΚ 232 / 24.10.2006).

Πρέπει να τονιστεί ότι μόνο ένα μικρό μέρος των σχετικών αδικημάτων φτάνει στα δικαστήρια, όπως άλλωστε συμβαίνει στα αδικήματα που συμβαίνουν μέσα στην οικογένεια ή σε ιδρύματα. Γι' αυτό οποιοσδήποτε μπορεί να κάνει την σχετική καταγγελία στον Εισαγγελέα ή την Αστυνομία εφόσον έχει γίνει αντιληπτό το αδίκημα. Κάθε λοιπόν, πολίτης που θα πέσει στην αντίληψη του παρόμοιο περιστατικό έχει την υποχρέωση με το άρθρο 40 της Ποινική Δικονομίας να καταγγείλει το γεγονός στον Εισαγγελέα ή στην Αστυνομία γραπτώς ή και προφορικώς. Πρέπει να αναφέρουμε ότι η κοινή γνώμη έχει ευαισθητοποιηθεί περισσότερο σε τέτοια περιστατικά κι αυτό έχει σαν αποτέλεσμα ότι τα τελευταία χρόνια το ποσοστό καταγγελιών έχει αυξηθεί (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου,1997).

Ο Ποινικός Κώδικας τιμωρεί με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον μέχρι 6 μηνών, όποιος με πρόθεση αφήνει αβοήθητο κάποιο άτομο που ο ίδιος τραυμάτισε υπαίτια και είναι υποχρεωμένος σε αυτό το άτομο να του παρέχει περίθαλψη και διατροφή από το Νόμο (Άρθρο 306 Π.Κ. έκθεση). Πιο αυστηρός γίνεται ο Νόμος όταν η πράξη του επήλθε σαν συνέπεια α) βαριά βλάβη της υγείας του θύματος ή β) ο θάνατος του, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι 10 ετών (Χατζηφωτίου, 2005).

Η Αγάθωνος - Γεωργοπούλου,1997 αναφέρει ότι ο Ποινικός Κώδικας στη διάταξη του άρθρου 312 συγκρούεται με το δικαίωμα που έχει ο γονέας ο οποίος ασκεί την επιμέλεια επί του ανηλίκου για λήψη σωφρονιστικών μέτρων. Ο Νόμος φυσικά δεν καθορίζει τι είναι ακριβώς σωφρονισμός, αυτό το βρίσκουμε μέσα από τις κοινωνικές και παιδαγωγικές αντιλήψεις της εκάστοτε εποχής, τις οποίες αποδέχεται ακόμα και ο δικαστής. Τα σωφρονιστικά μέτρα είναι αυτά που συμβάλλουν στην αναμόρφωση του παιδιού έστω κι αν αυτά είναι λίγο αυστηρά. Τέτοια είναι η επίπληξη, η στέρηση της ψυχαγωγίας, ο περιορισμός της ελευθερίας και η σωματική τιμωρία, εφόσον αυτά δεν ξεπερνούν τα κοινώς αποδεκτά όρια από τις κοινωνικές αντιλήψεις και δεν αποτελούν βέβαια ποινικά αδικήματα. Ο άδικος χαρακτήρας της πράξεως αυτής αίρεται με το άρθρο 20 του Ποινικού Κώδικα γιατί αποτελούν ενάσκηση δικαιώματος ή καθήκοντος επιβεβλημένου από το Νόμο. Ο σύγχρονος νόμος 1329/83 που ριζικά άλλαξε το οικογενειακό δίκαιο, αναφέρει σαφώς επιτρέπεται η λήψη σωφρονιστικών μέτρων αρκεί να μην είναι παιδαγωγικός αναγκαία και να μη θίγουν την προσωπικότητα του παιδιού (αρ. 1518 ν.1329/1983). Οι διατάξεις, λοιπόν, αυτές σε ότι αφορά τον επιτρεπτό σωφρονισμό είναι λαμβάνουν υπ' όψη τους την παιδαγωγική ανάγκη και εκτιμούν την προσωπικότητα του παιδιού, στο τέλος όμως αυτός που θα κρίνει ανάλογα τους ανθρώπους και τα περιστατικά, χωρίς όμως και να μπορεί να παραβλέψει της αντιλήψεις της κοινωνίας και τις κοινά παραδεκτές παιδαγωγικές συμπεριφορές είναι ο δικαστής (De jure, No 02 I,2009).

Από τις διατάξεις των άρθρων 336 και 340 του ελληνικού ΠΚ, όπως τώρα ισχύουν, προκύπτει ότι: Για την αντικειμενική στοιχειοθέτηση του εγκλήματος του απλού βιασμού 336 παρ.1 του ΠΚ απαιτείται : Εξαναγκασμός κάποιου ατόμου, ανεξάρτητα από το φύλο του, σε

ακούσια εξώγαμη συνουσία, εδώ πρέπει να αναφέρουμε πως στην περίπτωση αυτή πρέπει να υπάρχει διαφορά φύλου μεταξύ θύματος και δράστη ή σε ανοχή ή οι συντονισμένες προσπάθειες ασελγούς πράξης, σε αυτή την περίπτωση ο δράστης και το θύμα μπορεί να είναι του ίδιου φύλου. Η υποβολή του παθόντος προσώπου σε εξώγαμη συνουσία ή σε ανοχή ή η επιχείρηση ασελγούς πράξης ορίζονται ως εξαναγκασμός. Οι προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί εξαναγκασμός, πρέπει να γίνει με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου. Δηλαδή η σωματική βία εννοείται η φυσική δύναμη που δεν μπορεί να αποκρουστεί και η οποία αναγκάζει το θύμα να υποστεί, χωρίς την θέληση του, την εξώγαμη σαρκική επαφή ή να ανεχθεί ή να επιχειρήσει άλλη ασελγή πράξη. Ακόμα, για την υποκειμενικότητα του εγκλήματος αυτού απαιτείται δόλος, γνώση, δηλαδή να γνωρίζει ότι ο παθών δεν θέλει γι' αυτό τον λόγο και αντιστέκεται καθώς και την θέληση του δράστη να εξαναγκάσει το θύμα σε συνουσία ή σε ασελγή πράξη. Άρα δεν υπάρχει έγκλημα βιασμού εάν υφίσταται συναίνεση του άλλου μέρους στην τέλεση της πράξης αφού ο εξαναγκασμός στη γενετησία πράξη είναι ουσιώδες στοιχείο της αντικειμενικής υποστάσεως του βιασμού. Ο βιασμός θεωρείται έγκλημα πολύπρακτο καθώς και η αντικειμενική του υπόσταση συγκροτείται από δύο επιμέρους μέρη, δηλαδή : πρώτον, από τον εξαναγκασμό και δεύτερον, από την εξώγαμη συνουσία ή την τέλεση ασελγούς πράξης (De jure, No 02 I,2009).

Στην περίπτωση του ομαδικού βιασμού ο οποίος αποτελεί τον έσχατο εξευτελισμό του θύματος και ταπείνωση της ανθρώπινης αξίας και γι' αυτό το λόγο τιμωρείται με αυστηρότερο πλαίσιο ποινής, με κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι για την συγκρότηση της αντικειμενικής υποστάσεως του ομαδικού βιασμού πρέπει ο κάθε δράστης να τελέσει και τις δύο επιμέρους πράξεις, τις οποίες αναφέραμε

και παραπάνω, δηλαδή τον εξαναγκασμό και την εξώγαμη συνουσία ή άλλη ασελγή πράξη, σύμφωνα με το άρθρο 336 παρ.2 του ΠΚ (De jure, No 02 I,2009).

Όσο αφορά και την περίπτωση του θανατηφόρου βιασμού, πρέπει ο θάνατος του θύματος να είναι συνέπεια βιασμού και να είναι αποτέλεσμα της αμέλειας του δράστη, σύμφωνα με το άρθρο 340 του ΠΚ η ποινή που προβλέπεται είναι κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών ή ισόβια κάθειρξη (De jure, No 02 I,2009).

Ένα άλλο είδος βιασμού, είναι αυτό που κρατιέται κλειστό μέσα στα τείχη της οικογένειας, είναι αυτό του αιμομικτικού βιασμού. Οι αναφορές στην αστυνομία γίνονται από τρίτα προς το έγκλημα πρόσωπα ή αποκαλύπτεται με τυχαίο τρόπο. Η διαδικασία της καταγγελίας γίνεται πιο δύσκολα σε αυτές τις περιπτώσεις γιατί δεν είναι βιασμός μεταξύ αγνώστων, αντιθέτως οι σχέσεις του βιασθέντος και του δράστη είναι στενά συγγενικές και το θύμα είναι εξαρτημένο με τον δράστη. Από έρευνες προκύπτει ότι το έγκλημα του αιμομικτικού βιασμού τις περισσότερες φορές λαμβάνει χώρα στο τόπο κατοικίας του δράστη, εναντίον του θύματος το οποίο και εξαναγκάζεται σε κατά φύση συνουσία (Γιωτάκος και συν,2008, De jure, No 02 I, 2009).

Φυσικά δεν λείπουν και οι περιπτώσεις από ένα υποτιθέμενο θύμα, που κατηγορεί έναν άντρα ότι έχει διαπράξει βιασμό, ο οποίος δεν έχει στην πραγματικότητα συμβεί. Επίσης, μπορεί να είναι η καταγγελία μιας φανταστικής ιστορίας, μόνο που η γυναίκα που την κάνει την καταγγελία, πιστεύει πως συνέβη στ' αλήθεια. Αυτές οι περιπτώσεις ονομάζονται ψευδείς καταγγελίες. Τα συναισθήματα αντεκδίκησης απέναντι σε κάποιον προηγούμενο ερωτικό σύντροφο, η αποφυγή τιμωρίας από την οικογένεια για κάποια σεξουαλική σχέση, η δικαιολόγηση από τη γυναίκα

κάποιας παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς, ο χρηματικός εκφοβισμός, τα συναισθήματα ενοχής της γυναίκας μετά από μια συναινετική σεξουαλική πράξη, η απότομη και σκληρή μεταχείριση μιας γυναίκας από τον εραστή της ή ακόμα, νευρωτικής φύσης επιθυμίας για πρόκληση της προσοχής των άλλων, είναι τα βασικά κίνητρα για να διαπράξει ένα άτομο ψευδή καταγγελία (De jure, No 02 I,2009).

Με βάση τις απειλούμενες ποινές στον Ποινικό Κώδικα για διάφορες μορφές σεξουαλικής κακοποίησης, θα μπορέσουμε να κατατάξουμε την μαστροπεία (άρθρο 349 Π.Κ.) καθώς και την σωματεμπορία (άρθρο 351 Π.Κ.) (Γιωτακος και συν, 2008).

Άρθρο 349 Π.Κ., παρ. 1

“Όποιος για να εξυπηρετήσει ακολασία άλλων προάγει στην πορνεία ή εξωθεί στη διαφθορά ανήλικα πρόσωπα η υποθάλπει ή διευκολύνει τη πορνεία ή τη διαφθορά των ανηλίκων τιμωρείται με φυλάκιση εννέα μηνών μέχρι τριών ετών και με χρηματική ποινή, αν δεν υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθεί για άλλη βαρύτερη αξιόποινη πράξη” (Σάμιος, 2005: 153-155).

Άρθρο 351 Π.Κ, παρ. 1

“Όποιος για να εξυπηρετήσει την ακολασία άλλων: α) προσλαμβάνει ή παρασύρει, έστω και με τη συναίνεσή της, ανήλικη γυναίκα με σκοπό την πορνεία β) με τη βία, με απατηλά μέσα, με απειλές, με επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας ή με κάθε άλλο εξαναγκαστικό μέσο προσλαμβάνει ή παρασύρει ενήλικη γυναίκα με σκοπό την πορνεία γ) με τα

προαναφερόμενα μέσα κατακρατεί παρά τη θέλησή της σε οίκο ανοχής μια γυναίκα ή την εξαναγκάζει να παραδοθεί σε πορνεία τιμωρείται με φυλάκιση ενός έτους μέχρι τριών ετών κι με χρηματική ποινή αν δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης αξιόποινης πράξης” (Σάμιος, 2005: 153-155).

Είναι εμφανές ότι τα δύο παραπάνω άρθρα δεν καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα της προσβολής των δικαιωμάτων του παιδιού, κατ’ επέκταση δεν καλύπτουν επαρκώς το θέμα της παιδικής πορνογραφίας. Η ανάγκη για άμεση δημιουργία ποινικής διάταξης που να καλύπτουν όλες τις δράσεις εις βάρος ανηλίκων ήταν επιτακτική (Χατζηφωτίου, 2005).

Ο νόμος 3064/2002 αναφέρεται στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών (ΦΕΚ. Αρ. Φύλλου 258, 2002). Με το νόμο αυτό επιχειρείται η αποτελεσματική αντιμετώπιση της εμπορίας των ανθρώπων, της διακίνησης πορνογραφικού υλικού που αφορά ανήλικους και γενικά των πράξεων που προσβάλλουν την σφαίρα της γενετήσιας ελευθερίας ή συνδέονται με την οικονομική εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής.

Βάση του ν.3064/2002 εκτός του δουλεμπόριο αντιμετωπίζονται πλέον και οι σύγχρονες μορφές εμπορίας ανθρώπων, όπως είναι αυτές που γίνονται με σκοπό την αφαίρεση οργάνων του σώματος, την εξαναγκαστική ή απατηλή εκμετάλλευση της εργασίας προσώπων, αλλά και την στρατολόγηση ανηλίκων με σκοπό την χρησιμοποίησή τους σε ένοπλες συγκρούσεις. Επεκτείνεται η ίση προστασία μεταξύ ανδρών και γυναικών. Αναμορφώνεται το έγκλημα της μαστροπείας ώστε να

παρέχεται ουσιαστική προστασία στους ανηλίκους. Το έγκλημα της σωματεμπορίας μετατρέπεται στη βασικότερη διάταξη του οικείου κεφαλαίου του ποινικού κώδικα. Ασκείται πλέον αυτεπαγγέλτως ποινική δίωξη σοβαρών αξιόποινων πράξεων (ορισμένων μάλιστα σε βαθμό κακουργήματος), όπως η κατάχρηση σε ασέλγεια, η αποπλάνηση παιδιών, η κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια και η ασέλγεια με κατάχρηση εξουσίας (Σάμιος, 2005).

Το άρθρο 409 ένα άρθρο του Ποινικού Κώδικα, το οποίο αν εφαρμοζόταν καλύτερα, πολλά θα ήταν τα παιδιά που θα είχαν κερδίσει μια πιο αξιοπρεπή ζωή, αυτό το άρθρο λοιπόν, τιμωρεί όποιον εξωθεί τα παιδιά του σε επαιτεία ή αλητεία ή παραλείπει να τα εμποδίσει από τέτοιες ενέργειες (Χατζηφωτίου, 2005).

Η Χατζηφωτίου, 2005, υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει στον Ποινικό Κώδικα, ένα ενιαίο κεφάλαιο το οποίο θα συγκεντρώνει διατάξεις για εγκληματικές πράξεις σε βάρος ανηλίκων και όχι πολλές διάσπαρτες διατάξεις σε διάφορα κεφάλαια του Ποινικού Κώδικα, που τυποποιούν εγκληματικές πράξεις εις βάρος ανηλίκων, όπως ισχύει σήμερα.

2.2 ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

Όταν η κακοποίηση γίνεται μέσα στην οικογένεια, από τους γονείς έχει κάποιες συνέπειες νομικές. Σύμφωνα με την Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, (1991:44) « *Ο Νομοθέτης δεν είναι δυνατόν να ανέχεται τον βάνανσο γονέα και να του επιτρέπει να συνεχίζει να ασκεί την γονική μέριμνα*».

Η διάταξη του άρθρου 1507 Α.Κ., το οποίο αναφέρει πως γονείς και παιδιά οφείλουν αμοιβαία βοήθεια, στοργή και σεβασμό μεταξύ τους, αποτελεί τη θεμελιώδη αρχή του οικογενειακού δικαίου (Χατζηφωτίου, 2005).

Ο όρος της γονικής μέριμνας αντικατέστησε εκείνον τον όρο και θεσμό της πατρικής εξουσίας, όπου τον συναντάμε πολλά χρόνια πίσω στο ρωμαϊκό δίκαιο. Η ανάγκη της κατάργησης του όρου αυτού, πραγματοποιήθηκε όχι μόνο επειδή ήταν σύμφωνος με το πνεύμα μιας παλαιότερης εποχής και όχι της δικής μας ή το πατριαρχικό στοιχείο που υπονοούσε αλλά και γιατί η νομοθεσίας έπρεπε να προσαρμοστεί σύμφωνα με τις συνταγματικές αρχές της ισότητας των δύο φύλων αλλά και της προστασίας του παιδιού. Έτσι λοιπόν, οι γονείς συναποφασίζουν για ζητήματα, όπως είναι η φροντίδα και η ανατροφή, του παιδιού. Σύμφωνα με το άρθρο 1510 Α.Κ., η γονική μέριμνα αποτελεί καθήκον και δικαίωμα των γονέων, οι οποίοι την ασκούν από κοινού (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1991).

Η γονική μέριμνα χαρακτηρίζεται δικαίωμα «λειτουργικό». Αν παρατηρήσουμε στα υπόλοιπα δικαιώματα του αστικού, εμπορικού και ιδιωτικού δικαίου, ο δικαιούχος μπορεί, αν θέλει, να μην ασκήσει καθόλου το δικαίωμα του. Αντιθέτως στο δικαίωμα της γονικής μέριμνας, απαγορεύεται η μη άσκηση του ακριβώς επειδή είναι λειτουργικό. Από τα δικαιώματα λοιπόν, που συγκροτούν το περιεχόμενο της γονικής μέριμνας, το πιο σημαντικό είναι αυτό της επιμέλειας του παιδιού το οποίο περιλαμβάνει την ανατροφή, εκπαίδευση, μόρφωση και επίβλεψη του και το δικαίωμα προσδιορισμού του τόπου κατοικίας του παιδιού (άρθρο 1518 Α.Κ.) (Χατζηφωτίου, 2005).

Η κοινή άποψη ότι οι γονείς είναι πάντα οι καταλληλότεροι για την ανατροφή και τη φροντίδα του παιδιού, σταδιακά εξασθενεί, καθώς όλο και περισσότερα γεγονότα κακοποίησης – παραμέλησης από τους ίδιους τους γονείς αποκαλύπτονται, τα τελευταία χρόνια. Έτσι λοιπόν, ενώ κατά το δίκαιο του 1983 τα δικαστήρια έκριναν απαραίτητη την ύπαρξη υπαιτιότητας, κι ακόμα έδειχναν και μια εξαιρετικά διστακτική στάση προκειμένου να αφαιρέσουν την επιμέλεια του παιδιού από τους γονείς. Στις νέες διατάξεις εισάγονται νέα στοιχεία, που σύμφωνα με το άρθρο 1532 Α.Κ., ότι πλέον αρκεί η αδυναμία του γονέα, χωρίς να απαιτείται να ευθύνεται, να ανταποκριθεί στα καθήκοντα της γονικής μέριμνας (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1991).

Πλέον ο νόμος έχει σαν θεμελιώδες κριτήριο για την λήψη οποιαδήποτε απόφασης το καλό και το συμφέρον του παιδιού. Άρα αν χρειαστεί για το καλό του παιδιού να απομακρυνθεί από το οικογενειακό περιβάλλον, τότε αυτό θα πρέπει να γίνει μετάβαση τον νόμο για την καλύτερη προστασία, φροντίδα του παιδιού. Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να επικρατεί σε σχέση με άλλες απόψεις που θεωρούνται λιγότερο ορθές. Σαν συμπέρασμα λοιπόν έχουμε ότι η κακοποίηση έχει άμεση συνέπεια την απομάκρυνση του παιδιού από το βιολογικό – οικογενειακό περιβάλλον (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1991).

Η επιμέλεια συνεπώς του κακοποιημένου παιδιού θα ανατεθεί η σε κάποιο κατάλληλο ίδρυμα ή σε συγγενικά πρόσωπα. Αν αποφασισθεί από το δικαστήριο η ανάθεση σε τρίτο πρόσωπο τότε η αρμόδια υπηρεσία πρέπει να πραγματοποιήσει έλεγχο σχετικά με το ήθος, των βιοτικών συνθηκών αλλά και της καταλληλότητας του (άρθρα 1532 - 1533).

Υπάρχουν κάποια ορισμένα κριτήρια τα οποία ο δικαστής πρέπει να σεβασθεί και να λάβει υπόψη του, προκειμένου να διαγνώσει το συμφέρον του παιδιού. Αυτά είναι:

1. Να ακούσουν και την γνώμη του παιδιού ,να την λάβουν υπόψη τους σε συνδυασμό με άλλα στοιχεία.
2. Οι σχέσεις του παιδιού με τους γονείς και τ' αδέρφια του , καθώς και την αύξηση και βελτίωση των οικογενειακών δεσμών
3. Η ενίσχυση και αύξηση της βελτίωσης της προσωπικότητας του παιδιού με σκοπό την σταδιακή δημιουργία ενός υπεύθυνου και με κοινωνική συνείδηση πολίτη, χωρίς καμιά διάκριση.
4. Συνεκτίμηση των ικανοτήτων και αλλά και την διερεύνηση των κλίσεων.
5. Τέλος, επίσης σημαντικό, οι δεσμοί και οι σχέσεις που έχει το παιδί με τους συγγενείς τους, που μπορεί αυτοί να είναι και η ανάδοχη οικογένεια (Χατζηφωτίου, 2005).

Είναι σημαντικό ότι πλέον σε ότι αφορά τη γονική μέριμνα έχουν γίνει ριζικές αλλαγές. Τη γονική μέριμνα των ανήλικων παιδιών θα έχουν εφεξής από κοινού και οι δύο γονείς, οι οποίοι δεν θα προσφεύγουν στα δικαστήρια αλλά θα καταφεύγουν στα συμβολαιογραφεία. Καταργείται η ισχύουσα πρακτική μετά το διαζύγιο η γονική μέριμνα των παιδιών να ανατίθεται με δικαστική απόφαση σε έναν από τους δύο γονείς. Ως τώρα, ο κανόνας είναι τα δικαστήρια να αναθέτουν τη μέριμνα των παιδιών στη μητέρα, εκτός από τις περιπτώσεις όπου αντιμετωπίζει ψυχολογικά ή σοβαρά προβλήματα υγείας ή έχει αποδεδειγμένα ανάρμοστη ερωτική συμπεριφορά.

Σαν αποτέλεσμα είναι ότι πλέον και οι δύο γονείς θα έχουν την ευθύνη ανατροφής επίβλεψης, εκπαίδευσης κτλ. των παιδιών τους, θα συν-διαχειρίζονται τα περιουσιακά στοιχεία και αμφότεροι θα εκπροσωπούν τα παιδιά τους σε σχολεία, δημόσιες υπηρεσίες και συναλλαγές. Σε περίπτωση που οι γονείς δεν βρίσκουν τη «χρυσή τομή» ή υπάρχουν προβλήματα τον λόγο θα έχουν τα δικαστήρια (Τσιμπούκης, 2008).

Να σημειωθεί πως χάνει την επιμέλεια εκείνος ο γονέας ο οποίος παρεμποδίζει την επικοινωνία του άλλου με τα παιδιά αλλά και εκείνος ο οποίος δεν επιστρέφει τα παιδιά όταν τα παίρνει για Σαββατοκύριακο ή για διακοπές. (Τσιμπούκης, 2008).

Οι αρμόδιοι παράγοντες επισημαίνουν πως αυτή ρύθμιση θα επιφέρει κοινωνική αναστάτωση. Καθώς, αυτή η ρύθμιση λειτουργεί εις βάρος των γυναικών, αφού θεωρούν πως η μητρότητα είναι συνδεδεμένη με την ανατροφή των παιδιών σύμφωνα με τους κανόνες της φύσης. Δίνουν έμφαση στα ψυχολογικά προβλήματα που θα είναι περισσότερα στα παιδιά, λόγω των συνεχών διαφωνιών που θα υπάρχουν ανάμεσα στους γονείς διότι δεν θα μπορούν συμφωνούν εύκολα για να πάρουν αποφάσεις. Επίσης, επικεντρώθηκαν και στις άνεργες διαζευγμένες μητέρες οι οποίες δεν θα έχει οικονομικούς πόρους και θα ζει από την διατροφή του συζύγου και δεν θα είναι λίγες οι φορές που θα δέχεται πείσεις από τον σύζυγο, ο οποίος θα έχει την δυνατότητα να βάλει τους δικούς του κανόνες σε ότι αφορά τα ανήλικα τέκνα με αποτέλεσμα η γυναίκα να γίνεται υποχείριο του ανδρός (Τσιμπούκης, 2008).

Όπως υποστηρίζει η Αγάθωνος – Γεωργοπούλου (1997), θα πρέπει να εισαχθεί στην Ελλάδα ένας νέος θεσμός, αυτό του Επιτροπικού Δικαστή

στο Οικογενειακό Δίκαιο. Το επιχειρηματολογεί αναφέροντας πως με αυτό τον τρόπο θα έχει τη δυνατότητα μιας γρηγορότερης και αποτελεσματικότερης επέμβαση στην πολιτική δικαιοσύνη με κεντρικό άξονα το συμφέρον του παιδιού και βασικό κριτήριο θα είναι η ύπαρξη κινδύνου είτε αυτός είναι ηθικός, είτε κοινωνικός, είτε κίνδυνος για την ζωή και την υγεία. Θα βοηθάει τις οικογένειες να ξεπερνούν τις μεταξύ τους διαφορές, θα κάνει την τελική επιλογή ύστερα από σκέψη και συζήτηση την εισαγωγή των παιδιών σε ιδρύματα, επίσης θα αποφασίζει για την επιμέλεια των παιδιών στα διαζύγια καθώς και θα ερευνά αν ασκείται ορθά η γονική μέριμνα.

2.3 ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Καθώς η τεχνολογία εξελίσσεται με γρήγορους ρυθμούς, η νομοθεσία αδυνατεί να την προφτάσει. Και εδώ είναι που γεννιέται το ερώτημα αν τελικά ο παγκόσμιος ιστός μπορεί να ελεγχθεί από την άποψη της ποινικής συμπεριφοράς. Για την αντιμετώπιση του εγκλήματος στο διαδίκτυο απαιτούνται εξειδικευμένες γνώσεις τόσο σε νομικό όσο και τεχνικό επίπεδο κάτι που αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα κάθε κράτους καθώς ελάχιστοι νομικοί τις διαθέτουν (Κριθαράς, 2009).

Στην Ελληνική έννομη τάξη μέχρι πρότινος, δεν υπήρχε γενικός νόμος που να αναφέρεται αποκλειστικώς σε θέματα διαδικτύου και ειδικότερα να ρυθμίζει την συμπεριφορά των χρηστών του διαδικτύου από άποψη ποινικού δικαίου, κατ' επέκταση δεν υπήρχε ούτε ειδική νομοθεσία που να αναφέρεται στην παιδική πορνογραφία. Μόλις το 2002 ψηφίστηκε νόμος σχετικά με την διακίνηση πορνογραφικού υλικού, μέχρι να

ψηφιστεί ο νόμος αυτός υπήρχε μόνο ο νόμος 1805/88, ο οποίος όμως αφορούσε την ηλεκτρονική εγκληματικότητα (Αγγελής, 2004).

Στην Ελλάδα, λειτουργούν τρεις ανεξάρτητες αρχές που εποπτεύουν σε ζητήματα ασφάλειας και προστασίας στο διαδίκτυο και στις επικοινωνίες γενικότερα και σε αυτές μπορούν να αναφερθούν σχετικά προβλήματα. Αυτές είναι η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, η Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (Α.Δ.Α.Ε.) και η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (Ε.Ε.Τ.Τ.). Και οι τρεις αυτοί φορείς έχουν το δικαίωμα να επιβάλλουν ιδιαίτερους όρους σχετικά με την τήρηση του απορρήτου των τηλεπικοινωνιών στις εταιρείες που διαθέτουν άδεια χρήσης τηλεπικοινωνιών δραστηριοτήτων και σε αυτές υπάγονται και η παροχή Υπηρεσιών Διαδικτύου (Αγγελής, 2004).

Ο Ν.1805/88, ο οποίος τροποποίησε ή συμπλήρωσε τις σχετικές διατάξεις του ποινικού κώδικα (άρθρα 13γ, 370Β, 370Γ, 386Α), αφορά τα εγκλήματα που διαπράττονται με ηλεκτρονικούς υπολογιστές (Computer crimes), δηλαδή αναφέρεται γενικά στην ηλεκτρονική εγκληματικότητα. Όταν καταρτιζόταν ο νόμος αυτός, το διαδίκτυο δεν είχε λάβει τις σημερινές του διαστάσεις και κατά συνέπεια δεν είχε γίνει αισθητή η ανάγκη κατάρτισης ειδικότερης νομοθεσίας (Αγγελής, 2004).

Ανεξάρτητα όμως από το εάν ο παραπάνω Ν. 1805/1988 επαρκεί ή όχι για την ποινική κάλυψη των θεμάτων που προκύπτουν από την ανάπτυξη της πληροφορικής, το βέβαιο είναι ότι, δεν επαρκεί να καλύψει τα εγκλήματα που έχουν παρουσιαστεί από τη χρήση του διαδικτύου.

Τέλος, με ρητή πρόβλεψη του νόμου αντιμετωπίζεται το ιδιαίτερο θέμα της πορνογραφίας ανηλίκων, που με την ανάπτυξη του Διαδικτύου

έχει προσλάβει ανησυχητικές διαστάσεις και θεσπίζεται για πρώτη φορά το έγκλημα της πορνογραφία ανηλίκων. Με την εμπορία ανθρώπων συνδέεται και η διακίνηση πορνογραφικού υλικού με αναφορά στους ανηλίκους, των οποίων η ευπαθής θέση λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη και το προστατευόμενο όριο ηλικίας αυξάνεται και ανέρχεται στα 18 έτη. Η πορνογραφία ανηλίκων τιμωρείται στη χώρα μας με αυστηρές ποινές, το ελάχιστο όριο των οποίων σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δέκα έτη και χρηματική ποινή. Τέλος, με ρητή πρόβλεψη του νόμου αντιμετωπίζεται το ιδιαίτερο θέμα της πορνογραφίας ανηλίκων, που με την ανάπτυξη του Διαδικτύου έχει προσλάβει ανησυχητικές διαστάσεις και θεσπίζεται για πρώτη φορά το έγκλημα της πορνογραφία ανηλίκων. Με την εμπορία ανθρώπων συνδέεται και η διακίνηση πορνογραφικού υλικού με αναφορά στους ανηλίκους, των οποίων η ευπαθής θέση λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη και το προστατευόμενο όριο ηλικίας αυξάνεται και ανέρχεται στα 18 έτη. Η πορνογραφία ανηλίκων τιμωρείται στη χώρα μας με αυστηρές ποινές, το ελάχιστο όριο των οποίων σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δέκα έτη και χρηματική ποινή (De jure, No 02 I- 2009).

Συγκεκριμένα το άρθρο 6 του Ν 3064/2002 αναφέρει τα εξής (ΦΕΚ. Αρ. Φύλλου 258, 2002):

Ν 3064/2002 ΑΡΘΡΟ 6

1. Όποιος από κερδοσκοπία παρασκευάζει, κατέχει, προμηθεύεται, αγοράζει, μεταφέρει, διακινεί, διαθέτει, πωλεί ή θέτει με οποιονδήποτε τρόπο σε κυκλοφορία πορνογραφικό υλικό τιμωρείτε με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων.

2. Πορνογραφικό υλικό κατά την έννοια της προηγούμενης παραγράφου συνιστά κάθε περιγραφή ή πραγματική ή εικονική αποτύπωση, σε οποιονδήποτε υλικό φορέα, του σώματος ανηλίκου που αποσκοπεί στην γενετήσια διέγερση, καθώς και η καταγραφή ή αποτύπωση, σε οποιονδήποτε υλικό φορέα, πραγματικής, προσποιητής ή εικονικής ασελγούς πράξης που ενεργείται για τον ίδιο σκοπό από ή με ανήλικο.

3. Αν κάποια από τις πράξεις της πρώτης παραγράφου αφορά πορνογραφικό υλικό που συνδέεται με την εκμετάλλευση της ανάγκης, της πνευματική αδυναμίας, της κουφότητας ή της απειρίας ανηλίκου ή με την άσκηση σωματικής βίας κατ' αυτού, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ και αν η πράξη είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή εκατό χιλιάδων έως πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ (Αγγελής, 2004).

Πέρα από τις αμιγώς καταστατικού χαρακτήρα προβλέψεις, για πρώτη φορά στη χώρα μας, έχουν περιληφθεί και διατάξεις για την προστασία των θυμάτων των προαναφερόμενων εγκλημάτων, κατ' επέκταση και των θυμάτων παιδιών της πορνογραφίας. Η προστασία αυτή, ενδεικτικά αφορά τη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα, την προσωπική και γενετήσια ελευθερία τους, προβλέπεται, επίσης, η παροχή αρωγής για τη στέγαση, τη διατροφή, την περίθαλψη και ψυχολογική στήριξη τους καθώς και την εξασφάλιση νομικού προστάτη. Ειδικά για τους ανηλίκους προβλέπεται η ένταξη τους σε προγράμματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής τους κατάρτιση (Arnaldo, 2001).

Η Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία έχει αναλυθεί στην Διεθνής νομοθεσία, είναι ανοιχτή για εφαρμογή σε όλα τα κράτη. Η Συνθήκη αυτή έχει επικυρωθεί και από την Ελλάδα με το νόμο 2101/1992. Όπου ρητά ορίζεται ότι τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εμποδίσουν την εκμετάλλευση των παιδιών για την παραγωγή θεαμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα (Arnaldo, 2001).

2.4 ΔΙΕΘΝΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Ένα από τα μέγιστα εμπόδια στην δημιουργία επιθετικών νομικών μηχανισμών απάντησης για την προστασία των παιδιών από την παιδική πορνογραφία στον κυβερνοχώρο είναι το ζήτημα της σύγκρουσης μεταξύ ορισμένων συνταγματικών δικαιωμάτων. Μεταξύ των δικαιωμάτων που προστατεύονται στα περισσότερα συντάγματα και αναφέρονται ενάντια σε οποιοδήποτε είδος περιορισμού ή κανονισμού του διαδικτύου, είναι το δικαίωμα στην ελεύθερη ομιλία και έκφραση, το δικαίωμα στην μυστικότητα και το δικαίωμα για τους ανθρώπους γενικά να λάβουν και να έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες και στην εκπαίδευση. Οι συνήγοροι των πραγματικών ελευθεριών είναι προσεκτικοί οποιασδήποτε παρέμβασης με τις ανωτέρω ελευθερίες και οποιαδήποτε προσπάθεια να τις περιορίσουν επικροτείται με κραυγές λογοκρισία (Arnaldo, 2001).

Οι εξελίξεις στον κυβερνοχώρο έχουν καταστήσει ουσιαστικά την υπάρχουσα νομοθεσία παιδικής πορνογραφίας ξεπερασμένη. Η περισσότερη διεθνή νομοθεσία για την πορνογραφία παιδιών είναι βασισμένη στην τυπωμένη ύλη ως μέσο, με ένα πραγματικό παιδί ως πρότυπο. Αλλά εξαιτίας σημαντικών τεχνολογικών εξελίξεων και

ικανοτήτων, που καθιστούν πιθανή την δημιουργία των ψευδό-εικόνων ή morphing εικόνες παιδιών, η περισσότερη νομοθεσία που απαγορεύει την παιδική πορνογραφία έχει γίνει ατελέσφορη (Arnaldo, 2001:57 -60).

Η παιδική πορνογραφία στο διαδίκτυο θίγει τα ίδια προβλήματα όπως οποιαδήποτε μορφή πορνογραφίας, μέχρι το σημείο που οι διαφορετικές χώρες, οι κοινωνίες και οι πολιτισμοί έχουν διαφορετικά επίπεδα ανοχής σχετικά με αυτό που αποτελεί το απαράδεκτο υλικό. Τα πολιτιστικά και ηθικά πρότυπα είναι αρκετά διαφορετικά, και δεδομένου ότι στις περισσότερες περιπτώσεις είναι οι καθοριστικοί παράγοντες της νομοθεσίας, δεν προκαλεί καμία έκπληξη ότι οι προκύπτοντες νόμοι είναι επίσης αρκετά διαφορετικοί (Arnaldo, 2001: 57 -60).

Μέχρι τώρα δεν υπάρχει κανένας διεθνώς καθιερωμένος και αναγνωρισμένος καθορισμός της παιδικής πορνογραφίας. Πρέπει να υιοθετηθούν πρότυπα ως προς αυτό που μπορεί να θεωρηθεί παιδική πορνογραφία, επίσης να επεκταθεί στις ψευδό-εικόνες ή morphing εικόνες των παιδιών. Το επιχείρημα ότι δεν υπάρχουν θύματα όταν δεν χρησιμοποιούνται πραγματικά παιδιά για την παραγωγή πορνογραφίας δεν έχει καμία ισχύ (Arnaldo, 2001: 57- 60).

Ο νόμος πρόληψης πορνογραφίας των Ηνωμένων Εθνών για τα παιδιά, του 1996, διεύρυνε τον ομοσπονδιακό καθορισμό της παιδικής πορνογραφίας, ο οποίος προηγουμένως κάλυπτε μόνο τις ερωτικές εικόνες των πραγματικών ανηλίκων. Η παράγραφος 2 του νόμου του 1996 εξηγεί γιατί οι ψευδό-εικόνες των παιδιών πρέπει να θεωρούνται παράνομες.

Η παραγόμενη από υπολογιστή παιδική πορνογραφία οδηγεί σε πολλούς από τους ίδιους τύπους αρνητικών αποτελεσμάτων, και θέτει σε

κίνδυνο την ευημερία των παιδιών, ως φωτογραφική παιδική πορνογραφία, και παρέχει ένα κυβερνητικό ενδιαφέρον εξαναγκάζοντας την απαγόρευση παραγωγής, τη διανομή, την κατοχή, την πώληση ή την προβολή όλων των μορφών παιδικής πορνογραφίας, συμπεριλαμβανομένων των παραγόμενων από υπολογιστή απεικονίσεων, ή που εμφανίζονται να είναι, των παιδιών που συμμετέχουν στη σεξουαλικά ρητή συμπεριφορά (Arnaldo, 2001:57-60).

Η ετερόδικος νομοθεσία είναι εν δυνάμει ένα ισχυρότατο εργαλείο για την εφαρμογή διεθνών μέτρων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ειδικότερα των διατάξεων που αφορούν άμεσα την προστασία ανηλίκων έναντι της σεξουαλικής εκμετάλλευσης (Σιδέρης, 2002).

Μια χώρα που θέτει σε ισχύ την ετερόδικο νομοθεσία επιτρέπει την δίωξη κάποιου που επισκέπτεται μια χώρα με σκοπό το σεξ, σεξουαλικός τουρισμός με σκοπό τα παιδιά) ή άλλα άτομα που έχουν διαπράξει σεξουαλικά εγκλήματα κατά ανηλίκων σε άλλη χώρα και όχι στη χώρα προέλευσης τους (Σιδέρης, 2002).

Η ετερόδικος νομοθεσία δεν είναι κάτι καινούργιο ούτε περιορίζεται σε θέματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Από τον Οκτώβριο του 1999 ο ποινικός κώδικας 24 κρατών, λόγου χάρη, Αυστραλία, Βέλγιο, Καναδάς, Κίνα, Δανία, Φιλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ισλανδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ιαπωνία, Ολλανδία, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Ταϊβάν, Ταϊλάνδη, Ηνωμένο Βασίλειο, Ηνωμένες Πολιτείες, μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλες χώρες σε περίπτωση σεξουαλικών εγκλημάτων κατά ανηλίκων (Σιδέρης, 2002).

Οι προσπάθειες για να καταπολεμηθούν οι άμεσες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών όπως είναι η πορνεία, πρέπει να

συνοδεύονται από προσπάθειες να συγκρατηθούν περισσότερες έμμεσες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης όπως την πορνογραφία παιδιών. Οι κυβερνήσεις εξετάζουν τους τρόπους στους οποίους η ετερόδικη νομοθεσία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την καταπολέμηση της διεθνούς διανομής πορνογραφικού υλικού σχετικά με τα παιδιά. Απ' αυτήν την άποψη η εφαρμογή της ετερόδικης νομοθεσίας μπορεί να ενδιαφερθεί περισσότερο για την διανομή πορνογραφικού υλικού και λιγότερο για την παραγωγή του (Taylor & Quayel,2003)

Η Interpol, ο Διεθνής Εγκληματικός Οργανισμός Αστυνομίας, έχει μια μόνιμη ομάδα εργασίας σχετικά με τις παραβάσεις ενάντια στους ανηλίκους που εργάζονται σε αυτά τα θέματα, και η εργασία τους είναι βασισμένη στον ακόλουθο καθορισμό:

Η πορνογραφία παιδιών είναι η συνέπεια της εκμετάλλευσης ή της σεξουαλικής κακοποίησης που διαπράττεται ενάντια σε ένα παιδί. Μπορεί να οριστεί ως οποιαδήποτε έννοια της απεικόνισης ή της παραγωγής σεξουαλικής κακοποίησης παιδιού, συμπεριλαμβανομένου του ήχου και των τυπωμένων υλών, που επικεντρώνεται σε σεξουαλικές δραστηριότητες ή στα γεννητικά όργανα των παιδιών (Taylor & Quayel,2003)

Ο πολλαπλασιασμός και η εμφάνιση της σε απευθείας σύνδεση επικοινωνίας θέτουν ιδιαίτερες προκλήσεις σε όλες τις νομοθετικές περιοχές. Σύμφωνα με το διεθνές ποινικό δίκαιο, το κράτος που έχει την αρμοδιότητα είναι αυτό του οποίου την περιοχή σημειώθηκε η παρατυπία. Το πραγματικό πρόβλημα με το Διαδίκτυο είναι, επομένως, ο εντοπισμός της παράβασης (Taylor & Quayel,2003).

Στο διεθνές ποινικό δίκαιο, τρεις θεωρίες επικαλύπτουν και συνδυάζουν όσον αφορά το πρόβλημα του εντοπισμού της παρατυπίας που σημειώνεται μέσω του Διαδικτύου (Arnaldo, 2001: 137)

- η θεωρία της δράσης σύμφωνα με την οποία η παράβαση τοποθετείται στο ίδιο ακριβώς μέρος που διαπράχθηκε υπό την ακριβέστερη έννοια της λέξης,

- η θεωρία του αποτελέσματος που, στη συνέχεια, είναι βασισμένη στον προσδιορισμό της θέσης όπου η παράβαση έχει διαπραχθεί.

- και τελικά, η θεωρία της πανταχού παρουσίας, μια συγχώνευση των δυο παραπάνω, που καθιστά την επιβολή νόμου πιθανή οπουδήποτε τα στοιχεία του εγκλήματος είναι προσιτά.

Σύμφωνα με αυτήν την θεωρία, θα μπορούσαμε, επομένως, να βρεθούμε αντιμέτωποι με μια πληθώρα νόμων που θα μπορούσε να εφαρμοστούν, δεδομένου ότι θα υπάρξουν τόσοι νόμοι όσο τον αριθμό κρατών που διαπερνιούνται μέσω του δικτύου, έστω για ένα δευτερόλεπτο. (Αγγελής, 2004).

Στον Ευρωπαϊκό χώρο γίνεται προσπάθεια να ρυθμιστεί το θέμα του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο, η προσπάθεια αυτή βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη. Σχετικές προσπάθειες έχουν γίνει τόσο στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης, όσο και στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ελλάδα συνεργάζεται με τα άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς και άλλων Διεθνών Οργανισμών, για την αντιμετώπιση των σχετικών θεμάτων. (Αγγελής, 2004).

A) Συμβούλιο Ευρώπης και έγκλημα στον κυβερνοχώρο.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει ασχοληθεί τόσο με το ηλεκτρονικό έγκλημα, όσο και με το έγκλημα στον κυβερνοχώρο. Έχουν εκδοθεί δύο σχετικές με το θέμα συστάσεις και ειδικότερα :

α) Η Σύσταση Νο R (89) 9 σχετική με το έγκλημα που διαπράττεται με ηλεκτρονικό υπολογιστή.

β) Η Σύσταση Νο R (95) 13 για τα ποινικά δικονομικά προβλήματα που συνδέονται με την τεχνολογία των πληροφοριών

Από το Συμβούλιο της Ευρώπης καταρτίστηκε Διεθνής Σύμβαση με αντικείμενο την καταπολέμηση του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο και υπογράφηκε από 33 κράτη (N. 185, Βουδαπέστη, 23.11.2001). Στην κατάρτιση της Σύμβαση αυτής έλαβε μέρος και η Ελλάδα. Σκοπός της Σύμβασης είναι η προστασία της Κοινωνίας από το έγκλημα στον κυβερνοχώρο με τη θέσπιση της κατάλληλης νομοθεσίας. Κύριο χαρακτηριστικό της είναι ότι καθιερώνει την υποχρέωση εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών σε θέματα εγκλημάτων στον κυβερνοχώρο (Αγγελής, 2004:1).

Συγκεκριμένα οι σκοποί της Σύμβασης είναι:

α) η εναρμόνιση των εσωτερικών ποινικών νομοθεσιών των κρατών μελών στον τομέα της εγκληματικότητας στον κυβερνοχώρο,

β) η θέσπιση εσωτερικών δικονομικών ποινικών διατάξεων, που είναι απαραίτητες για την έρευνα, δίωξη και εκδίκαση των εγκλημάτων του

κυβερνοχώρου, καθώς και των άλλων εγκλημάτων που διαπράττονται με τη χρήση συστημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών, αλλά και για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, που βρίσκονται σε ηλεκτρονική μορφή,

γ) η θέσπιση γρήγορων και αποτελεσματικών κανόνων στον τομέα της διεθνούς συνεργασίας. (Αγγελής, 2004:1).

Η Σύμβαση περιλαμβάνει:

α) διατάξεις ουσιαστικού ποινικού δικαίου,

β) διατάξεις ποινικού δικονομικού δικαίου. Οι διατάξεις αυτές δεν αναπτύσσονται στην παρούσα μελέτη,

γ) διατάξεις διεθνούς δικαστικής συνεργασίας. Οι διατάξεις αυτές δεν αναπτύσσονται στην παρούσα μελέτη. (Κριθαράς, 2009:40-45).

Οι διατάξεις ουσιαστικού ποινικού δικαίου αφορούν:

α) διατάξεις που αναφέρονται σε εγκλήματα κατά της εμπιστευτικότητας, ακεραιότητας και διαθεσιμότητας των δεδομένων και συστημάτων,

β) διατάξεις για εγκλήματα σχετιζόμενα με υπολογιστές,

γ) διατάξεις για εγκλήματα σχετικά με το περιεχόμενο,

δ) διατάξεις για αδικήματα σχετικά με παραβιάσεις πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων (Αγγελής, 2004:1).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έμεινε αδιάφορη απέναντι στο ηλεκτρονικό έγκλημα γενικότερα και στον κυβερνοχώρο (Internet) ειδικότερα. Στις 17.2.1997 εκδίδεται το Νο 97/C 70/01 ψήφισμα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Κριθαράς, 2009).

Όσον αφορά τις διατάξεις για εγκλήματα σχετικά με το περιεχόμενο κύριο χαρακτηριστικό του ψηφίσματος αυτού είναι ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει τα θετικά οφέλη που προσφέρει ο κυβερνοχώρος, ιδιαίτερα στον τομέα της εκπαίδευσης, παρέχοντας δυνατότητες στους πολίτες, μειώνοντας τα εμπόδια ως προς τη δημιουργία και τη διανομή περιεχομένου και προσφέροντας ευρεία πρόσβαση σε όλο και πλουσιότερες πηγές ψηφιακών πληροφοριών. Το παραπάνω ψήφισμα αναγνωρίζει επίσης την ανάγκη καταπολέμησης της παράνομης χρήσης των τεχνικών δυνατοτήτων του κυβερνοχώρου, ιδιαίτερα για αξιόποινες πράξεις κατά των παιδιών (Κριθαράς, 2009).

Χαρακτηριστικό επίσης του ψηφίσματος αυτού είναι ότι, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαχωρίζει το περιεχόμενο του διαδικτύου, δηλαδή τα δεδομένα - στοιχεία (data), που διακινούνται, σε παράνομο και επιβλαβές (Κριθαράς, 2009).

Το σχετικό ψήφισμα (97/C 70/01/17-2-1997) του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το παράνομο και επιβλαβές περιεχόμενο του διαδικτύου (Internet), δεν καθορίζει τι είναι παράνομο και τι είναι επιβλαβές περιεχόμενο (Κριθαράς, 2009).

Προς το παρόν ως παράνομο περιεχόμενο μπορεί να θεωρηθεί καθετί που, είναι μεν παράνομο (και) εκτός δικτύου, μπορεί δε (τεχνικώς) να

κινηθεί και εντός κυβερνοχώρου (π.χ. συκοφαντική δυσφήμιση) (Κριθαράς, 2009).

Το επιβλαβές περιεχόμενο αποτελεί ευρύτερη έννοια από αυτή του "παρانونόμου περιεχομένου". Εννοείται ότι, οτιδήποτε είναι επιβλαβές, δεν είναι οπωσδήποτε και παράνομο. Η έννοια του "επιβλαβούς περιεχομένου" ενέχει σε μεγάλο βαθμό και το υποκειμενικό στοιχείο. Ένα παράδειγμα οι εκατοντάδες ιστοσελίδες (sites) που αναφέρονται στο Σατανισμό και στη λατρεία του Σατανά. Για πολλούς το περιεχόμενο των ιστοσελίδων αυτών αποτελεί κλασσική μορφή "επιβλαβούς περιεχομένου". Για άλλους όμως αποτελεί μια μορφή ελεύθερης έκφρασης της προσωπικότητας ή ακόμα και μια μορφή ανεξιθρησκίας (Αγγελής, 2004:1).

Η συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού είναι η κύρια ώθηση πίσω από οποιεσδήποτε προσπάθειες για να ελέγξουν την Διεθνή διάσταση της σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών. Η γενική συνέλευση Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε αυτή τη Συνθήκη στις 20 Νοεμβρίου 1989 και τέθηκε σε ισχύ στις 2 Σεπτεμβρίου 1990, αφού είχε επικυρωθεί από 20 κράτη που απαιτούνται σύμφωνα με το άρθρο 49. (Αγάθωνος - Αδάμ, 2002).

Αυτή η Σύμβαση είναι μοναδική μεταξύ των διεθνών οργάνων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, δεδομένου ότι καλύπτει μια πλήρη σειρά των δικαιωμάτων του παιδιού όχι μόνο αστικών και πολιτικών (ιδιαίτερα στα άρθρα 23 και 24) αλλά και οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων (ιδιαίτερα στο άρθρο 10). Εκτός από αυτό το ευρύ πεδίο που καλύπτει περιέχει επίσης και δυο σημαντικές εννοιολογικές καινοτομίες.

Η πρώτη αρχή του καλύτερου συμφέροντος αφορά όλες τις αποφάσεις που παίρνονται για το παιδί. Ανεξάρτητα εάν αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, ή από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει πρωτίστως να λαμβάνεται υπόψη το συμφέρον του παιδιού (άρθρο 3, παράγραφος 1) (Αγάθωνος - Αδάμ, 2002).

Η δεύτερη είναι ότι τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και το βαθμό ωριμότητας του (άρθρο 12, παράγραφος 1) (unicef, 2004).

Ένα από τα κίνητρα για την καθιέρωση της συγκεκριμένης Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των παιδιών είναι η αναγνώριση της ειδικής ευπάθειας τους. Κατά συνέπεια η Συνθήκη περιέχει διάφορα άρθρα ενδιαφερόμενα για την προστασία τους από την κακοποίηση και την βία. Μεταξύ αυτών το άρθρο 34, που ετάζει την σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών αναγνωρίζεται ότι είναι το σημαντικότερο. (Αγάθωνος - Αδάμ, 2002).

Σύμφωνα με την Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού ,την 20η Νοεμβρίου του 1989, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών :

ΑΡΘΡΟ 34

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφής σεξουαλικής εκμετάλλευσης και βίας. Για το σκοπό αυτό τα Κράτη, ειδικότερα, παίρνουν όλα τα

κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν :

α) την παρακίνηση ή τον εξαναγκασμό των παιδιών σε παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα.

β) την εκμετάλλευση των παιδιών για παράνομη πορνεία ή για άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες.

γ) την εκμετάλλευση των παιδιών για την παραγωγή θεαμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα. (unicef, 2004:1)

Μέσα στις Συμβάσεις του συνεδρίου, το θέμα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών περιλαμβάνεται επίσης και στα άρθρα 32 και 34-36, βάση των οποίων τα Συμβαλλόμενα Κράτη προστατεύουν το παιδί από κάθε μορφή εκμετάλλευσης επιβλαβή για οποιαδήποτε πλευρά της ευημερίας του, επίσης τα Συμβαλλόμενα Κράτη πρέπει να παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εμποδίσουν την απαγωγή, την πώληση ή το δουλεμπόριο παιδιών για οποιοδήποτε σκοπό και με οποιαδήποτε μορφή. Τέλος το άρθρο 19 αναφέρεται στην προστασία των παιδιών από κάθε μορφή βίας και εκμετάλλευση, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας. (Νάσκου & Περάκη, 2002).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΝΗΛΙΚΗ ΖΩΗ.

3 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα παιδιά είναι το μέλλον του κόσμου. Παρόλα αυτά, πολλές φορές έχουν να αντιμετωπίσουν σημαντικές δυσκολίες κατά την ανάπτυξη τους. Η κακοποίηση, είτε είναι συναισθηματική, σωματική ή σεξουαλική, είναι μία από αυτές. Αφού οι επιπτώσεις της είναι οδυνηρές και σε αρκετές περιπτώσεις μένουν για πάντα μέσα στην ψυχή του κακοποιημένου παιδιού. Πολλές φορές φανερώνονται στην ενήλικη ζωή μέσα από τη δυσκολία να δημιουργήσουν διαπροσωπικές σχέσεις, δυσκολίες να εκφράσουν συναισθήματα, εμπιστοσύνη σε άλλους αλλά και την ανάπτυξη μιας προβληματικής σχέσης με τα ίδια τους τα παιδιά (Γιωτάκος και συν, 2008).

Η κακοποίηση συμβαίνει τις περισσότερες φορές στην βρεφονηπιακή ηλικία, πολλές έρευνες και μελέτες έχουν αναφερθεί για το πόσο σημαντικές είναι οι πρώιμες εμπειρίες στην ανάπτυξη του παιδιού. Άλλωστε δεν είναι τυχαίο που ο Bowlby, στην ερευνά του για τις ανάγκες των παιδιών χωρίς σπίτι, υποστήριξε ότι ένα βρέφος ή ένα παιδί για να έχει ψυχική υγεία χρειάζεται να έχει βιώσει μια στενή, ζεστή και συνεχή σχέση με την μητέρα του (Αγάθωνος –Γεωργοπούλου, 1995)

Οι παιδαγωγοί ολοένα και περισσότερο υποστηρίζουν ότι η εκπαίδευση δίδεται στο παιδί από τους γονείς του, κατά την βρεφική του ηλικία είναι αποφασιστικός παράγοντας για την εξέλιξη των νοητικών του ικανοτήτων και εννοιών, που θα το βοηθήσουν αργότερα στην ενήλικη ζωή του (Ζενεβιέβ, 1980).

Η προσωπικότητα και η συμπεριφορά του παιδιού επηρεάζεται από τις πρώτες μέρες της ζωής του και η ψυχοσυναισθηματική του εξέλιξη θα λειτουργήσει κανονικά εφόσον η μητέρα ικανοποιεί τις βασικές ανάγκες

του παιδιού, όπως είναι οι βιολογικές, η ανάγκη για αγάπη αλλά και η ικανοποίηση κάποιων σημαντικών γι' αυτό επιθυμιών (Τσιάντης,1995).

Οι γονείς είναι τα πιο σημαντικά πρόσωπα για το παιδί στα τρία πρώτα χρόνια της ζωής του. Το πρώτο περιβάλλον του παιδιού, δηλαδή, σπίτι, οικογένεια, συμβάλλει πολύ στην ανάπτυξη του πνεύματος και στην μετέπειτα του εξέλιξη (Ζεβεβιέβ, 1980).

Το βρέφος δένεται σημαντικά με το άτομο που το φροντίζει κατά τον 6ο – 8ο μήνα της ζωής του, δηλαδή με την μητέρα του και το άτομο αυτό είναι που θα του δώσει κοινωνικά ερεθίσματα και εκπληρώσει τις σωματικές και ψυχολογικές ανάγκες του. Μια μητρική συμπεριφορά η οποία βοηθάει στην συναισθηματική, τη νοητική και την κοινωνική ωρίμανση του παιδιού, είναι η «αρκετά καλή μητρότητα». Δηλαδή όταν το βρέφος ανταποκρίνεται στην συμπεριφορά της μητέρας του τότε αυτή γίνεται πιο στοργική και τρυφερή και τόσο πιο έντονα νιώθει τις ανάγκες του (Τσιάντης,1995).

Οπότε όταν ο δεσμός που υπάρχει ανάμεσα σ' ένα παιδί και την μητέρα του είναι καλός τότε το κάνει να νιώσει μια εσωτερική ασφάλεια. Σε αντίθετη περίπτωση, που ο δεσμός δεν είναι ισχυρός και η μητέρες δεν είναι ευαίσθητες με τα παιδιά τους, τότε τα παιδιά αυτά αναπτύσσουν διαφορετική συμπεριφορά από παιδιά της ηλικίας τους. Δηλαδή γίνονται αμφιθυμικά στη σχέση με την μητέρα τους, μερικά χρειάζονται την ασφάλεια της μητέρας για να εξερευνηθούν το περιβάλλον ενώ άλλα ασχολούνται μόνα τους σε δραστηριότητες χωρίς να χρειάζονται την μητέρα τους (Τσιάντης, 1995).

Ένας σημαντικός αριθμός ερευνών φανερώνουν ότι η σωματική κακοποίηση και παραμέληση όλων των μορφών προξενούν σοβαρές

επιπτώσεις στη σωματική, νοητική και συναισθηματική ανάπτυξη και στην κοινωνική ένταξη, ενώ μπορεί να επιφέρει και μόνιμη αναπηρία (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1998).

Το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις κατά τα τελευταία χρόνια. Πρόκειται για ένα ζήτημα, οι συνέπειες του οποίου έχουν διάρκεια και επηρεάζουν και τη μετέπειτα ζωή του παιδιού, μετατρέποντας το σε έναν ενήλικα που αντιμετωπίζει δυσκολίες σε διάφορες σημαντικές πτυχές της ζωής του. Δημιουργεί άτομα με έντονα προβλήματα στις προσωπικές τους σχέσεις, τα οποία δυσκολεύονται να αγαπήσουν και να εμπιστευτούν, έχουν τάση προς καταχρήσεις, εμφανίζουν αγχώδεις διαταραχές, προβλήματα προσαρμοστικότητας και κατάθλιψη. Επίσης, οι άνθρωποι που υπέστησαν κακοποίηση όταν ήταν παιδιά ενδέχεται να προβούν οι ίδιοι σε κακοποίηση παιδιών όταν ενηλικιωθούν (Wikipedia,2006).

Οι επιπτώσεις εκδηλώνονται τόσο σε ατομικό - ψυχολογικό επίπεδο όσο και σε κοινωνικό – συλλογικό (Γιωτάκος και συν, 2008).

Η παραδοχή του παιδιού ότι έχει κακοποιηθεί και να αξιολογηθεί αμέσως (Πρεκατέ και συν, 2005). Δεν είναι λίγες οι στατιστικές που αφορούν την σωματική κακοποίηση, οι οποίες εμπνέουν ανησυχία. Διότι ακόμα κι αν τα παιδιά επιβιώσουν, ακόμα κι αν οι εξωτερικές πληγές επουλωθούν, το εσωτερικό τραύμα παραμένει. Γι' αυτό είναι σημαντικό, να αναγνωριστεί και να αντιμετωπιστεί, ώστε να μπορέσουν να μειώσουν τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματά της κακοποίησης. Οπότε πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά, η απολογία και αντιμετωπίζεται δραστικά.

Η κακοποίηση ενός παιδιού στιγματίζει πολλές πτυχές της ατομικής και της κοινωνικής του ανάπτυξης προκαλώντας έντονες βραχυπρόθεσμες

αλλά και μακροπρόθεσμες συνέπειες. Οι συνέπειες που υφίσταται ένα παιδί που έχει κακοποιηθεί αγγίζουν τη φυσιολογική του ανάπτυξη, την υγεία του, την ψυχολογική και νευρολογική του κατάσταση και γενικότερα την πλήρη και ομαλή ωρίμανση του (Arnaldo,2001).

Τα μέχρι σήμερα ερευνητικά δεδομένα επαληθεύουν τη διαπίστωση ότι οι επιπτώσεις της σωματική κακοποίησης και παραμέλησης είναι σοβαρές για την ανάπτυξη και ψυχική υγεία του παιδιού (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1991).

3.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ - ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Η παιδική κακοποίηση επηρεάζει το άτομο και στην μετέπειτα κοινωνική ζωή του, ακόμα κι αν η κακοποίηση έχει σταματήσει. Ως ενήλικες πλέον, παρουσιάζουν ανικανότητα να αγαπήσουν ή να εμπιστευτούν άλλους, φοβούνται να δημιουργήσουν νέες σχέσεις ή δραστηριότητες (Hagan, 1989).

Ένας ενήλικας που έχει βιώσει την κακοποίηση κατά την παιδική του ηλικία, έχει μειωμένη ικανότητα να δημιουργήσει στενές προσωπικές σχέσεις. Αυτά τα άτομα είτε είναι άνδρας, είτε γυναίκα, πιθανότατα έχουν προβλήματα με τη φυσική εγγύτητα, το άγγιγμα, τις στενές σχέσεις και την εμπιστοσύνη ως ενήλικες. Ακόμα, μπορεί να επηρεάσει και την επαγγελματική πορεία του ατόμου, αφού παρουσιάζει σημάδια αστάθειας στην εργασία (Πρεκατέ και συν, 2005).

Τα παιδιά που κακοποιούνται, σύμφωνα με μελέτες της κοινωνικής συμπεριφοράς αυτών των παιδιών, έδειξαν πως είναι λιγότερα κοινωνικά

σε σχέση με άλλα παιδιά, η συναλλαγή τους με τους άλλους δεν έχει φαντασία και οι αντιδράσεις τους δεν είναι λογικές, στοιχεία συμπεριφοράς που συνεχίζουν να υπάρχουν και κατά την ενήλική ζωή τους. Η επιφυλακτικότητα στην σωματική επαφή και γενικά το αίσθημα καχυποψίας που τα διακρίνει, καθώς και οι έντονες αντιδράσεις τους, σε καταστάσεις κινδύνου ή έντασης από το περιβάλλον, είναι επιπτώσεις της παιδικής κακοποίησης που υπάρχουν ακόμα μέσα στο ενήλικο άτομο (Σταυριανός & Μετσικά ,2002).

Ο Τσιάντης(1995), επισημαίνει την μειωμένη κοινωνικότητα, την επιθετική συμπεριφορά και την επιφύλαξη που χαρακτηρίζει τα άτομα που έχουν κακοποιηθεί, δεν εκδηλώνουν σκέψεις ή συναισθήματα και δεν προβαίνουν σε ενέργειες με αμφίβολα αποτελέσματα ούτε αποφασίζουν ή διακινδυνεύουν εύκολα.

Σύμφωνα με την έρευνα των Σταυριανού και Μέτσικα (2002), η σωματική κακοποίησης έχει σαν μακροπρόθεσμες κοινωνικές επιπτώσεις την εσωστρέφεια αλλά και την επιθετικότητα. Η σεξουαλική κακοποίηση τις φτωχές και περιορισμένες συναναστροφές. Η συναισθηματική, ακραίες συμπεριφορές όπως είναι η αντικοινωνικότητα.

Η παιδική σεξουαλική κακοποίηση είναι ένα γεγονός που επηρεάζει αρνητικά, στην εφηβεία και στην ενήλικη ζωή τις διαπροσωπικές σχέσεις των θυμάτων. Έχουν την τάση να αντιλαμβάνονται τους συντρόφους τους ως πολύ ελεγκτικούς, με ελάχιστο ενδιαφέρον για αυτές (Γιωτάκος και συν, 2008).

Οι επιπτώσεις της σωματικής κακοποίησης και παραμέλησης συνδέονται με την δυσκολία ανάπτυξης διαπροσωπικών σχέσεων,

επιθετικότητα και αποκλίνουσα συμπεριφορά καθώς και παραβατική συμπεριφορά (Αγάθωνος -Γεωργοπούλου, 1998).

Οι κοινωνικές συνέπειες της σεξουαλικής κακοποίησης μπορεί να ποικίλουν από την απόρριψη από τον /την σύζυγο και άμεσα μέλη της οικογένειας, μέχρι τον στιγματισμό και τον εξορκισμό από την κοινότητα, την περαιτέρω σεξουαλική εκμετάλλευση ή αυστηρή τιμωρία (Holden et al, 1998).

3.2 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΓΟΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Σύμφωνα με την έρευνα της Πρεκατέ και του Γιωτάκου (2005), εκτιμά πως τα κακοποιημένα παιδιά έχουν πιθανότητα 30% να κακοποιήσουν τα δικά τους παιδιά.

Πολλοί από τους γονείς που κακοποιούν τα παιδιά τους είχαν υποστεί και οι ίδιοι κακοποίηση ή συναισθηματική στέρηση στην παιδική τους ηλικία. (Ανοιχτό πανεπιστήμιο, 1985), αυτή η συμπεριφορά θεωρείται ως μηχανισμός της ταύτισης με τον επιτιθέμενο (Τσιάντης, 1995).

Συχνά προγραμματίζουν μια εγκυμοσύνη ή παντρεύονται προκειμένου να ξεφύγουν από μια αυστηρή οικογένεια. Σε πολλές περιπτώσεις εξακολουθούν να έχουν διαταραγμένες σχέσεις εξάρτησης με τη μητέρα τους (BBC, 1985).

Υποστηρίζεται πως υπάρχει μια βασική διαφορά ανάμεσα στους γονείς που παραμελούν και στους γονείς που κακοποιούν. Υπάρχει η άποψη πως οι γονείς που παραμελούν τα παιδιά τους, δεν το κάνουν με σκοπό απλώς

έχουν άγνοια και υπάρχουν κακές κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες. Σε αντίθεση, οι γονείς που συμπεριφέρονται με βία, πρέπει να έχουν τραυματικές εμπειρίες και να υπήρξαν και οι ίδιοι θύματα κακοποίησης από τους γονείς τους. Η πρώτη κατηγορία είναι αυτοί οι γονείς που είναι συνεργάζονται καλύτερα (Τσιάντης, 1995).

Ως γονείς δεν έχουν αυτοπεποίθηση, αίσθηση του ελέγχου και μειωμένη συνοχή και οργάνωση, πιστεύουν πως έχουν μικρή υποστήριξη από τους συζύγους τους και δεν έχουν πολλές απαιτήσεις από τα παιδιά τους για μια ώριμη συμπεριφορά (Γιωτάκος και συν, 2008:171-173).

Για τις γυναίκες που έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά στην παιδική τους ηλικία, η περίοδος της εγκυμοσύνης είναι επίπονη, όπου υπάρχουν και οι σωματικές αλλαγές. Καθώς και οι τυπικές ιατρικές εξετάσεις που πρέπει να γίνονται σε μια γυναίκα που κυοφορεί, τους προκαλεί αναστάτωση, αφού τους θυμίζει τα περιστατικά κακοποίησης.

Επίσης αισθάνονται άβολα με κάποια καθημερινά καθήκοντα του γονέα, όπως είναι το καθάρισμα του μωρού και η αλλαγή πάνας, πράγμα που ενισχύει την πιθανότητα παραμέλησης και συναισθηματικής κακοποίησης αλλά και το γονικό άγχος (Γιωτάκος και συν, 2008:171-173).

Σύμφωνα με τον Τσιάντη (1995), στους γονείς αυτούς συμβαίνει μερικές φορές, να υπάρχει αντιστροφή του ρόλου γονέα – παιδιών. Δηλαδή περιμένουν από τα παιδιά να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες για αγάπη και κατανόηση. Χαρακτηριστικό των γονέων αυτών είναι τα έντονα συναισθήματα ενοχής που ασυνείδητα τους διακατέχουν, παρόλο που μπορεί να φαίνονται αδιάφοροι.

Η στήριξη και η συντροφικότητα είναι μερικές από τις συναισθηματικές ανάγκες που προσπαθούν να καλύψουν, τα θύματα κακοποίησης, εκμεταλλεύονταν τα ίδια τους τα παιδιά. Μια τέτοια στάση μπορεί να βλάψει την σωστή εξέλιξη της κοινωνικής ανάπτυξης του παιδιού και την ανεξαρτησία του από την γονική κηδεμονία αλλά και να μην μπορέσει το παιδί να δημιουργήσει σημαντικούς δεσμούς με άλλα άτομα (Γιωτάκος και συν 2008:171-173).

Ένα άλλο χαρακτηριστικό των γονέων αυτών είναι η χαμηλή αυτοεκτίμησή τους, εξαιτίας της ανεπάρκειας που νιώθουν για την πραγματοποίηση του μητρικού και πατρικού ρόλους τους. Επίσης, κάτι άλλο σημαντικό είναι οι περίοδοι κρίσεως είτε αυτές συμβαίνουν μέσα στην οικογένεια, είτε στη σχέση γονέα – παιδιού (Τσιάντης, 1995).

Ακόμα, διατηρούν συγκεκριμένα γονικά μοτίβα τα οποία παρουσιάζουν διαφορά από ένα αποτελεσματικό μοντέλο ανατροφής και αυτό διακρίνονται από χαμηλή αυτοπεποίθηση, υπερβολικές ανησυχίες για την ασφάλεια των παιδιών αλλά συμβάλλουν στην εξέλιξη μιας πρώιμης αυτονομίας (Γιωτάκος και συν 2008:171-173).

Όλη η επιθετικότητα των γονέων στρέφεται προς το παιδί, στο οποίο γίνεται προβολή όλων των αρνητικών γονικών χαρακτηριστικών και το παιδί μεταμορφώνεται σε «αποδιοπομπαίος τράγο». Η μητέρα, δηλαδή, ξαναζεί με το κακοποιημένο παιδί την απόρριψη και την ταπείνωση που η ίδια έζησε με τη δική της μητέρα. Η ψυχική ισορροπία απειλείται από το άγχος, την ενοχή και η μειωμένη αυτοεκτίμηση της μητέρας (Τσιάντης, 1995:48-49).

Κατάθλιψη, άγχος, χαμηλά επίπεδα αυτό-εκτίμησης, μειωμένη ικανοποίηση και μειωμένη επικοινωνία με τους συζύγους τους αλλά και

χαμηλή αυτοπεποίθηση και περισσότερη αρνητικότητα στη σχέση με τα παιδιά τους. Τα παιδιά αυτά, φαίνεται να εμφανίζουν προβλήματα υπερκινητικότητας, συναισθηματικές διαταραχές αλλά και δυσκολίες επαφής με τους συνολικούς τους (Γιωτάκος και συν, 2008).

Η μητέρα μέσα από τους μηχανισμούς άμυνας, της προβολής και της εξωτερίκευσης μεταθέτει την κακή εικόνα του εαυτού της, στο παιδί. Με αυτή την μετάθεση ταυτίζεται με την δική της «κακή» μητέρα και αυτή η ταύτιση είναι που επιτρέπει να ελέγξει την τραυματική απόρριψη που η ίδια βιώσει στη σχέση με τη δική της μητέρα (Τσιάντης, 1995).

Αυτή η «προβληματική» σχέση μητέρας – παιδιού, είναι μία από τις μακροχρόνιες επιπτώσεις της παιδική κακοποίησης, καθώς και ο θυμός, ο οποίος χαρακτηρίζει ένα μεγάλο ποσοστό των διαπροσωπικών σχέσεων των θυμάτων (Γιωτάκος και συν, 2008:171-173).

Δεν είναι λίγες οι φορές που η σοβαρή συναισθηματική ζημιά που έχει προκληθεί στα κακοποιημένα παιδιά δεν έρχεται στην επιφάνεια παρά στην εφηβεία ή και αργότερα, όταν πολλά κακοποιημένα παιδιά γίνονται γονείς που κακοποιούν (Γιωτάκος και συν, 2008).

3.3 ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΝΗΛΙΚΗ ΖΩΗ

Τα θύματα της παιδικής σεξουαλικής και σωματικής κακοποίησης κατά την ενήλικη ζωής τους, είναι συχνό το φαινόμενο να πέφτουν ξανά θύματα κακοποίησης.

Αυτό οφείλεται στη δημιουργία δυσλειτουργικών διαπροσωπικών σχημάτων που ασκούν επιρροή στις αντιλήψεις τους για την εμπιστοσύνη

και την ασφάλεια. Η κρίση και η ικανότητά τους, για την λήψη αποφάσεων και την εκτίμηση του κινδύνου στις διαπροσωπικές τους σχέσεις, επηρεάζονται από αυτές (Γιωτάκος και συν., 2008:167).

Οι συνηθισμένες επιπτώσεις της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης είναι η δυσκολία που παρουσιάζουν στο να προσαρμόσουν το συναίσθημά τους, στο να εφαρμόζουν κατάλληλες τεχνικές για να ηρεμίσουν και στο να στήσουν υγιή διαπροσωπικά όρια. Αυτά είναι αίτια που αυξάνουν τον κίνδυνο θυματοποίησης (Holden et al, 1998).

Πολλοί είναι οι ερευνητές που έχουν υποθέσει πως οι διαταραγμένες διαπροσωπικές σχέσεις είναι αυτό που μπορεί να κατευθύνει το θύμα, που έχει βιώσει την παιδική κακοποίηση στην θυματοποίηση στην ενήλικη ζωή του.

Οι διαπροσωπικές σχέσεις κατηγοριοποιούνται σε τέσσερες ευρείες κατηγορίες.

1. Η διαπροσωπική εξάρτηση, όπου οι γυναίκες είναι πολύ εξαρτημένες από τον σύντροφο τους και γι' αυτό παρουσιάζουν αυξημένο ποσοστό θυματοποίησης.

2. Το τραυματικό δέσιμο, τα θύματα δημιουργούν ισχυρό δεσμό με τους θύτες τους, που τους βοηθά να διατηρήσουν μια σχέση κακοποίησης.

3. Οι δυσλειτουργικές διαπροσωπικές σχέσεις, είναι οι πρώιμες σημαντικές σχέσεις, στις οποίες βασίζονται και οι επακόλουθες ενός ατόμου. Υπάρχει λοιπόν, η άποψη πως οι γυναίκες που κακοποιήθηκαν

όταν ήταν παιδιά, επιλέγουν συντρόφους που τις κακοποιούν. Μπορεί να γνωρίζουν τις αρνητικές συνέπειες αλλά τους είναι οικίες.

4. Ο καταναγκασμός για την επανάληψη του τραύματος. Αυτή η πεποίθηση στηρίζεται στο έργο του Freud, που πρώτος υποστήριξε ότι τα άτομα που έχουν βιώσει μια τραυματική εμπειρία, έχουν την ανάγκη να ξαναζήσουν την αρχική εμπειρία για να αποκτήσουν μια αίσθηση κυριαρχίας πάνω της (Γιωτάκος και συν, 2008:168).

Η θυματοποίηση δείχνει να είναι μια ιδιαίτερα δυναμική κατάσταση με αμοιβαία εμπλεκόμενους θύτες και θύματα, επαναληπτικά μοτίβα από ψυχαναγκασμούς, συνεξάρτηση και διαπλεκόμενα συμφέροντα. Όσο ο θύτης δείχνει σαδισμό άλλο τόσο και το θύμα δωροδοκείται, εξαγοράζεται από τον κύκλο αγάπης, που ακολουθεί την έκρηξη της βίας. Είναι γνωστό πως μετά την κακοποίηση ακολουθεί η μετάνοια, η συγγνώμη, τα δώρα, η ηρεμία και οι εκδηλώσεις φροντίδας, μεγάλες παγίδες για το θύμα, καθώς, ο ψυχαναγκασμός της επανάληψης είναι μέρος της ψυχολογίας του θύτη στην αλλαγή των ρόλων: Ο θύτης θα προσφέρει τον εαυτό του ως θύμα, προκειμένου να μη σταματήσει ο κύκλος της εξουσίας, να επαναληφθεί ίδιος και απaráλλακτος στο μέλλον (Holden et al, 1998).

3.4 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Το νευρικό σύστημα του ανθρώπου έχει την ικανότητα να καταγράφει, να αποθηκεύει και να συγκεντρώνει όλα αυτά τα στοιχεία για να παράγει τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους συμπεριφοράς. Με την πάροδο λοιπόν, του χρόνου και βιώνοντας εμπειρίες από το κοινωνικό

περιβάλλον, σχηματίζονται οι σταθερές διαθέσεις, τάσεις, πεποιθήσεις, επιθυμίες και αξίες. Τα οποία σχηματίζουν την προσωπικότητα και την μοναδικότητα του ατόμου. Οπότε οποιαδήποτε ευχάριστη ή δυσάρεστη εμπειρία θα επηρεάσει την προσωπικότητα του ατόμου (Μάνος,1997).

Ακόμη και αν η σωματική ζημιά είναι μηδαμινή, όλα τα θύματα βιώνουν ψυχολογικό τραύμα, το οποίο μένει για πάντα μέσα τους και τους ακολουθεί και στην μετέπειτα ενήλικη ζωή τους. Άρα η αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού πρέπει να είναι γρήγορη κι αποτελεσματική (Σταυριανός & Μέτσικα, 2002).

Το παιδί που έχει υποστεί σωματική κακοποίηση μπορεί να εμφανίσει στην ενήλικη ζωή, αυτοκαταστροφική συμπεριφορά καθώς και ανάπτυξη βίαιης συμπεριφοράς. Επίσης, εμφανίζουν στοιχεία ψευδωριμότητας (BBC,1985).

Η μελέτη της Αγάθωνος – Γεωργοπούλου (1998), υποστηρίζει ότι τα παιδιά που βίωσαν παιδική κακοποίηση και παραμέληση, μετέπειτα εμφανίζουν κατάθλιψη, χαμηλή αυτοεκτίμηση και στοιχεία ψευδωριμότητας.

Σε ότι αφορά την κατάθλιψη, υπάρχουν διάφορες ψυχοδυναμικές θεωρίες. Κάποιες αναφέρουν ότι τα πιο επιρρεπή άτομα για κατάθλιψη είναι αυτά που έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση και έντονη αυτοκριτική. Άλλες, θεωρούν ότι η κατάθλιψη είναι μια επιθετικότητα ή ο θυμός εναντίον του εαυτού τους. Ενώ άλλες, υποστηρίζουν ότι η διαταραγμένη σχέση μητέρας – παιδιού, όπου προκαλεί αστάθεια και ανασφάλεια στη βρεφονηπιακή ηλικία, με αποτέλεσμα να δημιουργείται υπόστρωμα ευαισθησίας και ευαλότητας τα οποία οδηγούν στην κατάθλιψη (Μάνος,1997).

Στη περίπτωση της ψυχολογικής κακοποίησης τα θύματα έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση αλλά και επιθετική και μερικές φορές παραπτοματική συμπεριφορά, θυμό και οργή. Επιπλέον τα θύματα μπορεί να παρουσιάσουν αυτοκαταστροφικές τάσεις αλλά και τραυματίζουν τον εαυτό τους. Επίσης, οι σκέψεις αυτοκτονίας, η παθητική - εξαρτητική συμπεριφορά, η απόσυρση, η ανησυχία και οι φοβίες επηρεάζουν ψυχικά τον ενήλικα που έχει βιώσει την παιδική κακοποίηση. Πολλές φορές, υποφέρουν από κατάθλιψη, διαταραχές ύπνου, εφιάλτες και ξαναθυμούνται την τραυματική εμπειρία που έζησαν (Πρεκατέ και συν, 2005) .

Συγκεκριμένα, ομάδα ερευνητών από το Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ αναφέρουν ότι η σχέση ανάμεσα στον αυτοτραυματισμό και στην κακοποίηση είναι, σε μια μεγάλη γκάμα περιπτώσεων, αλληλένδετη και πως περίπου το 1/5 των ανδρών και γυναικών που επισκέφθηκαν στο παρελθόν το τμήμα επειγόντων περιστατικών ενός νοσοκομείου είχαν υποστεί σωματική βία (Σταυριανός & Μέτσικα, 2002).

Σύμφωνα με έρευνες όσα παιδιά κακοποιήθηκαν σωματικά. Στην ενήλικη ζωή τους, εμφάνισαν ακραίες συμπεριφορές, όπως είναι η επιθετικότητα και η εσωστρέφεια. Αποτελέσματα στην συναισθηματική κακοποίηση είναι οι αντικοινωνικότητα, καταστροφική μανία κι άλλες διαταραχές συμπεριφοράς. Διάφορες φοβίες, διαταραχές ύπνου, άγχος, ακραίες συμπεριφορές είτε είναι δεκτική ή παθητική είτε είναι επιθετική ή απαιτητική. Ακόμα, υπερβολικά προσαρμόσιμη συμπεριφορά, δηλαδή ανάρμοστα «ενήλικη» ή ανάρμοστα «παιδαριώδες». Τέλος, αυτό-τραυματική συμπεριφορά και τάσεις αυτοκτονίας (Σταυριανός & Μέτσικα, 2002).

Συνέπειες της ενδοοικογενειακής σεξουαλικής κακοποίησης του παιδιού, στοιχειώνουν την ζωή του παιδιού και εμφανίζονται στην εφηβεία και στην ενήλικη ζωή με έντονα ψυχολογικά συμπτώματα. Όπως είναι αντιδράσεις φόβου, άγχους, θυμού, επιθετικότητας και ανάρμοστης σεξουαλική συμπεριφοράς, τα οποία εκδηλώνονται με κατάθλιψη, διαταραχές του ύπνου, εφιάλτες, φοβίες, διαταραχές στην όρεξη, τάσεις φυγής και παραβατικότητα (Γιωτάκος και συν, 2008).

Πολλές φοβίες ξεκινούν από τραυματικά γεγονότα, σύμφωνα με την μαθησιακή θεωρία. Αλλά και η ψυχαναλυτική θεωρία, υποστηρίζει ότι οι φοβίες είναι αποτέλεσμα άλυτων συγκρούσεων της παιδική ηλικίας. Μέσα από μηχανισμούς άμυνας δημιουργείται η φοβία στην ενήλικη ζωή. Δηλαδή, αφού αποτυχαίνει η απώθηση, τότε με τον μηχανισμό της μετάθεσης αποδίδονται σ' ένα εξωτερικό αντικείμενο ή κατάσταση και μετά ακολουθεί η αποφυγή του αντικειμένου ή της φοβίας (Μάνος, 1997).

Μέσα από ένα μεγάλο αριθμό μελετών με θέμα τις επιπτώσεις της παιδικής κακοποίησης και παραμέλησης, προκύπτει ότι τα παιδιά σαν ενήλικες έχουν χαμηλή εκτίμηση του εαυτού τους, χαμηλές ατομικές προσδοκίες, υποφέρουν από αυτοκαταστροφικές τάσεις αλλά και υπάρχει πιθανότητα να γίνουν κι αυτά βίαια (Αγάθωνος- Γεωργοπούλου, 1998:103-105).

Έχει ενδιαφέρον ότι το μεγαλύτερο ποσοστό αυτοκαταστροφικής συμπεριφοράς και απόπειρες αυτοκτονίας, αφορά άτομα που είχαν την εμπειρία της παιδικής κακοποίησης σε σχέση με τα άτομα που έχουν βιώσει την παραμέληση (Τσιάντης, 1995:53).

Τα ευρήματα πάλι μιας ευρωπαϊκής μελέτης σχετικά με τις αυστηρές τιμωρίες αλλά και την συμπεριφορά των γονιών απέναντι στα παιδιά τους

ήταν ιδιαίτερα σημαντικά αφού τα παιδιά ανέπτυξαν ένα σύνδρομο που ονομάστηκε « διαταραχή διαγωγής» ή ένα άλλο σύνδρομο όπου τα παιδιά παρουσίαζαν άγχος και κατάθλιψη (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου 1991, Τσιάντης 1995).

Η Αγάθωνος - Γεωργοπούλου (1991), υποστηρίζει ότι η αυτοκαταστροφική συμπεριφορά και οι τάσεις αυτοκτονίας είναι επιπτώσεις της παιδική κακοποίησης. Καθώς και την πιθανότητα εμφάνισης σοβαρής διαταραχής της προσωπικότητας, η οποία θα συνεχίζει να υπάρχει κι όταν το παιδί γίνει ενήλικας.

Γενικά η κατάθλιψη και η ενοχή είναι βασικά συναισθήματα που κυριαρχούν στην ψυχή του θύματος που έχει υποστεί την σεξουαλική κακοποίηση, μέσα στην οικογένεια. Αισθάνονται την διαφορετικότητά τους σε σχέση με τους άλλους, νιώθουν ντροπή και ενοχή και αυτή η ψυχική κατάσταση είναι που οδηγεί τα άτομα αυτά στην απομόνωση (Γιωτάκος και συν, 2008).

Ακραίες συμπεριφορές όπως είναι η επιθετικότητα, η προκλητική συμπεριφορά ή η επιδίωξη προσοχής. Καθώς και η απομόνωση και η απάθεια είναι σημαντικά αποτελέσματα της κακοποίησης (BBC, 1985:129).

Κάποιος ενήλικας που έχει βιώσει την κακοποίηση στη παιδική ηλικία είναι πάρα πολύ πιθανό να έχει χαμηλή αυτό-εκτίμηση και καταστροφική συμπεριφορά ενώ διατρέχει υψηλότερο κίνδυνο για κατάθλιψη και αγχώδεις διαταραχές, φοβίες, διαταρακτική συμπεριφορά και δυσκολία στη συναισθηματική ευημερία και ανάπτυξη (Πρεκατέ και συν, 2005).

Έρευνες υποστηρίζουν ότι τα παιδιά που έζησαν αιμομικτικές εμπειρίες παρουσιάζουν εντονότερες μακροπρόθεσμες συνέπειες σε σύγκριση με τα παιδιά εκείνα που έγιναν θύματα βιασμού μία και μόνο φορά από ξένα πρόσωπα και είχαν υποστηρικτικό περιβάλλον .Κι όσο μεγαλύτερη διάρκεια έχει ο σεξουαλικός εξαναγκασμός και ο θύτης είναι συγγενικό πρόσωπο, τόσο μεγαλύτερες και μακροπρόθεσμες είναι οι συνέπειες (Γιωτάκος και συν, 2008).

Οι ψυχολογικές επιπτώσεις της ενδοοικογενειακής σεξουαλικής παραβίασης είναι ιδιαίτερα εμφανείς και στην ενήλικη ζωή των θυμάτων. Από τις κυριότερες μακροχρόνιες επιδράσεις της ενδοοικογενειακής σεξουαλικής κακοποίησης είναι η χαμηλή αυτοεκτίμηση, ο χαμηλός αυτοσεβασμός, η κατάθλιψη, οι τάσεις αυτοκαταστροφής και απόπειρες αυτοκτονίας (Γιωτάκος και συν, 2008).

Επίσης άλλα άτομα πρώην θύματα, μπορεί να έχουν μία φαινομενικά ώριμη συμπεριφορά, καλύπτοντας έτσι σημαντικές ανικανοποίητες ανάγκες εξάρτησης μίας και στην πραγματικότητα η ωριμότητα αυτή μπορεί να μην είναι αντιπροσωπευτική (Γιωτάκος και συν, 2008).

Ενδιαφέρον είναι και η περίπτωση όπου ένα παιδί γίνεται αυτόπτης μάρτυρας ή γνωρίζει την κακοποίηση ενός από τ' αδέρφια του, το οποίο επηρεάζεται ψυχολογικά εξίσου, σε σχέση με το κακοποιημένο παιδί. Ακόμα δεν παίζει ρόλο αν το παιδί είναι μεγαλύτερο ή μικρότερο. Αφού εμφανίζουν τόσες παρεκκλίσεις σε διάφορες λειτουργίες τους όσες και το παιδί που βίωσε την κακοποίηση (BBC,1985).

3.5 ΜΕΤΑΤΡΑΥΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ

Η μετατραυματική διαταραχή, είναι μία από τις επικρατέστερες διαταραχές όπου εμφανίζεται συχνά, τόσο σε ανήλικα, όσο και σε ενήλικα άτομα που έχουν βιώσει την παιδική σεξουαλική κακοποίηση. Τα άτομα που υποφέρουν από την μετατραυματική διαταραχή, φαίνεται να εμπλέκονται σε μια διαδικασία επεξεργασία και ανάλυσης του τραύματος, όπου προξενεί την αίσθηση μιας υπάρχουσας σοβαρής απειλής η οποία γίνεται αντιληπτή είτε δημιουργείται από εσωτερικούς παράγοντες, είτε από εξωτερικά αίτια. Σύνοδα συμπτώματα είναι η ύπαρξη κατάθλιψης, δυσθυμία αποφευκτική διαταραχή (Γιωτάκος και συν, 2008:159).

Το παιδί που έχει υποστεί μακρόχρονη σεξουαλική κακοποίηση, έχει σαν συνέπεια να εμφανίσει μετατραυματική διαταραχή (Πρεκατέ και συν, 2005).

Η μετατραυματική διαταραχή αναπτύσσεται σε άτομα που τους έχει συμβεί ένα ακραίο τραυματικό γεγονός, είτε αυτό είναι κάποιος σοβαρός τραυματισμός, είτε είναι μια απειλή της σωματικής ακεραιότητας της δικιάς του ή των άλλων. Βασικά χαρακτηριστικά της μετατραυματικής διαταραχής είναι η επαναβίωση του τραύματος μέσα από όνειρα ή επαναλαμβανόμενες αναμνήσεις του τραύματος, όπου ταράζουν το άτομο και νιώθει ένα μούδιασμα (Μάνος, 1997:285).

3.6 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η ομαλή συναισθηματική, νοητική και κοινωνική ανάπτυξη αυτών των παιδιών, επηρεάζεται σε σημαντικό βαθμό (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1991).

Να αναφερθεί ότι οι πρώιμες εμπειρίες επηρεάζουν στην ανάπτυξη του παιδιού. Είναι σημαντικό το ποσοστό των παιδιών που επηρεάζεται η νοητική ανάπτυξη. Φαίνεται ότι παίζει ρόλο η κακοποίηση και η παραμέληση και όχι η σοβαρότητα των τραυμάτων (Τσιάντης, 1995:43).

Η παραμέληση του παιδιού είτε είναι εκπαιδευτική, είτε είναι συναισθηματική, έχει συνέπειες στην συναισθηματική, νοητική ανάπτυξη και εμφανίζει στοιχεία παλινδρόμησης (Πρεκατέ και συν, 2005).

Καθυστέρηση της φυσιολογικής σωματικής ανάπτυξης, είναι συνέπεια της συναισθηματικής κακοποίησης (Σταυριανός & Μέτσικα, 2002).

Όταν το παιδί βιώσει συναισθηματική, σωματική ή σεξουαλική κακοποίηση, υπάρχει πιθανότητα να παλινδρομήσει και να επιστρέψει σ' ένα πρωταρχικό στάδιο ανάπτυξης για να καταφέρουν να επιβιώσουν με αποτέλεσμα, να μην έχουν την ικανότητα να προχωρήσουν την ανάπτυξη τους, όπως θα έπρεπε (Beverly, 2008).

Από τις πιο συνηθέστερες επιπτώσεις της παραμέλησης ενός παιδιού είναι η καθυστέρηση στην ανάπτυξη χωρίς να υπάρχουν οργανικά αίτια. Υπάρχουν διάφορες διαβαθμίσεις αναστολής και καθυστέρησης της ανάπτυξης, οι οποίες δεν οφείλονται στον οργανισμό ή σε κάποιο όργανο του σώματος (Γεωργάκας, 2009).

Δεν είναι λίγα τα θύματα, τα οποία παρουσίασαν καθυστέρηση στην ανάπτυξή τους αλλά και οι κινήσεις ήταν αδέξιες και ασυντόνιστες. (BBC,1985).

Ακόμα, και μετά από τρία χρόνια , παύσης της κακοποίησης τα παιδιά παρουσιάζουν μια απόκλιση από την κανονική συναισθηματική και κοινωνική τους ανάπτυξη (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1991).

3.7 ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΝΗΛΙΚΗ ΖΩΗ

Τα τελευταία χρόνια υπήρξε έκρηξη της έρευνας σχετικά με την ανάπτυξη του εγκεφάλου και τις επιπτώσεις της κακοποίησης στην ανάπτυξή του κατά τη νηπιακή και πρώιμη παιδική ηλικία. Αυτή η έρευνα αρχίζει να δίνει σαφείς ενδείξεις ότι κατά τα πρώτα χρόνια ενός παιδιού η ανάπτυξη του εγκεφάλου μπορεί να μεταβληθεί από κάποιο παρατεταμένο, σοβαρό ή απρόβλεπτο στρες, περιλαμβανομένης της κακοποίησης. Μια τέτοια μεταβολή στην ανάπτυξη του εγκεφάλου μπορεί με τη σειρά της να επηρεάσει αρνητικά το παιδί, στη σωματική, γνωστική, συναισθηματική και κοινωνική του ανάπτυξη. (Τσιάκα, 2004)

Έχει παρατηρηθεί σε διάφορες μελέτες ότι δεν είναι απαραίτητο να υπάρχει εμφανή εξωτερικά σημάδια κακοποίησης ή κατάγματα στο κρανίο για να προκληθεί νευρολογική βλάβη στο παιδί. (BBC, 1985)

Παρόλο που τα χτυπήματα στο κεφάλι είναι σε σημαντικό βαθμό υπεύθυνα για τη νευρολογική αναπηρία του παιδιού, ωστόσο είναι δυνατόν να υπάρξει σοβαρή αναπηρία στον εγκέφαλο του παιδιού από

βίαιο τράνταγμα του κεφαλιού χωρίς όμως να προκληθούν εξωτερικά τραύματα. Επίσης, έχει βρεθεί ότι τα τραύματα στο κεφάλι του παιδιού καθυστερούν την ανάπτυξη και την ωρίμανση του, γεννώντας παράλληλα νευρολογικές δυσλειτουργίες. Από την άλλη, πάλι, υπήρξαν και ορισμένες περιπτώσεις που έχει προκληθεί σοβαρός τραυματισμός στο κεφάλι αλλά δεν παρουσιάστηκε διανοητική καθυστέρηση ή νευρολογική ανωμαλία (BBC, 1985).

Τέλος, έχουν αναφερθεί και περιπτώσεις ύπαρξης σοβαρών νευρολογικών προβλημάτων σε παιδιά που δεν αποδείχθηκε ότι έχουν δεχθεί χτυπήματα στο κεφάλι. Ανάλογα δεδομένα έχουν οδηγήσει τους ερευνητές στο συμπέρασμα ότι το νευρολογικό σύστημα των κακοποιημένων παιδιών μπορεί να επηρεάζεται αρνητικά από περιβαλλοντικούς και ψυχολογικούς αγχογόνους παράγοντες στους οποίους εκτίθενται τα παιδιά και συνεπώς η όποια νευρολογική διαταραχή να αποτελεί συνέπεια των περιβαλλοντικών και ψυχολογικών πιέσεων που δέχεται (BBC, 1985:128).

Διαφορετικά μέρη του εγκεφάλου αναπτύσσονται από την διέγερση που προκαλεί η δραστηριότητα κάθε περιοχής. Με την πάροδο του χρόνου, ο εγκέφαλος μεγαλώνει και πυκνώνει, φθάνοντας σχεδόν το 90% του ενήλικου μεγέθους κατά τα 3 έτη. Αν η διέγερση και η γαλούχηση λείπει - για παράδειγμα, αν οι γονείς ή φροντιστές είναι εχθρικοί ή αδιάφοροι στο παιδί - η ανάπτυξη του εγκεφάλου του παιδιού μπορεί να διαταραχθεί. Δεδομένου ότι ο εγκέφαλος τείνει να προσαρμόζεται ανάλογα με τα περιβαλλοντικά ερεθίσματα, θα προσαρμοστεί σε ένα αρνητικό περιβάλλον εξίσου εύκολα, όπως θα συνέβη σε ένα θετικό.

Το χρόνιο στρες ευαισθητοποιεί τις νευρικές οδούς και υπεραναπτύσσει εκείνες τις περιοχές του εγκεφάλου που σχετίζονται με την ανησυχία και το φόβο. Ταυτόχρονα, μπορεί να οδηγήσει στην υπανάπτυξη άλλων νευρικών οδών και περιοχών του εγκεφάλου. Οι εγκεφαλοι των παιδιών που δοκιμάζουν στρες - υπό μορφή σωματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης ή χρόνιας παραμέλησης - θα στρέψουν τους πόρους τους στην επιβίωση και την απάντηση των απειλών του περιβάλλοντος. Αυτός ο χρόνιος ερεθισμός με την απάντηση του εγκεφάλου στο φόβο οδηγεί κάποιες συγκεκριμένες περιοχές του εγκεφάλου να ενεργοποιούνται συχνότερα. Επομένως αυτές οι περιοχές θα είναι πιθανό να υπεραναπτυχθούν εις βάρος άλλων περιοχών που δεν μπορούν να ενεργοποιηθούν στον ίδιο χρόνο, όπως για παράδειγμα αυτές που ενέχονται στη σύνθετη σκέψη. Το τελικό αποτέλεσμα μπορεί να είναι οι περιοχές του εγκεφάλου που δεν συνδέονται με την απάντηση στο φόβο, να μην είναι «διαθέσιμες» στο παιδί για τη διαδικασία της μάθησης. Τα αποτελέσματα των εμπειριών στην ανάπτυξη του εγκεφάλου, κατά τη νηπιακή και πρώιμη παιδική ηλικία, δημιουργούν τη βάση για τη μετέπειτα έκφραση της νοημοσύνης, των συναισθημάτων και της προσωπικότητας. Όταν αυτή η πρόωρη εμπειρία είναι πρώτιστα αρνητική, τα παιδιά μπορεί να αναπτύξουν συναισθηματικά, συμπεριφοριστικά και μαθησιακά προβλήματα που να εμμένουν σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους, ειδικά εάν λείπουν οι στοχοθετημένες παρεμβάσεις. Για παράδειγμα, παιδιά που έχουν βιώσει χρόνια κακοποίηση και παραμέληση στη διάρκεια των πρώτων χρόνων της ζωής τους, μπορεί να ζουν σε κατάσταση υπερβολικής διέγερσης και διάσχισης ή μπορεί να παρουσιάζουν μόνιμη αίσθηση επικείμενης απειλής. Συγχρόνως, το όφελος από την κοινωνική, συναισθηματική και γνωστική μάθηση μπορεί να ελαττωθεί.

Η ικανότητα του να μαθαίνει και να ενσωματώνει νέες πληροφορίες στο σχολείο ή στην παρέα, προϋποθέτει έναν παιδικό εγκέφαλο σε κατάσταση "ήρεμης προσοχής", μία κατάσταση που ένα κακοποιημένο παιδί σπάνια επιτυγχάνει.

Επίσης, τα παιδιά που δεν έχουν αναπτύξει υγιείς συναισθηματικούς δεσμούς με τους φροντιστές τους και οι πρώιμες συναισθηματικές εμπειρίες, λόγω των επιπτώσεων στον εγκέφαλο, δεν δημιούργησαν τις απαραίτητες βάσεις για θετική συναισθηματική ανάπτυξη, μπορεί να έχουν περιορισμένη ικανότητα για ενσυναίσθηση. Η ικανότητα συναίσθησης ενοχών, καθώς και η ενσυναίσθηση, κτίζεται με τα βιώματα. Έτσι, όταν ένα παιδί δεν έχει αισθανθεί συναισθηματικό δέσιμο με κάποιο άτομο, αναμένεται να μη μπορεί στο μέλλον να αισθανθεί ενοχές όταν πληγώνουν ή ακόμη και όταν σκοτώνουν κάποιον.

Στην περίπτωση που η κακοποίηση έχει ήδη συμβεί, υπάρχουν ενδείξεις ότι η άμεση και έγκαιρη παρέμβαση μπορεί να βοηθήσει, ελαχιστοποιώντας τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις αυτής της τραυματικής εμπειρίας στην ανάπτυξη του εγκεφάλου. Ωστόσο, ενώ η έγκαιρη παρέμβαση στα κακοποιημένα παιδιά μπορεί να ελαχιστοποιήσει τις συνέπειες της κακοποίησης και παραμέλησης, είναι πιο ωφέλιμο να αποτραπεί η κακοποίηση πριν εκδηλωθεί. Το κόστος – τόσο σε ατομικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο – επούλωσης των προβλημάτων αυτών των παιδιών είναι πολύ μεγαλύτερο από το κόστος πρόληψης της κακοποίησης και της προώθησης μιας υγιούς ανάπτυξης του εγκεφάλου κατά τα πρώτα χρόνια ζωής. (Ελληνική Εταιρεία Μελέτης και Πρόληψης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, 2004)

3.8 ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑ

Αν στηριχθείτε στην θεωρία της ανάπτυξης, ότι η πρόωμη σεξουαλική ζωή επηρεάζει σημαντικά την εφηβική και την ενήλικη σεξουαλική λειτουργία, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως η παιδική σεξουαλική κακοποίηση έχει ως συνέπεια διάφορα σεξουαλικά προβλήματα. Τα παιδιά που έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά λόγω των ακατάλληλων σεξουαλικών γνώσεων που έχουν, παρουσιάζουν ακραία σεξουαλική συμπεριφορά όπως, αυξημένο σεξουαλικό παιχνίδι με τους συνομηλίκους τους και αναντιστάσεις πέρα από τα όρια του φυσιολογικού. Επιπρόσθετα, άλλες συμπεριφορές είναι να κάνουν σεξ με αγνώστους, να κάνουν κρυφά σεξ αλλά και να χρησιμοποιούν το σεξ για να νιώσουν την τρυφερότητα ή να νιώσουν δυνατές. Αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους ως ρομαντικούς και λιγότερο παθιασμένους εξαιτίας του αρνητικού σεξουαλικού συναισθήματος (Γιωτάκος και συν, 2008:155-157).

Από τις πιο συνηθισμένες επιπτώσεις της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης είναι οι εκκεντρικές ή εξεζητημένες σεξουαλικές συμπεριφορές (Σταυριανός & Μέτσικα, 2002).

Επίσης, είναι δυνατό οι γυναίκες που έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά ως παιδιά, να ξεκινήσουν την σεξουαλική τους ζωή νωρίτερα, να έχουν περισσότερους σεξουαλικούς συντρόφους και σεξουαλικές επαφές. Είναι πιθανό να μην παίρνουν στα σοβαρά τα θέματα αντισύλληψης αλλά και να εκπορνευτούν. Σε ότι αφορά τους συντρόφους τους, είναι δεκτικές και πιο ανεκτικές στην σεξουαλική συμπεριφορά αλλά και στην συμμετοχή στο σεξ. Παρουσιάζουν σεξουαλική ενοχή, άγχος, φόβο στην οικειότητα και χαμηλή σεξουαλική αυτοεκτίμηση (Γιωτάκος και συν, 2008:156).

Ακόμα, από πιο πιθανά μακροπρόθεσμα αποτελέσματα της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης είναι το σεξουαλικό άγχος που βιώνει ο ενήλικας, σεξουαλικές διαταραχές, χαμηλή αυτοεικόνα για το σώμα αλλά και το ίδιο το θύμα μπορεί να οδηγηθεί στην πορνεία (Πρεκατέ και συν, 2005).

Στην ενήλική ζωή τα θύματα παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης υπάρχει μεγάλο ποσοστό πιθανοτήτων να αντιμετωπίσουν προβλήματα στην σεξουαλική επιθυμία, την διέγερση ακόμα και προβλήματα ύγρυνσης του κόλπου (Γιωτάκος και συν, 2008).

Από τις σημαντικότερες αιτίες, εμφάνισης των Διαταραχών της σεξουαλικής διέγερσης στις γυναίκες, είναι το έντονο άγχος και η αυστηρή ανατροφή. Αλλά και στη Διαταραχή της στύσης του άνδρα, παίζει σημαντικό ρόλο οι πηγές του άγχους, οι οποίες μπορεί να σχετίζονται με παιδικές εμπειρίες (Μάνος, 1997:658-674).

Επίσης, δεν είναι λίγες οι αναφορές, από ενήλικες που βίωσαν την παιδική σεξουαλική κακοποίηση να αντιμετωπίζουν με φόβο την σεξουαλική επαφή ή αναφέρουν σεξουαλική αποστροφή, αποτέλεσμα αυτού είναι η δυσλειτουργία της επιθυμίας (Γιωτάκος και συν, 2008).

Είναι συχνό φαινόμενο, άτομα που έχουν κακοποιηθεί στο παρελθόν, να παρουσιάζουν διαταραχή σεξουαλικής αποστροφής, η οποία προκαλεί έντονη υποκειμενική ενόχληση ή δυσκολία στις διαπροσωπικές σχέσεις και διαταραχές του οργασμού. Επίσης, διαταραχές σεξουαλικού πόνου, τα άτομα αυτά ,αναφέρουν έναν έντονο πόνο στην περιοχή των γεννητικών οργάνων αλλά και στην σκέψη μόνο μιας ενδεχόμενης σεξουαλικής επαφής, το οποίο ονομάζεται δυσπαρευνία.

Ψυχολογικοί παράγοντες που είναι υπεύθυνοι για την δυσπαρευνία, είναι κάποιες εσωτερικές συγκρούσεις που γίνονται στο άτομα ασυνείδητα για την σεξουαλικότητα. Άτομα τέτοια είναι θύματα της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης (Μάνος, 1997).

Οι γυναίκες που κακοποιήθηκαν σεξουαλικά από τον πατέρα τους, δηλαδή που βίωσαν περιστατικά αιμομιξίας, εμφανίζουν περισσότερα σεξουαλικά προβλήματα όπως, διαταραχή της σεξουαλικής επιθυμίας της διέγερσης και αναστολή του οργασμού (Γιωτάκος και συν, 2008).

3.9 ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΟΥΣΙΩΝ

Οι επιπτώσεις της παιδικής κακοποίησης είναι σημαντικές για την σωστή εξέλιξη του ατόμου. Δεν είναι λίγα τα περιστατικά όπου ενήλικα άτομα χρήστες ουσιών ή είχαν μια τάση στην εγκληματικότητα, είχαν βιώσει την παιδική κακοποίηση (Σταυριανός, 2002).

Χωρίς σωστή αντιμετώπιση, τα κακοποιημένα παιδιά μπορούν να τραυματιστούν μόνιμα. Το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης μπορεί να οδηγήσει στην εφηβεία και στην ενήλικη ζωή, στην κατάχρηση αλκοόλ και ναρκωτικών. Μακροπρόθεσμα, πολλές αναφορές δείχνουν ότι, τα σωματικός κακοποιημένα παιδιά έρχονται αντιμέτωπα με τον νόμο στην εφηβική και νεανική ηλικία (Πρεκατέ και συν, 2005).

Όταν τα παιδιά ζουν την ενδοοικογενειακή βία, έχουν μεγαλύτερο ποσοστό να στην μετέπειτα ζωή τους, να κάνουν χρήση ουσιών ή κατάχρηση αλκοόλ καθώς και να αναπτύξουν παραβατική ή εγκληματική συμπεριφορά (Holden και συν, 1998).

Το άγχος, η κατάθλιψη και η ενοχή είναι μερικά από τα συναισθήματα που μένουν μέσα στα κακοποιημένα παιδιά ακόμα και μετά την ενηλικίωση τους, ένας μηχανισμός άμυνας των ατόμων αυτών είναι η κατάχρηση ουσιών, η χρήση οινοπνεύματος καθώς και η εγκληματική συμπεριφορά (Γιωτάκος και συν, 2008:24).

Σύμφωνα με την Αγάθωνος - Γεωργοπούλου (1998), και η νεανική παραβατικότητα είναι συνέπεια της παιδικής κακοποίησης.

3.10 ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Τα παιδιά που έχουν στερηθεί την φροντίδα της μητέρας, τη σίτιση , τη στοργή, τη συναισθηματική ασφάλεια με αποτέλεσμα να έχουν χαμηλή αυτό-εκτίμηση, κατάθλιψη, έχουν πιθανότητες να εμφανίσουν στην μετέπειτα εξέλιξη τους, διατροφικές διαταραχές (Γεωργάκας, 2009).

Το Ελληνικό Κέντρο Διατροφικών Διαταραχών, επισημαίνει ότι η σεξουαλική κακοποίηση από πατέρες, άνδρες συγγενείς ή μεγαλύτερα αδέρφια ή η συναισθηματική κακοποίηση, οδηγούν σε χαμηλή αυτοεκτίμηση, ενοχές, προβλήματα σωματικής εικόνας και αποσύνδεση, τα οποία είναι χαρακτηριστικό των διατροφικών διαταραχών (Τσιάκα,2008).

Σημαντικές επιπτώσεις της σεξουαλικής παιδικής κακοποίησης είναι οι διαταραχές όρεξης δηλαδή, βουλιμία, ανορεξία κι άλλες (Αγάθωνος - Γεωργοπούλου, 1998).

Σε αντίθεση με τα παραπάνω έρχονται έρευνες που έχουν γίνει με θέμα κατά πόσο η παιδική σεξουαλική κακοποίηση αυξάνει τον κίνδυνο για την εμφάνιση διαταραχών. Αν και σε αρκετές περιπτώσεις υπάρχει συσχέτιση της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης με τις διατροφικές διαταραχές, τα αποτελέσματα είναι αρνητικά (Γιωτάκος και συν, 2008).

Σε ότι αφορά την πιθανή σύνδεση της παιδικής κακοποίησης και των διατροφικών διαταραχών, η εξήγηση μπορεί να είναι ότι τα θύματα έχουν νιώσει ακραία κι αρνητικά συναισθήματα και έντονες εμπειρίες. Τα οποία και δεν μπορούν να διαχειριστούν, οι γυναίκες αυτές εξ' αιτίας του άγχους από την κακοποίηση και για να τα αντιμετωπίσουν τα συναισθήματα τους, χρησιμοποιούν συμπεριφορές διατροφικών διαταραχών (Γιωτάκος και συν, 2008).

Σύμφωνα με έρευνες λοιπόν, υποστηρίζουν πως αν υπάρχει κάποια σχέση, σε αυτή παρεμβαίνουν άλλη παράγοντες. Πιο συγκεκριμένα, η δυσφορία που νιώθει το θύμα, διαμεσολαβεί ανάμεσα στην παιδική σεξουαλική κακοποίηση και την αλεξιθυμία. Στη συνέχεια, η αλεξιθυμία παρεμβαίνει στη σχέση της δυσφορίας και των διατροφικών διαταραχών. Άρα, η γενικότερη δυσφορία και αλεξιθυμία διαμεσολαβούν ανάμεσα στην παιδική σεξουαλική κακοποίηση και των διατροφικών διαταραχών. Οπότε η συσχέτιση της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης και των διατροφικών διαταραχών μπορεί να χαρακτηριστεί αδύναμη (Γιωτάκος και συν, 2008:169).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στα πλαίσια της πτυχιακής μας εργασίας, σε συνδυασμό με το θεωρητικό μέρος, ασχοληθήκαμε με έρευνα σχετικά με το πώς η παιδική κακοποίηση επιδρά στην ενήλικη ζωή. Ως ερευνητικό εργαλείο στην έρευνα αυτή χρησιμοποιήσαμε την συνέντευξη με ημι-κατευθυνόμενες ερωτήσεις. Ο πληθυσμός της έρευνας ήταν άτομα άνω των 18 ετών.

4.1 ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η ποιοτική έρευνα δίνει έμφαση στην σημασία που έχει το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο για την ερμηνεία που αποδίδουν τα υποκείμενα στη συμπεριφορά τους αλλά και στην συμπεριφορά των άλλων. Έχει σαν στόχο την δημιουργία μιας ολοκληρωμένης άποψης, με βάση πολλών και λεπτομερών στοιχείων. Με αυτό τον τρόπο, συγκεντρώνεται στο να δίνει ένα ευρύτερο πλαίσιο ανάλυσης και επεξήγησης παρά στην αποτύπωση επιφανειακών μοντέλων, τάσεων και συσχετισμών (Mason, 2003).

Η ποιοτική έρευνα εφαρμόζεται όταν στόχος είναι μια μελέτη βάθους κοινωνικών φαινομένων. Όπου οδηγεί στην συνάθροιση στοιχείων για καθεμία από τις περιπτώσεις. Με αυτό τον τρόπο βοηθάει στην αποσαφήνιση θεωρητικών εννοιών που συγκροτούν την υπό μελέτη περίπτωση και βάση αυτών αποτελείται η θεωρία (Κυριαζή, 2005:51).

Βασικά χαρακτηριστικά της ποιοτικής έρευνας είναι ότι ασχολείται με λιγότερες περιπτώσεις, έχει δηλαδή μικρότερο αριθμό περιπτώσεων σε σύγκριση με άλλες έρευνες, που σαν στόχο έχει την διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης εικόνας για κάθε περίπτωση αλλά και να ανακαλύψει όσο μπορεί περισσότερα κοινά στοιχεία. Άλλο ένα στοιχείο της ποιοτικής έρευνας είναι ότι τονίζει τις διαδικασίες μέσα από τις οποίες

δημιουργούνται συγκεκριμένες κοινωνικές καταστάσεις, δηλαδή τονίζει την εξέλιξη των κοινωνικών φαινομένων (Κυριαζή, 2005:52-53).

Έχει πολλά βασικά χαρακτηριστικά η ποιοτική έρευνα. Ενισχύει μια φιλοσοφική θέση, η οποία είναι κυρίως ερμηνευτική, πιο αναλυτικά δίνει έμφαση ο τρόπος με τον οποίο ερμηνεύεται, γίνεται κατανοητός, βιώνεται και παράγεται ο κοινωνικός κόσμος. Επίσης, βασίζεται σε μεθόδους παραγωγής δεδομένων οι οποίες είναι ελαστικές και ευαίσθητες απέναντι στο κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο παράγονται αυτά τα δεδομένα. Τέλος, βασίζεται σε μεθόδους ανάλυσης και επεξηγηματικές δόμησης οι οποίες προϋποθέτουν την κατανόηση της πολυπλοκότητας, της λεπτομέρειας και του πλαισίου (Mason,2003).

4.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.

4.2.1. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Η ποιοτική έρευνα, προσφέρει στον ερευνητή ένα ευέλικτο και ανοιχτό πλαίσιο, ο ερωτώμενος μπορεί να δώσει τις δικές του περιγραφές και ερμηνείες χωρίς να αναγκάζεται να απαντάει σε ένα αυστηρό ερωτηματολόγιο. Πλεονέκτημα της συνέντευξης σε βάθος είναι ότι επιτρέπει μεγαλύτερο βάθος απ' ό τι στην σύγκριση των άλλων μεθόδων συλλογής στοιχείων. Μπορούν να εστιάσουν και να επικεντρωθούν σε αντιφάσεις και ασυνέπειες που μπορούν να προκύψουν. Επίσης, η ποιοτική έρευνα μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε ευαίσθητα κοινωνικά θέματα, ικανές να τοποθετήσουν τις εμπειρίες των ανθρώπων μέσα στο κοινωνικό τους πλαίσιο (Κυριαζή, 2005).

4.2.2 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Η ποιοτική έρευνα όμως απαιτούν αρκετό χρόνο για την ολοκλήρωσή τους. Επίσης, ως ένα σημαντικό μειονέκτημα είναι ότι δεν έχει μεγάλο ποσοστό δείγματος και με αποτέλεσμα να γενικεύει τα συμπεράσματα της χωρίς να είναι ιδιαίτερα αξιόπιστα. Είναι επιρρεπής στην υποκειμενικότητα και μπορεί να επηρεαστεί από τον συνεντευκτή, βασικό μειονέκτημα της μεθόδου αυτής. Τέλος, ο συνεντευκτής πρέπει να έχει ειδική εκπαίδευση στις δεξιότητες των ποιοτικών μεθόδων, στους τρόπους ανάλυσης και συγγραφής (Κυριαζή, 2005).

4.3 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ - ΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η δειγματοληψία είναι ένας τρόπος για να επιλέξει και να αποκτήσει πρόσβαση στις μονάδες εκείνες που είναι σχετικές με τη μελέτη και οι οποίες θα μας χρησιμεύσουν για την παραγωγή των δεδομένων. Η διαδικασία της δειγματοληψίας είναι απαραίτητο να γίνει σε μια έρευνα διότι είναι δύσκολο για έναν ερευνητή να προβεί σε πλήρη απογραφή του πληθυσμού ή του συνόλου που σχετίζεται με την έρευνα του (Mason, 2003).

Το πιο σημαντικό στη δειγματοληπτική διαδικασία είναι ο προσδιορισμός του πληθυσμού, τον οποίο και αφορούν τα συμπεράσματα της έρευνας. Ο πληθυσμός σε μια έρευνα, ορίζεται ως το ευρύτερο σύνολο των ομοειδών περιπτώσεων, στο οποίο ενδιαφέρεται ο κάθε ερευνητής να γενικεύσει τα εμπειρικά του ευρήματα. Το κλασματικό μέρος που θα μελετήσει ο ερευνητής και με βάση το οποίο θα διατυπώσει

συμπεράσματα για αυτόν τον πληθυσμό, λέγεται δείγμα (Κυριαζή, 2005:108-109).

Ταξινομώντας το δείγμα με βάση χαρακτηριστικά όπως η ηλικία, το φύλο, η κοινωνικοοικονομική τάξη, η εθνικότητα, το επάγγελμα ή συγκεκριμένες βιοματικές εμπειρίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως κλίμακες μέτρησης του κατά πόσο το δείγμα είναι αντιπροσωπευτικό ενός ευρύτερου πληθυσμού ή συνόλου (Mason, 2003).

Η μέθοδος δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε ήταν η απλή τυχαία δειγματοληψία. Το βασικό χαρακτηριστικό της μεθόδου αυτής είναι ότι κάθε άτομο του πληθυσμού, μπορεί να επιλεγεί, είναι από τις πιο γνωστές μεθόδους για την επιλογή ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος και ειδικά αν ο πληθυσμός είναι μικρός. Φυσικά αυτό το δείγμα θα πρέπει να πλήρη τα χαρακτηριστικά της ομάδας του δείγματός μας, σύμφωνα με την έρευνα που κάνουμε (Κυριαζή, 2005:110).

Πριν την έναρξη της ερευνητικής διαδικασίας θεωρήθηκε σκόπιμο να συγκεκριμενοποιήσουμε το πληθυσμιακό δείγμα στο οποίο θα απευθυνόμασταν. Ταξινομώντας το δείγμα με βάση ένα χαρακτηριστικό την ηλικία, αλλά και να έχουν βιώσει έστω μια φορά ένα περιστατικό παιδικής κακοποίησης. Οι ερωτώμενοι έπρεπε να είναι από 18 ετών κι άνω. Τώρα μετά το τέλος της έρευνας, μπορούμε να πούμε πως το δείγμα μας κινήθηκε ηλικιακά από 20 έως 45 ετών. Το δείγμα μας αποτελείται από 15 ενήλικες.

4.4 ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στη παρούσα εργασία το εργαλείο έρευνας που χρησιμοποιείται είναι η συνέντευξη με ημί - κατευθυνόμενες ερωτήσεις και συγκεκριμένα

η ελεύθερη, μη τυποποιημένη συνέντευξη. Μπορεί και παίρνει την μορφή συζήτησης που κατευθύνεται από τον συνεντευκτή αλλά με ερωτήσεις που μεταβάλλονται, διαμορφώνονται ή προστίθενται κατά την διάρκεια της συνέντευξης (Κυριαζή, 2005:123).

Η ποιοτική συνέντευξη χωρίζονται σε κατηγορίες στις βάθος συνεντεύξεις, στις ημιδομημένες ή χαλαρά δομημένες μορφές συνέντευξης. Βασικά χαρακτηριστικά των ειδών αυτών είναι:

- Έχουν ανεπίσημο ύφος, δηλαδή μοιάζει περισσότερο με μια κουβέντα ή συζήτηση παρά με μια συνέντευξη επίσημου χαρακτήρα.

- Ο ερευνητής δεν έχει δομημένες ερωτήσεις αλλά έχει ένα συγκεκριμένο εύρος θεμάτων ή ζητημάτων που επιθυμεί να καλύψει. Επίσης έχει μια θεματική, θεματοκεντρική, βιογραφική ή αφηγηματική προσέγγιση.

- Τα δεδομένα παράγονται μέσω της διάδρασης , επειδή η πηγή των δεδομένων είτε το υποκείμενο δηλαδή ο ερωτώμενος, είτε η ίδια η διάδραση (Mason, 2003).

Πλεονέκτημα της συνέντευξης σε βάθος είναι ότι επιτρέπει μεγαλύτερο βάθος απ' ότι στην σύγκριση των άλλων μεθόδων συλλογής στοιχείων. Αντίθετα, είναι επιρρεπής στην υποκειμενικότητα και μπορεί να επηρεαστεί από τον συνεντευκτή, βασικό μειονέκτημα της μεθόδου αυτής.

Η συνέντευξη μπορεί να καλύψει τρεις στόχους. Ο πρώτος, είναι μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως το κύριο μέσο συλλογής δεδομένων που έχουν άμεση σχέση με τα αντικείμενα της έρευνας. Ο δεύτερος, χρησιμεύει για να ελεγχθούν οι υποθέσεις ή να δημιουργηθούν νέες.

Μπορεί ακόμα να γίνει ένα χρήσιμο ερμηνευτικό εργαλείο για να βοηθήσει να εντοπιστούν οι μεταβλητές και οι σχέσεις. Και τρίτον, η συνέντευξη μπορεί να συνδυαστεί με άλλες μεθόδους στη διεξαγωγή μίας έρευνας (Cohen & Lawrence, 1994:374).

Ως ένα σημαντικό μειονέκτημα είναι ότι δεν έχει μεγάλο ποσοστό δείγματος (Κυριαζή, 2005).

4.5 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Τα ερευνητικά ερωτήματα κάθε έρευνας δημιουργούνται με σκοπό να απαντηθούν από την ίδια την έρευνα και όλα τα ερευνητικά ερωτήματά της, σαν σύνολο, θα πρέπει να εκφράζουν την ουσία της ερευνητικής αναζήτησης. Για το λόγο αυτό ο ερευνητής που διεξάγει την έρευνα θα πρέπει να έχει σκεφτεί πολύ καλά ποια είναι η ουσία της έρευνας της αναζήτησής του, τόσο από οντολογική και επιστημολογική άποψη, όσο και βάση του νοητικού γρίφου που έχει θέσει προς επίλυση προκειμένου να μπορεί να διατυπώσει ερευνητικά ερωτήματα που θα έχουν ως στοιχείο τους τη λογική και συνοχή. Θα πρέπει να είχαν διατυπωμένα με σαφήνεια, να είναι νοητικά αξιόλογα και να μπορούν να ερευνηθούν, γιατί μέσω αυτών των ερευνητικών ερωτημάτων ο ερευνητής θα συνδέσει το ζητούμενο της έρευνας του με το σωστό τρόπο που αυτή πρέπει να διερευνήσει. Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι ο τρόπος με τον οποίο από τι ευρύ ερευνητικό ενδιαφέρον ο ερευνητής οδεύει προς το συγκεκριμένο επίκεντρο και έργο (Mason, 2003).

Τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας εργασίας είναι τα εξής:

1) Υπάρχουν επιπτώσεις από την παιδική κακοποίηση στην ενήλικη ζωή;

2) Ποιον εμπιστεύονται για το θέμα του προσωπικού τους βιώματος;

4.6 ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η αξιοπιστία στην ποιοτική έρευνα αφορά κατά πόσο το εργαλείο που χρησιμοποιείται στην παρούσα έρευνα δίνει συνεπή αποτελέσματα μετά από επαναλαμβανόμενη χρήση. Η αξιοπιστία είναι υποχρεωτική για να υπάρχει εγκυρότητα στην έρευνα και τα αποτελέσματά της (Κυριαζή, 2005:86).

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία, η εγκυρότητα της έρευνας επιτυγχάνεται μέσα από την διεξαγωγή αξιόπιστων συνεντεύξεων, αληθινών βιωμάτων, δεκαπέντε ατόμων σε Αθήνα και Πάτρα. Επίσης, η πιστή αποτύπωση των συνεντεύξεων αυτών, χωρίς να έχει αλλοιωθεί το περιεχόμενό τους.

4.7 ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ένα σημαντικό πρόβλημα που προκύπτει κατά την διεξαγωγή μιας ποιοτικής έρευνας είναι εκείνο της μη εγκυρότητας. Κάποιοι μελετητές για το θέμα της εγκυρότητας πιστεύουν ότι τα συμπεράσματα σχετικά με την εγκυρότητα προκύπτουν από την επιφανειακή εγκυρότητα, δηλαδή από το πόσο οι ερωτήσεις μετρούν αυτό για το οποίο δημιουργήθηκαν. Η

αιτία της έλλειψης εγκυρότητας, για κάποιους είναι μια τάση, που ορίζεται ως συστηματική ή μόνιμη τάση να γίνονται λάθη προς την ίδια κατεύθυνση, δηλαδή να υπερτονίζεται ή να υποβαθμίζεται η αληθινή αξία ενός χαρακτηριστικού (Cohen & Lawrence, 1994).

Το πρόβλημά αυτό είναι ευρέως διαδεδομένο. Η εγκυρότητα έχει σχέση με το πόσο σωστή είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων που προκύπτει από την παρούσα έρευνα (Κυριαζή, 2005:86).

4.8 ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα διεξήχθη σε Πάτρα και Αθήνα και ο χρόνος της έρευνας ήταν οι μήνες Ιούλιος έως τον Σεπτέμβριο του 2010. Ορίστηκαν τηλεφωνικά ραντεβού με τους συνεντευκτόμενους συγκεκριμένες ημέρες και ώρες.

4.9 ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η παρατήρηση, η συμμετοχική παρατήρηση, η συνέντευξη έρευνας, η έρευνα δράσης/ έρευνα συμμετοχικής δράσης, η μέθοδος focus group, ανάλυση περιεχομένου, η ιστορική - συγκριτική ανάλυση, η βιογραφική μέθοδος, η μελέτη περίπτωσης και η αρχειακή έρευνα είναι οι πιο βασικές μέθοδοι άντλησης ποιοτικού υλικού και διεξαγωγής κοινωνικής έρευνας.

Έπια διαδεδομένη μέθοδος άντλησης ποιοτικού υλικού και πληροφοριών στις κοινωνικές επιστήμες (Ιωσηφίδης, 2003).

Η συνέντευξη μπορεί να πάρει πολλές μορφές:

- Αυστηρά δομημένη
- Ημικατευθυνόμενη ή ημιδομημένη
- Μη δομημένη
- Η εστιασμένη συνέντευξη (Cohen & Lawrence, 1994)

Η καλή ποιοτική συνέντευξη απαιτεί πολύ σκληρή δουλειά και δημιουργική εργασία. Ο σχεδιασμός και η διεξαγωγή της αποτελεί ένα περίπλοκο και εξαντλητικό έργο που απαιτεί μεγάλης έκτασης σχεδιασμό μιας ημιδομημένης ή χαλαρά δομημένης μορφής συνέντευξης η οποία θα πρέπει να δίνει στον ερωτώμενο την αίσθηση της συζήτησης με κάποιο σκοπό. Όσοι ερευνητές χρησιμοποιούν αυτήν την μέθοδο συλλογής δεδομένων είναι υποχρεωμένοι να εργάζονται σκληρά πάνω στο θέμα της δομής και της ροής της (Mason, 2003).

Η συνέντευξη σε βάθος στηρίζεται στην προϋπόθεση ότι ο ερευνητής πρέπει να έχει σημαντικές ατομικές και επικοινωνιακές δυνατότητες αλλά και την ικανότητα του να αναγνωρίζει τους πολλαπλούς κινδύνους μιας έρευνας που πολλές φορές καταλήγουν σε παραποίηση των δεδομένων.

Η ημιδομημένη συνέντευξη χαρακτηρίζεται από ένα σύνολο προκαθορισμένων ερωτήσεων παρουσιάζοντας περισσότερη ευελιξία ως προς τη σειρά των ερωτήσεων, την τροποποίηση του περιεχομένου τους και την προσθαφαίρεση ερωτήσεων και θεμάτων για συζήτηση (Ιωσηφίδης, 1994).

Στην παρούσα εργασία επιλέχθηκε η μέθοδος της συνέντευξης και συγκεκριμένα η ημί -δομημένη συνέντευξη. Διότι είναι ικανή να αντιπαραθέσει τις εμπειρίες των ανθρώπων μέσα στο κοινωνικό τους πλαίσιο και ιδιαίτερα όταν προσεγγίζουμε ευαίσθητα κοινωνικά θέματα, όπως είναι το θέμα της κακοποίησης. Ακόμα, η μέθοδος της συνέντευξης έχει την ικανότητα να αναλύει σε βάθος και να εστιάζει σε αντιφάσεις. Τέλος, δεν βασίζετε σε προκαθορισμένες μέχρι τώρα μελέτες.

4.10 ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Τα δεοντολογικά ζητήματα δημιουργούνται από τα είδη των προβλημάτων που ο κάθε επιστήμονας ερευνά και από τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται έτσι ώστε τα δεδομένα να είναι αξιόπιστα και έγκυρα (Cohen και Lawrence, 1994:471).

Ένας ερευνητής πρέπει να έχει κάποιες δεξιότητες για να προβάλλει ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας, τέτοιες είναι, οι γνώσεις σε βάθος για την έρευνα του, ικανότητες δόμησης της διαδικασίας και της πορείας της συνέντευξης, να είναι ξεκάθαρος, ευγενικός, ευαίσθητος αλλά και κριτικός. Θα πρέπει να προχωρά σε ερμηνείες των απόψεων και των στάσεων των ερωτωμένων κατά την διάρκεια της συνέντευξης, τις οποίες να προσπαθεί να επιβεβαιώσει ή να διαψεύσει πριν από την ολοκλήρωσή της. Πρέπει να ενημερώνει με όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για το αντικείμενο και τους σκοπούς της έρευνας στον ερωτώμενο, εξασφαλίζοντας την συναίνεση του και να εγγυηθεί ανωνυμία και εμπιστευτικότητα καθώς και να μειώσει τις τυχόν αρνητικές συνέπειες που μπορεί να εμφανιστούν (Ιωσηφίδης, 2003).

Όταν ένας ερευνητής αρχίσει να ασχολείται με ζητήματα μεθοδολογίας, δημιουργούνται δύο τουλάχιστον ανεπιθύμητα πράγματα που μπορούν να συμβούν. Το πρώτο είναι ότι υπάρχει περίπτωση να πλήξουν, βλέποντας μια ατελείωτη λίστα από οδηγίες για τη μεθοδολογική τεχνική. Το δεύτερο είναι ότι η πρακτική διεξαγωγή καλής ποιοτικής έρευνας έχει ως αποτέλεσμα θεμελιώδεις δυσκολίες και υπάρχει πιθανότητα να πτοηθούν. Υπό μια έννοια το πρώτο πρόβλημα προκύπτει όταν μια τεχνική αντιμετωπίζεται χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι πραγματικές ενδιαφέρουσες διανοητικές και πρακτικές προσκλήσεις που ενέχει η διαδικασία της έρευνας, ενώ το δεύτερο όταν αυτές οι προκλήσεις καταλήγουν να μοιάζουν δυσβάστακτες (Mason, 2003).

Η αποτυχία της έρευνας μπορεί να κοστίζει στην κοινωνία τα πλεονεκτήματα των ανακαλύψεων της έρευνας και την ευκαιρία να βελτιωθεί η ανθρώπινη ζωή. Η προσβολή της αξιοπρέπειας, την ενόχληση, την απώλεια της πίστης στις κοινωνικές σχέσεις, την απώλεια της αυτονομίας, του αυτοκαθορισμού, μειωμένη αυτοεκτίμηση είναι το κόστος για τους συμμετέχοντες. Τα οφέλη από την άλλη πλευρά είναι ότι οι συμμετέχοντες νιώθουν ικανοποίηση για την συμβολή τους στην επιστήμη και της αυξημένης προσωπικής κατανόησης του εξεταζόμενου πεδίου έρευνας. Επίσης, οφέλη είναι οι χρήσιμες ανακαλύψεις που μπορούν να οδηγήσουν σε σημαντικές προόδους στην θεωρητική και εφαρμοσμένη γνώση. Η σύγκριση του οφέλους έναντι του πιθανού κόστους είναι υποκειμενική και δεν είναι εύκολη (Cohen και Lawrence, 1994).

Η συνειδητή συναίνεση, δηλαδή η εξασφάλιση της συναίνεσης και της συνεργασίας των ατόμων που θα βοηθήσουν σε αυτήν, είναι σημαντικό στοιχείο μιας έρευνας. Η αρχή της συνειδητής συναίνεσης

βασίζεται στο δικαίωμα της ελευθερίας και της αυτοδιάθεσης. Η συναίνεση προστατεύει και σέβεται το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης και μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνος ο συμμετέχοντας αν κάτι δεν πάει καλά. Το να είναι κανείς ελεύθερος μοιάζει σαν να ζει σε μια δημοκρατία και όταν υπάρχουν απαγορεύσεις και περιορισμοί στην ελευθερία, αυτοί πρέπει να γίνονται δικαιολογημένα και αφού υπάρχει η συναίνεση του συμμετέχοντα, ακόμα και σε ερευνητικές διαδικασίες. Ακόμα, η συνειδητή συναίνεση εμπεριέχει και την συναινετική άρνηση. Πιο αναλυτικά, το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης δίνει την ικανότητα στο υποκείμενο να έχει το δικαίωμα να αρνηθεί την συμμετοχή ή να αποσυρθεί μετά την έναρξη της έρευνας (Cohen και Lawrence, 1994:475).

Για να επιτευχθεί ο κατάλληλος σεβασμός στα άτομα που παίρνουν μέρος σε μια έρευνα πρέπει να γίνει «πλήρη πληροφόρηση», για την έρευνα και τον σκοπό της, ώστε να εξασφαλιστεί και απολύτως η συνειδητή συναίνεση. Η «ικανότητα» το ατόμου, είναι επίσης πολύ σημαντικό, δηλαδή τα άτομα να είναι υπεύθυνα και ώριμα ώστε να μπορέσουν να πάρουν λογικές αποφάσεις, εφόσον γίνεται η σχετική ενημέρωση. Επίσης, η «εθελοντική διάθεση», στηρίζεται στην αρχή της συνειδητής συναίνεσης, οι συμμετέχοντες ελεύθερα πρέπει να επιβεβαιώνουν την συμμετοχή τους, στην έρευνα και ότι αναλαμβάνουν την ευθύνη για ότι κι αν συμβεί. Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό είναι η «κατανόηση», ότι με λίγα λόγια, οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται πλήρως τη φύση του ερευνητικού προγράμματος, ακόμη και όταν οι διαδικασίες είναι σύνθετες και περικλείουν κινδύνους (Cohen και Lawrence, 1994:475-477).

Γι' αυτό και στη παρούσα έρευνα, τα δεκαπέντε άτομα που πήραν μέρος, είχαν ενημερωθεί πλήρως για τον σκοπό της συνέντευξης αυτής, καθώς, και ότι δεν θα ήταν υποχρεωμένοι πέρα από την περιγραφή των παιδικών βιωμάτων τους, να δώσουν, προσωπικά δεδομένα όπως ονοματεπώνυμο, ηλικία κτλ . Ακόμα, οι συνεντεύξεις θα διατυπωθούν αναλλοίωτες μέσα στην παρούσα πτυχιακή εργασία. Τέλος, τα άτομα που ερωτήθηκαν, αντιμετωπίστηκαν με επαγγελματισμό, ευαισθησία, ευγένεια, χωρίς επίκριση και τηρώντας πάντα το απόρρητο και γενικότερα τους κανόνες δεοντολογίας της κοινωνικής εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της έρευνας, τα οποία κατηγοριοποιούνται με βάση τις μορφές της παιδικής κακοποίησης, τις επιπτώσεις της παιδικής κακοποίησης στην ενήλικη ζωή, την τωρινή συναισθηματική κατάσταση των θυμάτων, ποιον εμπιστεύτηκαν για το θέμα της παιδικής κακοποίησης, το φύλο και τον βαθμό συγγένειας των θυτών με τα θύματα.

5.1 ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

5.1.1 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ - ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Μέσα από τις συνεντεύξεις προέκυψε ότι πολλοί ερωτηθέντες είχαν δεχτεί είτε συναισθηματική, είτε ψυχολογική κακοποίηση στην παιδική τους ηλικία. Αναλυτικότερα, οι δώδεκα(12) από τους δεκαπέντε (15), αναφέρουν ότι έχουν νιώσει στην παιδική τους ηλικία να μην αγγίζουν ή να μην ενδιαφέρονται γι' αυτούς, λέγοντάς τους υποτιμητικά σχόλια ή προσβλητικά σχόλια.

Όπως αναφέρει η τάδε ερωτώμενη:

« Κάθε μέρα, ο πατέρας μου με μείωνε και με έκανε να νιώθω σκουπίδι... Με φώναζε από μικρή «άχρηστη», «τεμπέλα» και θυμάμαι αν έβλεπε κακούς βαθμούς, μου έλεγε ότι καλά είχε καταλάβει ότι είμαι άχρηστη.»

Ένα άλλο παράδειγμα:

«Η μητέρα μου, μ' έκανε να νιώθω άσχημα. Συχνά με φώναζε «τεμπέλα», «μούχλα», όταν ήμουν μικρή γιατί δεν είχα όρεξη να την βοηθάω στις δουλειές του σπιτιού, όταν ήμουν 12 – 14 ετών και με σύγκρινε με τ' αδέρφια του. Δηλαδή ότι ο αδερφός μου ήταν πιο γρήγορος, πιο νευρικός. Η αδερφή μου ήταν πιο έξυπνη, λιγνή και τσαχπίνα, ενώ εγώ ήμουν πιο αργή και βαριά».

Επίσης, άσχημο γεγονός χαρακτηρίζουν και τους τσακωμούς των γονιών τους αλλά και η χρήση βίας του πατέρα προς την μητέρα, στα οποία ήταν μάρτυρες αυτών. Δύο(2) από τα δεκαπέντε(15) άτομα ανέφεραν ως τραυματική εμπειρία τον χωρισμό τους.

Παράδειγμα,

«Όταν ο πατέρας μου, χτυπούσε και βλαστημούσε την μητέρα μου. Μπροστά στα μάτια μας και φοβόμασταν, συνέβαινε ίσως και μία φορά την εβδομάδα ή ανά δεύτερη εβδομάδα, δεν θυμάμαι καλά. Γινότανε χαμός στην γειτονιά και είχε έρθει πολλές φορές η αστυνομία και μας έπαιρναν και μιλούσαν στον πατέρα μου».

«Ναι, ένιωθα πολύ άσχημα όταν ο πατέρας μου και η μητέρα μου τσακωνόταν και φώναζαν ο ένας στον άλλον για διάφορους λόγους. Ειδικά την ώρα του φαγητού ο ένας κατηγορούσε τον άλλον σχεδόν κάθε μέρα.. Τελικά κατέληξαν σε διαζύγιο αλλά οι φωνές και οι τσακωμοί είναι κάτι που πάντα θα θυμάμαι».

5.1.2 ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Η σωματική κακοποίηση έχει ενδιαφέρον, αφού σύμφωνα με την έρευνα, οι δεκατέσσερις(14) από τους δέκα-πέντε(15) ερωτηθέντες έχουν φάει έστω και ένα χαστούκι από ενήλικα. Πιο συγκεκριμένα επτά(7) άτομα έχουν φάει απλώς ένα χαστούκι το οποίο όμως ήταν αρκετό για να νιώσουν άσχημα συναισθήματα.

Για παράδειγμα,

« Η μητέρα μου, με έχει χαστουκίσει όταν ήμουν 10 ετών γιατί της μίλησα απότομα. Δεν το περίμενα μιας και δεν είχε ξαναγίνει ποτέ στο παρελθόν. Ένιωσα πάρα πολύ άσχημα εκείνη την ώρα, αλλά μετά μου βγήκε πάρα πολύ θυμός ».

« Δεν μ' έχουν χτυπήσει πολλές φορές, αυτή είναι η αλήθεια. Αλλά όταν με χτυπούσαν έκλαιγα, όχι από πόνο, γιατί πληγωνόμουν ξέρεις τώρα, νιώθεις ότι δεν σε καταλαβαίνουν και το κλάμα είναι ένα είδος παραπόνου. Έτσι πιστεύω εγώ».

Τα υπόλοιπα επτά(7) άτομα, τα οποία οι γονείς τους, τα χτυπούσαν καθημερινά με διάφορα αντικείμενα όπως, είναι η ζώνη ή βέργα αλλά και δαγκωματιές.

Για παράδειγμα,

« Κάθε μέρα. Σαν παιδί με χτυπούσαν συχνά. Με χτυπούσαν με οτιδήποτε αντικείμενο και με οποιοδήποτε τρόπο. Ένιωθα πληγωμένη και κυρίως, φόβο. Δεν μπορούσα ούτε να μιλήσω».

«Αν ήταν ένα μόνο χαστούκι θα ήταν καλά... Αλλά ο πατέρας μου, με χτυπούσε με αντικείμενα ή χωρίς, πολλές φορές μου είχε αφήσει σημάδια ».

« Ήμουν 11 ετών, καλοκαίρι και θα πήγαινα διακοπές. Ήθελα, να χαιρετήσω τους φίλους μου κι έτσι έφυγα κρυφά από το μαγαζί και πήγα να τους βρω στην πλατεία. Η μάνα μου μ' έψαχνε κι όταν με είδε να γυρνάω ήρθε τρέχοντας κατά πάνω μου και για να μην φάω ξύλο, κάλυψα το πρόσωπό μου με τα χέρια μου κι εκείνη με δάγκωσε στο χέρι , μου άφησε σημάδι ».

Ένας(1) από τους ερωτηθέντες παραδέχτηκε πως έχει υποστεί σωματική κακοποίηση μέσα από το ίδρυμα στο οποίο μεγάλωσε.

Για παράδειγμα,

« Στο ίδρυμα, μας χτυπούσαν, οι γυναίκες που δούλευαν εκεί μέσα και η υπεύθυνη μας γνώριζε και δεν έκανε τίποτα. Μια φορά το είχα πει στη θεία μου, η οποία ήρθε στο ίδρυμα να μάθει αλλά η διευθύντρια δεν παραδέχτηκε τίποτα από αυτά».

5.1.3 ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ.

Τα ευρήματα, δείχνουν ότι επτά(7) από τους δέκα-πέντε(15), έχουν υποστεί παραμέληση. Παραμέληση η οποία δεν αφορά τις βασικές ανάγκες τους, κατά την παιδική τους ηλικία αλλά η παραμέληση σε ότι αφορά την αγάπη, την κατανόηση, την προσοχή και την επιβράβευση.

Για παράδειγμα ,

« Ναι, το βίωνα αυτό από την οικογένειά μου. Αισθανόμουν παραμέληση συναισθηματική. Είχα φαί αλλά δεν είχα αγάπη ».

« Έτσι από μικρή δεν μπορούσα να ζήσω όπως τ' άλλα παιδιά. Πάντα υποστήριζαν τον αδερφό μου και μου έλεγαν ότι έπρεπε να τον σέβομαι. Με αμφισβητούσαν για τις ικανότητές μου, δεν πίστευαν σε εμένα. Μπορώ να πω, πως με παραμελούσαν τις ανάγκες μου για διασκέδαση».

«Προσπαθούσα να κάνω πράγματα, δηλαδή να πηγαίνω καλά στο σχολείο σε αντίθεση με τ' αδέρφια μου.. Και δεν άκουγα ένα μπράβο, με πλήγωνε και με πείσμωνε. Ένιωθα να με προδίδουν οι γονείς μου..».

Ενώ οι οχτώ(8) από τους δεκαπέντε(15) δεν ένιωσαν παραμέληση.

Για παράδειγμα,

«Όχι δεν ένιωσα ποτέ κάτι τέτοιο».

«Δεν με παραμελούσαν, όλα τα είχα και μπαλέτο με πήγαιναν, ότι ήθελα δεν έχω παράπονο σε αυτό».

5.1.4 ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Σε ότι αφορά την σεξουαλική κακοποίηση αναφέρθηκαν ότι πέντε(5) από τους δεκαπέντε(15) είχαν νιώσει άσχημα μέσα από λόγια ή πράξεις που εμπειρείχαν σεξουαλικό περιεχόμενο κατά την παιδική τους ηλικία. Πιο αναλυτικά ένα άτομο(1) είχε δει πορνογραφικό υλικό.

Για παράδειγμα,

« Μια φορά ήμουν 11, 12, 13 ετών, οι γονείς μου ήταν μέσα στο σαλόνι με κάτι φίλους τους κι έβλεπαν πορνό. Μπήκα χωρίς να χτυπήσω, είδα κάτι σκηνές αλλά το έκλεισαν αμέσως..».

Επίσης, τέσσερα(4) άτομα είχαν δεχτεί σεξουαλικές προτάσεις, όπου στις δύο(2) περιπτώσεις συνοδευόταν με άγγιγμα.

Για παράδειγμα ,

«Ήμουν 11 ετών και με είχε στείλει ο πατέρας μου, να πάω κάτι πράγματα σ' έναν φίλο του. Όταν αυτός, άνοιξε ένα συρτάρι και έβγαλε κάτι προφυλακτικά και τα έδειχνε και μου έκανε πρόταση να ξαπλώσω και μου είπε να το κάνουμε και τότε εγώ έτρεξα και το είπα στην μητέρα μου...».

«Ένας γείτονας που είχαμε, πολλές φορές έκανε αστεία που εμπεριείχαν σεξουαλικό περιεχόμενο. Στην αρχή δεν τα πολύ καταλάβαινα μεγαλώνοντας όμως τα συνέχισε ακόμη πιο έντονα και πολλές φορές τα έλεγε μόνο σε εμένα για να γελάσουμε όπως έλεγε και συμβούλευε να μην το πω στους γονείς μου γιατί δεν θα τα καταλάβαιναν».

« Ένας φίλος του πατέρα μου, που ερχόταν σπίτι με κοιτούσε συνέχεια και στην ηλικία των 12 ήρθε στο δωμάτιο μου και μου είπε ότι θα ήθελε πολύ να πηγαίναμε μία βόλτα μαζί και μετά να μου δείξει κάτι παιχνίδια που είχε σπίτι του».

Τέλος, οι υπόλοιποι δέκα(10), δεν είχαν βιώσει κάτι παρόμοιο στην παιδική ηλικία.

Για παράδειγμα,

«Στην παιδική μου ηλικία, όχι ποτέ....»

«Όχι, δεν μου έχει συμβεί κάτι τέτοιο».

5.2 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΝΗΛΙΚΗ ΖΩΗ

5.2.1 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΝΗΛΙΚΗ ΖΩΗ

Με βάση τις συνεντεύξεις προκύπτει ότι και τα δεκαπέντε (15) άτομα η κακοποίηση είχε ψυχολογικές επιπτώσεις που αυτές είναι η χαμηλή αυτοεκτίμηση, η αίσθηση ότι δεν αξίζουν τίποτα, η ανασφάλεια, η απομόνωση, η άρνηση της συναισθηματικής ανταπόκρισης και παραμέληση της σωματικής υγείας και της μόρφωσης και τέλος η λανθάνουσα κοινωνικοποίηση. Οι ψυχολογικές αυτές επιπτώσεις είναι έντονες και επηρεάζουν τα άτομα σε όλες τις διαπροσωπικές τους σχέσεις και γενικότερα στην καθημερινότητά τους.

Για παράδειγμα ,

«Τότε ναι, ένιωσα παραμελημένη. Μου δημιουργήθηκαν έντονα συναισθήματα φόβου εγκατάλειψης και χαμηλή αυτοεκτίμηση».

«Αισθανόμουν παραμέληση συναισθηματική. Είχα φαί αλλά δεν είχα αγάπη. Το ίδιο βίωνα και με τις παρέες μου στο σχολείο. Με απομόνωνε και αισθανόμουν πολύ πόνο και θυμό. Αυτό με επηρέασε στη ζωή μου γιατί δεν ανοίγομαι εύκολα και δεν εμπιστεύομαι τον άλλον. Πάντα κρατάω ένα μέτρο ασφαλείας μέχρι να βεβαιωθώ ότι δεν θα πληγωθώ.»

«Αισθάνομαι πολύ καχύποπτη με τους ανθρώπους, έχω αρκετές ανασφάλειες και δεν θέλω να μένω μόνη. Δε μου αρέσει η μοναξιά και θέλω πάντα να έχω ανθρώπους γύρω μου να με υποστηρίζουν.»

«Έχω χαμηλή αυτοπεποίθηση. Κάνω φίλους και σχέσεις με λάθος άτομα που με χρησιμοποιούν αλλά δεν μπορώ να φύγω μακριά τους μιας γιατί νιώθω ότι δεν μπορώ να κάνω άλλους. Αισθάνομαι άσχημα και δεν μπορώ να κάνω κάτι.»

5.2.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ - ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Η έρευνα μας έδειξε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων, οι έξι(6) από αυτούς, απάντησαν ως βασική επίπτωση της παιδικής τους ηλικίας στην ενήλικη ζωή, την επιλογή τους να απομονώνονται, όταν βρίσκονται μαζί με άλλους ανθρώπους, δεν είναι ιδιαίτερα κοινωνικοί. Επίσης, απάντησαν ότι είναι επιφυλακτική στη δημιουργία είτε φιλικών, είτε προσωπικών σχέσεων και γενικά τους διακρίνει ένα αίσθημα καχυποψίας.

Τέλος, παραδέχονται πως έχουν μειωμένη ικανότητα στην δημιουργία στενών σχέσεων.

Για παράδειγμα,

« Με επηρέασε αυτή η συμπεριφορά από οτιδήποτε άλλο. Πρέπει να πω, ότι με ωρίμασε, με έκανε πιο δυνατή, ήθελα να γίνω ανεξάρτητη να μην έχω την ανάγκη κανενός. Έγινα καχύποπτη με τους άλλους, δεν εμπιστεύομαι εύκολα, έχω λίγους και καλούς φίλους που ξέρουν τα προσωπικά μου...».

«Δεν κάνω εύκολα φίλου και όταν είμαι με παρέα, απομονώνομαι ή συμπεριφέρομαι αρκετά φιλικά με αποτέλεσμα να τους δίνω λάθος εντύπωση».

«Με επηρέασε στα πάντα, δεν έχω φίλους και πλέον δεν μπορώ να κάνω νέους φίλους».

«Με έχει επηρεάσει, δεν είμαι κοινωνική ενώ θέλω και απομονώνομαι. Ντρέπομαι να μιλάω με αγόρια.. Δεν έχω κάνει ποτέ σχέση με αγόρι..».

Μέσα από την έρευνα, φανερώνεται ότι ένας(1) από τους δεκαπέντε(15), έχει επηρεαστεί η επαγγελματική πορεία, αφού δε μπορεί να πάρει αποφάσεις σημαντικές.

Για παράδειγμα,

«Ειδικά σε επαγγελματικό επίπεδο δεν μπορούσα να πάρω αποφάσεις, να ρισκάρω, δεν ένιωθα σίγουρη για τον εαυτό μου και φοβόμουν πως αν δεν τα καταφέρω θα ένιωθα ότι είχε δίκιο, που του έλεγε όλα αυτά».

Τέλος, τρεις(3) από τις απαντήσεις που δόθηκαν, βρέθηκε ότι λόγω της σωματικής κακοποίησης που βίωσαν όταν ήταν παιδιά, ανέπτυξαν επιθετική συμπεριφορά.

Για παράδειγμα,

« Νευριάζω εύκολα κι έχω έντονα ξεσπάσματα.. Απότομα.. Έχω σηκώσει χέρι σε μία συμμαθήτριά μου και σ' ένα πρώην αγόρι μου. Φυσικά είχε σηκώσει εκείνος πρώτος...».

«Με έμαθε να μπορώ να ανταποδώσω τη βία όταν χρειάζεται».

5.2.3 ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Απ' όλα τα ερωτηματολόγια σε δύο (2) παρατηρήθηκαν διατροφικές διαταραχές και πιο συγκεκριμένα βουλιμία. Δηλαδή λόγο της κακοποίησης τα άτομα αυτά περιγράφουν πως δεν αγαπούν τον εαυτό

τους και νιώθουν άσχημα με την εικόνα τους που πολύ θα θέλανε να αλλάξει.

Για παράδειγμα,

«Έγινα καχύποπτη με τους άλλους, δεν εμπιστεύομαι εύκολα, έχω λίγους και καλούς φίλους που ξέρουν τα προσωπικά μου... Μέχρι τα 21 μου είχα χαμηλή αυτοπεποίθηση, δεν αγαπούσα τον εαυτό μου, το σώμα μου και είχα πολλές διακυμάνσεις στο σωματικό μου βάρος. Έκρινα πολύ άσχημα τον εαυτό μου. Αυτό τραυματιζόμουν, γιατί θεωρούσα ότι εγώ έφταιγα που ήμουν έτσι και είχα και σκέψεις αυτοκτονίας. Τραγικό έτσι; Για ένα κορίτσι..... Δεν πήγαινα για μπάνιο στη θάλασσα, αν κάτι που άκουγα στην παρέα μου, δεν μου άρεσε ή δεν συμφωνούσα, δεν το έλεγα αντιθέτως συμφωνούσα, γιατί πίστευα ότι θα έλεγα βλακεία!!»

«Με επηρέασε στα πάντα, δεν έχω φίλους και πλέον δεν μπορώ να κάνω νέους φίλους. Έχω παραπάνω κιλά και φοβάμαι ότι δεν θα με θέλουν.[...] Είχα πάει σε ψυχολόγο, για να με βοηθήσει για το θέμα της υιοθεσίας μου. Πήγα λίγες φορές. Ε! Εντάξει! Κάτι έκανε, αλλά δεν με βοήθησε ν' αδυνατίσω.»

5.3 Η ΤΩΡΙΝΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Στην 8η ερώτηση «Πως αισθάνεσαι σήμερα;» οι απαντήσεις που δόθηκαν είναι ότι οι επτά(7) από τους δεκαπέντε(15) παραδέχτηκαν πως πλέον τα έχουν βρει με τον εαυτό τους, το έχουν ξεπεράσει και νιώθουν μια χαρά.

Για παράδειγμα,

«Μια χαρά. Δεν κρατάω κακίες άλλωστε ότι έκαναν οι γονείς μου το έκαναν για καλό μας».

«Αισθάνομαι δυνατή και έχω πλέον κάνει πέρα ανθρώπους που μου κάνουν κακό κι έχω καλούς φίλους και περνάω καλά».

Ακόμα, τέσσερεις(4) ανέφεραν ότι νιώθουν οργή και θυμό για τους γονείς τους αλλά και μέχρι τώρα νιώθουν αδικημένοι.

Για παράδειγμα,

«Αισθάνομαι αδικημένη από την συμπεριφορά της μητέρας μου, περισσότερο».

« Τα συναισθήματα μου, κυρίως είναι φόβος, ανασφάλεια και θυμό. Ανάλογα την περίοδο ένα από τα τρία γινόταν εντονότερο και επηρέαζε την ζωή μου σε όλους τους τομείς ».

« Αισθάνομαι οργή για τον πατέρα μου και νευριάζω πολύ εύκολα. Δεν ικανοποιούμαι με τίποτα ».

« Θυμό! Θέλω να τους χτυπήσω! ».

Ενώ άλλοι τρεις(3) από τους δεκαπέντε (15) χρησιμοποιούν μηχανισμούς άμυνας όπως είναι η άρνηση και η απάθεια.

Για παράδειγμα,

« Αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει καθόλου στο μυαλό μου γενικότερα σαν να τα βλέπω με απάθεια. Παλιότερα ένιωθα άσχημα αλλά τώρα πια καθόλου ».

«Πως να αισθανθώ; Άλλωστε είμαι μεγάλος πια! Δεν με πειράζει τίποτα, Να η μάνα μου, ήρθε μετά από τόσα χρόνια να με δει και της είπα να μην ξαναέρθει να με βρει. Απλώς, δεν θέλουν να την βλέπω. Τώρα θυμήθηκε ότι έχει παιδί; Εγώ τώρα μπορώ και χωρίς αυτή ».

5.4 ΠΟΙΟΝ ΕΜΠΙΣΤΕΥΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Μέσα από τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήσαμε προέκυψε ότι από τα δεκαπέντε (15) άτομα τα έξι (6) δεν μίλησαν ούτε ανέφεραν ποτέ σε κανέναν το περιστατικό της κακοποίησης και όλες τις άσχημες εμπειρίες προσπάθησαν να τις αντιμετωπίσουν μόνοι τους.

Για παράδειγμα ,

«Έκλαιγα. Δεν μπορούσα να πω τίποτα σε κανέναν γιατί ντροπέρομαι.. τι να πω; Ότι ο πατέρας μου με χτυπάει; Ντροπή! Απλώς, άκουγα ότι μου έλεγε και προσπαθούσα να μην τον προκαλώ.»

«Όχι δεν έχω πάει ποτέ και πιστεύω πως πρέπει να είσαι πολύ αδύναμος για να πας σε ειδικό. Αν είσαι ισχυρός το ξεπερνάς μόνος σου.»

Ενώ μόνο δύο (2) από τα 15 άτομα εμπιστεύτηκαν και συμβουλευτήκαν οικογενειακά πρόσωπα όπως την μητέρα ή την αδελφή για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση αυτή.

Παράδειγμα ,

«Στην μάνα μου, όπως σας είπα. Δεν εμπιστεύομαι φίλους και τέτοια, ποτέ δεν είχα. Άλλωστε οι μοναδικοί που νοιάζονται πραγματικά για εσένα είναι οι γονείς σου, έτσι δεν είναι. Οι φίλοι θα σε προδώσουν..»

«Γενικότερα τα ανέφερα στους γονείς μου οι οποίοι με συμβούλευαν για το τι πρέπει να κάνω. Αυτά τα οποία δεν μπορούσα να τους πω όπως θέματα που αφορούσαν τους ίδιους και όχι τρίτα άτομα προσπαθούσα να τα διαχειριστώ μόνη μου».

Μεγαλύτερο ποσοστό δηλαδή τέσσερα (4) από τα δεκαπέντε άτομα (15) διηγήθηκαν την άσχημη αυτή εμπειρία που βίωσαν στην παιδική τους ηλικία σε φίλους.

Για παράδειγμα,

«Σε ειδικό όχι. Αν και μια φίλη μου, με είχε συμβουλεύσει να πάω αλλά όχι. Μόνο σε αυτή την φίλη μου είχα μιλήσει. Αχ! Ένιωθα τόσο ντροπή... Με βοηθούσε γιατί είχα κάπου να τα πω, να τα βγάλω, να ξελαφρώσω.. Αυτό δεν έβρισκα λύσεις αλλά ανακουφίζομαι».

«Στο λύκειο όταν πήγα μίλησα με κάποιες φίλες μου, ποτέ σε ειδικό. Δεν με βοήθησε, αλλά με ανακούφιζε εκείνη την στιγμή αλλά ουσιαστικά όχι. Μεγαλώνοντας ήθελα να πάω σε έναν ειδικό αλλά δεν μπορούσα να το ζητήσω».

Τέλος μόνο ένας (1) από τους δεκαπέντε (15) ερωτηθέντες επισκέφτηκε κάποιον ειδικό προκειμένου να βοηθηθεί και αντιμετωπίσει αυτή την άσχημη εμπειρία της παιδικής του ηλικίας.

Παράδειγμα,

«Είχα πάει σε ψυχολόγο, για να με βοηθήσει για το θέμα της υιοθεσίας μου. Πήγα λίγες φορές.[...]»

Ενώ τέσσερις (4) θα ήθελαν πολύ να έχουν πάει ή να πάνε αλλά για λόγους ντροπής ,άγνοιας ανασφάλειας ή φόβου ότι θα ξαναβγούν στην επιφάνεια όλα εκείνα τα άσχημα συναισθήματα δεν το έχουν κάνει μέχρι τώρα.

Για παράδειγμα,

«Όχι δεν έτυχε ποτέ αλλά θα ήθελα πολύ.»

«Όχι σε ειδικό, ούτε σε κάποιον άλλον. Με δυσκολία. Δεν ήταν ότι καλύτερο. Ίσως άμα είχα κάποια βοήθεια από έναν ειδικό, να ήταν καλύτερα.»

5.5 ΤΟ ΦΥΛΟ ΚΑΙ Ο ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΘΥΤΩΝ ΜΕ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ.

Από τους ερωτηθέντες και πιο συγκεκριμένα δεκατρία (13) από τα δεκαπέντε (15) άτομα και από τις συνεντεύξεις τους προκύπτει πως ο θύτης ήταν άντρας. Είτε σε πολλές περιπτώσεις ο γονιός, είτε ο θείος είτε φίλος ενώ δεν διαχωρίζονται οι μορφές κακοποίησης ανάλογα με το φύλλο.

Για παράδειγμα,

«Αν ήταν ένα μόνο χαστούκι θα ήταν καλά... Αλλά ο πατέρας μου με χτυπούσε, με αντικείμενα ή χωρίς, πολλές φορές μου είχε αφήσει σημάδια. Να φανταστείς μέχρι και τα 20 μου συνέχιζε μέχρι που τον χαστούκισα κι εγώ και του απαγόρευσα να με χτυπήσει ξανά.. Ένιωθα περίεργα, ήμουν γεμάτη θυμό, οργή αλλά και στεναχωριόμουν που δεν μ' αγαπούσε. Είχα σκεφτεί να φύγω από το σπίτι ή και να αυτοκτονήσω. Περισσότερο ήταν απογοήτευση.»

«Ναι, ο πατέρας μου με χτυπούσε όταν ήμουν μικρή για διάφορους λόγους. Κυρίως, όταν έπεφτε να κοιμηθεί ήθελε να υπάρχει ησυχία και με το παραμικρό σηκωνόταν από το κρεβάτι και με χτυπούσε. Ήταν πολύ άσχημα γιατί φοβόμουν μέχρι και να μιλήσω για να μην τον νευριάσω και με χτυπήσει.»

Από όλες τις συνεντεύξεις σε τέσσερις (4) η κακοποίηση προήλθε από γυναίκα και πιο συγκεκριμένα σε τρεις (3) ήταν η μητέρα μαζί με τον πατέρα σε μία(1) μόνο η μητέρα ενώ σε μία (1) η γιαγιά.

Για παράδειγμα,

(η μητέρα)

«Απλώς, η μητέρα μου , δάγκωνε. [...]Η μάνα μου μ' έψαχνε κι όταν με είδε να γυρνάω ήρθε τρέχοντας κατά πάνω μου και για να μην φάω

ξύλο, καλύψω το πρόσωπο μου με τα χέρια μου κι εκείνη με δάγκωσε στο χέρι, μου άφησε και σημάδι. Δεν το έκανε μόνο σε εμένα αλλά και στ' αδέρφια μου. Τον αδερφό μου μια φορά τον είχαν δέσει σε μια κολώνα και η μητέρα μου είχε πάει και τον δάγκωνε, ακόμα χειρότερα!»

(η γιαγιά)

«Ντροπή ένιωθα. Δεν με χτυπούσαν συχνά, άλλωστε νιώθαμε φόβο για τον πατέρα μας οπότε δεν σκεφτόμασταν να κάνουμε αταξίες. Θυμάμαι η γιαγιά μου, με χτυπούσε με την παντόφλα της, είχε αδυναμία στον αδερφό μου. Την μίσησα την γιαγιά μου, ποτέ δεν την αγάπησα.»

(και οι δύο γονείς)

«Κάθε μέρα. Σαν παιδί με χτυπούσαν συχνά. Με χτυπούσαν με οτιδήποτε αντικείμενο και με οποιοδήποτε τρόπο. Ένιωθα πληγωμένη και κυρίως φόβο. Δεν μπορούσα ούτε να μιλήσω.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ– ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Μέσα από την καταγραφή και παρουσίαση των στοιχείων της συγκεκριμένης έρευνας προέκυψαν κάποια σημεία άξια αναφοράς, τα οποία θα θέλαμε να τονίσουμε και να παραθέσουμε ως προσωπικά μας συμπεράσματα. Θεωρούμε ότι δεν πρέπει να ανακυκλώσουμε την ήδη καταγεγραμμένη ανάλυση της έρευνας μας αλλά να συγκεκριμενοποιήσουμε τα συμπεράσματα μας σε συνδυασμό με τους αρχικούς σκοπούς και στόχους που είχαμε θέσει παρακάτω παρατίθενται.

6.1 ΒΙΩΜΑΤΑ ΜΟΡΦΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Με βάση την έρευνα, προκύπτει ότι όλοι οι ερωτώμενοι έχουν βιώσει ένα είδος κακοποίησης κατά την παιδική τους ηλικία. Είτε αυτή ήταν ψυχολογική - συναισθηματική, είτε ήταν σωματική, είτε ήταν σεξουαλική κακοποίηση. Πολλές φορές σαν παιδιά βίωσαν συγχρόνως παραπάνω από ένας είδος κακοποίησης.

6.1.1 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ - ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ.

Τα ευρήματα μας αποκαλύπτουν ότι πολλοί ήταν οι γονείς οι οποίοι τραυμάτιζαν ψυχικά το παιδί, υποτιμώντας τα λεκτικά, προκαλώντας τους ντροπή. Οι γονείς είχαν μεγάλες απαιτήσεις από τα παιδιά τους, για τις σχολικές τους επιδόσεις. Συχνά τα πίεζαν, τα έκαναν να νιώθουν ανάξια και οι ίδιοι αμφισβητούσαν τις ικανότητές τους. Στην πλειοψηφία των

περιπτώσεων, αναφέρουν ότι οι κηδεμόνες έκριναν τις ικανότητες τους, δεν έδειχναν εμπιστοσύνη στις δυνάμεις των παιδιών τους και συνήθως, τα συγκρίνανε με άλλα παιδιά τα οποία θεωρούσαν καλύτερα από τα ίδια τους τα παιδιά αλλά και η έλλειψη αγάπης, στοργής ήταν από τα πράγματα που τα πλήγωνε και που αναζητούσαν. Επίσης, και η «οκνηρότητα» ήταν κάτι που καταδίκασαν οι γονείς στα παιδιά τους. Δηλαδή αν κάποιο παιδί αρνιόταν να βοηθήσει στις δουλειές του σπιτιού, τότε αντιμετώπιζε την ταπείνωση και τα καθόλου καλά σχόλια από τους γονείς. Τέλος, τραύμα στην ψυχολογική κατάσταση του παιδιού ήταν και υποτίμηση που δεχόταν, αφού υποχρεωνόταν από τον πατέρα του να διακονεύει αλλά και ο χωρισμός τω γονέων πλήγωσε κάποιους από του ενήλικες όταν ήταν παιδιά. Κι αυτά φαίνονται μέσα από τις συνεντεύξεις:

«Η μητέρα μου, μ' έκανε να νιώθω άσχημα. Συχνά με φώναζε «τεμπέλα», «μούχλα», όταν ήμουν μικρή γιατί δεν είχα όρεξη να την βοηθάω στις δουλειές του σπιτιού, όταν ήμουν 12- 14 χρονών και με σύγκρινε με τ' αδέρφια μου ».

«Κάθε μέρα , ακόμα και τώρα , ο πατέρας μου με μειώνει και με κάνει να νιώθω σκουπίδι.. Με φώναζε από μικρή «άχρηστη», «τεμπέλα» και θυμάμαι αν έβλεπε κακούς βαθμούς, μου έλεγε ότι καλά είχε καταλάβει ότι είμαι άχρηστη».

«Βασικά με έκανε να νιώθω άσχημα ο πατέρας μου γιατί έπρεπε σε όλα να είμαι «ΤΕΛΕΙΟΣ» . Όταν οι βαθμοί μου στο σχολείο δεν ήταν αυτοί που ήθελε μου μιλούσε άσχημα, υποτιμητικά και με χτυπούσε. Γενικότερα με πίεζε πολύ να είμαι το παιδί που είχε στο μυαλό του».

«Δεν ένιωθα ότι με υπολογίζουν, μικρή με φώναζαν και μου έλεγαν ότι είμαι άχρηστη. Ξέρεις πολλές φορές μου είχαν πει και συνεχίζουν, πως

άμα πάθουν κάτι θα φταίω εγώ. Έτσι από μικρή δεν μπορούσα να ζήσω όπως όλα τ' άλλα παιδιά. Πάντα υποστήριζαν τον αδερφό μου και μου έλεγαν ότι έπρεπε να τον σέβομαι».

«Ένιωθα ότι δεν άξιζα όταν μ' έβαζε να ζητιανεύω ο πατέρας μου, κάθε φορά που του επέτρεπαν να με παίρνει. Ήταν πολύ άσχημα, ντρεπόμουν».

Τα στοιχεία που προέκυψαν από την ανάλυση των αποτελεσμάτων συμφωνούν με τις βιβλιογραφικές απόψεις σχετικά με το ζήτημα αυτό. Ο όρος ψυχολογική κακομεταχείριση συμπεριλαμβάνει πράξεις ή παραλείψεις, που θεωρούνται δυνητικά ψυχολογικά επιβλαβείς, εκφράζοντας στα παιδιά ότι είναι άχρηστα, γεμάτα ελαττώματα, μη αγαπητά, ανεπιθύμητα ή πως αξίζουν μόνο όταν ανταποκρίνονται στις ανάγκες των άλλων. Συνολικά έξι μορφές ψυχολογικής κακομεταχείρισης έχουν περιγραφεί, αν και οι περισσότερες περιλαμβάνουν μίξεις των παρακάτω: περιφρόνηση, εκφοβισμός, απομόνωση, εκμετάλλευση ή διαφθορά, άρνηση συναισθηματικής ανταπόκρισης και παραμέληση της σωματικής υγείας και της μόρφωσης.

Η συναισθηματική και ψυχολογική κακοποίηση περιλαμβάνει, τόσο μεμονωμένα περιστατικά, όσο και ένα σταθερό μοτίβο ανικανότητας από την πλευρά του γονέα ή φροντιστή να παράσχει ένα κατάλληλο και υποστηρικτικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και ευημερία του παιδιού, όπου ο γονέας είναι σε θέση να κάνει κάτι τέτοιο σε έναν ή περισσότερους από τους

παρακάτω τομείς:

- . στην υγεία
- . στην εκπαίδευση
- . στη συναισθηματική ανάπτυξη

- . στη διατροφή
- . σε ένα ασφαλές καταφύγιο και συνθήκες διαβίωσης.

Οι γονείς των παραμελημένων παιδιών δεν είναι αναγκαστικά φτωχοί. Μπορεί επίσης να είναι εύποροι. (Γιωτάκος, 2006).

Τέλος , οι μορφές της ψυχολογικής κακοποίησης είναι η απόρριψη, η τρομοκράτηση, η υποβίβαση, η απομόνωση, η λανθάνουσα κοινωνικοποίηση (περιβάλλον διαφθοράς), στέρηση συναισθηματικής ανταπόκρισης, εκμετάλλευση και ισχυρός περιορισμός. (Ψωμά, 1999).

6.1.2 ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα μας, είναι πολύ ενδιαφέρον. Πολλά ήταν τα άτομα που ως παιδιά είχαν φάει απλώς ένα χαστούκι, αυτό ήταν αρκετό για να νιώσουν συναισθήματα ντροπής και φόβου. Χαστούκι, το οποίο θεωρούν και οι ίδιοι ότι θα μπορούσε να λυθεί με συζήτηση και κατανόηση από την πλευρά των γονέων. Σύμφωνα με τα παρακάτω παραδείγματα:

«Δεν μ' έχουν χτυπήσει πολλές φορές, αυτή είναι η αλήθεια. Αλλά όταν με χτυπούσαν έκλαιγα, όχι από πόνο, γιατί πληγωνόμουν ξέρεις τώρα, νιώθεις ότι δεν σε καταλαβαίνουν και τι κλάμα είναι ένα είδος παραπόνου..... Και ξέρεις κάτι με πείραξε, περίμενα να μου πει κάτι, να με ρωτήσει γιατί το έκανα κι άλλα. Αντί για αυτό, δεν με ρώτησαν τίποτα. Είχα την ανάγκη να τους πω, τι νιώθω, γιατί το έκανα, όλα αλλά δεν ήθελαν».

«Η μητέρα μου με έχει χαστουκίσει όταν ήμουν 10 χρονών γιατί της μίλησα απότομα .Δεν το περίμενα μιας και δεν είχε ξαναγίνει ποτέ στο παρελθόν. Ένιωσα πάρα πολύ άσχημα εκείνη την ώρα, άλλα μετά μου βγήκε πάρα πολύ θυμός».

Τα χτυπήματα με αντικείμενα, όπως είναι η ζώνη, η βέργα ή με τίποτα από αυτά, ήταν ένα μέτρο σωφρονισμού που χρησιμοποιούσαν οι γονείς στα παιδιά. Φυσικά, οι γονείς δεν περιοριζόταν μόνο σε αυτή την «μέθοδο» αλλά χρησιμοποιούσαν και δαγκωματιές. Αυτές ήταν κάποιες μεθόδους σωφρονισμού του ζωηρού ή τεμπέλικου παιδιού. Αυτό φαίνεται μέσα από τα παρακάτω παραδείγματα:

« Αν ήταν ένα μόνο χαστούκι θα ήταν καλά... Αλλά ο πατέρας μου με χτυπούσε, με αντικείμενα ή χωρίς, πολλές φορές μου είχε αφήσει σημάδια».

«Αλλά σίγουρα χαστούκι έχω φάει και ένιωθα ντροπή και στεναχωριόμουν, πληγωνόμουν. Δεν με χτυπούσαν με ζώνη, με βέργα ή με κάτι άλλο. Απλώς, η μητέρα μου , δάγκωνε».

Είναι σημαντικό να εστιάσουμε ότι δεν ήταν μόνο οι γονείς αυτοί που ασκούσανε βία στα παιδιά τους αλλά και συγγενείς, οι οποίοι χτυπούσαν το παιδί θεωρώντας ότι είχαν αυτό το δικαίωμα. Παρόλο, που οι γονείς το γνώριζαν ότι συμβαίνει αυτό, δεν έκαναν κάτι για να

προστατέψουν το παιδί. Ακόμα, κι άτομα που είναι επαγγελματίες και έχουν ορισθεί από την πολιτεία να προσέχουν και να παιδαγωγούν τα παιδιά χρησιμοποιούσαν σωματική βία. Σύμφωνα με τα παρακάτω παραδείγματα:

«...Έγω έτρεξα και πήγα και το είπα στην μητέρα μου, η οποία με συμβούλευσε να μην πω τίποτα στον πατέρα μου. Δεν ξέρω γιατί...».

« Στο ίδρυμα, μας χτυπούσαν, οι γυναίκες που δούλευαν εκεί μέσα και η υπεύθυνή μας το γνώριζε και δεν έκανε τίποτα, Μια φορά το είχα πει στη θεία μου, η οποία ήρθε στο ίδρυμα να μάθει αλλά η διευθύντρια δεν παραδέχτηκε τίποτα από αυτά ».

Το συναίσθημα του φόβου ήταν το κυρίαρχο συναίσθημα, που ένιωθαν τα παιδιά αυτά. Κανένας από τους ερωτώμενους δεν μίλησε για σεβασμό απέναντι στους γονείς, οι περισσότεροι μίλησαν για φόβο. Δηλαδή, ο φόβος που ένιωθαν τους έκανε να είναι υπάκουα παιδιά κι όχι ο σεβασμός. Το γεγονός αυτό δείχνει ότι με την σωματική βία δεν μπορείς να κατακτήσεις τον σεβασμό. Πολλά παιδιά ένιωθαν πληγωμένα, αισθήματα ντροπής και απογοήτευσής περιμένοντας από τους γονείς κατανόηση. Ακόμα, είναι κάποιοι ενήλικές, οι οποίοι όχι μόνο δικαιολογούν αλλά και νιώθουν ενοχές για την συμπεριφορά των γονέων τους. Αντιθέτως, άλλοι νιώθουν οργή και θυμό για τα άτομα αυτά, χωρίς να τους δίνουν ούτε μία ευκαιρία για να δικαιολογηθούν. Σύμφωνα με τα παρακάτω παραδείγματα:

« Μια χαρά. Άλλωστε εντάξει, δεν είναι τόσο καταπιεστικοί. Δεν με πειράζει που δουλεύω στο μαγαζί και δεν μ' αφήνουν να βγω. Τους καταλαβαίνω, θέλουν βοήθεια στο μαγαζί και με αφήνουν να βγαίνω αν με πάρει ο αδερφός μου ή κάποιος ξάδελφος μου » .

« Ένιωθα πολύ άσχημα αλλά τον δικαιολογώ. Έχω πολλές ενοχές μέσα μου αλλά πιστεύω πως αν δεν ήταν έτσι δεν θα είχα καταφέρει να είμαι ο άνθρωπος που είμαι σήμερα ούτε θα είχα πετύχει τόσα πράγματα στη ζωή μου ».

« Τα συναισθήματα μου κυρίως ήταν φόβος, ανασφάλεια και θύμο. Ανάλογα την περίοδο ένα από τα τρία γινόταν εντονότερο και επηρέαζε την ζωή μου σε όλους τους τομείς » .

Οι βιβλιογραφικές απόψεις συμπίπτουν με τα ευρήματα μας. Σύμφωνα με τον Grill, σωματική κακοποίηση του παιδιού είναι η εσκεμμένη χρήση βίας των γονέων ενάντια στο παιδί τους. Η βία αυτή δεν είναι τυχαία περιλαμβάνει και τη μη τυχαία παραμέληση ή κακοποίηση του παιδιού από τους γονείς του ή άλλο πρόσωπο που έχει αναλάβει την φροντίδα του και που έχει ως αποτέλεσμα τον τραυματισμό και την γενικότερη κακοποίηση του. (Κατωπόδη, 2005).

Σωματική κακοποίηση ενός παιδιού, καλείται το αποτέλεσμα μη τυχαίας πρόκλησης τραυματισμού από εξωγενείς (φυσικοί, μηχανικοί, χημικοί), παράγοντες, που θέτουν σε κίνδυνο την υγεία και τη σωματική του ακεραιότητα. (Σταυριανός & Μέτσικα 2002).

Ακόμη σωματική κακοποίηση ενός παιδιού κάτω των 18 ετών αποτελεί η σκόπιμη, μη τυχαία χρήση σωματικής δύναμης καθώς και η μη τυχαίες πράξεις παράληψης εκ μέρους του γονιού ή άλλου προσώπου που έχει αναλάβει την φροντίδα του και συμβάλλει στον πόνο , τραυματισμό, μόνιμη βλάβη, ή θάνατο του παιδιού (Ψωμά, 1999).

6.1.3 ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Μέσα από την ανάλυση μας, φαίνεται πως οι ενήλικες που βίωσαν κατά την παιδική τους ηλικία σεξουαλική κακοποίηση είναι πολλοί.

Όλοι οι δράστες ήταν άτομα του οικογενειακού περιβάλλοντος, που έμπαιναν συχνά μέσα στο σπίτι ή είχαν κοινωνικές συναναστροφές με τους γονείς, όπως είναι οι οικογενειακοί φίλοι ή γείτονες. Τα άτομα αυτά χρησιμοποιούσαν διάφορους τρόπους για να αποπλανήσουν το παιδί. Κάποιες φορές έδειχναν οπτικό υλικό στο παιδί, είτε τους έδειχναν ερωτικά αντικείμενα και πορνογραφικό υλικό, είτε έκανα ανήθικες προτάσεις. Φυσικά, οι αντιδράσεις και τα συναισθήματα των παιδιών ήταν φόβος και τρόμος, με αποτέλεσμα πολύ λίγα παιδιά το έλεγαν στους γονείς τους, οι οποίοι στη συνέχεια αποσιωπούσαν. Σύμφωνα με τα ευρήματα μας:

« ..Ήμουν 11 χρονών και με είχε στείλει ο πατέρας μου, πάω κάτι πράγματα σ' έναν φίλο του. Όταν αυτός, άνοιξε ένα συρτάρι και έβγαλε κάτι προφυλακτικά και μου τα έδειχνε και μου έκανε πρόταση να ξαπλώσω και μου είπε να το κάνουμε και τότε εγώ έτρεξα και πήγα και το είπα στην μητέρα μου, η οποία με συμβούλευσε να μην πω τίποτα στον πατέρα μου ».

«... Ένας γείτονας που είχαμε πολλές φορές έκανε αστεία που εμπεριείχαν σεξουαλικό περιεχόμενο. Στην αρχή δεν τα πολύ καταλάβαινα μεγαλώνοντας όμως τα συνέχισε ακόμη πιο έντονα και πολλές φορές τα έλεγε μόνο σε μένα για να «γελάσουμε» όπως έλεγε..... Και με συμβούλευε να μην το πω στους γονείς μου γιατί δεν θα τα καταλάβαιναν. Ένιωθα άσχημα παρ όλο που δεν καταλάβαινα το λόγο αλλά το είπα στους γονείς μου και από τότε δεν ξανά είχα επαφές μαζί του» .

Τα αποτελέσματα της έρευνας, έρχονται να ταυτιστούν με την άποψη των Ψωμά (2005) , Γιωτάκου και Πρεκατέ (2005). Η σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να είναι προφορική ή συναισθηματική και περιλαμβάνει τα σεξουαλικά χάδια, την έκθεση ή συμμετοχή των παιδιών σε σεξουαλικές δραστηριότητες ενηλίκων ή σε πορνογραφικές ταινίες και φωτογραφίες.

Ακόμη παραλαμβάνει τον εξαναγκασμό, την εξαπάτηση, τη δωροδοκία, την απειλή ή και την άσκηση πίεσης σε παιδιά για την συμμετοχή σε σεξουαλική δραστηριότητα. (Ψωμά, 2005).

Η σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να περιλαμβάνει σωματική επαφή, όπως σεξουαλικά φιλιά, θωπείες στα γεννητικά όργανα του παιδιού, υποχρέωση του παιδιού να θωπεύσει τα γεννητικά όργανα ενηλίκου, επαφή στόματος - γεννητικών οργάνων, τριβή γεννητικών οργάνων του ενήλικα στο παιδί, εισχώρηση στον κόλπο ή στον πρωκτό του παιδιού. Άλλοι τύποι σεξουαλικής μπορούν επίσης να συμβούν, αλλά δεν είναι τόσο εύκολο να ανιχνευτούν. Αυτοί περιλαμβάνουν την επίδειξη γεννητικών οργάνων ενήλικα σε παιδιά, τη λεκτική πίεση για σεξ, την

επίδειξη σε παιδιά πορνογραφικών εικόνων ή βίντεο ταινιών, ή τη χρησιμοποίηση του παιδιού ως μοντέλο στην παραγωγή πορνογραφικού υλικού. (Πρεκατέ Β. - Γιωτάκος Ο., 2005).

6.1.4 ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ

Είναι ενδιαφέρον να συζητήσουμε και τα αποτελέσματα της έρευνας σε ότι αφορά την παραμέληση. Ακούγοντας κάποιος την λέξη παραμέληση, το μυαλό του πηγαίνει στην έλλειψη των ενδυμάτων, της τροφής και γενικά την στέρηση βασικών αναγκών. Όμως, υπάρχει και η στέρηση αγάπης, στοργής, κατανόησης και εμπιστοσύνης.

Αυτό διαπιστώνουμε και στα ευρήματά μας, όπου κάποιοι ανήλικες όταν ήταν παιδιά, δηλώνουν ότι ένιωσαν παραμελημένα, παρόλο που ότι ζητούσαν το είχαν, όπως είναι τα μαθήματα μπαλέτου. Αλλά τους έλλειπε η αγάπη, η στοργή, οι γονείς τους είχαν συνέχεια απαιτήσεις από αυτά, χωρίς να τα επιβραβεύουν, να τους δίνουν έστω μια αγκαλιά. Επίσης, έχουν ανάγκη και την συζήτηση, ακόμα κι αν τα ίδια τα παιδιά έχουν κάνει λάθος, θέλουν να το συζητήσουν με τους γονείς τους. Άρα, επιθυμούν την επικοινωνία με τους γονείς, από μια αυστηρή τιμωρία.

«Δεν με παραμελούσαν, όλα τα είχα και μπαλέτο με πήγαιναν, ότι ήθελα, δεν έχω παράπονο σε αυτό».

« Μπορώ να πω πως παραμελούσαν τις ανάγκες μου για διασκέδαση. Γιατί τροφή, ένδυση, στέγαση είχα αλλά δεν είχα το «μπράβο» των γονέων μου και τις περισσότερες φορές υποστήριζαν άλλα άτομα και δεν

μου έριχναν δίκιο. Πως να το πω, δεν ασχολήθηκαν με εμένα, με άλλες ανάγκες μου, μόνο με τις βασικές ανάγκες μου, όπως ήταν φυσικό ».

Τα στοιχεία που προέκυψαν από την ανάλυση των αποτελεσμάτων συμφωνούν με τις απόψεις του Μουζακίτη (1992), στο ζήτημα αυτό, όπου ο όρος συναισθηματική παραμέληση αναφέρεται στις γονικές παραλείψεις ως προς την φροντίδα του παιδιού δηλαδή στην ανικανότητα του γονέα να παρέχει στο παιδί ερεθίσματα μέσω της φροντίδας, της σταθερότητας , της ασφάλειας, συνθήκες απαραίτητες για τη νοητική, κοινωνική και ψυχολογική του εξέλιξη. Η ψυχολογική παραμέληση περιγράφει τα αποτελέσματα ορισμένων περιπτώσεων και καταστάσεων που πιθανόν δημιουργούν μία σύντομη ή και μακράς διάρκειας ψυχολογική αστάθεια που εξαρτάται από το βαθμό και την διάρκεια τους.

Παραμέληση ορίζεται η αποτυχία στην παροχή σωστής και απαραίτητης φροντίδας για τη διατροφή, υγιεινή, ένδυση, ιατρική/οδοντιατρική περίθαλψη, εποπτεία και ασφάλεια παιδιού, σε τέτοιο βαθμό, ώστε να απειλείται η φυσιολογική σωματική, νοητική και συναισθηματική ανάπτυξη ή η καθημερινή δραστηριότητά του (Σταυριανός & Μέτσικα, 2002).

6.2 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΝΗΛΙΚΗ ΖΩΗ

6.2.1 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Με βάση την έρευνα, προκύπτει ότι οι ενήλικες που είχαν βιώσει παιδική κακοποίηση, εμφανίζουν ψυχολογικές επιπτώσεις στην μετέπειτα ενήλικη ζωή. Η χαμηλή αυτό-εκτίμηση και αυτοπεποίθηση, είναι τα κύρια χαρακτηριστικά των ατόμων αυτών. Δεν αγαπούν τον εαυτό τους, έχουν χαμηλές ατομικές προσδοκίες κι αυτές οι επιπτώσεις δεν είναι αποτελέσματα, μόνο της σωματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης αλλά όλων των ειδών κακοποίησης και παραμέλησης,

Ακόμα, οι ενήλικες θύματα παιδικής κακοποίησης, φοβούνται να πάρουν ρίσκο, κατέχονται από ακραίες συμπεριφορές είναι αναποφάσιστοι και δεν μπορούν να κάνουν το επόμενο βήμα, εάν ξέρουν ότι υπάρχει επικινδυνότητα. Διακρίνονται από αυτοκαταστροφική συμπεριφορά και τραυματίζουν τους εαυτούς τους.

Επίσης, πολλά είναι τα άτομα που αναφέρουν ότι λόγω των παιδιών τους εμπειριών, ωρίμασαν αλλά μέσα από τα λόγια τους και την συμπεριφορά τους, δεν φαίνεται κάτι τέτοιο. Τα σημάδια ψευδό - ωριμότητας είναι βασικό στοιχείο της προσωπικότητας τους. Επιπροσθέτως, εμφανίζουν μια τάση προσκόλλησης σε κάποιον γονέα ή εμφανίζουν κάποιες φοβίες όπως είναι η φοβία εγκατάλειψης και η φοβία αποχωρισμού που ταλαιπωρούν τα άτομα αυτά. Τέλος, μια μόνιμη θλίψη, υπάρχει μέσα στα μάτια τους.

Συμπερασματικά με τα παραδείγματα:

«Μέχρι τα 21 μου είχα χαμηλή αυτοπεποίθηση, δεν αγαπούσα τον εαυτό μου, το σώμα μου και είχα πολλές διακυμάνσεις στο σωματικό μου βάρος. Έκρινα πολύ άσχημα τον εαυτό μου. Αυτοτραυματιζόμουν, γιατί θεωρούσα ότι εγώ έφταιγα που ήμουν έτσι και είχα και σκέψεις αυτοκτονίας».

«Δεν εκτιμώ τον εαυτό μου, δεν θεωρώ ότι είμαι ωραία κοπέλα, δεν έχω αυτοπεποίθηση.... Στην εφηβεία είχα κάποιες κακές σκέψεις, να φύγω από το σπίτι ή να κάνω κακό στον εαυτό μου».

« Τότε ναι, ένιωσα παραμελημένη. Μου δημιουργήθηκαν έντονα συναισθήματα φόβου εγκατάλειψης και χαμηλή αυτοεκτίμηση. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να προσκολληθώ για μεγάλο διάστημα στους γονείς και αντιμετώπισα και το αίσθημα του αποχωρισμού όταν ήρθα στην Αθήνα να σπουδάσω».

Οι βιβλιογραφικές πηγές ταυτίζονται με τις απόψεις πάνω στο θέμα αυτό. Χαμηλή αυτό-εκτίμηση, επιθετική, διαταρακτική και μερικές φορές παραπτωματική συμπεριφορά, θυμό και οργή είναι μερικές από τις ψυχολογικές επιπτώσεις της παιδικής κακοποίησης. Ακόμα, δεν είναι λίγα τα θύματα τα οποία έχουν αυτοκαταστροφικές τάσεις αλλά και τραυματίζουν τον εαυτό τους. Επίσης, κι άλλες επιπτώσεις που επηρεάζουν ψυχικά τον ενήλικα που έχει βιώσει την παιδική κακοποίηση είναι οι σκέψεις αυτοκτονίας, παθητική – εξαρτητική συμπεριφορά, απόσυρση , ανησυχία και φοβίες. Πολλές φορές, υποφέρουν από

κατάθλιψη, διαταραχές ύπνου, εφιάλτες και ξαναθυμούνται την τραυματική εμπειρία που έζησαν (Πρεκατέ και συν, 2005).

Πολλές φοβίες ξεκινούν από τραυματικά γεγονότα, σύμφωνα με την μαθησιακή θεωρία. Αλλά και η ψυχαναλυτική θεωρία, υποστηρίζει ότι οι φοβίες είναι αποτέλεσμα άλυτων συγκρούσεων της παιδική ηλικίας. Μέσα από μηχανισμούς άμυνας δημιουργείται η φοβία στην ενήλικη ζωή. Δηλαδή, αφού αποτυχαίνει η απώθηση, τότε με τον μηχανισμό της μετάθεσης αποδίδονται σ' ένα εξωτερικό αντικείμενο ή κατάσταση και μετά ακολουθεί η αποφυγή του αντικειμένου ή της φοβίας (Μάνος,1997).

Σύμφωνα με έρευνες όσα παιδιά κακοποιήθηκαν σωματικά. Στην ενήλικη ζωή τους, εμφάνισαν ακραίες συμπεριφορές, όπως είναι η επιθετικότητα και η εσωστρέφεια. Αποτελέσματα στην συναισθηματική κακοποίηση είναι οι αντικοινωνικότητα, καταστροφική μανία κι άλλες διαταραχές συμπεριφοράς. Διάφορες φοβίες, διαταραχές ύπνου, άγχος, ακραίες συμπεριφορές είτε είναι δεκτική ή παθητική είτε είναι επιθετική ή απαιτητική. Ακόμα, υπερβολικά προσαρμόσιμη συμπεριφορά, δηλαδή ανάρμοστα «ενήλικη» ή ανάρμοστα «παιδαριώδες». Τέλος, αυτότραυματική συμπεριφορά και τάσεις αυτοκτονίας (Σταυριανός & Μέτσικα,2002).

6.2.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ – ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Δυστυχώς οι επιπτώσεις τις παιδικής κακοποίησης όπως προκύπτουν μέσα από την έρευνά μας επηρεάζουν σημαντικά την κοινωνική ζωή και τις διαπροσωπικές σχέσεις στην ενήλικη ζωή.

Σύμφωνα, λοιπόν από τις απαντήσεις που δόθηκαν, τα άτομα που βίωσαν παιδική κακοποίηση στην ενήλικη ζωή τους, αντιμετωπίζουν δυσκολία στην δημιουργία είτε φιλικών, είτε πιο στενών προσωπικών σχέσεων, όπου συχνά νιώθουν άβολα με το αντίθετο φύλο. Ακόμα, κι αν βρίσκονται με παρέα φίλων ή με κόσμο, οι περισσότεροι διαλέγουν την απομόνωση, δηλαδή οι ίδιοι περιθωριοποιούν και «σαμποτάρουν» τους εαυτούς τους. Γενικά, παρατηρούμε ένα αίσθημα καχυποψίας, δεν εμπιστεύονται εύκολα τους άλλους κι αυτό εμποδίζει στην κοινωνικοποίηση του. Αλλά και ο τρόπος που αντιδρούν σε αγχογόνες καταστάσεις είναι ακραίες. Και σε ότι αφορά το φύλο, δεν υπάρχει διάκριση, αφού είτε άντρας, είτε γυναίκα παρουσιάζουν τέτοια συμπεριφορά. Σύμφωνα με τα παραδείγματα:

Επίσης, παρατηρήθηκε ότι όσοι ενήλικες, στην περίπτωση μας ήταν μόνο άνδρες, οι οποίοι βίωσαν σωματική κακοποίηση, στην ενήλικη ζωή τους ανέπτυξαν επιθετική και αποκλίνουσα συμπεριφορά.

« Έγινα καχύποπτη με τους άλλους, δεν εμπιστεύομαι εύκολα, έχω λίγους και καλούς φίλους που ξέρουν τα προσωπικά μου...»

«Δεν κάνω εύκολα φίλους και όταν είμαι με παρέα, απομονώνομαι ή συμπεριφέρομαι αρκετά φιλικά με αποτέλεσμα να τους δίνω λάθος εντύπωση. Δεν μου αρέσει το σώμα μου, δεν έχω αυτοπεποίθηση, δεν μ' αγαπώ».

«Με έχει επηρεάσει, δεν είμαι κοινωνική ενώ θέλω και απομονώνομαι.. Ντρέπομαι να μιλάω με αγόρια....».

« Νευριάζομαι εύκολα και μπλέκομαι σε καβγάδες. Έχω φύγει πλέον από το ίδρυμα κι ακόμα είμαι θυμωμένος μαζί τους... Όταν ήμουν 20 με είχαν πιάσει για κλοπή αλλά δεν μου έκαναν τίποτα».

«Καμιά φορά έχει τύχει να τους χτυπήσω, όχι δυνατά, και το ευχαριστιέμαι. Δεν τους ακούω, αφού έκλεισα τα 18 και είμαι ελεύθερη!».

Οι γονείς, που είχαν υπάρξει θύματα σωματικής κακοποίησης, στην έρευνα μας ήταν οι γυναίκες- μητέρες, όπου παραδέχτηκαν ότι χρησιμοποιούν κι αυτές βία για να πειθαρχήσουν ή να τιμωρήσουν τα παιδιά τους. Σύμφωνα με τις απαντήσεις που μας δόθηκαν:

« Σίγουρα δεν μου αρέσει να χτυπούν παιδιά αν και κάποιες φορές όπου δεν πέφτει λόγος, πέφτει ράβδος! Έχω παιδί και ξέρω».

«Μπορώ να παραδεχτώ ότι κι εγώ είχα χτυπήσει κάποιες φορές τα παιδιά μου με παντόφλα ή ζώνη αλλά μετά με έπιαναν τα κλάματα και το μετάνιωνα...».

Τα στοιχεία που προέκυψαν από την ανάλυση των αποτελεσμάτων συμφωνούν με τις βιβλιογραφικές απόψεις σχετικά με το ζήτημα αυτό. Ένας ενήλικας που έχει βιώσει την κακοποίηση κατά την παιδική του ηλικία, έχει μειωμένη ικανότητα να δημιουργήσει στενές προσωπικές σχέσεις. Αυτά τα άτομα είτε είναι άνδρας, είτε γυναίκα, πιθανότατα έχουν προβλήματα με τη φυσική εγγύτητα, το άγγιγμα, τις στενές σχέσεις και την εμπιστοσύνη ως ενήλικες. Ακόμα, μπορεί να επηρεάσει και την επαγγελματική πορεία του ατόμου, αφού παρουσιάζει σημάδια αστάθειας στην εργασία (Πρεκατέ και συν, 2005).

Ο Τσιάντης(1995), επισημαίνει την μειωμένη κοινωνικότητα, την επιθετική συμπεριφορά και την επιφύλαξη που χαρακτηρίζει τα άτομα που έχουν κακοποιηθεί, δεν εκδηλώνουν σκέψεις ή συναισθήματα και δεν προβαίνουν σε ενέργειες με αμφίβολα αποτελέσματα ούτε αποφασίζουν ή διακινδυνεύουν εύκολα

Τα παιδιά που κακοποιούνται, σύμφωνα με μελέτες της κοινωνικής συμπεριφοράς αυτών των παιδιών, έδειξαν πως είναι λιγότερα κοινωνικά σε σχέση με άλλα παιδιά, η συναλλαγή τους με τους άλλους δεν έχει φαντασία και οι αντιδράσεις τους δεν είναι λογικές, στοιχεία συμπεριφοράς που συνεχίζουν να υπάρχουν και κατά την ενήλική ζωή τους. Η επιφυλακτικότητα στην σωματική επαφή και γενικά το αίσθημα καχυποψίας που τα διακρίνει, καθώς και οι έντονες αντιδράσεις τους, σε καταστάσεις κινδύνου ή έντασης από το περιβάλλον, είναι επιπτώσεις της παιδικής κακοποίησης που υπάρχουν ακόμα μέσα στο ενήλικο άτομο (Σταυριανός & Μετσίκια ,2002).

Σύμφωνα με την έρευνα της Πρεκατέ και του Γιωτάκου (2005), εκτιμά πως τα κακοποιημένα παιδιά έχουν πιθανότητα 30% να κακοποιήσουν τα δικά τους παιδιά.

6.2.3 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑ

Μέσα από τη ερευνά , αποδείχτηκε ότι τα παιδιά που κακοποιήθηκαν , στην ενήλικη ζωή τους, φαίνεται πως είχαν λανθασμένη άποψη σχετικά με το σεξ και την έλλειψη γνώσεων σε ότι αφορά τα θέματα αντισύλληψης. Η εναλλαγή ερωτικών συντρόφων και η άσχημη συμπεριφορά απέναντι σε αυτούς η χαμηλή αυτό-εικόνα, επηρεάζουν την

σεξουαλικότητα του ατόμου καθώς και μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη είναι χαρακτηριστικές επιπτώσεις της παιδική κακοποίησης. Όπως προκύπτουν από τις απαντήσεις που δόθηκαν:

«Δεν είχα αυτοπεποίθηση, ντυνόμουν προκλητικά, όλοι μου το έλεγαν. Έκανα σχέσεις με αγόρια, όπου πολλές φορές τα απατούσα γιατί έψαχνα να βρω την επιβεβαίωση, καταλαβαίνεις; Δεν ήμουν καλή με τις σχέσεις μου... Πλήγωνα και άτομα που με αγαπούσαν... Έμεινα έγκυος καταλάθος, δεν το μετανιώνω αλλά δεν ξέρω αν θα έπρεπε να παντρευτώ τόσο μικρή».

« Στα 17 μου, άφησα έγκυος την κοπέλα μου και φυσικά αυτό δεν άρεσε σε κανέναν».

Σύμφωνα με τις βιβλιογραφικές μας απόψεις η σεξουαλική παιδική κακοποίηση έχει αυτές τις επιπτώσεις, στις περιπτώσεις μας όμως κανένας δεν δέχτηκε σεξουαλική κακοποίηση αλλά μόνο σωματική και συναισθηματική. Αν στηριχθείτε στην θεωρία της ανάπτυξης, ότι η πρόωμη σεξουαλική ζωή επηρεάζει σημαντικά την εφηβική και την ενήλικη σεξουαλική λειτουργία, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως η παιδική σεξουαλική κακοποίηση έχει ως συνέπεια διάφορα σεξουαλικά προβλήματα. Τα παιδιά που έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά λόγω των ακατάλληλων σεξουαλικών γνώσεων που έχουν, παρουσιάζουν ακραία σεξουαλική συμπεριφορά όπως, αυξημένο σεξουαλικό παιχνίδι με τους συνομηλίκους τους και αυνανισμό πέρα από τα όρια του φυσιολογικού. Επιπρόσθετα, άλλες συμπεριφορές είναι να κάνουν σεξ με αγνώστους, να κάνουν κρυφά σεξ αλλά και να χρησιμοποιούν το σεξ για να νιώσουν την τρυφερότητα ή να νιώσουν δυνατές. Αντίλαμβάνονται τους εαυτούς τους

ως ρομαντικούς και λιγότερο παθιασμένους εξαιτίας του αρνητικού σεξουαλικού συναισθήματος. Επίσης, είναι δυνατό οι γυναίκες που έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά ως παιδιά, να ξεκινήσουν την σεξουαλική τους ζωή νωρίτερα, να έχουν περισσότερους σεξουαλικούς συντρόφους και σεξουαλικές επαφές. Είναι πιθανό να μην παίρνουν στα σοβαρά τα θέματα αντισύλληψης αλλά και να εκπορνευτούν. Σε ότι αφορά τους συντρόφους τους, είναι δεκτικές και πιο ανεκτικές στην σεξουαλική συμπεριφορά αλλά και στην συμμετοχή στο σεξ. Παρουσιάζουν σεξουαλική ενοχή, άγχος, φόβο στην οικειότητα και χαμηλή σεξουαλική αυτό-εκτίμηση (Γιωτάκος και συν, 2008).

6.2.4 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Παρατηρήθηκε ότι κάποιες από τις κοπέλες που πήραν μέρος στην έρευνα μας, είχαν διατροφικές διαταραχές. Έχουν κατανήσει το σώμα τους «ακορντεόν», αφού συνεχώς παίρνουν βάρος και συνεχώς βρίσκονται σε δίαιτα για να χάσουν τα περιττά κιλά, όπου τα καταφέρνουν τους στόχο τους, για λίγο καιρό και μετά τα ξαναπαίρνουν. Γενικά είναι άτομα, με χαμηλή αυτό-εκτίμηση και αυτοπεποίθηση. Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν:

«.. Δεν αγαπούσα τον εαυτό μου, το σώμα μου και είχα πολλές διακυμάνσεις στο σωματικό μου βάρος».

« Δεν εκτιμώ τον εαυτό μου, δεν θεωρώ ότι είμαι ωραία κοπέλα, δεν έχω αυτοπεποίθηση..... Συνέχεια προσπαθώ να χάσω τα παραπάνω κιλά, όταν τα χάνω συνεχίζω να μην, μου αρέσω και μετά ξαναπαίρνω τα κιλά και μετά ξαναπροσπαθώ. Γενικά συνέχεια κάνω δίαιτες και προσπαθώ».

Τα αποτελέσματα της έρευνας, μπορούν να ταυτιστούν με τις απόψεις των Γιωτάκος και συν (2008) και Γεωργάκας (2009). Σε ότι αφορά την πιθανή σύνδεση της παιδικής κακοποίησης και των διατροφικών διαταραχών, η εξήγηση μπορεί να είναι ότι τα θύματα έχουν νιώσει ακραία κι αρνητικά συναισθήματα και έντονες εμπειρίες. Τα οποία και δεν μπορούν να διαχειριστούν, οι γυναίκες αυτές εξ' αιτίας του άγχους από την κακοποίηση και για να τα αντιμετωπίσουν τα συναισθήματα τους, χρησιμοποιούν συμπεριφορές διατροφικών διαταραχών (Γιωτάκος και συν, 2008).

Τα παιδιά που έχουν στερηθεί την φροντίδα της μητέρας, τη σίτιση , τη στοργή, τη συναισθηματική ασφάλεια με αποτέλεσμα να έχουν χαμηλή αυτό-εκτίμηση, κατάθλιψη, έχουν πιθανότητες να εμφανίσουν στην μετέπειτα εξέλιξη τους, διατροφικές διαταραχές (Γεωργάκας, 2009)

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας, απαντούν στα βασικότερα σημεία που αποτελούν τις θεματικές ενότητες της παρούσας έρευνας.

1. Υπάρχουν επιπτώσεις από την παιδική κακοποίηση στην ενήλικη ζωή; Με βάση τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει πως οι περισσότεροι ενήλικες εξαιτίας της παιδικής κακοποίησης σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική ή συναισθηματική , που έχουν βιώσει εμφανίζουν στην ενήλικη πλέον ζωή πολλές επιπτώσεις. Επιπτώσεις οι οποίες επηρεάζουν διάφορους τομείς του ατόμου, όπως είναι η ψυχολογία του ατόμου όπου

μπορεί να προκαλέσει ακόμα και διατροφικές διαταραχές, την κοινωνικότητά του και της διαπροσωπικές του σχέσεις. Ακόμα, επηρεάζει τον ρόλο του ως σύζυγό ή ως γονέας καθώς και την σεξουαλικότητά του. Οπότε η παιδική κακοποίηση δεν έχει μόνο εφήμερα τραύματα και μώλωπες αλλά και επηρεάζει σημαντικά την ζωή του κακοποιημένου παιδιού όταν αυτό γίνει ενήλικας.

6.3 ΠΟΙΟΝ ΕΜΠΙΣΤΕΥΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Με βάση τα ευρήματα της έρευνας απαντάται και το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα: 2. Ποιον εμπιστεύονται για το θέμα της παιδικής κακοποίησης;

Σε ότι αφορά σε ποιο πρόσωπο εμπιστεύονται το βίωμα της παιδικής κακοποίησης και με ποιον τρόπο το χειρίστηκαν τα αποτελέσματα δεν μας εκπλήσσουν καθόλου. Αφού οι περισσότεροι ενήλικες ούτε στην παιδική τους ηλικία, ούτε και στην εφηβεία τους αλλά και κάποιοι ποτέ μέχρι τώρα δεν στράφηκαν σε κάποιον ειδικό για βοήθεια ή δεν μίλησαν ποτέ για αυτά τα γεγονότα της παιδικής τους ηλικίας.

Επίσης, ένα άλλο μικρό ποσοστό δεν απευθύνθηκε σε κάποιον ειδικό αλλά τα εκμυστηρεύτηκε μεγαλώνοντας σε έμπιστους φίλους, οι ίδιοι θεωρούν ότι ήταν σημαντικό που το μοιράστηκαν με κάποιο άλλο άτομο αλλά δεν είχαν ουσιώδη βοήθεια.

Είναι άξιο να παρατηρηθεί ότι ελάχιστοι είναι αυτοί που εμπιστεύτηκαν πρόσωπα τα οποία υποτίθεται υπάρχει μια οικειότητα και άνεση, αυτά είναι τα πρόσωπα της οικογένειας. Παρόλα αυτά, δεν τολμούν να εμπιστευτούν και να μιλήσουν. Το ελάχιστο ποσοστό που μίλησε σε οικογενειακά πρόσωπα, όπως είναι η μητέρα και τα αδέρφια, δεν είδαν κάποιο αποτέλεσμα αφού τους συμβούλευσαν να μην το πουν σε κανέναν τίποτα.

Αναφέρθηκε ότι μόνο ένας από όλο το δείγμα έχει απευθυνθεί σε ψυχολόγο αλλά διέκοψε τις συναντήσεις του, οπότε δεν είχε και το επιθυμητό αποτέλεσμα. Αυτό που συμπεραίνετε είναι ότι το μεγάλο ποσοστό που δεν απευθύνθηκε σε κάποιον ειδικό, είτε εναντιωνόταν σε αυτή την ιδέα, είτε ντρεπόταν, είτε φοβόταν μήπως διαρρεύσει κάτι από αυτά που θα εκμυστηρευτεί. Όμως είναι και η άλλη πλευρά η οποία υποστηρίζει ότι θα επιθυμούσε και θα τους έκανε καλό να ζητήσουν την βοήθεια κάποιου ειδικού αλλά διστάζουν να το τολμήσουν. Σύμφωνα με τα παραδείγματα:

« Στο λύκειο όταν πήγα μίλησα με κάποιες φίλες μου, ποτέ σε ειδικό. Δεν με βοήθησε, αλλά με ανακούφιζε εκείνη την στιγμή αλλά ουσιαστικά όχι. Μεγαλώνοντας ήθελα να πάω σε έναν ειδικό αλλά δεν μπορούσα να το ζητήσω».

«Στην μάνα μου, όπως σας είπα».

« Όχι σε ειδικό, ούτε σε κάποιον άλλον. Με δυσκολία. Δεν ήταν ότι καλύτερο. Ίσως άμα είχα κάποια βοήθεια από έναν ειδικό, να ήταν καλύτερα ».

« Είχα πάει σε ψυχολόγο, για να με βοηθήσει για το θέμα της υιοθεσίας μου. Πήγα λίγες φορές..».

« Σε ειδικό; Όχι, ούτε σε κάποιον άλλον. Σιγά έτσι κι αλλιώς τι να μου έκανε ο ειδικός. Δεν χρειάζομαι ειδικό, δεν έχω ανάγκη ».

6.4 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

Υπήρξε περιορισμός σε ότι αφορά την συνέντευξη, εξαιτίας του ευαίσθητου θέματος της παιδικής κακοποίησης, όπου πολλοί ερωτώμενοι αισθάνθηκαν άβολα και αμήχανα και κάποιοι από αυτούς δεν ένιωθαν άνετα να αναπτύξουν κάποια ερώτηση της συνέντευξης.

Ακόμα, πολλά ήταν τα άτομα που αρνήθηκαν να πάρουν μέρος στην έρευνα, κρίνοντας το θέμα προσωπικό και δεν ήταν έτοιμοι να μοιραστούν τις παιδικές τους εμπειρίες μαζί μας.

Τέλος, υπήρχε έλλειψη χρονικού ορίζοντα, γεγονός που αποτέλεσε σημαντικό περιοριστικό παράγοντα.

6.5 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ

Μέσα από την διαδικασία της συνέντευξης παρατηρήθηκε ότι το θέμα της παιδικής κακοποίησης είναι ευαίσθητο και ακόμα θεωρείτε ταμπού για την σύγχρονη ελληνική κοινωνία. Πολλά άτομα αρνήθηκαν να πάρουν μέρος στην έρευνα γιατί θεωρούσαν το θέμα πολύ λεπτό, κάποια άλλα δεν αρνήθηκαν λεκτικά αλλά από την στάση τους φάνηκε να μην το επιθυμούν, ενώ κάποιοι άλλοι παρόλο που δέχτηκαν να μιλήσουν, απέφευγαν την συνάντηση.

Φυσικά, περιορισμοί υπήρχαν και στο δείγμα με το οποίο πραγματοποιήθηκε η έρευνα, αφού κάποιοι είτε προσπαθούσαν να κρύψουν πράγματα, είτε έδειχναν απάθεια αλλά και κάποιοι άλλοι φοβόντουσαν να μην αποκαλυφθούν τα προσωπικά τους στοιχεία και έπρεπε συνεχώς να διευκρινίζετε το απόρρητο της συνομιλίας. Τέλος όταν οι απαντήσεις δεν ήταν σαφείς και χρειάστηκαν διευκρινίσεις στον τρόπο της παιδικής κακοποίησης όπου δέχτηκαν, έπρεπε οι ερωτήσεις να γίνονται προσεκτικά χωρίς να υπονοείτε ή να παραφράζετε το νόημα των όσων λέγονταν.

Τέλος, οι επόμενοι ερευνητές θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν μεγαλύτερο δείγμα, δηλαδή να γίνει έρευνα σε περισσότερες πόλεις της Ελλάδας, ώστε να είναι πιο έγκυρο και αξιόπιστο το αποτέλεσμα. Διότι η παρούσα έρευνα καλύπτει πολύ μικρό ποσοστό, δίνοντας μια ιδέα η οποία όμως δίνει το ερέθισμα για μελλοντική διερεύνηση του θέματος.

6.6 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η εργασία είχε κάποιες δυσκολίες αλλά όχι σημαντικές οι οποίες να μειώσουν την ποιότητα της εργασίας ή της έρευνας. Σε ότι αφορά στους περιορισμούς που παρουσιάστηκαν στην βιβλιογραφία, είναι οι εξής, δεν υπάρχουν βιβλία τα οποία αναφέρονται ξεκάθαρα στις επιπτώσεις της παιδική ηλικίας στην ενήλικη ζωή. Αλλά τα περισσότερα αναφέρουν τις επιπτώσεις που έχει η παιδική κακοποίηση στην παιδική ηλικία και υπάρχει λίγη βιβλιογραφία η οποία αναφέρεται και για την μετέπειτα επίδραση στο ενήλικο άτομο.

Ένας άλλος περιορισμός είναι σε ότι αφορά την συνέντευξη και το δείγμα, στο οποίο έγινε αναφορά παραπάνω.

Παρόλες, τις δυσκολίες όμως, η παρούσα πτυχιακή εργασία, προσέφερε γνώσεις και εμπειρία. Επίσης, τρόπους προσέγγισης και τρόπους επικοινωνίας, ενός ευαίσθητου θέματος όπως είναι η παιδική κακοποίησης, αφού χρησιμοποιήθηκαν οι περισσότερες τεχνικές της συνέντευξης. Σημαντικά λοιπόν, εφόδια για έναν κοινωνικό λειτουργό.

6.7 ΤΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΧΕΙ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αξίζει να σημειωθεί και να προβληματίσει το γεγονός ότι από τα δεκαπέντε άτομα που ρωτήθηκαν μόνο ένα (1) έχει επισκεφτεί ειδικό ενώ αλλά τέσσερα (4) θα ήθελαν αλλά για λόγους ανασφάλειας, φόβου και άγνοιας δεν πήγαν.

Για παράδειγμα,

«Είχα πάει σε ψυχολόγο, για να με βοηθήσει για το θέμα της υιοθεσίας μου. Πήγα λίγες φορές.[...]».

Για παράδειγμα,

«Όχι δεν έτυχε ποτέ αλλά θα ήθελα πολύ.»

Από τα αποτελέσματα της έρευνάς συμπεραίνεται πως θα πρέπει ίσως να πραγματοποιηθούν περισσότερα προγράμματα και εκστρατείες για την πληροφόρηση του κόσμου μιας και η ιδέα της επίσκεψης ειδικού δεν έχει σταματήσει να θεωρείται ταμπού.

Πρέπει να γίνουν οργανωμένες προσπάθειες προκειμένου τα άτομα που έχουν υποστεί κακοποίηση να γνωρίζουν ότι ορισμένοι άνθρωποι νιώθουν πολύ καλύτερα όταν μιλούν με κάποιο άτομο που έχει λάβει ειδική εκπαίδευση. Θα πρέπει να γνωρίζουν ότι αν ακολουθήσουν κάποιο είδος θεραπείας θα αισθανθούν καλύτερα και πιθανόν να συνεχίσουν φυσιολογικά τη ζωή τους απαλλαγμένοι από τις κακές εμπειρίες του παρελθόντος.

Παρότι λοιπόν, η συνδρομή του κοινωνικού λειτουργού σε συνεργασία με άλλες ειδικότητες και φορείς θα μπορούσε να αποκομίσει ουσιαστικά αποτελέσματα, έρχονται στην επιφάνεια σοβαρά εμπόδια για την υλοποίησή του. Κύριος ανασταλτικός παράγοντας όλων αυτών είναι η γενικότερη απραξία του κρατικού μηχανισμού, η αδυναμία ύπαρξης ενός ευέλικτου σώματος - τομέα που θα ασχολείται αποκλειστικά με το πρόβλημα αυτό καθώς επίσης η έλλειψη ενημέρωσης στο κοινό για τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει η κακοποίηση κατά την παιδική ηλικία στην ενήλικη ζωή.

6.8 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Μετά την ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας οι προτάσεις είναι οι κάτωθι:

Είναι σημαντική η δημιουργία περισσότερων υπηρεσιών αντιμετώπισης της παιδικής κακοποίησης, τις οποίες θα στελεχώνουν ειδικοί επαγγελματίες, συμπεριλαμβανομένου και αυτή του κοινωνικού λειτουργού έχοντας ως σκοπό την ενημέρωση, τη ψυχολογική υποστήριξη και συμβουλευτική σε ενήλικες.

Επίσης, την συνεχή ενημέρωση της κοινότητας, καθώς και την προληπτική συμβουλευτική αγωγή σχετικά με επιπτώσεις της παιδικής κακοποίησης στην ενήλικη ζωή.

Είναι απαραίτητη η συνεχή ενημέρωση των ειδικών επαγγελματιών για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της παιδικής κακοποίησης αλλά και των συνεπειών αυτής, που ακολουθούν τα παιδιά αυτά και στην ενήλικη ζωή τους.

Επιπροσθέτως, να δημιουργηθούν στενές διεπιστημονικές συνεργασίες μεταξύ των ειδικών επαγγελματιών, για καλύτερη και άμεση αντιμετώπιση των επιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης.

Αλλά και την πραγματοποίηση επιστημονικών ερευνών που να προσδιορίζουν τις ακριβείς επιπτώσεις της παιδικής κακοποίησης στην ενήλικη ζωή, οι έρευνες αυτές θα βοηθήσουν στην καλύτερη ενημέρωση των επαγγελματιών αλλά και της κοινότητας.

Τελευταία αλλά εξίσου σημαντικά είναι να γίνει εμπλουτισμός της υπάρχουσας ελληνική βιβλιογραφίας για τις επιπτώσεις της παιδικής κακοποίησης στην ενήλικη ζωή, η οποία είναι περιορισμένη και η δημιουργία νομοθετικού πλαισίου, αποκλειστικά και μόνο για την παιδική κακοποίηση.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η παιδική κακοποίηση δεν είναι φαινόμενο της σύγχρονης εποχής αλλά η ιστορία της ξεκινάει χιλιάδες χρόνια πριν. Στην Αρχαιότητα ήταν μια συνήθης συμπεριφορά, χωρίς κατακρίσεις, (Ντεμώζ, 1985). Η παιδική κακοποίηση δεν κάνει διακρίσεις εθνικότητας, χρώματος, θρησκευματος ή οικονομικής κατάστασης.

Το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις τα τελευταία χρόνια. Πρόκειται για ένα ζήτημα, οι συνέπειες του οποίου έχουν διάρκεια και επηρεάζουν και τη μετέπειτα ζωή του παιδιού, μετατρέποντάς το σε έναν προβληματικό ενήλικο. Δημιουργεί άτομα με έντονα προβλήματα στις προσωπικές τους σχέσεις, τα οποία δυσκολεύονται να αγαπήσουν και να εμπιστευτούν, έχουν τάση προς καταχρήσεις, εμφανίζουν αγχώδεις διαταραχές, προβλήματα προσαρμοστικότητας, κατάθλιψη και προβλήματα σεξουαλικότητας. Επίσης, οι άνθρωποι που υπέστησαν κακοποίηση όταν ήταν παιδιά ενδέχεται να προβούν οι ίδιοι σε κακοποίηση παιδιών όταν ενηλικιωθούν. (Τσιάντης, 1995)

Είναι βέβαιο ότι η νομοθεσία προστατεύει περισσότερο, τα θύματα κακοποίησης σε σχέση με τα παλαιότερα χρόνια. Είναι αναγκαίο ένα ενιαίο κεφάλαιο το οποίο θα συγκεντρώνει διατάξεις για εγκληματικές πράξεις σε βάρος ανηλίκων και όχι πολλές διάσπαρτες διατάξεις σε διάφορα κεφάλαια του Ποινικού Κώδικα, που τυποποιούν εγκληματικές πράξεις εις βάρος ανηλίκων, όπως ισχύει σήμερα (Χατζηφωτίου, 2005).

Επίσης, μέσα από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει ότι τα θύματα δεν απευθύνονται σε ειδικούς επαγγελματίες για την βοήθειά τους αλλά εμπιστεύονται άτομα του στενού τους περιβάλλοντος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Caffey E., Cameron D.E. , Camps A., Adelson C., από Αγάθωνος-Γεωργοπούλου Ε., *Κακοποίηση-Παραμέληση / Ινστιτούτο Υγείας του παιδιού*, Εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα, 1991

Bowlby W., Green M. από Αγάθωνος - Γεωργοπούλου Ε., *Αναγνώριση, Αντιμετώπιση, Κακοποίησης, Παραμέλησης Παιδιού*, Αθήνα, 1995

Αγάθωνος Ε.& Αδάμ Ε., *Τα δικαιώματα του παιδιού στην υγεία, Η εφαρμογή της σύμβασης του Ο.Η.Ε. για τα δικαιώματα του παιδιού στο σύστημα υγείας*, Εκδ , Αθήνα, 2002

Αρτινοπούλου Β. , *Ενδοοικογενειακή Κακοποίηση Γυναικών*, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2006

Γεωργάκας Π., *Σας χρειαζόμουν αλλά ήσασταν αλλού...*, Εκδ. Λυδία, Αθήνα, 2009

Γιωτάκος Ο., Αλυγιάκης Ε., & Βείζης Α., *Ο Κύκλος της κακοποίησης, ενδοοικογενειακή βία, σεξουαλική κακοποίηση, trafficking, bullying*, Εκδ. Αρχιπέλαγος, Αθήνα, 2008

Δορμπαράκης Παναγιώτης Χ., *Ετυμολογικό, ερμηνευτικό: Κατά ετυμολογικές οικογένειες*, Εκδ. Σπουδή, Αθήνα, 1999

Ζενεβιέβ Π., *Πως να βοηθήσετε το παιδί σας ν' αναπτυχθεί*, Εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα, 1980

Ίδρυμα για το παιδί και την οικογένεια, *Σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών και παιδοφιλία στο Internet*, Εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα 2000

De Mause L., Draykors R., Spock B. από Καλλιγά Ε, *Η πρόνοια για το παιδί στην Ελλάδα του 19ου αιώνα*, Εκδ. Δωδώνη, Αθήνα, 1990

Wallance N., Walker E., Helfer R., Grill K. από Κατωπόδη Α., *Παιδική σεξουαλική κακοποίηση Οικογένεια και Κοινωνία Αίτια, Ρόλοι, Συνέπειες*, Εκδ. Μαραθιά, Αθήνα, 2005

Κούτουλας Δ. Κ., *Η αρχαία Σπάρτη 1000 π.Χ.-396 μ.Χ.*, Εκδ. Δίον, Αθήνα, 1999

Κριθαράς Θ.Ν., *Ποινικό Δίκαιο & Διαδίκτυο*, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2009

Λυκιαρδοπούλου Α., *Η κακοποίηση του παιδιού*, Εκδ. Κουτσομπός, 1985

Λυξουριώτης Γ., *Κοινωνικές και Νομικές για το πρώτο αιώνα του Νοελληνικού Κράτους*, Εκδ. Δωδώνης, Αθήνα, 1986

Ματσανιώτης Ν., *Παιδιατρική*, Εκδ. Ιατρικές Εκδόσεις Λίτσας, Αθήνα 1999

Μπαμπινιώτης Γ., *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας*, Εκδ. Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα, 2008

Ευπολυτά - Ζαχαριάδη, *Ψυχοσωματικά Προβλήματα των Παιδιών*, Εκδ. Καστανιώτης. Αθήνα, 1999

Παπαγιαννοπούλου Ν., *Το φαινόμενο της Διεθνούς Σωματεμπορίας στην Ελλάδα και Διεθνώς*, Κέντρο Γυναικείων Μελετών Ερευνών, Εκδ, Αθήνα, 2007

Παπανικολάου Ε. , *Η σεξουαλική κακοποίηση παιδιών στην οικογένεια. Σχολείο και παιδική προστασία" Virtual School, The sciences of Education Online* ,τόμος 1 τεύχος 1ημ.δημοσίευσης 14/4/98

Πενταράκη Μ. , *Δίκτυα Κοινωνικής Προστασίας: Μορφές Παρέμβασης σε Ευπαθείς Ομάδες και σε Πολυπολιτισμικές Κοινότητες, Φεμινιστική πρωτοβουλία ενάντια στην καταναγκαστική πορνεία αλλοδαπών γυναικών: δίκτυα εναλλακτικής παρέμβασης*, Εκδ. Κριτική, 2005

Πρεκατέ Β. & Γιωτάκος Ο., *Οδηγός εκπαιδευτικών και γονέων για την ανίχνευση της παιδικής κακοποίησης*, Εκδ. Βήτα Ιατρικές, Αθήνα, 2005

Σάμιος Θ., *Ποινικός Κώδικας* , Εκδ. Σάκκουλας Π.Ν., Αθήνα, 2005

Σταυριανός Χρ., & Μετσικά Μ.Ε., *Παιδική Κακοποίηση και Παραμέληση*, Εκδ. Θεσσαλονίκη, 2002

Συκιώτου Π., *Εμπορία ανθρώπων στα Βαλκάνια. Θύμα, δράστης και κατασταλατικές στρατηγικές*, Εκδ Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα - Κομοτηνή, 2003

Τσακλαγκάνου Γ. *,Ενημερωτική Μελέτη για την παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων με σκοπό την οικονομική εκμετάλλευση-trafficking human beings*, Κ.Ε.Θ.Ι, Αθήνα, 2002

Τσιάντης Γ., & Μανωλόπουλος Σ., *Σύγχρονα θέματα παιδοψυχιατρικής*, Εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα, 1987

Τσιάντης Γ., *Ψυχική Υγεία του Παιδιού και της Οικογένειας*, Τεύχος Β΄, Εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα, 2000

Τσίτουρα Σ., *Κακοποίηση - Παραμέληση Παιδιών Ινστιτούτο Υγείας Παιδιού (Ι.Υ.Π)*, Εκδ. Εκλογή, Αθήνα, 1991

Χατζηφωτίου Σ., *Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών και παιδιών, Διαπιστώσεις και προσκλήσεις για την Κοινωνική Εργασία*, Εκδ. Τζολια, Θεσσαλονίκη, 2005

Katheen F., από Ψωμά Α., *Ενδοοικογενειακά βία και παιδί, Μορφές Κακοποίησης*, μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 1999

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Arnaldo C.A., *Child Abuse on the Internet, Ending the Silence*, edition Berghahn Books, New York, 2001

Celder M.G., μτφρ. David P.H Jones, *Σύγχρονη Ψυχιατρική Oxford*, 3^{ος} Τόμος, Εκδ. Πασχαλίδης, 2008

Holden G.W., Geffner R. & Jouriles E.N., *Children exposed to marital violence: theory, research and applied issues*, edition American Psychological Association, London, 1998

Liqueur T. W., *Οι κατά μόνας ηδονές: Πολιτισμική ιστορία του αυνανισμού*, μτφρ: Πελαγία Μαρκέτου, Εκδ. Νεφέλη, Αθήνα, 2006

Taylor M. & Quayel E., *Child Pornography, an internet crime*, edition Brunner- Loutledge, Usa and Canada, 2003

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Μαντάς Κ., *Γάλα και χρήμα: η ιστορία του θετού θηλασμού*, *ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ & ΤΕΧΝΕΣ*, τχ. 105, σσ, 65 - 66, Δεκέμβριος, 2007

Μουζακίτης Χ., *Σωματική και Σεξουαλική Κακοποίηση του Παιδιού – Επιπτώσεις στην υγεία του*, Κοινωνική εργασία, έτος 8^ο , τεύχος 30, σσ, 93 - 106, Αθήνα, 1993,

Νέλλας Α., Σπανάκη Ο. & Τσαπαλάκη Μ., De Jure, magazine of the European Law Students Association , Athens, σελ. 1-6, Εκδ. Elsa Athens, No 02 I- 2009,

INTEPNET

UNICEF, 2004, <http://www.unicef.gr/>, πρόσβαση: 12/06/2010

WIKIPEDIA, <http://el.wikipedia.org/wiki/>, 2006, πρόσβαση: 12/03/2010

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης,
<http://www.psy.auth.gr/index.php>, 2009, πρόσβαση: 15/06/2010

Ελληνική Εταιρεία Μελέτης και Πρόληψης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, <http://www.obrela.gr/>, 2004 , πρόσβαση: 10/07/2010

Ιωάννης Εμμ. Α., Legal Search Engines, <http://www.lawnet.gr/> , 2004
πρόσβαση: 22/03/2010

Λασιθιωτάκη Μ., <http://www.selftherapy.gr/>, πρόσβαση: 15/06/2010

Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, <http://stressteen.stress.gr/abuse.php>, 2008,
πρόσβαση: 16/02/2011

Ρεμπελάκου Ε., *Ελεύθερη Έρευνα*, www.freeinquiry.gr , 2009,
πρόσβαση: 12/02/2010

Τσιάκα Μ., Ελληνικό Κέντρο Διατροφικών Διαταραχών,
http://hcfed.gr/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1, 2008,
πρόσβαση: 06/03/2010

Τσιμπούκης Π., Βήμα της Κυριακής, Κυριακή 28 Σεπτεμβρίου 2008,
<http://www.tovima.gr/>, πρόσβαση: 26/03/2010

ΦΕΚ

ΦΕΚ. Αρ. Φύλλου 258, 2002.

ΦΕΚ 232 Α/ 24.10.2006

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Δημογραφικές ερωτήσεις

a. **Φύλο:** Άνδρας ___ Γυναίκα ___

b. **Ηλικία :** Μέχρι 30 ετών _____

Μέχρι 40 ετών _____

Μέχρι 50 ετών _____

Από 51 ετών και άνω _____

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Όταν ήσουν παιδί σε έκανε κάποιος ενήλικας να νιώσεις άβολα ή άσχημα; Με ποιον τρόπο;
2. Όταν σε χαστούκισε ή σε χτύπησε ένας; Πως ένιωσες;
3. Η πράξη αυτή, τι επίπτωση είχε στην ενήλικη ζωή σου;
4. Ένωσες να σε παραμελούν ή ότι δεν ενδιαφέρονται για εσένα ή ότι δεν άξιζες; Με ποιον τρόπο και πως επηρέασε τη ζωή σου;
5. Σε έχουν ενοχλήσει ποτέ με λόγια ή με πράξεις που εμπεριείχαν σεξουαλικό περιεχόμενο. Αν ναι, με ποιόν τρόπο και τι επίπτωση είχε στη ζωή σου;
6. Απευθύνθηκες ή μίλησες σε κάποιον ειδικό ή σε κάποιο άτομο; Αν ναι, τελικά σε βοήθησε;
7. Πως αντιμετώπισες το θέμα της παιδικής κακοποίησης;
8. Πως αισθάνεσαι σήμερα;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 1^η

1. Η μητέρα μου, μ' έκανε να νιώθω άσχημα. Συχνά με φώναζε «τεμπέλα», «μούχλα», όταν ήμουν μικρή γιατί δεν είχα όρεξη να την βοηθάω στις δουλειές του σπιτιού, όταν ήμουν 12- 14 χρονών και με σύγκρινε με τ' αδέρφια μου. Δηλαδή ότι ο αδερφός μου ήταν πιο γρήγορος, πιο «νευρικός», όπως έλεγε και με την αδερφή μου, ότι η αδερφή μου ήταν πιο έξυπνη, λιγνή και τσαχπίνα, ενώ εγώ ήμουν πιο «αργή», πιο «βαριά».. Ήταν πάρα πολύ άσχημα, θυμάμαι, κάθε μέρα προσπαθούσα να κάνω κάτι για να τραβήξω την προσοχή αλλά δεν τα κατάφερνα. Κάθε μέρα έκλαιγα..

2. Θυμάμαι ένα περιστατικό, που με χτύπησε ο πατέρας μου. Είχαμε γιορτή στο σπίτι, ήμουν 6 – 7 χρονών και είχα ένα μεγάλο φουσκωτό μπαλόνι και ήρθε ένας ξαδέρφης μου 14 χρονών ήταν τότε και μου το έσκασε κι εγώ στεναχωρήθηκα κι έκλαιγα. Τότε ήρθε ο πατέρας μου και με χτύπησε μπροστά σε όλους. Δεν θυμάμαι αν πόνεσα, θυμάμαι ότι ντροπιάστηκα και στεναχωρήθηκα γιατί ο πατέρας μου δεν με κατάλαβε, δεν κατάλαβε ότι για εμένα δεν ήταν ένα απλό μπαλόνι και στο κάτω κάτω δεν έκανα τίποτα κακό εγώ. Ναι, ήμουν πολύ στεναχωρημένη και λυπημένη, που δεν μου έδειξε κατανόηση. Στο κάτω κάτω ένα απλό παιδάκι ήμουν.. Φυσικά δεν μπορώ να πω πως, με χτυπούσε κάθε μέρα, δυο, τρεις φορές θυμάμαι, αλλά ακόμα κι αυτή η μία φορά μου έχει κάτσει.

3. Σιχαίνομαι το ξύλο, δεν θέλω να βλέπω γονείς να χτυπούν τα παιδιά τους. Ούτε κι εγώ δέχομαι να μου σηκώσουν χέρι, είμαι κάθετη σε αυτό.

Θεωρώ το ότι αν μιλήσεις σε ένα παιδί και θελήσεις να το καταλάβεις, τότε το παιδί θα σε αγαπάει και θα σε υπακούει.

4. Αυτό το ένιωθα συνέχεια , να νιώθω ότι δεν αξίζω ή ότι δεν ενδιαφέρονται για εμένα. Να φανταστείς μια εποχή έψαχνα να βρω μήπως είμαι υιοθετημένη και μου το κρύβουν. Παρόλο που μοιάζω με τον πατέρα μου , εγώ έψαχνα να βρω..., Ήταν θλιβερό. Ξέρεις όταν πιέζεσαι και έχεις να σου λένε ότι είσαι τεμπέλα, μούχλα με φώναζε η μητέρα μου. Ή προσπαθούσα να κάνω πράγματα, δηλαδή να πηγαίνω καλά στο σχολείο σε αντίθεση με τ' αδέρφια μου.. Και δεν άκουγα ένα μπράβο, με πλήγωνε και με πεσμένε. Ένιωθα ότι με προδίδουν οι γονείς μου.. Επίσης, ένιωθα τον διαχωρισμό από τ' αδέρφια μου αλλά αυτό δεν με πείραζε. Μικρή σκεφτόμουν ότι δεν με πειράζει αν αγαπούν περισσότερο τ' αδέρφια, απλώς δεν θέλω να μ' αδικούν.. Μπορεί να έκανα και λάθος, αλλά αυτό ένιωθα σαν παιδί. Ακόμα και οι συγγενείς μου έλεγαν ότι είμαι παχιά, με σύγκριναν με τ' αδέρφια μου και άλλα τέτοια.

Με επηρέασε αυτή η συμπεριφορά περισσότερο από οτιδήποτε άλλο. Πρέπει να πω, ότι με ωρίμασε, με έκανε πιο δυνατή, ήθελα να γίνω ανεξάρτητη να μην έχω την ανάγκη κανενός. Έγινα καχύποπτη με τους άλλους, δεν εμπιστεύομαι εύκολα, έχω λίγους και καλούς φίλους που ξέρουν τα προσωπικά μου... Μέχρι τα 21 μου είχα χαμηλή αυτοπεποίθηση, δεν αγαπούσα τον εαυτό μου, το σώμα μου και είχα πολλές διακυμάνσεις στο σωματικό μου βάρος. Έκρινα πολύ άσχημα τον εαυτό μου. Αυτό τραυματίζομαι, γιατί θεωρούσα ότι εγώ έφταιγα που ήμουν έτσι και είχα και σκέψεις αυτοκτονίας. Τραγικό έτσι; Για ένα κορίτσι..... Δεν πήγαινα για μπάνιο στη θάλασσα, αν κάτι που άκουγα στην παρέα μου, δεν μου άρεσε ή δεν συμφωνούσα, δεν το έλεγα αντιθέτως συμφωνούσα, γιατί πίστευα ότι θα έλεγα βλακεία!! Ήμουν πολύ κομπλεξική, είχα πολλές ανασφάλειες. Ακόμα κι όταν έβγαινα

κρυβόμενοι σε μία γωνία και δεν μιλούσα, παρόλο που ήθελα να μιλήσω, να πω κι εγώ αστεία αλλά δεν τολμούσα..

5. Στην παιδική ηλικία μου όχι ποτέ.... Μόνο στα 15 μου, ήμουν με μια φίλη μου και καθώς, πηγαίναμε σπίτι μας, ένας άντρας με μηχανάκι είχε σταματήσει μπροστά μας και είχε κατεβάσει το παντελόνι του και είχε βγάλει τα γεννητικά του όργανα έξω και μας ενοχλούσε. Απλώς, πρόσεχα περισσότερο στο δρόμο κι απέφευγα να πήγαινα σε σκοτεινά μέρη.

6. Στο λύκειο όταν πήγα μίλησα με κάποιες φίλες μου, ποτέ σε ειδικό. Δεν με βοήθησε, αλλά με ανακούφιζε εκείνη την στιγμή αλλά ουσιαστικά όχι. Μεγαλώνοντας ήθελα να πάω σε έναν ειδικό αλλά δεν μπορούσα να το ζητήσω.

7. Δεν μπορούσα να το χειριστώ τότε. Θυμάμαι ότι έκλαιγα κάθε μέρα και αναρωτιόμουν γιατί μου φέρονται έτσι. Δεν ήμουν ευτυχισμένη, άλλες φορές ναι και άλλες φορές όχι. Δεν ήξερα τι να κάνω, τι να πω. Ήθελα να τους πω, πως νιώθω αλλά δεν ήξερα πως να τους το πω, περίμενα να μεγαλώσω να κλείσω τα 18 και να φύγω από το σπίτι.

8. Αισθάνομαι αδικημένη από την συμπεριφορά της μητέρας μου, περισσότερο. Αλλά μου πήρε ένα χρόνο να κοιτάξω εμένα και να με αγαπήσω και γενικά να τα βρω με τον εαυτό και να φτάσω να δω γιατί νιώθω έτσι. Είμαι μια χαρά τώρα. Έχω βρει τον εαυτό μου, αυτόν που είχα κρύψει μέσα μου? Θυμάσαι? Αυτόν!!!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 2^η

1.Όταν ο πατέρας μου, χτυπούσε και βλαστημούσε την μητέρα μου. Μπροστά στα μάτια μας και φοβόμασταν, συνέβαινα ίσως και μία φορά την εβδομάδα ή ανά δεύτερη εβδομάδα, δεν θυμάμαι καλά. Γινότανε χαμός στην γειτονιά και είχε έρθει πολλές φορές η αστυνομία και μας έπαιρναν και μιλούσαν στον πατέρα μου. Αλλά δεν γινότανε τίποτα. Ήταν πολύ άσχημες στιγμές. Από τότε άμα δω τσακωμό και γενικά βία τρέμω , το ίδιο άμα ακούω βλαστήμιες, Με πιάνει κάτι σαν τρέμουλο, δεν μπορώ καθόλου.

2.Ντροπή ένιωθα. Δεν με χτυπούσαν συχνά, άλλωστε νιώθαμε φόβο για τον πατέρα μας οπότε δεν σκεφτόμασταν να κάνουμε αταξίες. Θυμάμαι η γιαγιά μου, με χτυπούσε με την παντόφλα της, είχε αδυναμία στον αδερφό μου.

3.Την μίσησα την γιαγιά μου, ποτέ δεν την αγάπησα. Μπορώ να παραδεχτώ ότι κι εγώ είχα χτυπήσει κάποιες φορές τα παιδιά μου με παντόφλα ή ζώνη αλλά μετά με έπιαναν τα κλάματα και το μετάνιωνα.. Δεν νομίζω βέβαια να τα επηρέασα, να τους δημιούργησα ψυχολογικό τραύμα, που λένε.

4.Όχι δεν ένιωσα κάτι τέτοιο.

5.Ναι, ήμουν 11 χρονών και με είχε στείλει ο πατέρας μου, πάω κάτι πράγματα σ' έναν φίλο του. Όταν αυτός, άνοιξε ένα συρτάρι και έβγαλε κάτι προφυλακτικά και μου τα έδειχνε και μου έκανε πρόταση να

ξαπλώσω και μου είπε να το κάνουμε και τότε εγώ έτρεξα και πήγα και το είπα στην μητέρα μου, η οποία με συμβούλευσε να μην πω τίποτα στον πατέρα μου. Δεν ξέρω γιατί...

6. Στην μάνα μου, όπως σας είπα. Δεν εμπιστεύομαι φίλους και τέτοια, ποτέ δεν είχα. Άλλωστε οι μοναδικοί που νοιάζονται πραγματικά για εσένα είναι οι γονείς σου, 'έτσι δεν είναι. Οι φίλοι θα σε προδώσουν..

7. Δεν έλεγα τίποτα, τα κρατούσα μέσα μου. Μόνο με την σεξουαλική παρενόχληση μίλησα στην μητέρα μου.

8.Μια χαρά. Δεν κρατάω κακίες άλλωστε ότι έκανα οι γονείς μου το έκανα για καλό μας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3^η

1. Πολλές φορές αισθάνθηκα άβολα. Από αυτά που μου έλεγε ο πατέρας μου στην μητέρα μου αλλά και σ' έμένα. Την χτυπούσε μπροστά σ' έμένα και στ' αδέρφια μου. Κι εμένα και την αδερφή μου χτυπούσε, αν δεν συμφωνούσαμε μαζί του ή τσακωνόμασταν με τον αδερφό μας, είναι αγόρι βλέπεις!! Αλλά να μην πολυλογώ. Θυμάμαι μια φορά ήμουν 13 χρονών κι ο πατέρας μου, είχε τσακωθεί και χτυπήσει την μητέρα μου γιατί είχε ξοδέψει τα χρήματα που της είχε δώσει για το σπίτι. Μετά από αυτό η μητέρα μου πήρε ένα ψαλίδι και έκοβε τα μαλλιά της μπροστά στον καθρέφτη. Ήταν τρομακτικό! Πήγα λοιπόν, και της πήρα το ψαλίδι από τα χέρια της κι εκείνη έκλαιγε. Δεν θέλω να το θυμάμαι..

2.Αν ήταν ένα μόνο χαστούκι θα ήταν καλά... Αλλά ο πατέρας μου με χτυπούσε, με αντικείμενα ή χωρίς, πολλές φορές μου είχε αφήσει σημάδια. Να φανταστείς μέχρι και τα 20 μου συνέχιζε μέχρι που τον

χαστούκισα κι εγώ και του απαγόρευσα να με χτυπήσει ξανά.. Ένιωθα περίεργα, ήμουν γεμάτη θυμό, οργή αλλά και στεναχωριόμουν που δεν μ' αγαπούσε. Είχα σκεφτεί να φύγω από το σπίτι ή και να αυτοκτονήσω. Περισσότερο ήταν απογοήτευση.

3.Είμαι αρκετά νευρική και έχω πολλά νεύρα, όλοι οι φίλοι μου το λένε. Νευριάζω εύκολα κι έχω έντονα ξεσπάσματα.. Απότομα.. Έχω τσακωθεί, πιαστεί στα χέρια με συμμαθήτριά μου και έχω σηκώσει χέρι σε μία συμμαθήτριά μου και σε ένα πρώην αγόρι μου.. Φυσικά είχε σηκώσει εκείνος πρώτος....

4.Κάθε μέρα , ακόμα και τώρα , ο πατέρας μου με μειώνει και με κάνει να νιώθω σκουπίδι.. Με φώναζε από μικρή «άχρηστη», «τεμπέλα» και θυμάμαι αν έβλεπε κακούς βαθμούς, μου έλεγε ότι καλά είχε καταλάβει ότι είμαι άχρηστη. Κάθε μέρα που περνάει θέλω να του αποδεικνύω ότι δεν είμαι άχρηστη γι' αυτό και από τα 18 μου δουλεύω, σε διάφορες δουλείες, γιατί ήθελα να είμαι ανεξάρτητη. Βέβαια, αν αποτυχαίνω σε κάτι σκάφτομαι τα λόγια του πατέρα μου και ίσως να έχει δίκιο. Δεν με παραμελούσαν, όλα τα είχα και μπαλέτο με πήγαιναν, ότι ήθελα, δεν έχω παράπονο σε αυτό.

Δεν κάνω εύκολα φίλους και όταν είμαι με παρέα, απομονώνομαι ή συμπεριφέρομαι αρκετά φιλικά με αποτέλεσμα να τους δίνω λάθος εντύπωση. Δεν μου αρέσει το σώμα μου, δεν έχω αυτοπεποίθηση, δεν μ' αγαπώ. Βέβαια είναι στιγμές που με υπερεκτιμώ κι άλλες όχι. Υπάρχουν φορές που αγόρια μου λένε ότι τους αρέσω κι εγώ δεν τα πιστεύω ότι το εννοούν. Η κολλητή μου μ' έχει πει κομπλεξική, γιατί παρεξηγούμε με το παραμικρό και τα παίρνω όλα στα σοβαρά.

5.Όχι ποτέ.

6. Σε ειδικό όχι. Αν και μια φίλη μου, με είχε συμβουλευσει να πάω αλλά όχι. Μόνο σε αυτή την φίλη μου είχα μιλήσει. Αχ! Ένιωθα τόσο ντροπή... Με βοηθούσε γιατί είχα κάπου να τα πω, να τα βγάλω, να ξελαφρώσω.. Αυτό δεν έβρισκα λύσεις αλλά ανακουφίζομαι.

7. Έκλαιγα. Δεν μπορούσα να πω τίποτα σε κανέναν γιατί ντρεπόμουν.. τι να πω; Ότι ο πατέρας μου με χτυπάει; Ντροπή! Απλώς, άκουγα ότι μου έλεγε και προσπαθούσα να μην τον προκαλώ.

8. Αισθάνομαι δυνατή και έχω πλέον κάνει πέρα ανθρώπους που μου κάνουν κακό κι έχω καλούς φίλους και περνάω καλά. Ντρέπομαι, βέβαια για όλα αυτά και δεν τα λέω σε κανέναν. Είναι τα μυστικά μου!

ΣΥΝΕΝΤΕΞΗ 4^η

1. Θυμάμαι μια φορά όταν ήμουν 5 ετών περίπου, είχε γίνει ένας τσακωμός στο μαγαζί και ο πατέρας μου χτυπούσε την μητέρα μου, είχα τρομάξει, είχε μαζευτεί κόσμος και γινόταν χαμός και θυμάμαι είχε έρθει και με είχε πάρει από εκεί ένας κύριος και με είχε πάει στο περίπτερο, μου είχε αγοράσει και παιχνίδι γιατί δεν ήθελε να είμαι μπροστά. Την άλλη μέρα, η μητέρα μου είχε έναν επίδεσμο στο κεφάλι της. Δεν τόλμησα να ρωτήσω ποτέ, τι είχε συμβεί, ούτε φυσικά μου εξήγησαν. Ήταν πολύ τρομακτικό από τα μάτια ενός παιδιού, αφού να φανταστείς ήμουν 5 ετών και το θυμάμαι, μου έχει μείνει..

2. Κοίτα δεν έχω φάει πολύ ξύλο, όσο τ' άλλα μου αδέρφια. Αλλά σίγουρα χαστούκι έχω φάει και ένιωθα ντροπή και στεναχωριόμουν, πληγωνόμουν. Δεν με χτυπούσαν με ζώνη, με βέργα ή με κάτι άλλο. Απλώς, η μητέρα μου, δάγκωνε. Δηλαδή, ήμουν 11 χρονών, καλοκαίρι

και θα πήγαινα διακοπές. Ήθελα να χαιρετήσω τους φίλους μου κι έτσι έφυγα κρυφά από το μαγαζί και πήγα να τους βρω στην πλατεία. Η μάνα μου μ' έψαχνε κι όταν με είδε να γυρνάω ήρθε τρέχοντας κατά πάνω μου και για να μην φάω ξύλο, καλύψω το πρόσωπο μου με τα χέρια μου κι εκείνη με δάγκωσε στο χέρι, μου άφησε και σημάδι. Δεν το έκανε μόνο σε εμένα αλλά και στ' αδέρφια μου. Τον αδερφό μου μια φορά τον είχαν δέσει σε μια κολώνα και η μητέρα μου είχε πάει και τον δάγκωνε, ακόμα χειρότερα!

3. Δεν μου αρέσει η βία, κι όποτε βλέπω τέτοιες σκηνές σοκάρομαι. Δεν μου αρέσει να χτυπάω και γι' αυτό έχω κι αρκετή υπομονή. Επίσης, φοβάμαι μην με ξαναχτυπήσουν, τρομάζω εύκολα και συχνά δεν κάνω αυτό που θέλω γιατί σκέφτομαι ότι μπορεί να με ξαναχτυπήσουν ακόμα και σήμερα.

4. Κάθε μέρα, από τότε που ήμουν μικρή μέχρι και σήμερα, νιώθω ότι δεν αξίζω. Δεν ένιωθα ότι με υπολογίζουν, μικρή με φώναζαν και μου έλεγαν ότι είμαι άχρηστη. Ξέρεις πολλές φορές μου είχαν πει και συνεχίζουν, πως άμα πάθουν κάτι θα φταίω εγώ. Έτσι από μικρή δεν μπορούσα να ζήσω όπως όλα τ' άλλα παιδιά. Πάντα υποστήριζαν τον αδερφό μου και μου έλεγαν ότι έπρεπε να τον σέβομαι. Με αμφισβητούσαν για τις ικανότητές μου, δεν πίστευαν σε εμένα. Μπορώ να πω πως παραμελούσαν τις ανάγκες μου για διασκέδαση. Γιατί τροφή, ένδυση, στέγαση είχα αλλά δεν είχα το «μπράβο» των γονέων μου και τις περισσότερες φορές υποστήριζαν άλλα άτομα και δεν μου έριχναν δίκιο. Πως να το πω, δεν ασχολήθηκαν με εμένα, με άλλες ανάγκες μου, μόνο με τις βασικές ανάγκες μου, όπως ήταν φυσικό.

Με έχει επηρεάσει, δεν είμαι κοινωνική ενώ θέλω και απομονώνομαι.. Ντρέπομαι να μιλάω με αγόρια.. Δεν έχω κάνει ποτέ σχέση με αγόρι.. Δεν έχω την δύναμη να κάνω κάτι δικό μου, δεν τολμώ,

δεν παίρνω πρωτοβουλίες. Φοβάμαι... Δεν εκτιμώ τον εαυτό μου, δεν θεωρώ ότι είμαι ωραία κοπέλα, δεν έχω αυτοπεποίθηση.... Στην εφηβεία είχα κάποιες κακές σκέψεις, να φύγω από το σπίτι ή να κάνω κακό στον εαυτό μου. Συνέχεια προσπαθώ να χάσω τα παραπάνω κιλά, όταν τα χάνω συνεχίζω να μην, μου αρέσω και μετά ξαναπαίρνω τα κιλά και μετά ξαναπροσπαθώ. Γενικά συνέχεια κάνω δίαιτες και προσπαθώ.. Βάζω εύκολα τα κλάσματα γι' αυτό με κοροϊδεύουν οι φίλες μου. Επίσης, συνέχεια κάνω πράγματα για χάρη άλλων, δεν έχω κάνει που να θέλω εγώ! Δεν έρχομαι σε λογομαχίες γιατί φοβάμαι μην πάθει τίποτα η μητέρα μου, έχει πρόβλημα υγείας. Έχω πολλά νεύρα όμως και δεν ξέρω το γιατί. Νευριάζω με το παραμικρό και μετά όταν το ξανασκέφτομαι βλέπω ότι ήμουν υπερβολική.

5. Όχι δεν μου έχει συμβεί κάτι τέτοιο.

6. Όχι δεν μίλησα ποτέ σε κάποιον ειδικό μόνο στις φίλες μου, οι οποίες με αγαπούν και με στηρίζουν και μου δίνουν συμβουλές για να με βοηθήσουν. Ναι, με έχουν βοηθήσει, είναι σημαντικό να έχεις ανθρώπους να μιλάς και να μπορείς να τους εμπιστευέσαι.

7. Δεν έκανα τίποτα.. Έκανα ότι μου έλεγαν οι γονείς μου.

8. Μια χαρά. Άλλωστε εντάξει, δεν είναι τόσο καταπιεστικοί. Δεν με πειράζει που δουλεύω στο μαγαζί και δεν μ' αφήνουν να βγω. Τους καταλαβαίνω, θέλουν βοήθεια στο μαγαζί και με αφήνουν να βγαίνω αν με πάρει ο αδερφός μου ή κάποιος ξαδερφός μου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 5^Η

1. Η μητέρα μου, μ' έκανε να νιώθω άσχημα, αρκετές φορές. Μου μιλούσε πολύ απότομα, πολύ άσχημα, έλεγε πράγματα που δεν πρέπει να τ' ακούει ένα παιδί.

Θυμάμαι, ένα απόγευμα ήμουν περίπου 12 ετών, τσακωνόμασταν και μου έλεγε όπως πάντα αυτά που συνήθιζε, μ' έβριζε και πραγματικά δεν ξέρω τι έπαθα κι άρχισα να φωνάζω και χτύπησα με δύναμη το τραπέζι και έσπασα το τζάμι που είχε από πάνω του. Με πήρε ο πατέρας μου και με πήγε στο δωμάτιο μου. Η μητέρα μου, φυσικά συνέχιζε να φωνάζει ακόμα χειρότερα, πήγε ο πατέρας μου και τότε του φώναζε ότι με κακομαθαίνει και γενικά τσακωνόντουσαν. Τσακωνόντουσαν συχνά, υπήρχαν θυμάμαι κάποιες φορές που έκαναν να μιλήσουν μία εβδομάδα ολόκληρη. Ναι, τελοσπάντων, αυτή η στιγμή ήταν από τις πιο άσχημές μου στιγμές.

2. Δεν μ' έχουν χτυπήσει πολλές φορές, αυτή είναι η αλήθεια. Αλλά όταν με χτυπούσαν έκλαιγα, όχι από πόνο, γιατί πληγωνόμουν ξέρεις τώρα, νιώθεις ότι δεν σε καταλαβαίνουν και τι κλάμα είναι ένα είδος παραπόνου. Έτσι πιστεύω εγώ. Όταν ήμουν 12 ετών τα έφτιαξα μ' ένα αγόρι 17 ετών όταν το έμαθα η μάνα μου κι ο πατέρας μου, με χτύπησαν και μ' έβαλαν τιμωρία.

3. Σίγουρα δεν μου αρέσει να χτυπούν παιδιά αν και κάποιες φορές όπου δεν πέφτει λόγος, πέφτει ράβδος! Έχω παιδί και ξέρω. Αλλά μ' έχει επηρεάσει στο να είμαι κοντά στο παιδί μου, α θέλω να γίνω φίλη του.

4. Από την πλευρά της μητέρας μου, το ένιωθα αυτό. Ότι δηλαδή δεν αξίζω και ότι δεν ενδιαφέρονται για εμένα. Μου μιλούσε άσχημα όπως σας είπα. Δηλαδή, με έλεγε «μούχλα», «βρώμα», «πουτάνα», ντρέπομαι

που τα λέω κιόλας! Ενώ στον αδερφό μου δεν έλεγε τίποτα. Έλεγε ότι αυτός είναι αγόρι! Μια φορά, πήγαινα α' γυμνασίου και έφυγα από το σπίτι κρυφά, πήγα στην αρχή σε μια πλατεία κοντά εκεί που έμενε η γιαγιά μου, και το απόγευμα πήγα στην γιαγιά μου και της είπα τι είχα κάνει. Αυτή πήρε την μητέρα και της είπε πως ήμουν εκεί. Ήρθαν με πήραν και δεν μου είπαν τίποτα, δεν μου φώναζαν, τίποτα. Και ξέρεις κάτι με πείραξε, περίμενα να μου πει κάτι, να με ρωτήσει γιατί το έκανα κι άλλα. Αντί για αυτό, δεν με ρώτησαν τίποτα. Είχα την ανάγκη να τους πω, τι νιώθω, γιατί το έκανα, όλα αλλά δεν ήθελαν..

Συνέχεια μ' έκρινε και στην εφηβεία αλλά και αργότερα όταν πέρασα τα 18, επειδή είχα πολλές διαφορετικές σχέσεις σαν κοριτσάκι κι εγώ, με έβριζε ή αν έβγαινα για ένα καφέ μ' έπαιρνε τηλέφωνο και μ' έβριζε ή με παρακολουθούσε ο πατέρας μου. Όλα σταμάτησαν όταν έμεινα έγκυος και παντρεύτηκα τον άντρα μου.

Δεν είχα αυτοπεποίθηση, ντυνόμουν προκλητικά, όλοι μου το έλεγαν. Έκανα σχέσεις με αγόρια, όπου πολλές φορές τα απατούσα γιατί έψαχνα να βρω την επιβεβαίωση, καταλαβαίνεις; Δεν ήμουν καλή με τις σχέσεις μου... Πλήγωνα και άτομα που με αγαπούσαν... Έμεινα έγκυος κατά λάθος, δεν το μετανιώνω αλλά δεν ξέρω αν θα έπρεπε να παντρευτώ τόσο μικρή.

Ήμουν 24 χρονών όταν έμεινα έγκυος. Δεν ήταν σχεδιασμένη εγκυμοσύνη, συζούσα τότε με τον άνδρα μου κι έτσι αναγκαστήκαμε να επισπεύσουμε τον γάμο που κουβεντιάζαμε! Τώρα δεν μπορώ να κάνω πολλά..

5. Όχι ποτέ! Τουλάχιστον όχι επίτηδες... Εννοώ ότι μια φορά ήμουν 11, 12, 13 χρονών, οι γονείς μου ήταν μέσα στο σαλόνι με κάτι φίλους τους κι έβλεπαν πορνό. Μπήκα μέσα χωρίς να χτυπήσω, είδα κάτι σκηνές αλλά

το έκλεισαν αμέσως.. Βέβαια δεν ξαναμπήκα σε κανένα δωμάτιο, όταν ήταν κλειστή η πόρτα.

Στην αρχή σοκαρίστηκα! Ένωσα άβολα και ντράπηκα αλλά έκανα σαν να μην κατάλαβα τι είδα.. Μετά το σκέφτηκα συνέχεια αλλά μεγαλώνοντας το ξέχασα.

6. Όχι σε ειδικό, ούτε σε κάποιον άλλον. Με δυσκολία. Δεν ήταν ότι καλύτερο. Ίσως άμα είχα κάποια βοήθεια από έναν ειδικό, να ήταν καλύτερα.

7. Έκλαιγα κι απορούσα γιατί μ' έβριζε και ποια είναι η διαφορά μου από τον αδερφό μου, αφού εγώ έκανα δουλειές μέσα στο σπίτι ενώ ο αδερφός μου τίποτα. Δεν μπορούσα να κάνω κάτι άλλωστε οι γονείς δεν σε ακούνε, έβριζαν συνεχώς τις παρέες μου κι ότι παίρνω αέρα και όλα αυτά.

8. Της τα λέω σήμερα και την κατηγορώ την μητέρα μου, γι' αυτή τη συμπεριφορά της. Τώρα έχουμε έρθει πιο κοντά και με βοηθάει με το παιδί. Δεν κρατάω κακίες, μ' αγαπάει και το ξέρω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 6^η

1.Ναι ήταν μία πάρα πολύ άσχημη εμπειρία. Μία φορά στο σπίτι μας είχαν έρθει οι θείοι μου. Για κάποιο λόγο που δεν θυμάμαι άρχισαν να μαλώνουν. Πήγαν λοιπόν σε ένα δωμάτιο και ο θείος μου άρχισε να της μιλάει με πάρα πολύ υποτιμητικό τρόπο. Στη συνέχεια υπήρχε μία τρομερή διαμάχη η οποία συνεχίστηκε με βωμολοχίες. Η εικόνα της θείας

μου να μην αντιδράει και να τον κοιτάει φοβισμένη έχει καρφωθεί στο μυαλό μου. Για ένα διάστημα όταν άκουγα κάποιον να φωνάζει δυνατά αμέσως μου ερχόταν στο μυαλό το γεγονός αυτό.

2. Η μητέρα μου με έχει χαστουκίσει όταν ήμουν 10 χρονών γιατί της μίλησα απότομα. Δεν το περίμενα μιας και δεν είχε ξαναγίνει ποτέ στο παρελθόν. Ένιωσα πάρα πολύ άσχημα εκείνη την ώρα, αλλά μετά μου βγήκε πάρα πολύ θυμός.

3. Αυτός ο παρακρατημένος θυμός που έχω απέναντι στη μητέρα μου έχει αποτελέσει και το λόγο του χάσματος ανάμεσα μας. Μπορεί το χαστούκι να έγινε μία φορά αλλά ήταν αρκετό για μένα και σε συνδυασμό με την ψυχολογική πίεση που μου ασκούσε με έκανε να απομακρυνθώ από κοντά της. Δυστυχώς το αίσθημα αυτό υπάρχει μέχρι και σήμερα.

4. Σε μία περίοδο της παιδικής μου ηλικίας μέναμε πολύ συχνά με τη γιαγιά και τον παππού μου ώστε να μπορούν οι γονείς μου να ασχοληθούν με τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις. Τότε ναι, ένιωσα παραμελημένη. Μου δημιουργήθηκαν έντονα συναισθήματα φόβου εγκατάλειψης και χαμηλή αυτοεκτίμηση. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να προσκολληθώ για μεγάλο διάστημα στους γονείς και αντιμετώπισα και το αίσθημα του αποχωρισμού όταν ήρθα στην Αθήνα να σπουδάσω.

5. Ναι δυστυχώς έχω βιώσει και εγώ αυτή την εμπειρία. Ένας γείτονας που είχαμε πολλές φορές έκανε αστεία που εμπειρείχαν σεξουαλικό περιεχόμενο. Στην αρχή δεν τα πολυκαταλάβαινα μεγαλώνοντας όμως τα συνέχισε ακόμη πιο έντονα και πολλές φορές τα έλεγε μόνο σε μένα για να «γελάσουμε» όπως έλεγε..... και με συμβούλευε να μην το πω στους γονείς μου γιατί δεν θα τα καταλάβαιναν. Ένιωθα άσχημα παρ'όλο που

δεν καταλάβαινα το λόγο αλλά το είπα στους γονείς μου και από τότε δεν ξαναείχα επαφές μαζί του. Αυτό με έκανε όμως να μην έχω εμπιστοσύνη απέναντι στους ανθρώπους και στα κίνητρα τους. Γεγονός που με έχει δυσκολέψει στην ενήλικη ζωή μου στη δημιουργία φιλίας.

6.Οχι δεν έτυχε ποτέ αλλά θα ήθελα πολύ.

7. Γενικότερα τα ανέφερα στους γονείς μου οι οποίοι με συμβούλευαν για το τι πρέπει να κάνω. Αυτά τα οποία δεν μπορούσα να τους πω όπως θέματα που αφορούσαν τους ίδιους και όχι τρίτα άτομα προσπαθούσα να τα διαχειριστώ μόνη μου. Ίσως αυτό αποτέλεσε και την αιτία της επιλογής μου στο λύκειο σε σχολή που να σχετίζεται με τον άνθρωπο και την ευρύτερη ψυχοσύνθεση του

8.Τα συναισθήματα μου κυρίως ήταν φόβος, ανασφάλεια και θύμο. Ανάλογα την περίοδο ένα από τα τρία γινόταν εντονότερο και επηρέαζε την ζωή μου σε όλους τους τομείς.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 7^η

1.Ναι έχω νιώσει πάρα πολύ άσχημα και άβολα σαν παιδί όταν ένα μακρινό συγγενικό μου άτομο με μάλωσε και με χτύπησε πολύ άσχημα με μία ζώνη επειδή ήμουν άτακτος και ζωηρός . Με φύλαγε κάποιες ώρες η θεία μου με τον θείο μου και επειδή έκανα φασαρία ο θείος μου άρχισε να με κτυπάει με δύναμη με τη ζώνη του. Δυστυχώς το γεγονός αυτό δεν έγινε μόνο μία φορά.....

2. Δεν ήταν ακριβώς χαστούκι ήταν το περιστατικό με τη ζώνη. Ενιωσα έντονη οργή και θυμό. Δεν ένιωθα φόβο αλλά ο θύμος μου εκείνη την ώρα ήταν πολύ έντονος. Ίσως επειδή δεν ήταν οι γονείς μου και ένιωθα οργή για το πώς έχουν δώσει το δικαίωμα σε τρίτα άτομα να με αγγίζουν και να χτυπάνε.

3. Με έμαθε να μπορώ να ανταποδώσω τη βία όταν χρειάζεται.

4. Ναι βασικά ένιωθα ότι δεν άξιζα. Με επαναλαμβανόμενες προσβολές που έχω δεχτεί από την οικογένεια μου και από τους θείους μου έμαθα από μικρός να βρίσκω τί αρέσει σε μένα και να αφοσιώνομαι σε αυτό μέχρι να τα καταφέρω, αδιαφορώντας για τους άλλους.

5. Όχι ξύλο και προσβολές έχω δεχτεί πολλές αλλά ευτυχώς κάτι τέτοιο δεν έχει συμβεί.

6. Όχι δεν έχω πάει σε κανέναν ειδικό γενικά έχω κλειστεί στον εαυτό μου. Κανείς δεν τα ξέρει αυτά ούτε σε κάποιον κολλητό μου τα έχω πει ποτέ....

7. Κλείστηκα στον εαυτό μου δεν ανοίγομαι καθόλου στους ανθρώπους και δεν αφήνω ποτέ να με προσβάλει κάποιος. Από την μεγαλύτερη εφηβεία μου έχω τη δύναμη να προστατεύω εγώ τον εαυτό μου. Αν αυτό απαιτεί βία και ξύλο δεν διστάζω να το κάνω Δεν δέχομαι σε καμία περίπτωση να με προσβάλει κάποιος ή να πει οτιδήποτε για μένα..

8. Αισθάνομαι μόνος, άδειος αλλά σίγουρος ότι θα ξεφύγω από την όλη κατάσταση.

1.Ναι ένιωθα πολύ άσχημα όταν ο πατέρας μου και η μητέρα μου τσακώνονταν και φώναζαν ο ένας στον άλλο για διάφορους λόγους. Ειδικά την ώρα του φαγητού ο ένας κατηγορούσε τον άλλον σχεδόν κάθε μέρα...Τελικά κατέληξαν σε διαζύγιο αλλά οι φωνές και οι τσακωμοί είναι κάτι που πάντα θα θυμάμαι. Εγώ πήγαινα στο δωμάτιο μου και έβαζα το μαξιλάρι στα αυτιά μου για να μην τους ακούω αλλά δεν γινόταν να το αποφύγω μίας και ήταν καθημερινό φαινόμενο όλο αυτό.

2.Η μητέρα μου με χαστούκιζε όταν έκανα κάποια αταξία η της έλεγα κάποιο ψέμα αλλά δεν νιώθω κάπως συνήθως διακωμωδούσα το γεγονός

3.Καμία επίπτωση δεν είχε στην ζωή μου δεν το θεωρώ τόσο παράλογο ή κάτι τόσο σοβαρό. Γελάω όποτε το σκέφτομαι ή το διηγούμαι σε τρίτους.

4.Ναι μετά το διαζύγιο και την απουσία του πατέρα από το σπίτι ήταν σαν απώλεια για μένα σαν πένθος. Τότε νόμιζα πως έφταιγα εγώ πως έχω κάνει εγώ κάπου λάθος πως δεν άξιζα τίποτα γι αυτό και έφυγε.. Ένιωθα παραμέληση και την αίσθηση ότι έχω χάσει ένα δικό μου άτομο και πενθώ. Το έριχνα το φταίξιμο στον εαυτό μου και αισθανόμουν ότι δεν ήμουν τίποτα από τη στιγμή που δεν μπορούσα να αποτρέψω το γεγονός.

5.Οχι δεν μου έχει συμβεί ποτέ κάτι τέτοιο.

6.Οχι δεν νομίζω ότι χρειάζεται

7. Δεν έκανα κάτι συγκεκριμένο. Στην αρχή ήταν άσχημα αλλά μετά το συνήθισα .Πιστεύω πως ωρίμασα πιο γρήγορα και το ξεπέρασα μόνη μου δουλεύοντας με τον εαυτό μου και αποχώμενη το γεγονός του διαζυγίου

8. Αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει καθόλου στο μυαλό μου γενικότερα σαν να τα βλέπω με απάθεια. Παλιότερα ναι ένιωθα αλλά τώρα πια καθόλου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 9^η

1. Βασικά με έκανε να νιώθω άσχημα ο πατέρας μου γιατί έπρεπε σε όλα να είμαι «ΤΕΛΕΙΟΣ» . Όταν οι βαθμοί μου στο σχολείο δεν ήταν αυτοί που ήθελε μου μιλούσε άσχημα, υποτιμητικά και με χτυπούσε. Γενικότερα με πίεζε πολύ να είμαι το παιδί που είχε στο μυαλό του. Αν έκανε η έλεγα κάτι που δεν ήταν σωστό ώστε να φαίνομαι τέλειος τότε το ξύλο και οι προσβολές ήταν πολύ συνηθισμένα. Ειδικά θυμάμαι μία φορά που έδωσα εξετάσεις για να περάσω σε κάποιο ιδιωτικό σχολείο και απέτυχα γύρισα σπίτι και με τράβηξε από την πόρτα μέσα στο σπίτι και άρχισε να με λέει άχρηστο και να με χτυπάει.

2. Γινόταν συνέχεια αυτό και δεν περιοριζόταν μόνο σε ένα χαστούκι. Ένιωθα πολύ άσχημα αλλά τον δικαιολογώ. Έχω πολλές ενοχές μέσα μου αλλά πιστεύω πως αν δεν ήταν έτσι δεν θα είχα καταφέρει να είμαι ο άνθρωπος που είμαι σήμερα ούτε θα είχα πετύχει τόσα πράγματα στη ζωή μου.

3. Το κάνω και εγώ. Δεν το θεωρώ άσχημο. Έτσι πρέπει προκειμένου να γίνεις ισχυρός χωρίς πολλούς συναισθηματισμούς. Έτσι έμαθα και εγώ και βλέποντας αυτά που έχω καταφέρει συμφωνώ με την πράξη.

4. Πολλές ήταν οι φορές που ένιωθα ότι δεν άξιζα. Ποτέ δεν ήμουν καλός για τον πατέρα μου. Πάντα ότι και να έκανα δεν ήταν αρκετό. Τώρα δεν έχουμε καλές σχέσεις αλλά όλο αυτό με έκανε δυνατό. Γενικότερα σαν παιδί είχα χαμηλή αυτοεκτίμησης και τώρα δεν

ικανοποιούμε με αυτό που κάνω πάντα θέλω κάτι παραπάνω ,πάντα πιστεύω πως υπάρχει κάτι καλύτερο και δεν ηρεμώ μέχρι να το βρω. Θέλω όλα να είναι τέλεια.

5.Οχι δεν έχει τύχει.

6.Οχι δεν έχω πάει ποτέ και πιστεύω πως πρέπει να είσαι πολύ αδύναμος για να πας σε ειδικό. Αν είσαι ισχυρός το ξεπερνάς μόνος σου.

7. Δεν αντιδρούσα κάπως. Βέβαια έχω πάρα πολύ οργή μέσα μου. Τότε έκλαιγα πολύ. Μερικές φορές μάλιστα είχα σκεφτεί να αυτοκτονήσω. Ειδικά όταν δεν κατάφερα κάτι και σκεφτόμενος την αντίδραση του πατέρα μου η αυτοκτονία ήταν μια σκέψη που περνούσε από το μυαλό μου. Μία φορά μάλιστα είχα φύγει από το σπίτι πριν έρθει αυτός και κοιμήθηκα σε ένα πάρκο γιατί δεν ήθελα με τίποτα να γυρίσω εκεί. Δεν ξέρει κανείς για αυτά. Για να ηρεμήσω απλά έφυγα νωρίς από το σπίτι και έκοψα τις επαφές με τον πατέρα μου.

8.Αισθάνομαι οργή για τον πατέρα μου και νευριάζω πολύ εύκολα. Δεν ικανοποιούμαι με τίποτα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 10^η

1. Ένωθα άσχημα κάθε φορά που ο πατέρας γυρνούσε μεθυσμένος και χτυπούσε την μητέρα μου. Ένα άλλο γεγονός που μ' έκανε να νιώσω άσχημα ήταν όταν ήμουν 5 χρονών και οι γονείς μου χώρισαν και με πήρε ο πατέρας και φύγαμε από την Ρόδο που κατοικούσαμε και ήρθαμε Πάτρα. Αλλά δυστυχώς, επειδή ο πατέρας μου ήταν αλκοολικός, με πήρε η πρόνοια και μεγάλωσα σε ίδρυμα. Ήταν απαίσια, ήθελα να φύγω.

2. Στο ίδρυμα, μας χτυπούσαν, οι γυναίκες που δούλευαν εκεί μέσα και η υπεύθυνή μας το γνώριζε και δεν έκανε τίποτα, Μια φορά το είχα πει στη θεία μου, η οποία ήρθε στο ίδρυμα να μάθει αλλά η διευθύντρια δεν παραδέχτηκε τίποτα από αυτά. Ένιωθα φόβο, ντροπή αλλά και θυμό.

3. Νευριάζομαι εύκολα και μπλέκομαι σε καβγάδες. Έχω φύγει πλέον από το ίδρυμα κι ακόμα είμαι θυμωμένος μαζί τους.

4. Ένιωθα ότι δεν 'άξιζα όταν μ' έβαζε να ζητιανεύω ο πατέρας μου, κάθε φορά που του επέτρεπαν να με παίρνει. Ήταν πολύ άσχημα, ντρεπόμουν. Θυμάμαι μια φορά που αρνήθηκα να πάω και να ζητήσω χρήματα και με απείλησε ότι θα με πλακώσει στο ξύλο κι άλλες φορές με χτυπούσε. Τα ξαδέρφια μου δεν μ' έκανα παρέα. Εγώ έμενα σε ορφανοτροφείο ενώ αυτά με τις οικογένειες τους. Με υποτιμούσε.

Στα 17 μου, άφησα έγκυος την κοπέλα μου και φυσικά αυτό δεν άρεσε σε κανέναν. Όταν ήμουν 20 με είχαν πιάσει για κλοπή αλλά δεν μου έκαναν τίποτα. Νομίζω ότι τέτοια πράγματα να κάνουν τα παιδιά από τα ιδρύματα. Τον πατέρα μου δεν το επισκέπτομαι πλέον συχνά. Μόνο στον άλλον «πατέρα» μου, ο οποίος με βοήθησε να βρω δουλειά και γενικά να μπω στον ίδιο δρόμο. Δεν ένιωσα ξέγνοιαστο, χαρούμενο σαν παιδάκι, μου λείπει κάτι τέτοιο.

5. Όχι ποτέ.

6. Σε ειδικό; Όχι, ούτε σε κάποιον άλλον. Σιγά έτσι κι αλλιώς τι να μου έκανε ο ειδικός. Δεν χρειάζομαι ειδικό, δεν έχω ανάγκη.

7. Τίποτα. Εντάξει μωρέ.. Παντού συμβαίνουν αυτά.

8. Πως να αισθανθώ; Άλλωστε είμαι μεγάλος πια! Δεν με πειράζει τίποτα. Να η μάνα μου, που ήρθε μετά από τόσα χρόνια να με δει και να της είπα να μην ξανά έρθει να με βρει. Απλώς, δεν θέλουν να την βλέπω. Τώρα θυμήθηκε ότι έχει παιδί; Εγώ τώρα μπορώ και χωρίς αυτή.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 11^η

1. Θυμάμαι μια φορά ήμουν 7 ετών και πήγαινα στο μαγαζί του πατέρα μου, είχε χασάπικο και καθόμουν. Μια μέρα, λοιπόν, είχα έρθει ένας ξαδερφός μου, στο μαγαζί, μαζί με την θεία μου και πήγα και τον αγκάλιασα και τον φίλησα στο μάγουλο, ήταν λίγο μεγαλύτερος από εμένα. Κι επειδή έκανα αυτό, ο πατέρας μου, μ' έπιασε και με χτύπησε. Επειδή δεν ήθελε να μιλάω σε αγόρια ακόμα κι αν αυτά ήταν ξαδέρφια μου.

2. Κάθε μέρα. Σαν παιδί με χτυπούσαν συχνά. Με χτυπούσαν με οτιδήποτε αντικείμενο και με οποιοδήποτε τρόπο. Ένιωθα πληγωμένη και κυρίως φόβο. Δεν μπορούσα ούτε να μιλήσω.

3. Φυσικά, τώρα τους συμπεριφέρομαι με τον ίδιο τρόπο. Καμιά φορά έχει τύχει να τους χτυπήσω, όχι δυνατά, και το ευχαριστιέμαι. Δεν τους ακούω, αφού έκλεισα τα 18 και είμαι ελεύθερη! Μπορώ να τους κάνω ότι θέλω.

4. Μα, ναι, με κλειδώνουν στο σπίτι και να μην βγω έξω. Δεν με άφηναν να κάνω φίλες ή να φέρνω φίλες στο σπίτι μου το απαγόρευαν. Δεν μου επέτρεπαν να βγαίνω έξω. Ακόμα κι όταν πήγαινα για ψώνια ο πατέρας μου με έπαιρνε από πίσω και με παρακολουθούσε. Είχαμε αυστηρούς κανόνες στο σπίτι μας. Οπότε όλα αυτά δείχνουν άτομα που δεν σ' αγαπούν κι όταν έμαθα ότι είμαι υιοθετημένη, βεβαιώθηκα.

Με επηρέασε στα πάντα, δεν έχω φίλους και πλέον δεν μπορώ να κάνω νέους φίλους. Έχω παραπάνω κιλά και φοβάμαι ότι δεν θα με θέλουν, δεν ντύνομαι και μοντέρνα ρούχα και όχι αυτά που μου δίνει η μαμά μου. Δεν

,’ αρέσουν καθόλου. Όλη μέρα κάθομαι στο δωμάτιο μου. Που να πάω; Αφού δεν έχω φίλους. Καλά τώρα ψάχνουν να μου βρουν γαμπρό!!

5. Εμένα; Όχι καλέ τέτοια πράγματα,

6. Είχα πάει σε ψυχολόγο, για να με βοηθήσει για το θέμα της υιοθεσίας μου. Πήγα λίγες φορές. Ε! Εντάξει! Κάτι έκανε, αλλά δεν με βοήθησε ν’ αδυνατίσω.

7. Δεν μπορούσα να κάνω κάτι. Έκλαψα!

8. Θυμό! Θέλω να τους χτυπήσω!.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 12^η

1.Ενιωσα πάρα πολύ άσχημα όταν η μεγαλύτερη αδελφή μου έμεινε έγκυος. Μπροστά στα μάτια μου ο πατέρας μου άρχισε να την χτυπάει και να τα την βρίζει. Ποτέ δεν τον είχα ξαναδεί έτσι. Από τότε έχω αναπτύξει κάποιες φοβίες σχετικά με την υγεία και με το παραμικρό πρόβλημα πηγαίνω σε γιατρούς προληπτικά. Ο πατέρας μου ήταν πότης και μεθούσε. Γενικότερα μας έβριζε.

2.Οχι δεν έχω φάει ποτέ χαστούκι.

3.οχι

4.Ναι το βίωνα αυτό από την οικογένεια μου. Αισθανόμουν παραμέληση συναισθηματική. Είχα φαί αλλά δεν είχα αγάπη. Το ίδιο βίωνα και με τις παρέες μου στο σχολείο. Με απομόνωνε και αισθανόμουν πολύ πόνο και θυμό. Αυτό με επηρέασε στη ζωή μου γιατί δεν ανοίγομαι εύκολα και δεν εμπιστεύομαι τον άλλον. Πάντα κρατάω ένα μέτρο ασφαλείας μέχρι να βεβαιωθώ ότι δεν θα πληγωθώ.

5.Ναι με έχουν ενοχλήσει. Ένας φίλος του πατέρα μου που ερχόταν σπίτι με κοιτούσε συνέχεια και στην ηλικία των 12 ήρθε στο δωμάτιο μου και μου είπε ότι θα ήθελε πολύ να πηγαίναμε μία βόλτα μαζί και μετά να μου δείξει κάτι παιχνίδια που είχε σπίτι του. Από τότε όποτε ερχότανε σπίτι εγώ κλεινόμουν στο δωμάτιο μου και αργότερα έφευγα. Είχε πολλές επιπτώσεις στην συμπεριφορά μου. Βιώνω μοναξια, δυσπιστία, και μπορώ εύκολα να κάνω σχέση.

6.Μόνο σε μία φίλη μου στο σχολειό που εμπιστευόμουν πολύ της είχα πει αυτό που είχε γίνει με την αδελφή μου. Γενικότερα όχι δεν έχω πάει σε κάποιον ειδικό. Ντρέπομαι αρκετά.

7. Δεν έκανα κάτι συγκεκριμένο απλά απομονωνόμουν και το δωμάτιο μου αποτελούσε το καταφύγιό μου.

8.Ωρίμασα πιο γρήγορα από τα άλλα παιδάκια. Με έκαναν πιο δυνατή όλα αυτά αλλά παράλληλα μου έχουν αφήσει πολλές πληγές οι οποίες κατά διαστήματα βγαίνουν και επηρεάζουν και την ψυχολογία αλλά και την ζωή μου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 13^η

1.Όταν μάλωναν οι γονείς μου. Ήταν ένα αρκετά δυσάρεστο γεγονός. Δεν συμμετείχα απλά έφευγα από το χώρο και πολλές φορές έβαζα τα κλάματα επίτηδες για να τους τραβήξω την προσοχή και να σταματήσουν να μάλωνουν. Αισθανόμουν ότι μόνο εγώ μπορούσα να κάνω κάτι.

2.Βασικά ναι αλλά τους δικαιολογώ. Ήμουν πολύ σκανταλιάρικο παιδί. Δεν λέω ότι δεν αισθανόμουν άσχημα. Πληγονόμουν πολύ και είχα δυσάρεστα συναισθήματα αλλά τα ξεπερνούσα γρήγορα.

3.Δε νομίζω πως αυτό είχε κάποια επίπτωση στη ζωή μου.

4.Όχι δεν ένιωσα κάτι τέτοιο ίσα ίσα και να μην το θέλανε πάντα έκανα κάτι για να τους τραβήξω την προσοχή.

5.Ναι ένας συνάδελφος του πατέρα μου στην ηλικία των 13 ετών μου μιλούσε όποτε με πήγαινε ο μπαμπάς στη δουλειά του συνέχεια με σεξουαλικά υπονοούμενα και αστεία. Εγώ προσπαθούσα να τον αποφύγω με ευγενικό τρόπο και μερικές φορές να συμπεριφέρομαι και να δείχνω ότι δεν καταλαβαίνω.. Αυτό με έκανε όταν ξεκίνησα να εργάζομαι και εγώ πλέον να είμαι καχύποπτη πολύ με τους άντρες συναδέλφους μου και στην αρχή είχα μία φοβία και ανασφάλεια για το χώρο εργασίας όπου δουλεύουν και άντρες

6.Όχι ποτέ.

7. Τα συζητούσα λίγο με τη μητέρα μου αλλά γενικώς καθόμουν στο δωμάτιο μου και έγραφα θυμάμαι σε ένα χαρτί τις σκέψεις μου. Δες και είχα ένα αόρατο συνομιλητή

8.Αισθάνομαι πολύ καχύποπτη με τους ανθρώπους, έχω αρκετές ανασφάλειες και δεν θέλω να μένω μόνη. Δε μου αρέσει η μοναξιά και θέλω πάντα να έχω ανθρώπους γύρω μου να με υποστηρίζουν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 14^η

1. Ναι, ο πατέρας μου με χτυπούσε όταν ήμουν μικρή για διάφορους λόγους. Κυρίως, όταν έπεφτε να κοιμηθεί ήθελε να υπάρχει ησυχία και με το παραμικρό σηκωνόταν από το κρεβάτι και με χτυπούσε. Ήταν πολύ άσχημα γιατί φοβόμουν μέχρι και να μιλήσω για να μην τον νευριάσω και με χτυπήσει. Μια άλλη φορά, κοιμόταν το απόγευμα γιατί μετά θα πήγαινε για δουλειά κι εγώ έπαιζα με την αδερφή και τον ξυπνήσαμε και σηκώθηκε, ήρθε μας έπιασε από το κεφάλι και μας χτύπησε τα κεφάλια. Η μητέρα μου έτρεξε να μας βοηθήσει μετά και μας πήρε στην αγκαλιά της. Είχα κατουριστεί πάνω μου, τότε, θυμάμαι. Ήταν πολύ αυστηρός ο πατέρας.

2. Ναι, ειδικά επειδή εγώ ήμουν πιο ζωνηρή από την αδερφή μου και δεν καθόμουν να διαβάσω ο πατέρας μου με χτυπούσε, για να βάλω μυαλό, έλεγε! Αν δεν του πηγαίναμε καλούς βαθμούς, φώναζε και μας κλείδωνε στο δωμάτιο τιμωρία. Ένιωθα φόβο, μια φορά επειδή δεν πήρα καλούς βαθμούς έκλαιγα γιατί δεν ήθελα να πάω σπίτι και η μητέρα μου με τράβαγε στο δρόμο κι εγώ έκλαιγα και της έλεγα ότι δεν θέλω να πάω. Έτσι, τόσο πολύ τον φοβόμασταν.

3. Ίσως με έκανε πιο σκληραγωγημένη και να θέλω να γίνω ανεξάρτητη, να μην στηρίζομαι σε κανέναν και να μην έχω ανάγκη κανέναν. Επίσης, δεν συμφωνώ με το ζόρι και με την βία να βάζεις ένα παιδί να διαβάσει και να έχεις τρελές απαιτήσεις από ένα παιδάκι, που μόλις έχει ξεκινήσει το σχολείο.

4. Ναι, από τον πατέρα μου. Επειδή δεν διάβαζα συχνά με αποκαλούσε «άχρηστη», με σύγκρινε με τα ξαδέρφια μου που ήταν καλοί μαθητές. Μου τόνιζε ότι δεν πρόκειται να κάνω τίποτα στη ζωή μου και ότι θα μείνω κούτσουρο ή με φώναζε «ανίκανη».

Ναι. Ειδικά σε επαγγελματικό επίπεδο δεν μπορούσα να πάρω αποφάσεις, να ρισκάρω, δεν ένιωθα σίγουρη για τον εαυτό μου και

φοβόμουν πως αν δεν τα καταφέρω θα ένιωθα ότι είχε δίκιο, που μου τα έλεγε όλα αυτά.

5. Όχι, δεν μου έχει τύχει.

6. Όχι σε κανέναν. Έψαξα μέσα μου, έκανα μια μορφή θεραπείας, αλλά μόνη μου, με τον εαυτό μου. Βρήκα γιατί νιώθω όλα αυτά, γιατί δειλιάζω ότι όλα αυτά είναι επειδή ο πατέρας μου δεν πίστευε σε εμένα.

7. Τίποτα. Τα κρατούσα μέσα μου.

8. Τα έχω ξεπεράσει. Μια χαρά, δεν κρατάω κακίες!!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 15^η

1. Όταν οι γονείς μου, μας κλείδωναν στο δωμάτιο μαζί με τα αδέρφια μου για αρκετές ώρες για να μην τους ενοχλούμε και να μένουν ήσυχοι. Ένιωθα απαίσια. Φοβόμουν, ήταν πολύ άσχημα.

2. Ναι, ο πατέρας μου. Δεν θυμάμαι να σου πω ακριβώς για ποιον λόγο για διάφορους λόγους. Δεν υπήρχε κάτι που τον ενοχλούσε, μάλλον τα πάντα! Μια φορά έπαιζα με τον αδερφό μου και χτύπησε και έκλαιγε και ήρθε ο πατέρας μου και με χτύπησε. Γιατί θεωρούσε ότι έφταιγα εγώ και ήμουν 7 ετών τότε. Με στεναχώρησε, γιατί δεν έφταιγα εγώ και είχα κι εγώ τρομάξει το ίδιο. Και αντί να το καταλάβει και να με πάρει αγκαλιά, μου μίλησε άσχημα και με χτύπησε.

3. Έχω κλειστοφοβία, επειδή μας κλείδωνε και δεν μπορώ το σκοτάδι. Νιώθω εγκλωβισμένη.

4. Ναι, μιλούσε πολύ προσβλητικά στα παιδιά του. Η μητέρα μου δεν έλεγε τίποτα, φοβόταν κι αυτή να μιλήσει. Τότε που είχε χτυπήσει ο αδερφός μου, μου είχε πει ότι να πάθει κάτι να σηκωθώ και να φύγω από το σπίτι του!

Με επηρέασε γιατί φοβόμουν να μιλήσω σε ενήλικο. Κλείστηκα στον εαυτό μου, δεν ανοίγομαι στους ανθρώπους. Δεν μπορούσα να κάνω σχέση με άντρα και όταν έκανα, οι άντρες που επέλεγα με υποτιμούσαν λεκτικά αλλά δεν αντιδρούσα και με χτυπούσαν.

5. Όχι

6. Μιλούσα στην μεγαλύτερη αδερφή μου η οποία με βοήθησε να ηρεμώ.

7. Δεν αντιδρούσα καθόλου. Έκλαιγα

8. Δεν νιώθω ότι αξίζω. Έχω χαμηλή αυτοπεποίθηση. Κάνω φίλους και σχέσεις με λάθος άτομα που με χρησιμοποιούν αλλά δεν μπορώ να φύγω μακριά τους μιας γιατί νιώθω ότι δεν μπορώ να κάνω άλλους. Αισθάνομαι άσχημα και δεν μπορώ να κάνω κάτι.